શ્રીમંત સરકાર મહારાજા સાહેબ સયાજીરાવ
ગાયકવાડ સેનાખાસખેલ સમશેર
બહાદુર એમના ઉદાર
આશ્રયથી

प्राचीनकाव्यमाळा

ग्रंथ ७.

बापुसाहेब गायकवाडकृत

कविता.

સંશોધન કરી ટીકા સહિત પ્રસિદ્ધ કરનાર
હરગોવિંદ દ્વારકાદાસ કાંટાવાળા
અને
નાથાશંકર પૂજાશંકર શાસ્ત્રી
વડોદરા

સંવત ૧૯૪૬ સન ૧૮૯૦
કીંમત ૧-૦-૦

Under the liberal patronage of

His Highness Maharaja

SAYAJI RAO GAEKWAR

Sena Khaskhel Samsher Bahadur,

Baroda.

PRACHIN KAVYA MALA.

or

Old Gujrati Poetical Series,

PART VII.

BAPUSAHEB GAEKWAR'S

KAVITA

Published with annotations

By

Hargovind Dwarkadas Kántáválá

and

Nathashankar Pujashankar Shastri.

A. D. 1889-90.

Price Rs 1-0-0

પ્રસ્તાવના.

યથાર્થ રાજ્યધર્મ જાણનાર વિવેકી રાજ્યકર્ત્તા પોતાની પ્રજાનું અનેક પ્રકારે કલ્યાણ કરવું એજ ઇશ્વરકૃપાથી પોતાને પ્રાપ્ત થયેલા સર્વોપરિ પદનું સાર્થક થવું માને છે તે કલ્યાણ કરવાના વિવિધ પ્રકાર છે વસુધરા (પૃથિવી) નો જે પ્રદેશ પોતાનો છે તેમાં અન્નફળાદિ ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ છે તેનો, તથા તેમાં ધારણ થયેલ વસુ (ખનિજ ધન રત્નાદિ) ને બહિર્ કહાવી તેનો, પોતાની પ્રજાની સુખવૃદ્ધિને અર્થે, ઉપયોગ કરે છે પ્રજાની સુખશાન્તિમાં ભંગ ન થતાં તેનો વધારો થવા અનેક પ્રકારની યોજના કરે છે, નિર્મળ જળાશય, સુગમ માર્ગ, ઔષધાલય આદિથી શરીરની સુખાકારીના સાધન નિર્માણ કરેછે, તથા વિદ્યાલય, પુસ્તકાલય, ગ્રંથવૃદ્ધિ, આદિ મનની સુખશાન્તિના સાધન આપે છે ન્યાયથી, નીતિથી, પ્રીતિથી સમભાવથી, ઉદારતાથી, પ્રજાને સ્વપ્રજા તુલ્ય ગણી પિતાવત્ સર્વનું પાલન તથા હિત કરવું એજ ધર્મ તથા સ્વાર્થ માની અન્વર્થ જે રાજા પ્રજાનું રંજન કરવા પ્રવર્તે છે, તેની પ્રજા સુખી થાય છે, તથા તેના મનોરથ સફળ થઇ, તે અક્ષય કીર્તિને પામે છે એ આદિ અનુભવસિદ્ધ થયેલા પ્રમાણિક સિદ્ધાંતો છે

શ્રીવડોદરા રાજ્યના વિદ્વાન્, શક્તિમાન્ અને પરમ પવિત્ર મહારાજાધિરાજ શ્રીમન્ત સયાજીરાવ ગાયકવાડ સેનાખાસખેલ સમશેર બહાદુર એમના પૂર્વોક્ત ઉદાર વિચારો અને સિદ્ધાન્તો પર બહુ ભાવ, તથા તેવા ઉત્તમ વિચારોને આચારમાં આણી પ્રજાનું કલ્યાણ કરવાનો તેમનો મહાન્ પ્રયત્ન, એ સાંપ્રતકાળમાં સર્વ સ્થળે પ્રશંસનીય ગણાતાં દૃષ્ટાંતરૂપ થઈ પડ્યા છે

શ્રીમંત મહારાજાધિરાજના એ ઉદાર ભાવથી ઉત્તેજાઇ તા૦ ૮ મે સને ૧૮૮૮ ની એક સ્મરણી તેઓ નામદારની સેવામાં રજુ કરવામાં આવી હતી તેનો આશય એ હતો કે વડોદરા રાજ્યમાં થઈ ગયેલા ગુર્જર કવિઓના અપ્રસિદ્ધ ગ્રંથો પ્રસિદ્ધિમાં આવે તેવી યોજના રાજ્ય આશ્રયથી થાય તો સારૂ

પ્રાચીનકાવ્યસંગ્રહ એ નામનાં ગુજરાતી કવિતાનાં પુસ્તક વડોદરા રાજ્યના ડાઇરેક્ટર ઑફ્ વર્નાક્યૂલર ઇન્સ્ટ્રક્શન રાવબાહેબ હરગોવિંદદાસ દ્વારકાદાસ તથા વડોદરાનિવાસી શાસ્ત્રી નાથાશંકર પૂજાશંકર એમની તરફથી પ્રસિદ્ધ થવાનો આરંભ થઇ ચૂકેલો હતો, અને તે સારૂ ઘણાં સ્તુતિપાત્ર પ્રયત્નથી હસ્તલિખિત ગ્રંથનો સારો સંગ્રહ તેમણે કર્યો હતો. વડોદરા રાજ્યનુ દેશી કેળવણીખાતું મારી દેખરેખ નીચે સુપરત થયા પછી આ સંગ્રહ બાબતમાં મેં તપાસ કરી. તે ઉપરથી જોવામાં આવ્યુ કે રત્નાદિ ધનના ભંડાર દટાઇ રહ્યા હોય છે તેમ અનેક વિષયો પર રચેલી કવિતાના ભંડાર દટાઈ પડી રહ્યા હતા, અને તે ભંડારને પ્રજાના ઉપયોગમાટે બાહર લાવી તે દ્વારા સદ્વિચારને પુષ્ટિ આપવી એ લાભકારક થશે એમ લાગ્યું. આ કવિઓમાં પ્રેમાનંદ, રત્નેશ્વર, વલ્લભ, ભાલણ, દયારામ, હરિભટ, બોડાણભક્ત, ધીરોભક્ત, ગિરિધર આદિ બહુ પ્રસિદ્ધ અને લોકપ્રિય કવિઓ આવી જાય છે. રાધાબાઇ તથા દીવાળીબાઇ નામની બે સ્ત્રી કવિઓની કવિતા પણ મળી આવી છે. અને બાપુસાહેબ ગાયકવાડ એ નામના પ્રસિદ્ધ થયેલા ઇશ્વરભક્તની કવિતાનો પણ સારો સંગ્રહ છે. આ સર્વ કવિતા શોધી અને ટીકા સાથે છપાવતાં ત્રણ વર્ષ લાગશે એમ અટકળાય છે. એ કામ પૂર્ણ કરવા

કવિતા સ્વતઃ ઇશ્વરની એક વસ્તુ છે. ઇશ્વરે કવિઓનેજ પોતાના ભવિષ્યવાદી કર્યા છે. અને કવિતાને જેમ આપણે અધિક અનુભવીએ છીએ તેમ આપણે સ્નેહમાં અને શક્તિમાં ઇશ્વર પેઠે થઇએ છીએ.

કવિ વિષે વર્ડ્ઝવર્થ કહે છે કેઃ—

Blessings be with them, and eternal praise,
who gave us nobler loves, and nobler cares,
The Poets, who on earth have made us heirs,
Of truth and pure delight by heavenly lays.

WORDSWORTH.

જેઓએ આપણને શ્રેષ્ઠતર પ્રેમ તથા શ્રેષ્ઠતર ઉત્કંઠા આપ્યાં છે તે કવિઓ ઉપર આશિર્વાદ તથા અનંત પ્રશંસા હો; જેમણે દિવ્ય કાવ્યવડે આ જગત્ ઉપર આપણને સત્યના અને સ્વચ્છ આનંદના ઉત્તરાધિકારી કર્યા છે.

આપણા દેશમાં તો કવિને રવિ સમ ગણી તેની બહુ પ્રકારે પ્રશંસા કરવામાં આવે છે.

સ્વદેશમાંના કોટ, રાજમહાલય, ધર્મશાળાઓ, દેવાલય, જળાશય, વિશ્રામસ્થાન, આદિ કીર્તિસ્તંભ પૂર્વના રાજા કે ધર્માત્મા ગૃહસ્થો કરાવી ગયા હોય છે, તેનો ઉદ્ધાર કરવો એ મહાપુણ્યનું કાર્ય છે, એમ ધર્મશાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે, અને સારા રાજાઓ તેમ કરાવે છે પણ ખરા. અને તેથી સર્વ પ્રજાના સુખભોગમાં વૃદ્ધિ થઈ તેમનો આશિર્વાદ મેળવે છે.

સાધનનો જીર્ણોદ્ધાર પ્રજાના કલ્યાણસારૂ શ્રીમંત મહારાજાધિરાજ કરાવે છે એ તેમના પ્રજારંજન કરવાના ઉચ્ચ ભાવમાંનું એક સુચિન્હ છે.

વડોદરા રાજ્યમાં થઇ ગયેલા કવિઓની અપ્રસિદ્ધ પ્રાચીન કવિતા સંભાળથી પ્રસિદ્ધિમાં લાવવાના હેતુથી નીચે પ્રમાણે કમિટિ નીમવામાં આવી છે.

પ્રમુખ.

દિવાન બાહાદુર મણિભાઈ જશભાઈ.

મેમ્બરો.

રાવબાહાદુર અંબાલાલ સાકરલાલ. એમ. એ. એલ. એલ. બી.
ખાનબાહાદુર જમશેદજી અરદેશર દલાલ. એમ. એ. એલ. એલ. બી.
રાવસાહેબ પીતાંબરભાઇ જેઠાભાઇ.
રાવસાહેબ હરગોવિંદદાસ દ્વારકાદાસ.

દરેક ગ્રંથની બનતા સુધી અનેક પ્રતો મેળવી તેને શોધી અને ટીકા શબ્દાર્થ આપી વિશેષ ઉપયોગી કરવી વગેરે સર્વ કામ રાવસાહેબ હરગોવિંદદાસની સંભાળ નીચે શાસ્ત્રી નાથાશંકર પૂજાશંકર તથા કવિ છોટાલાલ નરભેરામ આદિ લાયક માણસનાથી ચલાવવામાં આવ્યું છે. પુસ્તકો સંબંધી સર્વ વ્યવસ્થા અને જવાબદારી આ કમિટિ તરફ છે. કમિટિમાંથી કોઇનું ખાનગી હિત કે સ્વાર્થ આ સંબધમાં ન છતાં માત્ર લોકહિતાર્થ કામ જાણી કમિટિએ આ કામ માથે લીધું છે.

વડોદરા રાજ્ય નિવાસી કવિઓની કવિતા ઉપરાંત ગુજરાતના બીજા પ્રસિદ્ધ કવિઓની અપ્રસિદ્ધ કવિતાનો ઘણો જથ્થો રાવસાહેબ હરગોવિંદદાસ તથા શાસ્ત્રી નાથાશંકરની પ્રશંસનીય શોધથી એકઠો થયેલો છે, અને વધારે જથ્થો એકઠો કરવા પ્રયત્ન કમિટિ તરફથી જારી રાખવો એમ ધારણા છે. આ સર્વ કવિતા પણ પ્રસિદ્ધિમાં લાવવા યોજના તૈયાર થાય છે, અને તે ઉદ્યમ સફળ થવા ઇશ્વર પાસે પ્રાર્થના છે.

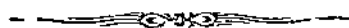
આશા છે કે આ પ્રાચીન ગુર્જર કવિઓની સુંદર તથા બોધક કવિતાથી વાંચનારનું જ્ઞાન તથા સદ્ગુણ, રસજ્ઞતા, રૂચિ, રસિકતા, સહૃદયતાદિ ઉચ્ચ પ્રકારનાં થઈ વૃદ્ધિ પામશે, અને ગુર્જરવાસી અન્ય સમર્થ કવિઓની કવિતાની પણ તીવ્ર યાચના થઈ પ્રકટ થશે.

આ પ્રાચીન કાવ્યમાળાને, કચ્છ, કાઠિયાવાડ અને ગૂજરાતના રાજ્યકર્ત્તાઓ તરફથી તથા બીજા ઘણા સદ્ગૃહસ્થો તરફથી ઉદાર આશ્રય મળ્યો છે, તેમાટે તેમનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનવામાં આવે છે.

વડોદરા.
સંવત્ ૧૯૪૬ ના વૈશાખ
સુદી ૧, તા૦ ૨૦ એપ્રિલ સન
૧૮૯૦, રવિવાર.

મણિભાઈ જશભાઈ.

बापुसाहेब गायकवाडनुं
जन्मचरित्र.

વડોદરામાં યશવંતરાવ ગાયકવાડ નામે મરાઠા સરદાર શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારની અસામી હતા. તેમને બે સ્ત્રીઓ હતી. એક સ્ત્રી મરાઠા જાતની અને બીજી રજપૂતાણી હતી. આ રજપૂતાણીને પેટે સંવત્ ૧૮૩૩માં (કદાચ સંવત્ ૧૮૩૫ પણ હોય) બાપુસાહેબનો જન્મ થયો હતો. બાપુસાહેબના બાળચરિત્ર વિષે ઝાઝું જાણવામાં આવ્યું નથી; માત્ર તે સરદારોના છોકરાઓને લાયકની ઘોડે બેસવા વગેરેની કસરતોમા ચાલાક હતા તથા તેમણે ગુજરાતી અને મરાઠી લિપિમા લખવાનું જ્ઞાન મેળવ્યુ હતુ. તે નાનપણમાજ દેવ દેવસ્થાનમાં ફરતા હતા તથા કોઈ ભગત સાધુ વગેરે જુએ તેમને ધર્મસંબંધી પ્રશ્ન પૂછતા હતા. પણ કહેછે કે જ્યારે તેમની પાસેથી તેમને મનપસંદ ખુલાસા મળતા નહિ ત્યારે તે તેમનો ઘણો તિરસ્કાર કરતા. વીશેક વરસની ઉમ્મરમાં તે ઘણા સ્વતંત્ર મિજાજના અને દરકાર વગરના હોય એમ તેમના પરિચયમાં આવનારને માલમ પડતું. હરેક વાતનો તત્વ નિર્ણય કરવા માટે તે ઘણી બારીકીથી તકરારો કરતા, પણ સત્યની બાબતમાં પૂર્ણ ખાત્રી થયા વગર ઝટ દેઈને મત બાંધી દેતા નહિ.

યશવંતરાવગાયકવાડને ગોઠડા ગામમા જમીન મળેલી હતી. બાપુસાહેબની ઉમ્મર આશરે વરસ ૨૫ ની થઇ ત્યારે તેમના બાપે તેમને તે ગામની જમીનનો વહિવટ કરવાને મોકલ્યા. ધીરો કરીને જે પ્રસિદ્ધ બ્રહ્મભાટ કવિ થઈ ગયો છે તે, એ ગોઠડાનો હતો. બાપુસાહેબગાયકવાડ ગોઠડે ગયા ત્યારે ધીરોભક્ત હયાત હતા. ધીરાભક્તના બ્રહ્મજ્ઞાન વિષે બાપુસાહેબને કોઈએ વાત કરી તે ઉપરથી બાપુસાહેબ તેને મળવા ગયા અને તેની સાથે ધર્મ સંબંધી વાતચિત કરી. જે જે પ્રશ્નો બાપુસાહેબે ધીરાભકતને કર્યા તે તે સર્વના ધીરાએ એવી સારી છટાથી ખુલાસા કર્યા કે તે વખતથી ધીરાના શિ-

પ્ય થવું એમ બાપુસાહેબના મનમા આવ્યું. અને તે પ્રમાણે કેટલેક દહાડે તે ધીરાના શિષ્ય થયા. શિષ્ય થયા પછી કેટલાક રોજ બાપુસાહેબ ગોઠડામાં રહ્યા અને બ્રહ્મજ્ઞાનનું રહસ્ય ધીરા પાસેથી સમજી લીધું. તે વડોદરે આવ્યા ત્યારે ધીરાભક્તના પદોનો કેટલોક સંગ્રહ પોતાની સાથે લાવ્યા હતા અને તે વાર વાર વાચતા તથા વખાણતા હતા જો કોઈ હરિભક્ત તેમને મળતો તો તેમની સાથે પછી બ્રહ્મજ્ઞાનનો વાદ કરતા તથા બીજા ધર્મમાં શી શી ખામીઓ છે તે બતાવતા. બાપુસાહેબ હવે ગૃહસ્થ મટીને ભક્ત થયા. ભક્તોનો મેળાપ કરવો, અને તેમની સાથે ભજન કીર્તન કરવું, એ બાપુસાહેબને બહુ પ્રિય લાગવા માડ્યુ. તેમની બુદ્ધિ બહુ સૂક્ષ્મ હતી તથા મનશક્તિ સારી હતી તેથી પોતાના ગુરૂનુ જોઈ પોતાને જે જે અનુભવ થતા ગયા તે તે બાબતના પદ કીર્તન પોતે જોડવા લાગ્યા અને શ્રોતાઓને સંભળાવવા લાગ્યા.

વડોદરે આવ્યા પછી બાપુસાહેબને એક પાગાના જમાદારની નોકરી મળી તે તેમણે સ્વીકારી, પણ તેમની મનોવૃત્તિ ભજનમાં લાગેલી અને જગતના વ્યવહાર તેમણે મૃગતૃષ્ણાવત્ મિથ્યા જાણેલા તેથી નોકરીમાં તેમનું મન બરાબર લાગતુ નહિ;તેમનાથી વારંવાર કસુરો થઈ જતી અને તેમાટે તેમનો ઉપરી તેમનો દંડ કરતો, પણ બાપુસાહેબ ખુદ મહારાજાસાહેબની હજુરમા જઈ દંડ માફ કરાવી આવતા તેમના વખતમાં શ્રીમંત મહારાજા સીયાજીરાવ ગાદી પર હતા તે બાપુસાહેબની પાસે તેમના રચેલા પદ ગવાવતા અને તે સાભળીને ઘણા ખુશ થતા. અને તેથી આવા ભક્ત કવિની કસુર પોતે માફ કરે એ સ્વભાવિક હતું. પણ, મૂળ તો સ્વતંત્ર મિજાજના અને તેમાં બ્રહ્મજ્ઞાન થયું એટલે જીવન્મુક્ત થયેલા મહાત્મા બાપુસાહેબને આવી નોકરી કરવી ઘણા દહાડા પાલવી નહિ તેથી તે તેમણે છોડી દીધી અને ભજન કીર્તનમાં તથા ધર્મની તકરારોમા કાળ કાઢવા માંડ્યો

વાડીમા રહેનારા દાળિયા કણબીઓના ગુરુ દેવાણના નીરાતભક્ત ફરીને હતા તે વારવાર પોતાના સેવકોને ઘેર આવતા અને દશ પંદર દહાડા રહીને ભજનકીર્તન કરતા. બાપુસાહેબના પિતાનુ મકાન પણ મહમદવાડીમાની મોટી વોહોરવાડમાં હતુ તેથી એક પ્રસંગે બાપુસાહેબને ખબર થઇ કે નીરાંતભક્ત આવ્યા છે તે ઘણા જ્ઞાની મહાત્મા છે. બાપુસાહેબને તો એવા

ભક્તોને મળવાનો શોખજ હતો તેથી તે તરત તેમને મળવાને ગયા અને નીરાંતભક્ત પોતાનાં રચેલાં પદ ગાતા હતા તે તેમણે સાંભળ્યાં. સાંભળીને તેમાંથી એક બે સંશય કાઢી તેના ખુલાસા નીરાતભક્ત પાસે માગ્યા જે તેમણે,ધીરાની પેઠેજ સારી રીતે કહી બતાવ્યા બાપુસાહેબને જણાયુ કે ધીરાનો તથા નીરાંતનો મત એકજ છે ત્યારે તેમણે તે ભક્તને ઘણુ માન આપ્યું અને કહ્યું કે મહારાજ આજથી મને પણ આપનો શિષ્ય ગણજો. બાપુસાહેબે પોતાનાં પદોમાં ઠામ ઠામ નીરાંત તથા ધીરાને ગુરૂ તરિકે ગાયા છે તેનું કારણ આજ છે. તેમ નીરાંતે પણ પોતાનાં પદોમા બાપુસાહેબને શિષ્ય તરિકે ઘણી જગોએ સંબોધન કર્યું છે.

બાપુસાહેબને ધીરાભક્તે એક વખત હુકો ભરી લાવવાનું કહ્યું. ગુરૂ પોતાના શિષ્યને ગમે તેવી હલકી સેવા ફરમાવે તથાપિ શિષ્ય તે આનંદથી બજાવે છે તે સહુ જાણેછે. બાપુએ તરતજ એક કાગલ પર હુકા વિષે પદ જે આ કાવ્યમાં દાખલ કર્યું છે તે લખીને આપ્યું. ધીરાભક્ત એ પદ જોઇને બહુ આનંદ પામ્યા તથા તેમણે બાપુસાહેબના જ્ઞાનનાં બહુ વખાણ કર્યાં.

બાપુ સાહેબ એક વખત નીરાંતભક્તને મળવા જતા હતા તેવામાં રસ્તામાં બાઈડીઓ કોઇના મરણ પછવાડે રાજીઓ ગાતી હતી બાપુએ લગાર ઊભા રહી તે સાંભળ્યુ, પણ તે ગાનારાંના અજ્ઞાન તથા મોહ ઉપર તેમને બહુ તિરસ્કાર ઉપજ્યો. તેમણે ઘેર જઇને તરતજ એક રામરાજીઓ બનાવ્યો તથા નીરાંતને તથા તેના સેવકોને બતાવ્યો. એ રાજીઓ સહુને એવો પસંદ પડી ગયો કે નીરાંતના ભક્તોએ સામાન્ય રાજીઆને ઠામે મરનારની પાછળ આ રાજીઓ ગાવાનો પ્રચાર પાડ્યો. તેને રામરાજીઓ કહેછે અને હજી તે ઘણી જગોએ ગવાયછે. એ રાજીઓ બનાવ્યા પછી બાપુએ બીજા પણ ઘણા રાજીઆ લખ્યા છે પણ તે સર્વમાં ષડ્રિપુના રાજીઆ ઉત્તમ છે.

બાપુસાહેબને ભજનકીર્તનનો બહુ શોખ હતો તેથી જે કોઇ તેમનો પોતાને ત્યાં ભજન કરવા બોલાવે ત્યાં જતા હતા. એક વખત વાંદરાપુરજના દરવાજા આગળ જે ઢેડ ભગીઆ વગેરે લોક રહેછે તેમાંના કોઈએ બાપુસાહેબને આવીને વિનતિ કરી કે મહારાજ! અમારે ત્યાં ભજન કરવા આવો તો અમો પાવન થઇએ! બાપુસાહેબે હા કહી અને કહ્યા પ્રમાણે તેમને ત્યાં ભજન કરવા

ગયા. એ વાત તેમના પિતા યશવંતરાવ ગાયકવાડે જાણી તેથી તે પોતાના પુત્રની આવી રીતભાત જોઈને ઘણા નાખુશ થયા. બાપુસાહેબ ભજન કરીને ઘેર આવ્યા ત્યારે તેમને યશવંતરાવે ઘણો ઠપકો દીધો અને કહ્યું કે, અલ્યા! તે મારૂ નામ બોળ્યું, જા, આજથી તારૂં મો મને બતાવીશ નહિ, તથા મારા ઘરમાં તારે પેસવું પણ નહિ. બાપુસાહેબ તેજ વખતે પાછા ફર્યા અને ફતેપુરામાં તેમનું એક ઘર હતું તેમાં જઇને મુકામ કર્યો. આ વાત તેમની સાસુએ જાણી ત્યારે તે પણ ઘણી દલગીર થઈ અને બોલી કે, બાપુસાહેબ તો છેકજ બગડી ગયા. બાપુસાહેબને કાને પોતાની સાસુના આ બોલ આવતાજ તેમણે એક પદ લખ્યું, જેમાં તેમણે લખ્યુ કે "અમે બગડયા, અમે બગડયા, લેજો જાણી." ઇ૦. એ ઘરમાં બાપુસાહેબ બે ત્રણ વરસ રહ્યા પણ પોતાનો ભક્તિનો ટેક છોડયો નહિ. ત્રણ વરસ પછી તેમના ઓરમાઈ મોટા ભાઇએ તેમને મનાવી મોટે ઘેર બોલાવી આણ્યા.

બાપુસાહેબના ઓરમાઇ ભાઇના દીકરા માધવરાવ ગાયકવાડ હાલ હયાત છે અને તે સરકારી પાગામાં પાગેદારની નોકરી પર છે. બાપુસાહેબને દોલતરાય, પ્રતાપરાય, અને શિવરાય એવા ત્રણ દીકરા હતા જે સઘળા હાલ હયાત છે અને તેમનો ગિરાસવાસ ગોઠડામાં હોવાથી તેઓ ત્યાંજ રહે છે. પાગેદાર માધવરાવગાયકવાડને હજી પણ સરકારથી અસામી તરિકેના રૂપિયા મળે છે તેમાંથી દરવરસે અસામી પેટે પ્રતાપરાયને તે કાંઈ રકમ મોકલાવ્યે જાય છે. બાપુસાહેબ કદમાં બહુ ઊંચા નહિ તેમ નીચા પણ નહિ હતા. તેમનો બાંધો મજબુત અને તે શરીરે બળવાન હતા. રંગે ઘઉંવર્ણા હતા અને તે જ્યારે બોલતા ત્યારે તેમનું જુસ્સાદાર બાપણ સામાને દબાવી દેતું હતું. બાપુસાહેબ ભક્ત હતા છતાં તેમનું વ્યવહારી જ્ઞાન સારૂં હશે એમ તેમની કવિતા પરથી જણાય છે. સારી માઠી સ્થિતિના અને લોકરિવાજના તે માહિતગાર હતા તે તેમનાં પદો ઉપરથીજ જાણવામાં આવે છે. તેમનાં પદો વાંચતાં તે જાતે ક્ષત્રિય ગુણના એટલે ટેકી, હઠીલા અને લઢવાડીઆ હશે એમ જણાય છે તથાપિ તેમને જેણે જોએલા તે લોકો કહે છે કે તે સ્વભાવે શાંત, મગરૂરી વિનાના, ડોળડમાક રહિત અને જે પોતાની પાસે આવે તેની સાથે નરમાશથી વાત કરનારા હતા. અદ્વૈતબ્રહ્મસિદ્ધાંતમાં તેમની એક પાકી નિષ્ઠા હતી તથા

બીજાને તે એવી સરસ રીતે બ્રહ્મવાર્તા દર્શાવતા કે જે એક વાર તેમનો શિષ્ય થયો તે ફરી.ચલાયમાન થતો નહિ. તેમના શિષ્યો હજી ઘણા છે અને તેઓ-માં તે બાપુ મહારાજના નામથી ઓળખાય છે. કવિ તરિકે બાપુસાહેબ અમને બીજા સામાન્ય ભક્ત કવિઓ કરતા ચઢિયાતા લાગે છે, પણ તે વિષે તેના ગ્રંથ વિવેચનમાંજ બોલીશું. બાપુસાહેબે કોઈ આખ્યાન કે વાર્તારૂપ ગ્રંથ રચેલો હોય એમ જાણવામાં આવ્યું નથી. તેમનાં છૂટક પદ, ચાબખા રૂપ પદ, ગરબીઓ, વગેરે "અંગ" ભાગમા વેંહેચીને લખ્યાં છે. એ સિવાય જૂદા ગ્રંથો અમારે હાથ લાગ્યા નથી.

बापुसाहेबनी कवितानुं विवेचन.

જે કવિ હોય છે તે સ્વાભાવિક રીતેજ કવિતા કરવાને પ્રેરાય છે. તેના વિચારોમાં અને સામાન્ય મનુષ્યના વિચારોમાં મુખ્ય તફાવત એ જોવામાં આવે છે કે જ્યારે સામાન્ય મનુષ્યના વિચારો કેવળ સાદા હોયછે ત્યારે કવિના વિચારો કાંઈ રસભાવથી રંજિત અને વિલક્ષણ હોય છે. એકજ વિષય ઉપર જ્યારે સામાન્ય મનુષ્ય કાર્ય પૂરતુંજ કહી શકે છે. ત્યારે કવિ જોઇએ તેટલું ઓછોવત્તું વિવેચન કરી શકે છે. સામાન્ય મનુષ્યના વિચારો તેના લાગતા વળગતાનેજ તે જાણવામાટે આકર્ષે છે ત્યારે કવિના વિચારો હર કોઈ સહૃદય મનુષ્યને આકર્ષે છે. કોઇ રસજ્ઞ પુરૂષ જ્યારે સામાન્ય મનુષ્યના બોલવા તરફ આદર પણ સામાન્ય કરે છે ત્યારે કવિના વચનનો ચમત્કાર જોઈ તેમાં તે લીન થઇ ડોકું હલાવે છે! વચન માત્ર બોલીને વાહ વાહ તો કવિજ મેળવી શકે છે! બાપુસાહેબનો ગ્રંથ ઉકેલી જોનાર હર કોઇ રસજ્ઞ તેને ધન્યવાદ આપ્યા વિના રહેશે નહિ એમ અમે માનીએ છીએ. બાપુસાહેબની કવિ તરિકે વિશેષ પ્રશંસા કરવાનું સાધન આ તેનાં પદો સિવાય બીજું કાંઇ અમારે હાથ લાગ્યું નથી તથાપિ પદો તે પદોજ છે! એ પદો જૂદાં જૂદાં પુસ્તકોમાં છૂટાં છૂટાં ગણી આવ્યાં હતાં તેનો અમે સંગ્રહ કર્યો છે, અને જ્ઞાનોપદેશનાં પદ, ધર્મવેશ અંગનાં પદ, બ્રહ્મજ્ઞાનનાં પદ, ષડ્રિપુના રાજિયા, ગરબીઓ, અને કાફીઓ, એવા વિભાગ પાડીને તેને ક્રમવાર ગોઠવ્યાં છે.

બાપુની કવિતામાં રસ તો માત્ર શાંતરસ સિવાય બીજો વર્ણાયો નથી. પણ તેનાં વખાણ તેના રસવર્ણનની છટા માટે નહિ પણ તેના પદમાં જે અસાધારણ માધુર્ય રહેલું છે તેમાટે કરવાં ઘટે છે. જ્ઞાનોપદેશનાં પદના આરંભમાંજ તે વિષયનો તિરસ્કાર કરીને ગુરૂની જરૂર બતાવે છે, પછી બ્રહ્મજ્ઞાનની મહત્તા વર્ણે છે તથા ગુરૂ ઉપદેશમાં એકાગ્રતા રાખવાની જરૂર બતાવે છે, તે પછી મૂર્ખ તથા ઢોંગી ગુરૂઓ પાસેથી કાંઇ તત્વ મળવાનું નથી એમ ક-

હેછે, કર્મકાંડ મિથ્યા છે એમ કહેછે અને ધન, જુવાની આદિના અહંકારનું મિથ્યાત્વ બતાવે છે. એવા એવા ઉપદેશના પરચુરણ ત્રીશ પદોમાં જ્ઞાનોપદેશ પૂરો થાય છે. ધર્મવેશનાં પદોમાં ધર્મને નામે દંભ કરીને લોકોને ઠગનારા ગુરૂઓ અને સાધુઓ વગેરેથી દૂર રહેવાનો ઉપદેશ કર્યો છે. બ્રાહ્મણશૂદ્રભેદ વર્ણનમાં ભિક્ષુક બ્રાહ્મણોને મિથ્યાભિમાન તજવાનો ઉપદેશ કર્યો છે. અને બ્રહ્મજ્ઞાનનાં પદોમાં નિર્ગુણ ઉપાસનાનો માર્ગ બતાવ્યો છે.

કામાદિક ષટ્રિપુના છ રાજીઆનો એ પછી આરંભ થાય છે. રાજીઆ તે ખરેખરા રાજીઆજ છે! કામદેવનો રાજીઓ જાણે પુરૂષના મરણથી શોકાકુળ થયેલી સ્ત્રી બોલતી હોય તેના રૂપનો છે. એની દરેક કડીનું પૂર્વાર્દ્ધ મરનારની સ્ત્રી બોલે છે જેમાં કામ સબંધી વિલાસોનું વર્ણન છે અને દરેક કડીનુ ઉત્તરાર્દ્ધ બીજી કૂટનારી સ્ત્રીઓ બોલે છે જેમાં સંસારના વિષયોની ક્ષણિકતા અને જ્ઞાનભક્તિ વગેરેની આવશ્યકતા બતાવી આપનારૂં વૈરાગ્યોદ્બોધક વર્ણન છે. બીજા રાજીઆઓમાં પણ કૂટનારી સ્ત્રીઓનાં એવાંજ બોધરૂપ વચન ઉત્તરાર્દ્ધમાં રાખ્યાં છે. બીજો રાજીઓ ક્રોધનો છે તે મરનારની મા બોલે છે. એમાં પણ પૂર્વાર્દ્ધમાં ક્રોધનું સ્વરૂપ બતાવ્યું છે તથા ઉત્તરાર્દ્ધમાં વૈરાગ્યોદ્બોધક ઉપદેશ છે. ત્રીજો રાજીઓ લોભનો છે તે મરનારની દીકરી બોલે છે; કડીના પૂર્વાર્દ્ધમાં લોભનું સ્વરૂપ અને ઉત્તરાર્દ્ધમા ઉપદેશ છે. ચોથો રાજીઓ મોહનો છે તે મરનારની બેન બોલે છે; એમાં કડીના પૂર્વાર્દ્ધમાં મોહનું સ્વરૂપ અને ઉત્તરાર્દ્ધમાં બોધ છે. પાંચમો રાજીઓ મદનો છે તે મરનારની રાખેલી સ્ત્રી બોલતી હોય તેવા રૂપે વર્ણ્યો છે અને છઠ્ઠો મત્સરનો છે તે મરનારની સાસુ બોલતી હોય તેવે રૂપે લખ્યો છે. દરેક રાજીઆમાં ત્રીસ ત્રીસ કડીઓ છે.

એની પછી મન, સ્ત્રી, વિશ્વાસ, વગેરે જૂદાં જૂદાં દશ અંગની ગરબીઓ છે. દરેક અંગમાં ચાર ચાર ગરબીઓ છે. છેલ્લા વચનઅંગમાં ઉપસંહારની પાંચમી ગરબી મૂકી છે. ગરબીઓ થઈ રહ્યા પછી જ્ઞાનોપદેશની કાફીઓ દાખલ કરી છે. અને તે પછી અઢાર સિદ્ધિઓના ખંડનની અઢાર કાફીઓ છે. અણિમા વગેરે આઠ સિદ્ધિઓ પ્રખ્યાત છે, પણ યોગશાસ્ત્રના કેટલાક ગ્રંથોમાં અણિમા, મહિમા, લઘિમા, પ્રાપ્તિ, પ્રાકામ્ય, ઈશિત્વ, વશિત્વ, પ્રાકામ્ય, અનૂર્મિમત્વ, દૂરશ્રવણ, દૂરદર્શન, મનોજવ, પરકાયાપ્રવેશન, સ્વેચ્છામરણ, દેવક્રીડાદર્શન, સંકલ્પસિદ્ધિ, અપ્રતિહ-

તાંશા, અને કામરૂપા, એવી અરાઢ સિદ્ધિઓ કહેલી છે તે સર્વ સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત થયા છતાં પણ.મોક્ષ મળતો નથી એટલુંજ નહિ પણ તે સિદ્ધિઓ એજ યોગીને બંધનનું કારણ થઇ પડે છે માટે તે હેય છે એમ ઉપદેશ કર્યો છે.

છેવટ બ્રહ્મબોધ અને જ્ઞાનીનાં લક્ષણની કાફીઓ કહીને ગ્રંથ પૂરો કર્યો છે. બ્રહ્મબોધમાં સાંખ્યજ્ઞાન ક્રમવાર બતાવ્યું છે. બ્રહ્મબોધની ત્રીજી કાફીમાં સાંખ્યને મતે જગતની ઉત્પત્તિ આદિક ટૂંકામાં પણ સ્ફુટ રીતે વર્ણવી બતાવ્યું છે. તેનો સિદ્ધાંત એવો જણાય છે કે અનાદિ અનંત સતરૂપ બ્રહ્મ સર્વત્ર ભરેલું છે અને પ્રકૃતિ તેના એક દેશમાં છે. એ પ્રકૃતિ કે માયા અનિર્વચનીય છે એટલે તેને સત્ય કે અસત્ય કહી શકાતી નથી. એ પ્રકૃતિ સઘળા દૃશ્યપદાર્થોનું મૂળ છે. પાંચમી કાફીમાં તે લખે છે કે,

"ચૈતન્યમાં દૃશ્ય કલ્પવું જાણો, બંધતણું એ મૂળ;
ચૈતન્યમાંથી કલ્પના છૂટવી, મુક્તિ જાણો સમૂળ;
દૃશ્ય વગરનું ચૈતન્ય રે, આત્મારામ રૂપ મેવો;
જ્ઞાનીઓ બતાવું રે, બંધ, મુક્તિ, આત્મા કેવો. ૩

ત્રણ લીટીમાં ત્રિભુવન સમાયું, બ્રહ્મવિદ્યાનો ભોર;
આહા ઓહો કરી અફળો, એવો નથી એ સોર;
ખરી છે એ વિદ્યા રે, ચિત્તમાં રૂડી ચેવો;
જ્ઞાનીઓ બતાવું રે, બંધ, મુક્તિ, આત્મા કેવો." ૪

એવી રીતે બ્રહ્મવિદ્યાનો સ્પષ્ટતર સાર બાપુએ બતાવ્યો છે. એટલાથી પણ જેને સમાધાન ન થાય તેને માટે તેણે બીજી કેટલીક કાફીઓ વધારે લખી છે અને સંશયોનું સમાધાન કર્યું છે. છેવટની કાફીઓમાં જ્ઞાનીનાં લક્ષણદ્વારા તે, ઢોંગી અને વિષય સુખના લોભી મનુષ્યો બીજાઓને શિષ્યો કરીને તેમને કલ્યાણનો માર્ગ ન આપતાં મિથ્યા ભ્રમિત અને ભ્રમિત કરે છે તેમનાથી સાવધ રહેવાનો ઉપદેશ કરે છે. જેમ આઠમી કાફીમાં જ્ઞાની ગુરૂના આશ્રમ અને ઉપસ્કર વિષે બોલતાં તે લખે છે કે,—

"મઢી જુઓ તેની રે, જોશો નહિ માંહી ખીજું;
(એક) આપ ને પુસ્તક પડિયું રે, ટાળું સંતનું ત્રીજું.

વસ્તીમાં વાસ કરે નવ વિકલ, જે જેના નવ શબ્દ;
પૂજા કરાવે નહિ પરમેશ્વર, કશામાં મન નહિ લુબ્ધ;
ગુરૂ એવા કોઇ રે, જોઇ હૃદયે ભીજું. મઢી૦ ૨

તમે પાત્ર ન બાળો ગુરૂજી પાસે, એક પાત્ર ધરે ગુરૂદેવ;
પેટ પાત્ર તો રચ્યું પેહેલેથી, તેની જેવી તેવી કરે સેવ;
ધન્ય ગુરૂ દેવા રે, તન મનથી રીઝું. મઢી૦ ૩

પુસ્તક સંત વસે ગુરૂ નિકટ, તેમાં નહિ સંતાપ;
આવી મળ્યું તો પુસ્તક વાંચે, શિષ્ય પૂછે તો ફેડે તાપ;
જપું જાપ તેનો રે, બીજા પર હું ખીજું. મઢી૦ ૪

ધન જોઇએ નહિ સેવાકાજે. મન જોઇએ નિશ્ચિંત;
પ્રશ્ન પૂછે તેની કથા ચલાવે, નિર્મળ થાય જેમ ચંત;
બાપુ સંત એવા રે, ઢોંગીને જોઇ સીઝું. મઢી૦ ૫

આ ઉપરથી જણાય છે કે બાપુસાહેબને ગુરૂ તરિકેનો ઢોંગ કે મિથ્યા આડમ્બર પસંદ નહોતો, તે છતાં તેણે ઉત્તમ બ્રહ્મજ્ઞાન બતાવ્યું છે.

બાપુસાહેમની કવિતામા બીજુ આપણને મ સાર વ્યવહારનુ અવલોકન કરવાનુ મળી આવે છે સાસારિક સ્થિતિમાથી જીવને મોક્ષને માગ વાળવાને તેમો જાદી જૂદી સ્થિતિના વરસ સાર વર્ણવવાની અગસ પડી છે, પણ તે અગત્ય તેમણે એવી રીતે પૂરી પાડી છે કે તેથી આપણે તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ પડિતો કહે છે કે જે સાસારિક વ્યવહારમા અતિ પ્રવીણ હોય તે પરમાર્થમા પણ અતિપ્રવીણ હોઈ શકે તથા જે મસારમા દૃઢ હોય તે પરમાર્થમા પણ દૃઢ હોઈ શકે એ વાત આપણને બાપુસાહેબ તેના ગ્રથદ્વારા બતાવી આપે છે સ સારના જે ચિત્ર તેણે ચિત્ર્યા છે તે તેની સસારની માહિતી બતાવી આપે છે અને પરમાર્થનો જે બોધ કર્યો છે તે તેનુ તે સબધી વિશદ જ્ઞાન બતાવી આપે છે કેટલાક લેભાગુ જ્ઞાનીઓએ બીજાનુ હિત કરવાનો ડોળ કરી બ્રહ્મજ્ઞાનના પુસ્તકો ઘણાય લખેલા આપણે જોઇએ છીએ પણ "જ્યા મેરેકુ સ શય પડ્યા હે વહા શીવર સ્વામીકો ભી સ શય પરતા હે' એ વાળી વાત તેમા જોઈ તેમના જ્ઞાનની તુલના વાચનાર તરત કરી શક છે। બાપુનો આ ગ્રથ તેને એવા દોષમાથી નિર્મુક્ત કરી તે જે સમજ્યો છે તે ચોખ્ખુ અને દૃઢ સમજ્યો છે એમ કહેવરાવે છે

રાધાબાઇ દક્ષિણી બ્રાહ્મણી હતી તેનુ પુસ્ત આપણે જોયુ છે અને તેની ભાષા પણ જોઇ છે તે ઉપરથી 'બાપુસાહેબ ગાયકવાડ' નામ સાભળીને તથા મરાઠાના કુળમા તેમનો જન્મ જાણીને અમને તેમની ભાષા વિષે બહુ સશય હતો, પણ જ્યારે આ પુસ્તકમા આપણે જોઇએ છીએ તેમ ખાસ ગૂજરાતના મર્મસ્થાનની તેમની ભાષા અમારા જોવામા આવી ત્યારે અમને આનદાશ્ચર્ય ઉત્પન થયુ ! ખુદ ગૂજરાતના રહેવાશી ગૂજરાતી કવિઓ કદાચ ભાષાની બાબતમા સ્ખલિત થઈ ગયા હશે પણ બાપુસાહેમ ગાયકવાડનો આ ગ્રથ તો એમજ કહેવરાવે છે કે તેનો લખનાર જાણે મોઢ શુદ્ધ ગૂજરાતીનો અભિમાની હોય! તેમના લખાણમા જે ગૂજરાતી ભાષાના રૂઢ અને લાક્ષણિક શબ્દો વપરાયા છે તે વાચનારને વિસ્મિત કરે એવા છે! જુઓ,—

"અટચા જો નાતરાનો ચાલ તાગી નાતે રે,
તો તો બાબા ઘડજો પછી ગેડા હાયે રે"
"ઓગાળ નીધે તમે હરિ ઝટ પામો."

॥ श्रीजगदीश्वरायनमः ॥

बापुसाहेबकृत कविता.

જ્ઞાનોપદેશનાં પદ.

પદ ૧ લું.

ગુરૂ મળિયા તે તો હરિગુણ ગાતો રે,
ભાઈરે ગુરૂ મળિયા તે તો હરિગુણ ગાતો;
મૂરખ સમજણ વિના ફરે છે ધ્યાતો રે,
ભાઈરે ગુરૂ મળિયા તે તો હરિગુણ ગાતો. ટેક. ૧
દૂધ મોટા પૈસાનુ શેર મળે છે,
તેને મૂરખ નથી ખાતો;
દારૂ પીધાથકી બટ્ટો લાગે છે,
પડે મોરીઓમાં નિત્ય ઊંડી ધ્યાતો રે. ભાઈરે૦ ૨
સાકર રૂપિયાની ચ્યાર શેર મળે છે,
તે ખાધે મરદ થાય માતો;
અફીણ રૂપિયાનું ચાર ભાર વેચાય છે,
એ કસુંબો પીએ બીજાને પાતો રે. ભાઈરે૦ ૩
ભાંડ ભવાઇઆ નાચે ત્યાં બહુ કરીને જાગે,
એને જૂઠી ભાવે છે ઘણી વાતો;
હરિનામ લેતાં ભાઇઓ ઉંઘ આવે છે,

પછે જમની ખાશે ઘણી લાતો રે. ભાઈ રે૦ ૪
સદ્ગુરૂ મળશે ત્યારે મેલ તારો જાશે,
નિત્ય ઊઠીને શુ ના'તો;
બાપુ કહે હરિનામને ભજી લ્યો,
સાધે સાધો મળી જાશે તાતે તાતો રે. ભાઈ રે૦ ૫

પદ ૨ જું.

ભૂલ પડ્યુ છતે દહાડે,
જગત જુઓ ભૂલ પડ્યુ છતે દહાડે. ટેક. ૧
આંધળાની પૂઠે દશ વીસ દોડ્યા,
જોને પડ્યા તે તો મોટા ખાડે;
અહંકાર આંધળો સાનમાં ના સમજે,
જેમ પાણી બગાડ્યુ પેલે પાડે જગત૦ ૨
હરિ સચરાચરમાં કહે છે,
જૂઠું કહે છે લબાડે;
સ્વામી સગો રે દ્વૈતભાવ ભારે,
હા કહીને ના કે' તે ગુરૂ પાડે. જગત૦ ૩
તાન ટપ્પા તાલબંધ ગાય છે,
ચડીને બેઠો મોટે તાડે;
આપ તો છપ્પન દોઢામાં મા'લે,
સામાનો સંશય શું કાઢે ? જગત૦ ૪
વાણે નામી ના વાણે એ તો સ્વામી,
એમ સાનમાં સદ્ગુરૂજી દેખાડે;

---

૫ તાતે તાતો—ગરમે ગરમ—તાજે તાજે ૨ આંધળો—અજ્ઞાની (લોભી) ગુરૂ. દ્વૈતભાવ-જુદાપણુ. હા કહીને ના કહે-અદ્વૈત કબૂલ કરીને પાછો દ્વૈતભાવ રાખે. ૪ છપ્પન દોઢામાં-ચોરાશીમાં.

સતનામ બાપુ એમ કરી કહે છે,
કોણ વઢે જૂઠી રાડે. જગત૦ ૫

પદ ૩ જું.

નિમાજ પઢતાં તો બોલે બિસમિલ્લા રે;
ભાઈ રે નિમાજ પઢતાં તો બોલે બિસમિલ્લા. ટેક. ૧
તીસ રોજ રખતા ઓર મચ્છીઓકુ ચખતા,
ઓર બકરેકા કાટતા હે ગલ્લા;
સાહેબકા જીવ બદે માર કયીં તે ડારા,
એ બદી ખાવે દોજખમે ટલ્લા રે ભાઇ રે૦ ૨
ખડેકુ ન આવે ને પડેકુ ન દેખે,
નેકીકી રાહસે ચલ્લા;
બીસ્તકે ઝરૂખેમે ઓહી મર્દ બેઠા,
જીને નામસે પિછાના અલ્લા રે. ભાઇ રે૦ ૩
દગા કરકે તુને બહોત જીવ મારે,
ઈમાન ચોરકે બનાયા તુને ડલ્લા;
બેટે ઓર બકરેકુ બરાબર જાને,
તો સાઇ કરેગા તેરા ભલ્લા રે. ભાઇ રે૦ ૪
આખરી જવાનીકા બહોત ડર હેગા,

---

૫ વણશે ઇ૦—જે નાશ પામે તે નામી—નામવાળો—(નામ રૂપ મિથ્યા છે માટે) ૨ તીસ ઇ૦—ત્રીસ દિવસ તો તુ રોજો રાખે છે અને પછી માછલા ચાખેં છે। ગલ્લા—ગળું. એ ઈ૦—એ બદી(દુષ્કર્મ)થી તુ દોજખ (નરક)મા ટલ્લા ખાઇશ ૩ ખડેકુ ઇ૦—હિંદુઓની મૂર્તિઓ ખડી છે અને મૂસલમાનની કબરો પડી છે, એ બેમાથી એકેની તરફ ધ્યાન આપતા જે નેકીને ર્સ્તે ચાલેછે. ૪ ડલ્લા—દોલત

ઓર સાહેબકી સંગ કરો સલ્લા;
બાપુ કહે નામ એક અલ્લાકા સચ્ચ હે,
ઓર રફેદફે હોયગી તેરી બલ્લા રે. ભાઇ રે૦ ૫

પદ ૪ થુ.

કથા સાભળે ને મન રહ્યુ ઘરમે રે,
ભાઇ રે કથા સાભળે ને મન રહ્યુ ઘરમે. ટેક ૧
તે મનસુબા કરેછે ને મણકા ગણે છે,
જુઓ માળા ફેરવે છે એના કરમે;
એ મન રહ્યુ મેલુ ને તનને ધૂએ છે,
રાફડો કૂટી નાખ્યો ને સાપ દરમે રે. ભાઇ રે કથા૦ ૨
આત્મતત્વ ચેત્યા વિના કામ થયુ ખોટુ,
એ ચૂક પડીછે નારી નરમે;
મણિ નામ મે'લીને કુશકાને બાઝે,
મૂરખ સમજ્યા વિના નીશો તરમે રે ભાઇ રે કથા૦ ૩
ઝાડ ઉપર પક્ષી બેઠો એવો તારો આતમા,
તારૂ મન પેશી ગયુછે જગમે;
એ કુટુબ કબીલો તારે કામ નહિ આવે,
તે તો માર ખાશે છે ઉધા કરમે રે. ભાઇ રે કથા૦ ૪

પદ ૫ મુ.

જુઓ સમજ્યા વિના સાહેબને ખોશો રે;
ભાઇ રે જુઓ સમજ્યા વિના સાહેબને ખોશો. ટેક ૧
કરવાનાં કર્મ તમે મન નથી ધારતા,

---

૫ સલ્લા—સવાદ ૩ નીશો તરમા-નીશામા તર થઇ ગ્હીને

ન કરવાનાં બીજ તમે બોયો;
ગુમાનરૂપી ગધેડે ચઢીને,
બેંસ મૂકી પાડાને દો'શો રે. [illegible] ૨

ખાળ કરીને આપછ બાંધીને [illegible]
ત્યાં નિરભે જવાબ શો દેશો;
ખાતાંની ખોટ જુઓ ખપ કરીને [illegible]
ત્યારે નયણાં ભરી ભરીને રોયો રે. [illegible] ૩

રૈ'ણી કૈ'ણી સવ સાહેબને ખોયો,
જૂઠો જનમ ના જોયો;
સદ્દગુરૂના સંગથકી આપુ એને દેહ,
ત્યારે ભવના ભવને ધોયો રે. [illegible]

કબીર કમાલને કોણ ગણેછે,
મોટા ગોસાંઇજી નાખ્યા ઘસરડી રે;
રાણા ને રક કાળે કોઈને ના છોડયા,
ઘેલા મેલાને નાખ્યા ઉતરડી રે. ભાઈ રે કાળે૦ ૪
*જ્ઞાની અજ્ઞાની બાપુ બોલતા બધાવ્યા,
વૈદ્ય વિવેકીને નાખ્યા છે કચરડી રે. ભાઈ રે કાળે૦ ૫

પદ ૭ મું.

ન જાણશો તે અમો મોટા,
વિચારી જુઓ ન જાણશો તે અમો મોટા. ટેક. ૧
કાચી કાયા તારી ધૂળ મળી જાશે,
જેમ ઊડે દારૂતણા ટોટા;
એક માટીના સૌ બનાવ્યા,
એમ ઘડા ગાગેર ને લોટા. વિચારી જુઓ૦ ૨
ગજીઆણી સુમની ને દાટિયા પેહેરો,
ઝીણા ઓઢો ને શાલજોટા,
ટકા તે ગજની ખાધી તે પેહેરો,
અતે શ્રૂમાડાના ગોટા વિચારી જુઓ૦ ૩
તે હરિની ભક્તિ વિના કાળની છે ફાંસી,
જમ મારશે ઘણા સોટા,
ઉચ ને નીચ એ તો માયાના ખેલ છે,
એ તો પાણીતણા પરપોટા. વિચારી જુઓ૦ ૪
ગજા ને રક સહુ ભૂમિમાં જાશે,
પછી ઉપર ચણાશે ઓટા;
અતનામ બાપુ તે તો સહુથી મોટા,
હરિની ભક્તિ વિના સહુ ખોટા વિચારી જુઓ૦ ૫

---

૫ બધાવ્યા—વહી પડયા—લેઈ નાખ્યા
*આ પદ નાની બે લીટીઓ ખટતી હોય એમ લાગે છે

પદ ૮ મુ

સમજણની વાત છે ન્યારી રે,
વીરા મારા સમજણની વાત છે ન્યારી ટેક ૧
સાકર ને મીઠાની પૂતળી બનાવી,
એ તો બન્ને રૂપાળી છે નારી;
સમજુ અણસમજુમા ફેર ઘણો છે,
એક ગળી લાગે ને એક ખારી રે વીરા મારા૦ ૨
રોગી માણસને પથ્ય ઘણી પાળવી,
પણ રોગી તો વસ્તુ ખાય સારી,
કર્મકાંડવાળા એ તો રોગી સર્વે જાણવા,
અનુભવી વૈદ્યથી તો રોગ રહ્યો હારી રે વીરા મારા૦ ૩
જ્ઞાની સઘાતે વિવાદ ઘણો કરીએ,
અજ્ઞાનીથી બેશીએ હારી,
ચૈતન્ય મૂકીને જડને શુ પૂજે,
ભેદ ભૂલ્યો તે તો શાનો ભેખધારી રે વીરા મારા૦ ૪
સત્‌નામ એક છે ને બીજુ અવિવેક છે,
સ્ ગુરૂ પર જાઉં હુ વારી,
નામ નીરાત બાપુ દઢ કરીને ધારજે,
દૃ પળમા તો પાર ઉતારી રે વીરા મારા૦ ૫

પદ ૯ મુ.

વે'પાર નામનો કરે તે સાચુ બાનુ રે,
ભાઇ રે વે'પાર નામનો કરે તે સાચુ બાનુ,

ઉતારી દે ઉતારી દેશે

ટીલું કરો ન કરો રહે ન છાનું રે,
ભાઇ રે વે'પાર નામનો કરે તે સાચુ બાનું. ટેક. ૧
બ્રહ્મજળમાં જેણે સ્નાન ઘણું કીધું,
ધર્મ ખોળી ના શકે તેનું પાનું;
અલખની માંહ્ય લખ રાખે સત્ નામની,
એવા સાધુને અમો માનું રે. ભાઈ રે વે'પાર૦ ૨.
(માટે) કંઠ માંહિ કંઠી હરિનામ નવ વિસરે,
એ નામ છે ગુરૂજીના ત્યાંનું;
ભેખ મેં લાધો તે બીક કાઢી નાખી છે,
રાત મટી ગઇ ને રંગમાં ઉગ્યો ભાનુ રે. ભાઈ રે વે'પાર૦ ૩
ચોકશી હોય તે કીમત જાણે,
જેમ કસોટીમાં કશી લેછે સોનું;
સૂતર ચાર શેર એક પાંચ રૂપીએ શેર છે,
એ તો મૂલ કાંતનારીનું કે રૂનું રે. ભાઇ રે વે'પાર૦ ૪
મોટો ધર્મ એજ જીવની દયા પાળવી,
હરિ વિના અણુમાત્ર નથી સૂનું;
પણ નાના ને મોટાનું કામ નથી બાપુ,
ભેદ હરિનો બતાવે એજ જૂનું રે. ભાઇ રે વે'પાર૦ ૫

પદ ૧૦ મું.

સાંઇકા મીલનેકા તો સબકુ લગે પ્યારા રે,
ભાઇ રે સાંઇકા મીલનેકા તો સબકુ લગે પ્યારા;

૨ અલખ ઇ૦–અલખ બ્રહ્મમાં સતનામની લખ(લેહે)રાખે. ૫ જૂનું
૧ સાંઇ–સ્વામી–હરિ.

એ તો ભેદ રખ્યા હેગા પ્યારે ન્યારા રે,
ભાઇ રે સાઇકા મીલનેકા તો સબકુ લગે પ્યારા ટેક ૧
માલ જો હુતા સો ઘરકા ધણી સબ લે ગયા,
મૂરખ ખેત ઢુઢ મુઆ સારા,
એમ હિંદુ મુસલમાન મક્કે ઔર દ્વારકા,
દોર દોરકે પીછે હારા રે ભાઇ રે સાઇકા૦ ૨
વજ્જુ તવજ્જુ કરકે જો નિવાજ પઢતા,
હિંદુ નાહા ધોકે મન નારા,
પણ મન નહિ મુઆ સૈતાન સસે હેગા,
સચ્ચી બૂટી મિને જબ ડ્રી મરે પારા રે ભાઇ રે સાઇકા૦ ૩
માયા નદીકુ કોઇક પાર જાવે,
એસી જબરી જો હેગી ધારા,
બાપુ નામ નાવ બેઠા સોઇ પાર જાવે,
આખર ડૂમ મુઆ હેગા જો તારા રે ભાઇ રે સાઇકા૦ ૪

પદ ૧૧ મુ.

નામ સમજીને બેશી રહિયે રે,
ભાઈ રે નામ સમજીને બેશી રહિયે,
આત્મા ચીનીને મનમા મગન થઈએ રે,
ભાઈ રે નામ સમજીને બેશી રહિયે ટેક. ૧
રામ ને રહેમાન તમે એક ભાઈઓ જાણજો,

---

૧ રખ્યા હેગા–રાખ્યો છે ૨ સારા–બધુ દોર દોર–દોડી દોડીને ૩ વજ્જુ તવજ્જુ–હાથ મો વગેરે ધોવાની એ મુસલમાનની ધર્મક્રિયા ૩ સૈતાન–સેતાન–દુષ્ટ વિકાર સસે–મરાયનો હેગા–છે ૪ ધારા પ્રવાહ

કૃષ્ણ ને કરીમ એક કહિયે;
વિષ્ણુ બિસમિલ્લામા ભેદ નથી ભાળ્યો,
અને અલ્લા અલખ એક લહિયે રે. ભાઈ રે નામ० २
ગફુર ગોવિંદ રહીમ એક તમે જાણજો,
મૌલા માધવ ગુણ ગાઇએ;
હરિ હક્કતાલાનો ભેદ મે તો જાણ્યો,
હવે ચોરાશી માર નવ સહિયે રે. ભાઇ રે નામ० ३
પરવરદીગાર પરમેશ્વર એક તમે જાણજો,
નબી નારાયણ ચોટયા હૈયે,
ચોખા ને ચાવલ-પણ ડાંગર એક છે,
એવુ સમજે તેના ચેલા થઈએ રે. ભાઈ રે નામ० ४
બાપુ સાહેબ નામ પાક છે, ને બીજુ નાપાક છે,
એવુ સમજ્યા કહોને ક્યાં જઇએ,
જે સાધન કરે તેમા પડે સાસો,
અમો બ્રહ્મજળમા તો નિત્ય નહિયે રે. ભાઈ રે નામ० ५

પદ ૧૨ મુ.

આતમારામની સંઘાતે મન મોહોજો;
વીરા મારા મૂળ તપાસીને જોજો રે. ટેક. १
બેગમપણુ ભાઇઓ મેલ સર્વ જાણજો,
એમ સમજીને સંશયને ખોજો રે. આતમા० २
હિંદુઓ તો તીરથ વ્રત કરે છે;
મુસલમાન તો ધરે છે રોજો રે. આતમા० ३

---

५ સાસો-સંશય २ બેગમપણુ—ગમ ન પડવાપણુ

વાઝણી તે ગાય અલ્યા દૂધ ક્યાથી દેશે,
અનુભવી પુરૂષ દૂઝણી ગાય દોજો રે આતમા૦ ૪
માટીના ઘાટને શુ મોહી રહ્યા છુ;
ઘાટ મોટો કે છોટો હોજો રે આતમા૦ ૫
અલ્યા તીરથ વ્રત સહુ તારા કરેલા,
સમજ્યા વિના દોડયો તે ચઢ્યો સોજો રે આતમા૦ ૬
હુ પ્રગટ દેવ ભાઈ તમને બતલાવુ;
સદ્‌ગુરૂ દેવને જઈ જઈ પૂજો રે આતમા૦ ૭
સતનામ સાચુ આપુ સંશય સહુ ભાગ્યા,
હવે તો મનડુ માણે છે મોજો રે આતમા૦ ૮

પદ ૧૩ મું.

જેની સુરતા તેમા જઇને જન્મ ધરતો,
એ તો અજ્ઞાને હીડે આથડતો રે. ભાઇ રે જેની૦ ટેક ૧
દારૂ પીએ તે તો અવગતિ પામે,
ભૂત પ્રેતમા જઇને ભળતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૨
માસ માટી ખાય એ તો વાઘ શે ન સરજે,
પછી જીવને મારીને ઉદર ભરતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૩
અફીણ ખાય તે તો નિશ્ચય સર્પ અવતરે;
તે તો દેડકાની પૂઠે હીંડે ફરતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૪
ભાગ માઝમ ખાય તે તો બોકડો શે ન સરજે,
પછે આકડા ધતૂરા હીંડે ચરતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૫
પરનારી ભોગને તે નિશ્ચે નારી અવતરે;
તે રાડોના દવાના હીંડે કરતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૬

---

૪ વાઝણી ઈ૦—મતલબ કે, જડ પદાર્થો સેવવાથી ચેતન આત્માનુ જ્ઞાન ક્યાથી થશે? ૬ તારા કરેલા—તેં કરેલી ચઢેલા—ઉતર્યું ન

ચોરી ચાડી એને કંઠ બાંધી છે;
પછે લખચોરાશીમા ફરતો રે ભાઈરે જેની૦ ૭
બાપુ કહે સત નામને ભજી લે,
સીધુ સમજ્યો તે તો ભજન કરતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૮
કદી ભજનમા ભૂલ પડે તો;
જેમ તારો ગગનમાથી ખરતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૯

પદ ૧૪ મું.

કાણાને કાણુ કહિયે તો લાગે કડવુ,
એને સાચુ કહિયે તો સુઝે વઢવુ રે કાણાને૦ ટેક ૧
મુળ મર્મ માટીનો એક કરી જાણો,
મુસલમાન બદનુ કહે હિંદુ ચડવું રે. કાણાને૦ ૨
માટોડીના ગણપતિ ને કામડાનુ તાબૂત;
બારે મહિને એને ફરી ઘડવુ રે. કાણાને૦ ૩
નાહિ ધોઈ એની સેવા કરે;
એને કાગળથકી એને મઢવુ રે. કાણાને૦ ૪
ઢીંગલાની રમત પેલાં છોકરાંને વા'લી;
ભાગી નાખે તો તરત આવે રડવુ રે કાણાને૦ ૫
નાદ બુદ એક છે જમનો હાથ એક છે,
એક છે મરવુ ને અવતરવુ રે. કાણાને૦ ૬

હિંદુને ચોરાશીમા ફરવુ રે કાણુનેં૦ ૭
સતનામ સમજે બાપુ ધ ય એની મહને,
મઝ વિના મોઢુ લાગે આડવુ રે કાણુને૦ ૮
બાપુ કહે સતનામને ભજી યો,
જેને છૂટે દુષ્પટેથી ફરવુ રે કાણુને૦ ૯

પદ ૧૫ મુ

રાડે કર્યો છે જીવ ગાડો,
જુઓની ભાઈઓ રાડે કર્યો છે જીવ ગાડો ટેક ૧
કૌરવ પાડવની ફોજો ચાલી,
રામ રાવણુ વઢયા તે બે રાડો જુઓની૦ ૨
હાશ્ટ હુસનના માથા કપાયા,
ચદ્રમા થયો અગ ખાડો જુઓની૦ ૩
નારીને કાજ કૃષ્ણુ નારી થયા છે,
રૂકમૈયો થયો મૂછે બાડો જુઓની૦ ૪
નારીને કાજ શિવ નગ્ન થઈને નાચ્યા,
એવી વાતો તે સર્વે ધાડો જુઓની૦ ૫
નારદ નામ મૂકીને નારી માગી છે,
પેહેરે હતો એ તો વાઢો જુઓની૦ ૬
નારદ નારી એ તો ખારી બની છે,
પછે છોકરા જણ્યા એક ટાડો જુઓની૦ ૭
નારીને કાજે ઇન્દ્રિ સિઆળો થયોછે,
ગૌતમ ત્ર ષિને પેર પગલા માડો જુઓની૦ ૮

---

૭ ટાડો—લાક મત ત્રણ કે ધગ

અલખ નામ ભજે બાપુ નાર તેની લૂડી;
પછે નારનો થયો છે નર લોંડો. જુઓની॰ ૯

પદ ૧૬ મું.

શાન્તિ પમાડે તેને તો સંત કહિયે;
એના દાસના તે દાસ થઇને રહિયે રે. ભાઇ રે શાન્તિ॰ટેક. ૧
કલ્પવૃક્ષ સેવ્યે દાળિદ્ર રહ્યું ઊભું;
ત્યારે તેના તો ગુણ શીદ ગાઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ॰ ૨
રાજાની ચાકરી નિત્ય રહી ઉભી;
ત્યારે પારકી તો વેઠ શીદ વહિયે રે. ભાઇ રે શાન્તિ॰ ૩
વિદ્યાનું મૂળ જ્યારે પૂરૂં ના ભણાવ્યું;
ત્યારે પંડ્યાનો માર શીદ ખાઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ॰ ૪.
લીધો વળાવો ને લૂટવા રે લાગ્યો;
ત્યારે તેની સધાતે શીદ જઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ॰ ૫
વૈદ્યનો સંગ કરે રોગ રહ્યો ઊભો;
ત્યારે વૈદ્યની તે ગોળી શીદ ખાઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ॰ ૬
કીધી બાંધણી ને માથું વઢાવે;
ત્યારે તેને તે ઘેર શીદ જઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ॰ ૭
નામ અનામ સદ્‌ગુરૂ બતાવ્યું;
તે નામ ચોંટયું છે મારે હઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ॰ ૮
બાપુ તેની કાયા તો નરવો સ્નેહ છે;
અમે એવા સ્વામીને લેઇને રહિયે રે. ભાઇ રે શાન્તિ॰ ૯

---

૯ અલખ-અલક્ષ-બ્રહ્મ. ૮ અનામ-સારૂ. ૯ નરવો-કેવળ.

પદ ૧૭ મું.

પંડિતે ખેલ બગાડયો;
આ જીવનો તો પંડિતે ખેલ બગાડયો. ટેક ૧
તે કરમા ધરમી તો બે મારગ કીધા;
પાપ પુણ્યરૂપી ભ્રમને જગાડયો. આ જીવનો૦ ૨
તે મરવા અવતરવાની દોરી ગળે બાંધી,
પછી લખ ચોરાશી ઢોલ વગાડયો. આ જીવનો૦ ૩
અંધારામાં લૂંટવાની બીક લગાડી;
અને મધરાતે જઇને જગાડયો. આ જીવનો૦ ૪
તે જાગતો હોય તો કોઇને પૂછી જુએ;
જાણી જોઇને કૂવામાં ઠેલી પાડયો. આ જીવનો૦ ૫
તે રાજ પામવાને કાજ તપ કરે;
તેં તો પંચાગ્નિ ધૂણી તપાડયો. આ જીવનો૦ ૬
સંશયરૂપી મરકટને ગધેડે બેસાડી;
પેલા દાદુરને ઘેરઘેર નચાડયો. આ જીવનો૦ ૭
તે સુરજ પ્રતિબિંબ બિંબ નહિ દીસે;
થડ મૂકીને ડાળે વળગાડયો. આ જીવનો૦ ૮
બાપુ સાહેબ કહે સતનામ સમજ્યો તેને;
પંથમાંન આવે આડો વાડયો. આ જીવનો૦ ૯

મૂરખ સમજ્યા વિના મત તાણે રે;
ભાઈ ભેદ નામનો તો ગુરૂદેવ જાણે રે. ટેક. ૧
મનખા દેહ અમૂલ્ય તારે હાથ આવી છે;
તુ તો સમજી લેને આ ટાણે રે ભાઈ ભેદ૰ ૨
આંધળા લુલાને ગુરૂ પાર ઉતારે,
તે તો બેસાડે નામને વા'ણે રે ભાઈ ભેદ૰ ૩
તીરથ વ્રતમાં સાસો પડે છે,
તુ તો મરી ગયો વૃદ્ધિને હાણે રે. ભાઈ ભેદ૰ ૪
ખટ કરમમા આંઝો ધૂચવાયો;
ફરી વીછી ચઢાવ્યો છે છાણે રે. ભાઈ ભેદ૰ ૫
સીધુ સમજે તો ભાઈ વન શીદ સેવે;
રાજ મૂકી દીધાં મોટે મોટે રાણે રે. ભાઈ ભેદ૰ ૬
નામીને નામનો ભેદ જેણે જાણ્યો;
તે તો બેઠો હીરાની ખાણે રે. ભાઈ ભેદ૰ ૭
સચરાચરમા એક દીઠો આતમા;
બીજો દષ્ટે એ તો નવ આણે રે. ભાઈ ભેદ૰ ૮
હુ તો ગુરૂ કૃપાથી સીધુ સમજાવુ;
બાપુ કૈવલ્ય પદને માણે રે. ભાઈ ભેદ૰ ૯

પદ ૧૯ મું.

નામ સાહેબનુ છે સાચુ,
બીજુ જે જે કરે તે કાચુ રે. ટેક ૧
મુસલમાન રોજા કરે ને તસબી;

---

૪ સાસો-સંશય કે વેના વૃદ્ધિ ને હાણે-નફા નુકસાનમા ૨ તસબી-જા

હિંદુ છે મત માળાના કસબી રે નામ૦ ૨
મુસનમાન સરોદા કરે છે પાણે,
હિંદુ તો નાક લીટીઓ તાણે રે નામ૦ ૩
મુસનમાન મક્કે મદીને ફરતા,
હિંદુ પણ ચારે ધામ આથડતા રે. નામ૦ ૪
મુસનમાન શુબરાતનુ ભરે પાણી,
હિંદુ તો કાગવાસ નાખે તાણી રે નામ૦ ૫
મુસલમાન બકરી મારે ઈદિ એવી,
હિંદુને દશરા આવી છે તેવી રે નામ૦ ૬
મુસલમાન માથુ મુડી નાખે,
હિંદુ તો મૂછો ચોટલી રાખે રે નામ૦ ૭
મુસલમાન તાબુત કરવા ચાલે,
હિંદુ હોળીની ધૂળ માથે ઘાને રે નામ૦ ૮
મુસનમાન બ્રાહ્મણ મુઆ મત તાણી,
બનેના ઘરમા છે સુ વાણી રે નામ૦ ૯
જનોઇ ને સુનતા બની છે ન્યારી,
ચતુર તમે મનમા જુઓને વિચારી રે નામ૦ ૧૦
મરણ અને જનમ નહિ તે સહી,
એવુ તમે સમજો મનડા માહી રે નામ૦ ૧૧
દશ અવતાર તો ગયા જે ઘરમા,
સમજે તેની વાચ્છા તે નરમા રે નામ૦ ૧૨
• નામ ને ગુણ રૂપથી છે ન્યારો,
બાપુ કહે તે છે અમારો પ્યારો રે નામ૦ ૧૩

---

૨ તસબી–માળા ૫ શુબરાત–આ રાતને દિવસે ફાતિયો પાડે છે તે
૮ સુવાણી–અલા (?)

पद २० मुं.

अमे बगडया अमे बगडया लेजो जाणी रे;
भाई अमे बगडया अमे बगडया लेजो जाणी. ८
आ जड छवने तो गमे नहि रूडी वाणी रे;
भाई अमे बगडया अमे बगडया लेजो जाणी. टेक १
कवेडाना सगथकी जहर जोने बगडी;
पडी धूळमा अने ते थइ धाणी रे. अमे० २
उग्यातणो अभ्यास मटी गयो;
एवी मटी करमनी तो का'णी रे. अमे० ३
लवारना सगथकी लोहु जोने बगडयु;
थई तरवार अमूल्य चढयु पाणी रे. अमे० ४
अग्निना सगथकी काष्ट जोने बगडयु,
एना नामनी ते ना रही एंधाणी रे. अमे० ५
पारसना सगथकी पथ्थर जोने बगडयो;
थयो पारस ते जाणे कोक ज्ञानी रे. अमे० ६
तमे बगडो तो भाई एवा बगडजो,
त्यारे तो मटे चोराशीनी जे घाणी रे. अमे० ७
सद्गुरुना सगथकी सेवक जुओ बगडया,
जेणे सतनाम लीधु छे छाणी रे. अमे० ८
नीगतना सगथकी आपु जुओ बगडया;
जेणे आत्मा लीधो छे माणी रे. अमे० ९

पद २१ मु.

भाई रे जुओ विचारीने गम्द तने आवो;

८ छाणी—छीणीने—छणीने—असतने दूर करीने. ९ माणी—अनुभवी

તે સમજે તેને તો વાગે ધોલો રે. ટેક. ૧
મનષા દેહ હીરો તારે હાથે આવ્યો છે;
તેને શીદ ધૂળમાં રોળો રે. ભાઇ રે૦ ૨
આત્મા પરમાત્માનો ભેદ નથી જાણ્યો;
પ્રાણી તું તો રહ્યો છેક ઢોલો રે. ભાઇ રે૦ ૩
દેખા દેખી કરે તેને તો કહીએ આંધળો;
મેલી શેલડી શરોડાં શીદ છોલો રે. ભાઇ રે૦ ૪
પોતે ન સમજે કોઇનું કહ્યું નવ માને;
ફૂંક પાર પડી ગઈને વાંસ પોલો રે. ભાઇ રે૦ ૫
એક સોનું તો દશ બારે વેચાય છે;
કુંદન તો બાવીશનો તોલો રે. ભાઈ રે૦ ૬
એમ સરસ નરસની કીમત નં કીધી;
એ તો માનવી નહિ નિશ્ચે ગોલો રે. ભાઈ રે૦ ૭
તેછ તો એક ચાબખો કેમ વેઠે;
અજ્ઞાની તો શબ્દમાં ડોલ્યો રે. ભાઈ રે૦ ૮
બાપુ સત્‌નામ સમજ્યા તેને તો શું કહીએ;
પણ ટટ્ટુને વાગ્યો છે ટોલો રે. ભાઇ રે૦ ૯

પદ ૨૨ મું.

જોર જવાનીમાં ભૂલી ગઈ છે માળા;
સારી ભુંડી કાયાના થશે લાળા રે. ટેક. ૧
ગોરી જેની ચામડી તે મોઢું મરડે છે;

---

૫ ફુંક ઈ૦—પોલા વાંસમાંથી જેમ ફૂંક પાર પડી જાય છે તેમ મૂર્ખ પણ આ કાને સાંભળી પેલે કાને કાઢી નાખે છે.
૯ ટોલો–ટોલ્લો–ટકોરો.

પથ્થરની હોડી પર ચઢીને તું બેઠો;
એ તો બમણાં ગોથા ભાઈ ખાશે રે. કાચા૦ ૫
માટે કાશી દ્વારકા ક્યાં સુધી જાવુ;
જ્યા સુધી હરિ નથી ઓળખ્યા પાસે રે. કાચા૦ ૬
આતમા ચીન્યો તેને સર્વે સમાન છે;
તે બાપુ નિજનામના ગુણ ગાશે રે. કાચા૦ ૭

પદ ૨૪ મું.

ચળેલી નારી તે નવ રહે ઢાકી;
તેની ચાલ, બોલી, ને આખ પાકી રે. ટેક ૧
ચળેલા પુરૂષનો ભેદ બતાવુ;
ભાઈઓ અકડો ચાવે ને બોલી વાકી રે. ચળેલી. ૨
અહંકારરૂપી એને વૈદ્ય મળ્યા જૂઠા;
એને કદીએ ન લાગે ટાકી રે. ચળેલી૦ ૩
દારૂ પીધેલો કદી નવ રહે ઢાક્યો;
જો મારે ઇલાયચીની ફાકી રે. ચળેલી૦ ૪
લથડિયાં ખાયછે ને બોલે ગટલાતલ્લા,
ઝાઝો પીએ તો મરે આકી રે. ચળેલી૦ ૫
કેસ્તુરીનો અટ્યા વિવેક બતાવુ,
વીશ રૂપિયાની તોલો આકી રે. ચળેલી૦ ૬
પેટીમાં ઘાલીને તાળુ મારે કદી;
તોય ચોદશ રહેછે બહેકી રે. ચળેલી ૭
બાપુ હરિનામ જાણે તે તો સત્ય વેણ બોલે,
કદીએ ન જાય એ તો બહેકી રે. ચળેલી૦ ૮

---

૧ પાકી-પક્કાઇવાળી ૮ બેહેકી-વકી.

ઓછી જેની બુદ્ધિ તે તો ઓછુ વેણ બોલે,
દાન આપે તો વાવે શેકી રે ચળેવી૦ ૯

પદ ૨૫ મુ.

ભાઇ રે હરિનામની ટેક તમે ઝાલો,
બીજુ ભૂખ્યાને ભોજન આનો રે ટેક ૧
કોટિ સાધન ના આવે નામના તોલે,
બનેને કાટામા ઘાલો રે ભાઇ રે૦ ૨
નામ વધે તેની શાસ્ત્ર શાખ દેછે,
જાણી જોઈ શીદ થયો છે કાલો રે ભાઇ રે૦ ૩
(અતે) આબા ઉપર ચઢવુ ને કેરી ઉતારવી,
શીદને તે ફ્રાસો પાલો રે ભાઇ રે૦ ૪
બીજા સહુ સાધન પાલા જેવા જાણજો,
હરિનામ સમજે તે મારો વા'લો રે ભાઇ રે૦ ૫
આખોને બુદો ને દમને રૂ ધો,
કાનમા તે પુમડા ઘાનો રે ભાઇ રે૦ ૬
જ્યા જાઓ ત્યા પથ્થર ને પાણી,
ગમે તો લાખો ગાઉ ધરતી ચાનો રે ભાઇ રે૦ ૭
આતમા ચીન્યો તે તો ટેક સાચી,
હરિ સભર ભર્યો છે નથી નાનો રે ભાઇ રે૦ ૮

---

૯ વાવે શેળ ઈ૦–શેળીને વાવે તે ધાન્ય ઊગે નહિ, તે જે દાન આપે પણ એવી રીતે આપે કે તેનું ફળ થાય નહીં

૪ પાલો–પાદડા પાદડા શુકના કામો છે ? ૬ બુદો–અર્થાત્ મીચો

સતનામ બાપુ સદ્ગુરૂએ ઓળખાવ્યું;
તમો સત સંગતમાં મા'લો રે. ભાઇ રે૦ ૯

પદ ૨૬ મું.

ના સમજે તે બરાબર કરે છે;
ભાઇ રે ના સમજે તે બરાબર કરે છે. ટેક. ૧
છાશ ને દૂધ બંને છે ધોળાં;
તે દૂધને તો સહુ જગત લે છે રે. ભાઇ રે ના૦ ૨
દહીં વલોવી માખણ ઘરમાં મેલે છે;
પછી છાશને તે વેચી દચે રે. ભાઇ રે ના૦ ૩
કેસર ને હળદર બંને છે પીળાં;
હળદર કેસર બરાબર કહે છે રે. ભાઈ રે ના૦ ૪
હળદર રૂપીઆની આઠ શેર મળે છે;
કેસર તોલાના બે વસુ લે છે રે. ભાઇ રે ના૦ ૫
નિર્ગુણ ને સગુણ એ બંનથી ન્યારો;
જ્યાં મુક્તિજી પાણી ભરે છે રે. ભાઈ રે ના૦ ૬
મૂરખને તો ગુચવણ ઘણી પણ;
જ્ઞાની મન મગ્ન થઈ રહે છે રે. ભાઇ રે ના૦ ૭
સાચુ એ મોતી ને જૂઠું એ મોતી;
જુઓ દરિયામાં છીપ રહે છે રે. ભાઈ રે ના૦ ૮
સાચું મોતી તો બાપુ નામ આવ્યુ હાથમાં;
સદ્ગુરૂની સાન વિના મીણિયાં તે છે રે. ભાઈ રે ના૦ ૯

પદ ૨૭ મું.

નકટાંની વાત છે ન્યારી;
જુઓની ભાઈ નકટાંની વાત છે ન્યારી. ટેક. ૧

---
૯ મીણિયાં—(મોતી).

કર્તા પરમેશ્વર તેને નથી માનતો;
માતા છે રે મારી માડી રે. જુઓની ભાઈ૰ ૨
હરિવર મે'લીને એ તો માયાને મોહ્યો;
એનુ નાક નાખોની વાઢી રે. જુઓની ભાઈ૰ ૩
સાધુને મારે ને સગાં જીવાડે;
મારે પાડો ને ઉછેરે પાડી રે. જુઓની ભાઈ૰ ૪
સ્વારથમાં એણે આત્મા ન ચીન્યો;
એણે ભવની બેહ્રાડી વાડી રે જુઓની ભાઈ૰ ૫
માત પિતાની સેવા નથી કરતો,
મોહ પામ્યો આણેલી લાડી રે. જુઓની ભાઈ૰ ૬
મતર શિખ્યો ને એ તો મૂઠો મારે છે;
નથી જાણતો મૂર્ખ સાહેબની વાડી રે જુઓની ભાઈ૰ ૭
નકટા હોય તેને નકટા રે કહીએ;
એણે પાપની ધજા ગાડી રે. જુઓની ભાઈ૰ ૮
બાપુ કહે રે હરિ નામનુ પારખુ,
એની બળી મૂછો ને ધિક દાઢી રે જુઓની ભાઈ૰ ૯

પદ ૨૮ મુ.

ટેક રાખે તેહને પદ પે'લુ,
સેહેજે થાય તે ભજન સે'લુ રે. ટેક. ૧
કાશી દ્વારકા હુ જઈ આવ્યો;
એવુ લોક કહે છે ઘે'લુ રે ટેક રાખે૰ ૨
મેલુ હતુ લૂગડુ ને મેલ ઘણી ચોઝી,
એ તો બમણુ થયુ છે મેલુ રે ટેક રાખે૰ ૩

---

૮ ગાડી—દાટી—રોપી

માગા ફેરવુ ને નાહ્યાનો નીમ છે;
દરશનની ટેક ના મેલુ રે ટેક રાખેં૦ ૪
બોલતાને તુ બખે મારે છે,
તારૂ કામ કેમ થાશે વેલુ રે. ટેક રાખેં૦ ૫
એવી આ છે દુનિયા ને અથી ગાય છે,
ચાટે છે વાછરડુ પેલુ રે. ટેક રાખેં૦ ૬
તાંબા રૂપા ને પીતળની મુરતી,
ભાન ભૂલી ગયો પોતાનુ કરેલુ રે ટેક રાખેં૦ ૭
જેની તપાસી જીવતુ મનમા,
આ સર્વ આત્માનુ કરેલુ રે. ટેક રાખેં૦ ૮
બાપુ કહે વિચારી એજ નિજ નામ છે,
સદ્ગુરૂની સાથે જડેલુ રે ટેક રાખેં૦ ૯

દાસના દાસ બાપુ ભક્ત ગુરૂ ધીરા;
શબ્દ ભેદ ઘાવ કારી રે સતો રે० ૫
સુરત ક્ષણ ભર દેખ વિશ્વભર;
અમર નર રહી ધારી રે. સતો રે० ૬

પદ ૩૦ મું.

રાગ ગોડી.

રામનામ લેહે લાગી રે,
સતો રે ભાઈ રામનામ લેહે લાગી,
ભાખે ભેદ ભ્રમણા ભાગી રે. ટેક. ૧
અજપા નિશ દિન જાપ થાય છે,
ઘટ ઘુઘટ જોઈ જાગી રે. સતો રે० ૨
વૃંદાવનમા રાસ રચ્યો છે;
શરણાઈઓ ભૂગળ વાગી રે. સતો રે० ૩
ઉન્મુનિ મંદિરસે જન નિધિ;
પ્રવૃત્તિ નારી ભાગી રે. સતો રે० ૪
ભમર ગુફામાં પોતે બિરાજે;
દીઠા શ્યામ સોહાગી રે સતો રે० ૫
દાસના દાસ બાપુ ભક્ત ધીરા;
સુધારસ લીધો માગી રે. સતો રે० ૬
સચરાચરમાં મે જોયા વિશ્વભર,
લક્ષ ચોરાશી ત્યાગી રે. સતો રે० ૭

---

૫ શબ્દ ઈ૦—શબ્દના ભેદરૂપી ઘા કરનાર ગુરૂ છે.
૨ અજપા—શ્વાસોચ્છ્વાસ રૂપી ૪ ઉન્મુનિ-પાચમી અવસ્થા. ૬ સુધારસ—અમૃત ૪ જનનિધિ-(?)

ધર્મવેશઅગનાં પદ.

પદ ૧ લુ.

સતો જુઓ ધરમના ઢોગીનુ તરવુ,
ધ્યાને ધારે પરાવુ ધન તો હરવુ રે ટેક ૧
ફેટો ભાઇ બાધે એ નેનબાણ્ સાધે,
જાણે લાગે ન વાન મારૂ વરવુ રે સતો જુઓ૦ ૨
બેટ આપોં મોટોં ભક્ત ધારે મુક્તિ બોટો મેતો,
ધોગા વાણીને ધ્યાન ધરી ધરવુ રે સતો જુઓ૦ ૩
સતો સમજો રે તમે શીખામણ માગી,
આવે તાણઆમા કાચડાને મરવુ રે સતો જુઓ૦ ૪
ગુરૂ નારી બોળા રે ગોથા તો ખાય છે,
પણ હુ તો નકટને ફટ ફટ કરવુ રે સતો જુઓ૦ ૫
તન મન ધન અના તણગ ત્યાગે,
લાગે તને નામનુ તે નૂરકુ નરવુ રે સતો જુઓ૦ ૬
બાહ આવી બેસો ને ભાઇ માહી પેસો,
એ તો જોઇ કાળ મકો તમે કરવુ રે સતો જુઓ૦ ૭
ધ્યાન અ યા ચુકયો ને મમતા ના મુકયો,
લાગ્યુ ગોથુ ખાવાનુ તને ગરવુ રે સતો જુઓ૦ ૮
ગાડીમા ગુરૂ બેપ વાડીમા વેર લાગી,

સત નામ આપુ, લે છે દાણી બની દાપુ એ તો;
રહ્યુ ચોરાશીના ચારડામાં ચરવુ રે. સતો જુઓ૦ ૧૦

પદ ૨ જું.

અલ્યા તુ તો વિશવાસો નવ રે'શ;
એવા ઢોગીને ગુરૂ શીદ કે'શ રે. ટેક. ૧
અલ્યા કેસર લગાડે ને છાપા લગાડે,
વળી લગાડે પિયારી મેશ રે. અલ્યા૦ ૨
તેલ લગાડે અગ ફુલેલ લગાડે એ તો;
હોળે જુલફા ને હોળે કેશ રે અલ્યા૦ ૩
કેમ કરી હુ તો સારો દેખાઉ;
બણી ઠણી બેશા બેશ રે. અલ્યા૦ ૪
ભાઇ મુગત થાવા મારગ ખોળે;
એ તો ભાગવત સુણે મિશ રે. અલ્યા૦ ૫
સુખડીઓ સદગુરૂ શોધો તમે ભાઈ,
ના કરો રાધી રાધીને તમે ઘેંશરે. અલ્યા૦ ૬
નામ નિરતર રટો મન માંહી;
જો પોરો વરતોને જાવુ પેશ રે. અલ્યા૦ ૭
ઉપર્યો ન તારે અલ્યા પટકો તો મારે ભાઈ,
ખુસામત મૂકો ઉપાડવા ખેસ રે અલ્યા૦ ૮
ઢોંગી ગુરૂ જોઈ ચરચર બળે ચિત્ત મારૂં;
તમે વધેગે ભૂરૂ એ નેશ રે. અલ્યા૦ ૯
સત નામ આપુ હુ તો સમાધિને રાપુ અલ્યા,
એ તો બક્ષવે પિયારો દેશ રે. અલ્યા૦ ૧૦

---

૧૦ ચારડા—ક્યારડા ચરવું-જવુ ૨ પિયારી-પ્યારી ૫ મગત-મુક્ત. મિશ-મસ્ય. પેશ-દેશ-પનિણામે ૯ ભૂરૂ ઠ૦ એ નેશરૂપી ભૂરૂ કોરાણું. ...ા-કાપી નાખો.

પદ ૩ જુ.

ઓગાળ લીધે તમે હરિ ગુરુ પાગો,
અગ્યા એ તો જુઠો છે દાવ દદામો રે ટેક ૧
ઓગાળ્યા વિના અગ્યા ઓગાળ શુ કરશે,
એ તો તમે એકુ ખાઇ ધર્મ ધાગો રે ઓગાળ૦ ૨
અર્પણ કર્યાની અગ્યા વાતો અનાડી,
એ તો ખાડી ઓળવી રાખી છે ખામો રે ઓગાળ૦ ૩
ટેક ગયો અગ્યા દાખુ તેવી ભગતો,
જેમ પેસે તની ગયો દરદ નાગો રે ઓગાળ૦ ૪
દોડવુ ને પડવુ મૂન્જો આથડવુ,
વિણુ સમજ્યે જેનેતાણુ કાગો રે ઓગાળ૦ ૫
માનો જો માક તો નવ જાય કાઇ,
ચમડી તોડી તોડાને મેલ્યા દાગો રે. ઓગાળ૦ ૬
અગ્યા પૂમડા ધાવી ધાકી બંરાજ થાયે,
તોયે મગનો નથી તેને શામો રે ઓગાળ૦ ૭
વખત ખેરે અને બેનીઓમા રેને,
એ તો મૂકો ફજેતો નકાગો રે ઓગાળ૦ ૮
સારુ સચુ કાઇ નિષ્ઠા ધરીને,
એ તો ઢોગી ગુરુની વાણીએ વાગો રે ઓગાળ૦ ૯
બાપુ નામ માચુ એક નીચતને જાચુ હુ તો,
ડાચુ બાળો ઢોગી (ગુરુ) ઘા ચો જેણે ભાગો રે ઓગાળ૦ ૧૦

---

૨ ધાગો–ધગી માગ છો ૩ ખામો–ખામોગરી ૭ પૂમડા ધાવી કર ગેગનો એક પ્રકાર ગાથવામા ૧૦ ભાગો—ભટકાવ્યુ

પદ ૪ થુ.

થાઓ અલ્યા કદીજ ભાઇ તમે ભગી,
તો તો થાય દેહડી તમારી જગી રે ટેક ૧
મસ્ત બની રે'વુ કોઇને નવ કે'વુ;
રાખવી દેહ અહોનિશ નગી રે. થાઓ० ૨
મશાણમા વસવુ ને ચોટેલા ન ચસવુ;
તો તો થાય દેહડી તમારી અભગી રે. થાઓ० ૩
ભેદા ભેદ ભૂલવો ને મારૂં તારૂ દલનો જો,
વળી નવ ગણવાજ બ્રાહ્મણ ભગી રે થાઓ० ૪
ભજો ભાઇ શકરા જે નદીતણા કકરા છે,
વળી તમે બજાવો શીંગતણી શૃગી રે. થાઓ० ૫
જટા વધારવી ને ખાખ અગ ચોળવી;
થવુ એવા તે રગ બેરગી રે થાઓ० ૬
ત્રિશૂળ ઝાલવુ ને ત્રિપુણ્ડ્ર તાણવુ;
ભજો હર હર હર હર તમે ગગી રે. થાઓ० ૭
પોઠિયાને પાળવા ને સાપ ગળે ઘાલવા,
ભાઈ તારે રાખવી દેહડી તોરગી રે. થાઓ० ૮
જો કે રાડોના રસિયાથી મારગ ઠીક છે,
પણ સૂકા ઘાસની ગજીમા નથી ચગી રે થાઓ० ૯
બાપુ એહ સહુ કાચુ એક સત્ય નામ સાચુ;
પડે તરવાતણી ને માહી તગી રે થાઓ० ૧૦

---

૨ નગી—નાગી ૪ ભગી—ભગિયો-ભગિયામા અને બ્રાહ્મણમા ભેદ ન ગણવો ૭ ગગી—ગગાને ધારણ કરનાર મહાદેવને ૮ તોરગી—તરગવાળી ૯ ચગી—ચણગારી

પદ ૫ મું.

દે'રૂ દેખી દેખીને ભાઇ નમવુ;
દેવી પૂજ્યાથી નવ ભાઈ ભમવુ રે ટેક. ૧
દારૂ પીવો દાવમાં ને બેસવુ ન નાવમા,
માસ ને માટી ખાતાં નવ શમવું રે. દે'રૂ દેખી૦ ૨
લાલ ફૂલ લેવા ને દેવી દેવી કે'વા;
રક્તાબરીમાં મન ગમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૩
મ ત્રશાસ્ત્રી થાવુ ને ચ ડીપાઠ ગાવુ;
એક દેવીદરબારમાં રમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૪
પવાઇને પૂજવા ને ભવાઇ તો કરવી;
એવા એવાનુ ખુદણુ ખમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૫
રાગી ઘણા થાવું ન વેરાગી માહિ જાવુ,
વાઘ મૂકીને બકરૂ ધમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૬
વઘાર તો દારૂના ને દારૂની પુરીઓ;
તે તો છાનામાના રહી જમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૭
એવા એવા ભાઇ એ ઉપદેશ દેશે;
કોરૂ કટ માટલુ તે જાણે ઝમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૮
મુક્તિ નથી એમાં ભાઇ જાણો તમે જુક્તિ એ તો,
બિચારા બકરાને મૂકો તમે દમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૯
સતગુરૂ સાયબો બાપુ નામ પાયબો,
નથી ધમાણુ કાંઈ ધમવુ રે દે'રૂ દેખી૦ ૧૦

---

૩ રક્તાબરી—લાલ લૂગડાવાળી. ૧૦ સાયબો—સાહેબ પાયબો —પામવું.

પદ ૬ ઠું.

તમે જુઓ જુઓની ધરમ સારા;
ઢોંગીડા ગુરૂજીતણા ધારા રે. ટેક. ૧
હનૂમાન મારા ને મહાદેવ મારા;
સહુ બીજા બા'રના દેવ અકારા રે. તમે જુઓ૦ ૨
સિદ્ધિ જડી તેણે શાણા થઇ બેઠા;
પછી ભર્યા પાપતણા ઘણા ભારા રે. તમે જુઓ૦ ૩
પોતે તો ભણેલા શૂન્ય સુધી છે;
મેળવ્યા પંડિત ભણિયા બા'રા રે. તમે જુઓ૦ ૪
લોભ મમતાને ગુરૂ સેજમાં રમાડે છે;
ભમાડે હરિજનને એ તો ન્યારા રે. તમે જુઓ૦ ૫
ટીલાં કરશે તો ભાઈ ત્રેપન તરશે;
શૂન્ય ટપાળે ઘટશે કારા રે. તમે જુઓ૦ ૬
ગીતાજી ખોટી ને એકાદશ ખોટો;
એમાંથી લિયો સિદ્ધાંત હોય જે મારા રે. તમે જુઓ૦ ૭
ઓલ્યો પંથ ખોટો અને પેલો નથી મોટો;
આથી બીજા તો છે સહુ ખારા રે. તમે જુઓ૦ ૮
એમ અલ્યા કે'છે મૂઢ બૂડાડીને રે'છે ગૂઢ;
એવા તારા ગુરૂ ગુંદરના ગારા રે. તમે જુઓ૦ ૯
બાપુ નામ ભૂલ્યા તેથી દેહ સુધાં દૂલ્યા એ તો;
ગુરૂ શિષ્ય થયા નરકના ચારા રે. તમે જુઓ૦ ૧૦

---

૪ બા'રા—બાહારના. ૬ કારા—કાર-આખર. ૯ ગૂઢ–છાના. ચારા—ક્યારા.

પદ ૭ મું.

અલ્યા તુ તો રામ રામ રામ રામ કે'ની;
ગણો પરણી પત્ની વિનાની સહુ બેની રે ટેક ૧
હાથે જોઈ કામઠુ ને ચિત્ત જોડ્ય સામટુ તુ;
એક ખરી નીતિમા અહોનિશ રે'ની રે. અલ્યા૦ ૨
જાનકીનાથ જે છે લક્ષ્મણનો સાથ તે તો,
એવુ જોઈને કરો પૂજા એની રે. અલ્યા૦ ૩
ધોળુ ટીલુ ધારી ને લાલ મહિલી ટડી;
એક દૈવત એ બીજુ છેની રે. અલ્યા૦ ૪
માળા લેની હાથમા કે', લાળા હૃદે ગુરૂતણે;
રમે રમ કાળ લેશે આણ દેશ શેની રે. અલ્યા૦ ૫
ભાખે તેવુ ચાલી દાખે એવા નવ ગુરૂ મઢ !
નહિતો ઠીક મારગ છે નીતિ સુણી તેની રે. અલ્યા૦ ૬
રામગલોલા શા છે રામજીના ભાયા;
તેની ભડવાઈ તે કોણ કોણ વે'ની રે. અલ્યા૦ ૭
એવા ગુરૂએ તો ઘર ઘાલ્યાં ભાઈ,
નામ નીરાંતનુ મૂળગુ લેની રે. અલ્યા. ૮
ખરૂ મૂકયુ ખાતે ને લોટ વળગ્યો હાતે;
હવે તો શુદ્ધિ પાણી વિના નહિ જેની રે. અલ્યા ૯
બાપુ નથી આઘો એને લાગ્યો નથી ડાઘો;
ઓળખે મુક્તિ મળે જ મૃગાનેની રે અલ્યા ૧૦

---

૭ ભાયા—ભાઈઓ-અર્થાત્ સેવકો ૧૦ મુક્તિ ઇ૦—એને ઓળખે તો મુક્તિરૂપી મૃગાનેની મળે.

પદ ૮ મું.

અલ્યા જુઓ જુઓ જતિ ને સંન્યાસી;
જેની ટળી નથી હજી તો ઉદાસી રે. ટેક. ૧
અલ્યા નાગૅડાને જોઈ મને મોટી બીક લાગે;
જાય છે છોકરાં તો નાસી નાસી રે. અલ્યા૦ ૨
ફકીર તો ફરેછે ઘેર ઘેર ફરતા;
અલ્લા અલ્લાની ખાસિયત ખાસી રે. અલ્યા૦ ૩
મુસલ્લો બિછાવી એ તો નિમાજ પઢે છે;
પણ ખરૂં નાણું એનું ગયું નાસી રે. અલ્યા૦ ૪
ઉજાણી નાખે ને એ તો જદને નીકાલે;
ફકીર ઓલીઆની લે સાબાશી રે. અલ્યા૦ ૫
સેવડા જુઓ ને તમે સાધુજી જુઓ;
ગોરજી જુઓ જેને વર્ષ થયાં (છે) છાશી રે. અલ્યા૦ ૬
વો'રવા તો જાય એ તો બીજીવાર ખાય નહિ;
રાસીમાંના રાસી એહ પાપકેરા પાશી રે. અલ્યા૦ ૭
સાધુતણી જાત એવી છોડે દેવ અને દેવી;
રામકી જોઇ જોઇને કરે એ તો દાસી રે. અલ્યા૦ ૮
એવો જોયો એડવાડો (ત્યારે) પડયો મૂક્યો વાડો મેં તો;
થયો નીરાંતકેરો હું તો વાસી રે. અલ્યા૦ ૯
બાપુ ધીર પે'લો જ્યદ્ગુરૂ કર્યો વે'લો મેં તો;
નામ ગાયકવાડ તો રાખ્યુ તપાસી રે. અલ્યા૦ ૧૦

---

૪ મુસલ્લો-નિમાજ પઢતી વખત પાથરવાનું બિછાનું. ૫ જંદ-ભૂત. સેવડા-જૈનોના ત્યાગીનો એક ભેદ. ૭ વો'રવા-ભિક્ષા લેવા. ૮ રામકી સાધુડી.

પદ ૯ મું.

ભાઈ સેવો સેવો રે તમે તો દેવ;
ઢોંગી ગુરૂ બતાવે રૂડો ભેવ રે. ટેક. ૧
છાણના છે દેવ અને કાપુસની આંખો;
તેની કરો કરો જઈ તમે સેવ રે. ભાઈ૦ ૨
પથ્થર છે પા'ડનો ને કકડો છે ઝાડનો;
થયો પ્રતિષ્ઠાએ એ તો મેવ રે. ભાઈ૦ ૩
આરસને ઓપીને મૂરતીમાં રોપીને;
(ઢોંગી) ગુરૂ કે' તમે સેવે તરો તતખેવ રે. ભાઈ૦ ૪
પાણી છે પા'ડનુ ને કઇ વરસાદનુ;
ગુરૂ કે' જાત્રા જઈને તરો તમે નેવ રે. ભાઈ૦ ૫
સંધ્યા રે સાધો ને ખટકર્મ બાધો;
એવી રાખો ત્રિકાળની ટેવ રે. ભાઈ૦ ૬
માળા તો ફેરવો ને ચાળા કરી હેળવો;
તો તો તરો ચિતાજ રૂપિયો ચેર રે. ભાઈ૦ ૭
બાપુ એ છે ભામા એવા ગુરૂ છોડો નામા તમે;
થાય સિદ્ધ કામા એવુ અમો કહુ ખેર રે ભાઈ૦ ૮
નીરાતનો નાતો કરો બ્રહ્મ ભાવ હૃદે ભગે;
એક તુહિ ભણી ભણો મોટો દેવ રે. ભાઈ૦ ૯

પદ ૧૦ મું.

મરજીના તું તો મારગ જો એક ગીધો;
બીજાએ જોઇએ યોગનો પથ તો લીધો રે. ટેક. ૧

---

૧ કાપુસની-કપાસિયાની. ૫ નેવ-નિશ્ચય કે છેડે સુધી. ૭ ચેર-ચેપ. ૮ નામા-નાગના. ખેર-તતખેર. ૯ નાતો-પ્રબંધ.

વિહંગમગતિએ તો ઊડ મારા બંધવા,
છોડી દે તું સમાધિનો સિધ્ધો રે મરજીવા૦ ૨
સતગુરુનું તો સમરણ નિશદિન કરવું,
બીજો સહુ માનજો ગીધામાં ગીધો રે મરજીવા૦ ૩
આંખ મીચી અને જોવું રે તપાસી ભાઈ,
ચઢી શૂન્યશિખરમાં જોયે ડંક દીધો રે મરજીવા૦ ૪
રૂપ નહિ ન્યાળું આપ્યા રંગ નહિ ભાળું ભાઈ,
ઘણું દિન જાશે એ તો ચિન્યો રે મરજીવા૦ ૫
અભેદ આ ના એ છે તારો ભેદ જશે ભાગી પછી,
તું તો ક્ષણ ક્ષણ ચકીશ પછી છિયો રે મરજીવા૦ ૬
ચગવ્યો ચગીશ નહિ ભમવ્યો ભમીશ નહિ,
તો તો રસ જાશે એહ પીધો રે મરજીવા૦ ૭
હઠયોગ કરી કરી તન તારું તૂટશે,
રાજયોગથી જાશે સહુ છિદ્યો રે મરજીવા૦ ૮
ગુરુએ બતાવી કુંચી મહા સેવા સાધી ત્યારે,
હું તો બતાવું તુંને વણ વિંધ્યો રે મરજીવા૦ ૯
બાપુ નામ સાચું તે તો સાચું સાચું સાચું જાણો,
નાહુંભાર તે તો કદી ચોરે ન જાય ચિંધ્યો રે મરજીવા૦ ૧૦

---

૨ વિહંગમગતિએ-પક્ષીની ગતિએ સિધ્ધો-અર્થાત્ [illegible] ૩ ગીધો-ગીધ પક્ષી [illegible] ૪ આંખ મીચીને-ધ્યાન કરીને શૂન્યશિખરમાં-બ્રહ્મરંધ્રમાં ૫ [illegible]—જપો

૬ [illegible] પછી જે તું ક્ષણે [illegible] તો [illegible] [illegible] ૮ [illegible]

[illegible] [illegible]—આપવાથી નહિ વેધાતો [illegible] [illegible] છે તે તો કદી ચોરે ચડતા [illegible] જાય નહ—[illegible] નહિ

બ્રાહ્મણ શૂદ્ર ભેદનાં પદ.

પદ ૧ લું.

સતો સુણો બ્રાહ્મણની તમે ભાટાઇ;
એ તો બીજી વર્ણશુ કરેછે ખાટાઇ રે. ટેક. ૧
દેવ અમે અને ભૂદેવ તો અમે;
સહુનાથી ધારીએ અમે સરસાઇ રે. સતો સુણો૦ ૨
રાજા તો રાજ કરે ખાઇ પીને રહે ખુશી;
અલ્યા અમે ધરીએ તે ધર્મની ધજાઇ રે. સતો સુણો૦ ૩
પૂજા અમારી ને પાતરી અમારી અલ્યા;
બીજી જૂઠી તે જીવને સગાઇ રે. સતો સુણો૦ ૪
મરણમા અમે અલ્યા પરણે નહિ વિપ્ર વિના;
લાડુ ખાઇને કરીએ વડી સાઇ રે. સતો સુણો૦ ૫
(ભાઇ) આડું આવે ત્યાહિ જુઓ આવે ગાડુ નવ કદી;
ભૂને નહિ બ્રાહ્મણને ભાઇ અને બાઈ રે. સતો સુણો૦ ૬
વાણિયા વેચી વેચી ગરીબ રજાડે અલ્યા;
તેવા તેનાનુ જઇએ અમે ખાઇ રે સતો સુણો૦ ૭
તાપ અલ્યા સહેછે અને કણબી નામ કે'છે ભલુ;
(તેનાં) લેઈ પાપ કરીએ સાફ ભાઇ અમે મકલાઇ રે. સતો૦ ૮
અ'યા જાણે નહિ મૂઢ એ તો કાળ ખાશે પળમાહી;
(ત્યાહી) આવે ન મોટાઇ ભાઈ મરો ધાઇ ધાઇ રે. સતો૦ ૯
બાપુ નામ ભૂ'યા એ તો કરેછે ફજેતો એનો;
મિથ્યા એ તો ઢોગી બ્રાહ્મણની નાગાઇ રે. સતો સુણો૦ ૧૦

---

૫ સાઇ-સહાય

પદ ૨ જું.

બ્રહ્મ ! પાપ કાઢનાર આવો મારી પાસે;
પૂછુ તમને તમારી હું તો આશે રે. ટેક. ૧
કામને જીત્યો છે અલ્યા દામને મૂક્યો છે તે તો;
નામને જાણ્યુ છે ભાઈ પાપ સહુનુ નાસે રે. બ્રહ્મ૦ ૨
લોભને લૂંટ્યોછુ બ્રહ્મ મત્સર મૂંચ્યોછું અલ્યા;
ક્રોધ કરી કરી મરે શરણ કોણ સાંશે રે. બ્રહ્મ૦ ૩
મોહ તો રહ્યો છે તને મદ તો નડ્યો છે મૂળ;
સ્વાદ તો જડ્યો છે અલ્યા જડ તારી જાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૪
ગર્વ માહી ભૂલી બેઠો વર્ણતણુ માન ધારી;
અભિમાની આજ ઉઘાડુ તો થાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૫
હું છું અલ્યા બ્રહ્મ અને શૂદ્ર નામધારી તુ તો;
એ શુ અહમમતાની ખાંડ તુજ ખાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૬
અમે તો વિપ્ર મોટા તમે તો શૂદ્ર જાત;
ભજ્યો તેથી કીર્તિ તે કોણ કોણ ગાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૭
આ તો છે મારૂ અને પેલુ છે તારૂ અલ્યા;
એવા ભ્રમમા બ્રહ્મ ! ભરમાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૮
હુ તું અને મારૂ તારૂ જાશે અલ્યા જ્યારે મૂલ;
ત્યારે તો તને મોટાઈનો વાયરો વાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૯
બાપુ બોલે સત્ય તજ્યે કુડી તમે મત્ય તો તો;
વાણુંપાણાનુ કંઈક જળવાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૧૦

પદ ૩ જું.

વિપ્ર જાઈ જોની તુ તો કબીરની (કેવી) જાત,
પૂઠ પૂઠ-એને જઈ કેઈ (તારી) ન્યાત રે ટેક. ૧

૩ મત્સર મૂંચ્યો છુ —મત્સરથી મુકાયો છુ ૪ જડ—મૂળ

નાનકનુ નામ તે તો સાંભળ્યુ નાદાન કંઇ;
દાદુતણી સુણી કદી શૂન્યકાને વાત રે. વિપ્ર૦ ૨
ગોરખને ગમાર તું પૂછી આવી પાર લેજે;
વ્યાસની તો સુણી કદી કાને તારે ખ્યાત રે. વિપ્ર૦ ૩
નારદનુ મૂળ તને મૂઢ નથી જાણવામાં,
શૃંગી જાતતણી થઇ તારે આડી રાત રે. વિપ્ર૦ ૪
જ્ઞાનેશ્વરતણુ અ'યા મૂળ તો તપાસી જોજે;
અખાતણુ ધોજે અલ્યા એઠો એઠો પાત રે. વિપ્ર૦ ૫
વસિષ્ઠને જઈ પૂછ તમારી તો જાત કેઈ;
બ્રાહ્મણ તો ભણી ભણી મુખે કહે તાત રે વિપ્ર૦ ૬
સસ્કારથી થાયછે બ્રાહ્મણ તો જગત સહુ;
શૂદ્ર હોય સર્વ અલ્યા જણે જ્યારે માત રે. વિપ્ર૦ ૭
એ તો અલ્યા ભૂલી ગયો મોટાઈમા ડૂબી ગયો;
ગર્વથી ગુમાર તારા ભાગશે આ ગાત રે. વિપ્ર૦ ૮
અલ્યા જોને બ્રહ્મ ભાટ ગુરૂ મારો મહા જ્ઞાની,
ધીજો ધીર વીર ધણી ધારી જેની ધાત રે. વિપ્ર૦ ૯
નીગતનુ નામ અ'યા જુગો જુગ વાગી ગયુ;
બાપુ તેની નાત જાત ખોળ જઈ ભાત રે વિપ્ર૦ ૧૦

પદ ૪ થું.

બ્રાહ્મણ તારો ભાગ્યો ભાગ્યો વરણનો ભેદ,
હવે હું તો ટાળું તારા હૃદયનો છેદ રે ટેક ૧
અલ્યા ઉંચ નથી કોઇ નથી નીચ મને બ્રહ્મતણે,
રીઝે એ તો કરી જોણું ઇંદ્રિ સર્વ કેદ રે બ્રાહ્મણ૦ ૨
અલ્યા ગોરો નવ જોઇએ એને કાળો નવ જોઇએ કદી,
સુકો નક્કર ન જોઇએ કદી ભર્યું ઝાઝું મેદ રે બ્રાહ્મણ૦ ૩
ગાંડાથી ન રીઝે એ તો ડાહ્યાથી ન વશ થાય,
ખુશીવાળો ખુશી લહે ખેદવાળો ખેદ રે " ૪
બહેરો ન જોઇએ એને ગુંગો તે તો મૂંગો થાય,
છેદેલાના જુગોજુગ ભાગ્ય માંહી છેદ રે " ૫
જુગતી ન જોઈ કદી મુગતી કદાપિ આપે,
એ તો નવ જુવે રચ્યો રચ્યો સારો (સારો) ભેદ રે " ૬
અરાઢ પુરાણ ભણ્યો પુરાણી તો ખાસો બન્યો,
એ તો જુવે નહિ ભણ્યો ચારે ઉપવેદ રે " ૭
જમવાને ટાણે આ યા ગાજી ગાજી ગાયે જેહ,
તરે નહિ કદી તેહ ભણ્યો ચારે વેદ રે " ૮
મિથ્યા જક્ત જાણે જ્યારે મમતને માણે નહિ,
ભેદ ભાગી બ્રહ્માણાનો થાયે જો અભેદ રે " ૯
બાપુ નાગ સાચુ ભને નીરાંતને દાપુ આને,
તો તો ભાળે બ્રહ્મરૂપ જેહ છે અછેદ રે " ૧૦

---

૫ બહેરો—અહેખો અથવા પચાર ! તાપનાગે ગુંગો મુનિનત વાગ છેદેલા—સુ ન ફગવેલા ૧૦ અછેદ—અછેદ્ય

તારા સંશય તો ઝટપટ આજ આવી કાપ રે.　　ટેક.　'૧'
વેદ અલ્યા સોપ્યા તને વિધિએ તુ મૂઢ થયો;
તારા લેઇ આપે એ તો સારી જેની છાપ રે.　　અલ્યા૦　૨
અલ્યા સોપેલુ જો ધણી ભૂલે ચોર તેહ ચોરી જાય;
(ત્યારે) ભાઇ માગે તુ તો કોની પાસથી જબાપ રે. અલ્યા૦　૩
ઘરમાં તો વેદ ભણ્યા સુત છે સંસ્કાર હીન;
શૂદ્ર જેવો તેહ અલ્યા શાસ્ત્ર કહે સાફ રે　　અલ્યા૦　૪
અલ્યા માછણના છોકરાએ વેદ દોહી સર્વ નાખ્યા;
શીખી શાણા થાવ તેણે નથી થતો તાપ રે.　　અલ્યા૦　૫
અલ્યા મુખ હોય હૃદયનુ પૂતળુ જો બ્રહ્મ છે તો;
પાગ શૂદ્ર ખરા એમા નથી કઇ પાપ રે.　　અલ્યા૦　૬
પણ પગ વિના પૂતળુ તે ઉઠી અલ્યા કેમ શકે;
શૂદ્ર જો કરેછે ઉભુ તો તો મોટું તેનુ માપ રે.　અલ્યા૦　૭
એમ જોતા મોટા શૂદ્ર જેથી તારો બ્રહ્મ ભમે;
શૂદ્ર નવ હોય અલ્યા પશુ તારો બાપ રે.　　અલ્યા૦　૮
એમ થાય ઉત્તર ને પ્રશ્ન તો અનેક ભાઇ;
પણ નામ નિજ જાણે તેને લાગે શો સંતાપ રે　અલ્યા૦　૯
તે તો નીશાતનો નેજો કરે રીતિતણો રેજો કરે,
ફડ ફડ ઉડાવે બાપુ સત્ય ધરી ચાપ રે.　　અલ્યા૦　૧૦

પદ ૭ મું.

ભાઈ ભવે તમે બ્રાહ્મણ હો કે ભાટ;
ભને હો સુખસજ્જ કે દૃઢ ખાટ રે　　ટેક.　૧

૫ માછણના છોકરાએ-બ્રાગે　૮ પશુ-પાજી.

એક નિરંતરનુ નામ નિશદિન જપવુ,
એને મન નથી ભાટ બ્રાહ્મણના ઘાટ રે ભાઈ૦ ૨
શુદ્ધ બ્રહ્મ જે સદગુરૂને દિખાયા,
તેને નથી નથી ભાઈ લાગ્યો કાટ રે ભાઈ૦ ૩
જો જો તમે સુથાર બોલાવીને સમી કરાવશે,
પણ પખીડાંને ખાવાની ચાટ રે ભાઈ૦ ૪
પ્રતિષ્ઠા કરી વિન પરબ્રહ્મ ભણશે,
પાથરશે વિપવિધ્રના ત્યાહી પાટ રે ભાઈ૦ ૫
આ તો ભાઈ બ્રાહ્મણિયા ખેતરમાથી નીકળ્યા,
જેણે દાનવનો વાળ્યો તો દાટ રે ભાઈ૦ ૬
લાકડુ નહિ તો કઇ માકડુ મેળવશે,
તે નહિ તો પથ્થર કે પથ્થરિયા ઘાટ રે ભાઈ૦ ૭
જ્યા ત્યા કરીને એ તો પેટ પાળી લેશે,
બેઠા બેઠા આરોગશે ટાટ રે ભાઈ૦ ૮
બ્રહ્મજ્ઞાનીને એ તો જહીં તહીં નિદશે,
ભૂલાવે એનુ માને તેની ખરી વાટ રે ભાઈ૦ ૯
સત્યનામ આપુ હુ તો ધીર ધણી જાયુ જઈ,
ગાયકવાડ નામ ધરી ભાખ્યુ એવા ગટ રે ભાઈ૦ ૧૦

પદ ૮ મુ.

સુણો સુણો તમે બ્રાહ્મણ તૃખા ખાખ,
રખડી રખડી લવો શુ કાખ રે ટે૦

સિદ્ધાંત મારો જો સમજો બ ધવા,
તો તો આવે ગયલી તમારી શાખ રે સુણો૦ ૨
મનુષ્ય દેહ મળ્યો સારો કે માઠો;
પણ તે તો સમજે છે જ્ઞાનની પાખ રે સુણો૦ ૩
જ્ઞાનીઓ દેહ એ તો મોટો માને છે,
કરે જેની કીમત કરોડો લાખ રે. સુણો૦ ૪
એ દેહમા પણ નરપણુ અતિ મોહુ,
ને જાણે સમજે છે ધર્મની ધાખ રે સુણો૦ ૫
તે નર દેહમાં કદી બ્રહ્મજ્ઞાન ભાવતુ,
આવી મળ્યુ ચખાયે ચાખ રે. સુણો૦ ૬
એ સર્વમા ઉત્તમછે એક વળી;
વેદધર્મની ઝાખીની ઝાંખ રે. સુણો૦ ૭
કદી મળી જાય એ સહુ સજોગ બળથી;
પણ જીવ શિવની દેખાય નહિ માખ રે. સુણો૦ ૮
કદી અત્યા હાડિયાનુ બેસવુ ને તાડિયાનુ પડવુ;
એ તો સહુ થઇ ગયુ દાનાની દાખ રે. સુણો૦ ૯
બાપુ નીરાંત કે'છે ને શંકર કે'છે અનુભવ–
મળવો એ તો ભાગ્યની ભાખ રે સુણો૦ ૧૦

પદ ૯ મું.

સુણો સુણો તમે પુરાણીનાં કરો કામ,
અત્યા તમે સમજાવો શ્રોતાને આમ રે ટેક. ૧

---

૮ માખ ઈ૦—જીવ અને શિવ રૂપી માખ–અર્થાત્ ઝીણો જંતુ દેખાય નહિ. ૯ દાનાની ઈ૦—કોઇ દાનાને એવો દાખલો બની ગયો ૧૦ ભાખ–આશા.

અલ્યા રસીલે શબ્દ ને મન જેમ લબ્ધે;
તેમ તમે પૂછો તે નિત્યનાં કામ રે. સુણો. ૨
ભે શના આગળ નવ ભાગવત વાંચશો;
સારા શ્રોતાને કે'જો અનિત્યનાં નામ રે. સુણો. ૩
પછી તમે નિત્ય અનિત્યને ભેળાં રે કે'જો;
એ પછી તેના વિવેકનું દાખો ધામ રે. સુણો. ૪
પછી અલ્યા કે'વું તે તો કહી દાખું તને હુય;
કે'જે વસુ જેહ લોક જાણીને તમામ રે. સુણો. ૫
પરલોક ભાઈ દાખવજે મનમાંહી મગ્ન થઈ;
આ લોક ને પરલોકતણું જેહ ગામ રે. સુણો. ૬
પછે એહ લોકમાં તુ તો વૈરાગ્ય લગાડજે;
કે'જે વૃથા આ છે હાડ અને ચામ રે. સુણો. ૭
એટલું કહ્યા પછી તો રહેશે હજુ કે'વાનુ તે;
દંભી અલ્યા જાત તારી તોય દાખુ ડામ રે. સુણો. ૮
પછી શમના ગુણ તો સમજી ગણાવજે;
જો અટ્યા ભાગ નાખીશ તો દેઈશ ડામ રે. સુણો. ૯
બાપુ છે કથા નીરાંતની ને ધીરતણી ધારણ એ;
તારણ છે ત્રણ લોક જાણે આત્મારામ રે. સુણો. ૧૦

પદ ૧૦ મુ.

ખરી ખાતે તુ તો ચારે વેદ ત્યારે ભણ્યો;

• ૨ નિત્યના કામ—નિત્ય વસ્તુ શી છે અને તેના કાર્ય કયા છે તે પૂછો. નિત્ય--અખંડ અવિનાશી. અનિત્ય—નાશવત.

૫ વસુ ઇ૦—પછી જે લોકમા તું વસે છે તેના નિત્ય અનિત્યપણાનુ જ્ઞાન કરજે. ૬ ગામ–સ્થાન. છેવટનુ લય સ્થાન.

જ્યારે ગુરૂગમ લાધી અને શિષ્ય તું તો સહુનો બણ્યો રે ટેક ૧
ઘટાકાશતણો રૂડો અલ્યા કર્યો તે વિવેક જ્યારે;
માંહી જળતણી ચાનકમાં ચોટી ચણ્યો રે. ખરી ખાતે૦ ૨
પછે તન મન મેળી તુતો નિશ્ચે કરી ગાઢો ઉકચો,
પ્રતિબિંબકેરો લાવો લાવી ત્રણને લણ્યો રે. ખરી ખાતે૦ ૩
ઘટાકાશનો વિવેક થયો મોહ સહુ નાશી ગયો;
ભાસ્યો જ્યારે સૂર્ય તુને ચાર વેદ વાણુ વણ્યો રે. ખરી ખાતે૦ ૪
તેમ અલ્યા વળી તારી ઘન્ય દેહ ગેહ જેહ;
તેનો કર્યો જો વિવેક તો તો ચારે વેદ સાચા શણ્યો રે. ખરી૦ ૫
બુદ્ધિ અલ્યા દેહમાંહી તેહ હશે શુ રે ભાઈ,
અને તેની માંહી વસે તેણે પૂત કયો જણ્યો રે. ખરી ખાતે૦ ૬
જાણી ચૈતન્યનો ભેદ તેનો કરી નાખ્યો છેદ પછી;
દૃષ્ટા અખંડને ઝૂપી ઝૂપી જોઇશે છણ્યો રે. ખરી ખાતે૦ ૭
અલ્યા કરે જે તુ બોધ સહુને માટે કહ્યો બોધરૂપો;
વેદિયો કહુંજ ત્યારે ત્યારે હુ તો બણ્યો ઠણ્યો રે. ખરી૦ ૮

---

૨ ઘટાકાશ ઇ૦—જ્યારે તે ઘટાકાશ, મહાકાશ અને મહદાકાશનો વિવેક કર્યો છે-ત્રણ આકાશ વસ્તુત એક છે એમ જાણ્યું છે જળ ઇ૦-ઘડામાંના જળની ચાનકમા તું દઢ ચણાયોછે અર્થાત્ તે ઘડાના પાણીમા જે આકાશનું પ્રતિબિંબ પડેછે જેને જળાકાશ કહેછે તેને તે ભ્રાંતિથી મહદાકાશ માન્યું છે. તાત્પર્ય કે બુદ્ધિમા પ્રતિબિંબિત આત્માના રૂપને આભાસરૂપે ન માનતાં તે આત્માજ જાણ્યો છે અને તેના સુખ દુ:ખાદિ ધર્મ તે આત્માને લાગુ કર્યા છે. ત્રણને ઇ૦—પ્રતિબિંબની ત્રણ અવસ્થાઓ તે બિંબને લાગુ કરી દીધી છે।

૪ ભાસ્યો ઇ૦—જ્યારે તને ચાર વેદરૂપી વાણામાં વણાયલા આત્મારૂપી સૂર્યનાં દર્શન થયા ત્યારે તને ઘટાકાશનો વિવેક થયો અને મોહરૂપી અધકાર નાશ પામ્યો

વેદિયા સર્વને ઊજળુ કરે, કાર્ય કારણથી જૂદા રહે,
તેડ જાય જ્યારે ખાતે તુથી ખણ્યો રે ખરી ખાતે૦ ૯
અલ્યા નિરાત જો વેદીઆને મારો ધીર ધણી ભેદિયા છે,
બાપુ મમતા મારી ગઇ જડામૂળે હણ્યો રે ખરી ખાતે ૧૦

પદ ૧૧ મુ.

શાસ્ત્રીબુઆ તમે શાસ્ત્ર ધ્યાન ત્યારે ધર્યો,
ખટ શાસ્ત્રતણો કુચો શાને સમજી કર્યો રે ટેક ૧
જાણ્યો બ્રહ્મને તમે તો નિત્ય વાદમા સમજાવ્યો જઈ,
મારૂ તારૂ મૂકી વાદ ખાતે ખર્યો રે શાસ્ત્રીબુઆ૦ ૨
બ્રહ્મ રહ્યો સર્વમા જે સભર સજડ તેહ,
ઝીણા માહી ઝીણા એ તો નથી ઘોન મોટો ઝેર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૩
નથી બારણે કો બા'રવાને અંદર ઉતારવાને,
નથી વસ્તુ કોઇ બીજી એક બ્રહ્મ નર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૪
ભારો સ્વરૂપ તદ્રૂપ જ્યારે ખટશાસ્ત્ર ખોજ્યા ત્યારે,
નહિતો મોટો શાસ્ત્રીબાવો ભૂતે ડર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૫
અમે મહાવિદ્વાન ભાઈ ખટશાસ્ત્ર મુખ પાઠ,
થાવ તમે પાપ વિના તો તો દોષ સર્વ હર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૬
અયા શોકનુ ન નામ લાગે રૌક સહુ સીધુ ભારો,
તાર્યો તારા શિષ્યને તે પે'લા જ્યારે જાતે મર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૭
ભાઇ રજ શુ ને તમ શુ તે મુક્તિ સમુદ્ર માહી,
ત્યારે તરો શાસ્ત્રવાળા સ્વાર્થ જાય જેથી સર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૮

---

૧ કુચો—ક્ચરો ૨ ખર્યો—ખેરવી નાખ્યો ૩ સભર—પૂર્ણ ભરપૂર
૪ બા'રવાને—બાહાર કાઢવાને ૭ જાતે મર્યો —દેહાભિમાન રહિત

પછે આનંદના ઘન ઉઠે તેહમાં રહે છે મગ્ન;
ફરે નહિ તેહ કદી ધ્યાન માન જ્યારે વર્ષ્યા રે. શાસ્ત્રી૦ ૯
બાપુ નીરાંત છે શાસ્ત્રી એવો ધીર ઘણી તેહ તેવો;
મૂઢનો નથી એ મેવો જેહ ભાઈ અભરે ભર્યો રે. શાસ્ત્રી૦ ૧૦

પદ ૧૨ મું.

અલ્યા ગોર તમે ગામોટાને જાણો સળો;
તો તો ગોરપદ જાણો તમે ધૃતમાં તળો રે. ટેક. ૧
ભાઈ જજમાનથકી બીહો શુંય રોટલાને રડો શુંય,
કર્મનો કાટ કાઢી નાખી ગોર નામને કળો રે. અલ્યા૦ ૨
અલ્યા બ્રહ્મ થાવ બ્રાહ્મણ જો ટળે આધિ વ્યાધિ સર્વ;
ધ્યાન માહી સારી વિધિ બને ગળો રે. અલ્યા૦ ૩
જોજે મરણ જશે ને તારો જન્મ તો મટી જશેજ;
આ તો મારૂં તારૂં કહી તમે ચિત્તથી ચળો રે. અલ્યા૦ ૪
જાણો તમે જીવ અને શિવ એહ એક જ્યારે;
ગોર અને જજમાન એ મુળે જળો રે. અલ્યા૦ ૫
પણ એ તો જાણવુંજ જોઈએ અલ્યા સારી રીતે;
નહિ તો બગશો તતે ને બીજે જાણે બળ્યો રે. અલ્યા૦ ૬

---

૯ ઘન—મેઘ ફરે ઇ૦—જ્યારે તે બ્રહ્મને વર્ષ્યા ત્યારે તેહ કદી ધ્યાનથી ચળે નહિ એમ માન

૧૦ અભરે ઇ૦—કોઈથી ભરાય નહિ એવા બ્રહ્મથી જે ભરેલો છે-સર્વ વ્યાપ છે.

૩ સારી વિધિ-સારી રીતે બન્ને-ગોર જજમાન બન્ને ૫ મુળે-મુળ રૂપ

એક છે જગત માંહી બીજો નથી કોઈ ભાઈ;
માણો એવુ જ્યારે તમે બ્રહ્મ આવી પોતે મઝ્યો રે.અલ્યા૦ ૭
આ સંસારથી છૂટવું જો તો તો માનો મારૂં કહ્યુ;
નહિ તો તમે કાળઘટ માંહી દળો રે. અલ્યા૦ ૮
તમે ગોર શુ માનો અમારૂં બ્રહ્મજ્ઞાન નિંદો ભાઈ;
જજમાનને તોડી ફોડી તમે ટળો રે. અલ્યા૦ ૯
એ તો મરછ્યો નીરાંત અલ્યા ધીર ધણી જાણે સહુ;
તમે ગોર કરો એવો જઈ લાગે ગળ્યો રે. અલ્યા૦ ૧૦

પદ ૧૩ મુ.

અલ્યા જોષી કહો જોષ તમે શાનો જુઓ;
જેહ ભવિષ્યની વાત કહે તેહ જાતે ભુઓ રે. ટેક. ૧
જોશી હુ છુ સર્વવ્યાપ્તમાન એક રૂપે અતિ ઘણો;
તો તમે મારૂં દુઃખ કહો ભાઇ શુ રે ખુઓ રે. અલ્યા૦ ૨
જોને આકાશમાં બેઠા ગ્રહ તે તો મને આવી નડે;
આકાશ ઘટમાં આણ્યું તમારો ધંધો ગયો રૂઓ રે. અલ્યા૦ ૩
એક આશરો છે 'હું છું' તણો તન મન બીચ જેને;
તેને જ્યોતિષનો સમુદ્ર તે ભાસે કૂઓ રે. અલ્યા૦ ૪
જોને ત્રણે અવસ્થાનો ધણી સાક્ષી પૂરે એ તો આવી;
વસા ફુસા ફુસ થઇ લાગ્યો ટીપણે ચૂઓ રે. અલ્યા૦ ૫
અખંડ અનાદિ અને સત્યરૂપ બ્રહ્મ ચીન્યો;
જ્યોતિષનો ઘા ન લાગે આવી કોને ટુઓ રે. અલ્યા૦ ૬

---

૮ કાળઘટ–કાળરૂપી ઘટી.
૩ ઘટમાં–હૃદયરૂપી ઘટમા ૪ હું છું તણો–'અહનસ્મિ' નો
૫ ત્રણે અવસ્થા–જાગ્રદાદિ. ચૂઓ–ઉંદર કે સુઓ. ૬ ટુઓ–ટીપાં મીંચો.

જેને જૂદા જેહ પાંચ કોશથકી મારો વાલમો છે;
ચિન્યો મે તો તેને મારાં પાપ ધૂઓ રે. અલ્યા૦ ૭
જેને નિરૂપાઇ શકાતો નથી, ચારે વાણીમાં સમાતો નથી;
અંધ દેખે પે'લી ફાઈ પછે દેખે ધૂઆ રે. અલ્યા૦ ૮
અલ્યા જેને એવા જીવને જાણુછુ અમે;
તમે જાણો નહી ઘોર નિદ્રા મૂઓ રે. અલ્યા૦ ૯
નોરાંત છે જેથી ધીરે જ્ઞાનગોળી ખોશી હુદે;
બાપુ એવો ત્યેથી તમે જોઈ જોઈ છુઓ રે. અલ્યા૦ ૧૦

પદ ૧૪ મું.

કહો ટેલીઆ તે ટેલ ભાઇ નાખો શાની;
તાગે કલ્યાણ હજ્યો એવી કરતા બાની રે. ટેક. ૧
અલ્યા તમે મનનુ કલ્યાણ કરો અહંકાર દૂર ધરો;
કલ્યાણની વાત મૂકો ભાઈ તમે છાની છાની રે. કહો૦ ૨
જાતે બ્રહ્મરૂપ બ્રહ્મ ભાસે માગી માગી ઘાસી જાવ;
કોઈ સારી મળે એની તે તો કે'શે જાની જાની રે. કહો૦ ૩
મન અહંકાર અને વિકાર મળીઓ માંહી;
દેહ અટ્યા જાણ તું તો ચિત્ત વિચ ચ'ની ચા'ની રે. કહો૦ ૪
જીવ શું કરે છે તે તો જાણ્ય ભાઇ ટેલિયા તું;
એલિયા શા ઘેલિયા શું રાખે છે નાદાની રે. કહો૦ ૫

જેને અ'યા લોઢાને વળુધી રહ્યો અગની,
તેમાટે વિચાર કરીને બની ધ્યાની રે કહો૦ ૬
એમ જો વળુધ્યો જીવ તોય છે અલગ અલ્યા,
આપો માઇ આપો ભાઇ એ તે વાત કયાની રે કહો૦ ૭
એને અડે ન વિકાર ભાઈ છે અવિકાર સદા,
ત્યારે શુની જેવી ભટકણી છોડો તમે તાની રે કહો૦ ૮
અલ્યા અવિનાશી આતમા જો, તને આપ્યે શુ ય થાય,
ટેલ્યા કરો આઠે જામ મન રાખી માની રે કહો૦ ૯
બાપુ જાણો માગવુ જો સાચુ, ભાઇ તો ઘણુ ગનુ અમો,
નહિ તો માનુ કાણી ડોલનુ તમે પાણી રે કહો૦ ૧૦

પદ ૧૫ મુ.

સુણો તમે બ્રાહ્મણ કહુ ગાજી ગાજી,
ધર્મના ઢોગ કરતા તમે સુણજો મહુ કાજી રે ટેક ૧
જાણો તમે પ્રકૃતિથી પર એક આતમા,
તો તો તમે મરો નવ લાજી લાજી રે સુણો૦ ૨
વિકારથી વેગળો એ જાણો તમે ગુરૂ (ગમે) તો તો,
બચો તમે પડતા (તે) ઝાલી હાથે છાજી રે સુણો૦ ૩
શુદ્ધ સ્વરૂપે મારો વા'લમો બિરાજે,
તમે ખોજો ખોજો જાય તક તાજી રે સુણો૦ ૪
હુ છુ બ્રાહ્મણ ને પેલોજ શૂદ્ર છે,
એથી તમે મરશો અહંકારે દાઝી રે સુણો૦ ૫
જાણો તમે જીવને જગતનો જો કર્ત્તા તો,

---

૨ પ્રકૃતિ-માયા ૫- તેની પેરીપાજ-ઉપર ૩ વિકાર-વિકૃતિ- ૧૪ ધા જી-છજાની કિનારી

મૂકો તમે રામકૃષ્ણ મહાદેવ માજી રે. સુણો૦
સુષુપ્તિમાં જાણો એ છે જાગ્રતમાં જાણો એને;
ઘોર નિદ્રામાં ' હુ હુ ' કહો હાજી રે. સુણો૦
વેદના ભણેલા તમે શાસ્ત્રના ગણેલા સહુ;
સારી બુદ્ધિએ સાજ જુઓ સાજી રે. સુણો૦
હુ પદને મૂકો તમે કહુ અમે વારવાર;
તો તો થાય તન મન અમારૂ ભાઈ રાજી રે. સુણો૦
નીરાંતનો મ ગ કરો ધીર ઘણી ધ્યાને ધરો;
તો તો બાપુ હારેલી જીતો બાજી રે. સુણો૦

બ્રહ્મજ્ઞાનનાં પદ.

પદ ૧ લું.

સમજે સતનામ તેને તો કહીએ જ્ઞાની;
તેની મટી ગઈ વૃદ્ધિ ને હાનિ, હાનિ કે તેજ જ્ઞાની. ટેક.
પ્રથમ સદ્ગુરૂનો સતસંગ સાચો,
બીજો જે કરો તે કાચો,
હરિનામ ભૂલ્યા એજ પડયો ખાંચો,
માટે તમો સદ્ગુરૂને નિશદિન જાચો,
એવુ સમજ્યે આવે પાર, મળે સાર,
[1]એકતાર, મટે ખાર, આધાર,
નામ રહિત લેજો માની, માની કે તેજ જ્ઞાની. સમજે૦

---

૧ એકતાર—તેની સાથે એક વૃત્તિ સાંધવાથી. આધાર– જગતનો નામ રૂપનો.

સમજે સતનામ, પ્રથમ સદ્‌ગુરૂ દેવતણા દેવા,
તેની પ્રેમ કરીને કરો સેવા,
મળે મનગમતા તે મીઠા મેવા,
રૂપ રંગ નહિ તેને ઓળખી લેવા,
નહિ જાત, નહિ ભાત,
નહિ માત, નહિ તાત,
નહિ દિન, નહિ રાત,
વાણી રહિત લેવા જાણી, જાણી કે તેજ જ્ઞાની. સમજે૦ ૨
ગુરૂએ જ્ઞાન બતાવ્યું શ્રીમુખ,
મારૂં મટી ગયું જન્મમરણનું દુ:ખ,
હવે ફરી આવવું નથી માતાની કૂખ,
મારી ભાગી મનકેરી ભૂખ,
ઓળખ્યું આપ, મટ્યો તાપ,
નહિ પુણ્ય નહિ પાપ, અદ્યાપ, જડ્યો બાપ,
મહાપ્રલયમાં રહે તેની નિશાની, શાની કે તેજ જ્ઞાની. સમજે૦ ૩
ગુરૂકૃપાથકી(ગઇ)માયાની ફાંશી,
મારી મટી ગઇ લક્ષ ચોરાશી,
ઘેર બેઠાં આવી જમુનાં ને કાશી,
એ તો છે સતલોકના રહેવાશી,
અનાદિ વસ્તુ આપું, પાપ કાપું,
છાપ છાપું, કહે બાપું, મટશું દાપું,

આપ—પોતાના સ્વરૂપને. અદ્યાપ—આજ સુધી. બાપ—ઇશ્વર
મહા ઇ૦—મહાપ્રલયમાં તેની નિશાની પણ શાની રહે? અર્થાત્ ફરીને
તે જન્મ ધરવાનો નહિ.

ના સમજે તે તો અભિમાની, માની કે તેજ જ્ઞાની. સમજે૦ ૪

પદ ૨ જું.

હરિગુણ ગાય તેને હરિ જેવા જાણો,
સમજ્યા વિના તે મત શીદ તાણો, તાણો કે હરિને જાણો. ટેક
જે કરે લાગા તેથી વા'લો ગયા આઘા,
સૂધુ સમજ્યા નહિતો બળ્યા એના વાગા,
આત્મા ચીને નહિતો મૂઆ ઢાંક્યા ને નાગા,
એના મનના સંશય નથી ભાગ્યા,
દૃષ્ટિમાં આવે તેમ રીઝાય, તે હરિના કહેવાય,
તેને સરવે વેદ ગાય, તેને જે જન ધાય,
તે મૂરખ કહેવાય,
હરિનુ નામ મૂકીને જે લે પાણો, પાણો કે તેને જાણો. હરિ૦ ૧
હરિને પાષાણ કહે તેજ ગાંડો,
એ તો સદા છે અખંડ ને ના થાય ખાંડો,
સમજ્યા વિના ગાય તે તો રાંડીરાંડો,
તમે સમજીને પગલાં માંડો,
હરિને જડ કહે તે જડ, ત્યાં તો થઇ છે વઢાવઢ,
ત્યાં થઈછે ભડાભડ, જેણે શોધ્યુ નહિ થડ,
તેના ખયા કાયા ગઢ,
સમજણ દીવો કર્યો રાણો, રાણો કે હરિને જાણો. હરિ૦ ૨
હરિકે હુકમ બિન પત્ર નહિ હાલે,

હરિ જન તો મગન થઇ માંલે,
એને નેત્ર નહિ કરણ, એને ભુજા નહિ ચરણ,
એને એકુ નહિ વરણ, એને આવે નહિ મરણ,
હરિ વસ્તુ તારણ તરણ,
સાચી વાત કહુ છુ તેને છાણો, છાણો કે તેને જાણો હરિ૦ ૩
એ તો સમજ્યાનુ કામ ને સાધન કરતો,
એ તો સમજ્યાનુ કામ ને ધ્યાન ધરતો,
એ તો સમજ્યાનુ કામ ને બોઇ ભરતો,
એ તો સમજ્યાનુ કામ ને ભૂખે મરતો,
સમજે સદ્ગુરુની શાન, તેને ભાવે આત્મજ્ઞાન,
તેનું વછ્યુ વાણીનુ વાન, તે તો તોડે નહિ તાન,
તેનુ અખડ થાય ધ્યાન,
બાપુ સતનામ સમજે તે તો શાણો, શાણો કે તેને જાણો હરિ૦૪

પદ ૩ જુ.

અલખને ખોળી કાઢે તેને તો કહીએ જોગી,
,ગમે તો બાવા થાઓ કે રહો ભોગી, ભોગી કે તેહ જોગી ટેક.
પ્રથમ તન ખોજી મન વશ રાખો,
ખોટી ખોટી વસ્તુ માહીથી કાઢી નાખો,
સારા સારા શબ્દ સદ્ગુરુના ચાખો,
ત્યારે તુ ભાગુ નહિ સદા રહુ આખો,
એ સત ગાવે, જે જન ધાવે,
હાથ આવે, તેને ફાવે,

---

૪ એ તો ઇ૦—અજ્ઞાનકૃત માયાનો જ્ઞાનથીજ નાશ છે, એ બાર બોઇ ભરતો–તીર્થ યાત્રાએ આથડતો.

નામ સમજ્યા તે તો થયા છે આણરોગી, રોગી કે તેહ જોગી અવ૦ ૧
ગુરૂકૃપાથકી અખંડ વર પામી,
સહુથી ન્યારો ગમે તેજ નારો સ્વામી,
કોઈ આવી ના શકે રે તેની દામી,
કોઈ કાઢી ના શકે રે તેમા ખામી,
તે છે દેન, નથી મેલ,
નથી ફેલ, રંગ રેલ, જડે સૈ'લ,
નામ જોતા તો વસ્તુ બહુ મોંઘી, મોંઘી કે તેહ જોગી અલખ૦ ૨
હવે સુરતા સખી સ્વામી સંગે ચાલી,
વહાલે મારે પ્રેમ કરીને બાય ઝાલી,
હવે મુને વસ્તુ અમૂલક આલી,
ત્યારે ચઢી ગઈ ગાલતણી લાલી,
એક ગામ, એક ધામ,
એક નામ, સધર્યું કામ,
ગુરૂએ વસ્તુ આપી તે તો ઊગી, ઊગી કે તેહ જોગી અવખ૦ ૩
જન્મમરણ મટે નહિ એજ સંગ ખોટો,
દમ બંધ કરો એજ વાળ્યો ગોટો,
દેહે ઉતરે તો જમની ખાય ચોટ્યો,
* * * * *
આત્મદર્શી તેનુ ગજ, તે મહારાજ કરે કાજ,
રાખે લાજ, ચલાવે ઝાઝ,
બાપુ નામ બાણ વાગ્યુ, વાગ્યુ કે ઊઠ્યો જાગી અવખ૦ ૪

---

૧ બાધુ નહિ—નાશ ન પામે અખંડ રહે

૨ દામી–તોડ—બરાબરી ૩ સુરતા–અંતર્વૃત્તિ–બ્રહ્મજ્ઞાન ૪ દેહે ઉતરે ઈ૦–સમાધિ બંધ કરે તો શ્વાસ જો દેહે ઉતરે તો પાછો કાળના બંધમાં ફસાય છે

પદ ૪ થું.

ભેદ બ્રહ્મનો બતાવે તેજ ગુરૂ દાતા;
બીજા સમજ્યા વિના બહુ ધાતા, ધાતા કે ગુરૂ દાતા. ટેક.
પ્રથમ અક્ષરાતીતને જાણે,
આત્મા ચીન્યો તે તો મત નવ તાણે,
પછી પુરૂષ પ્રકૃતિને પ્રમાણે,
એવી સમજણ મનમાં આણે,
મહત્તત્વ એજ સાર, અહંકાર,
અહંકાર ત્રણે ગુણ એક તાર,
તેના ચોવીસ થયા પરિવાર,
નામ સમજ્યા તે બ્રહ્મજળ નાહાતા, નાહાતા કે ગુરૂ દાતા ભેદ૦ ૧
તમોગુણથી થયુ છે આકાશ,
આકાશ માંહી પવનકેરો વાસ,
પવનથી તે તેજ પ્રકાશ,
જળ પૃથ્વી તે તેજતણા દાસ,
શબ્દ સ્પર્શ, રૂપ રસ,
અને ગંધ, તેની જૂદી જૂદી વસ્ત,
એવુ સમજ્યા તેના જશ થયા ગાતા, ગાતા કે ગુરૂ દાતા. ભેદ૦ ૨
રજો ગુણથી દશ ઇંદ્રિય લહીએ,

તેનો જુજવો વિચાર ભઈ કહીએ,
એવું સમજીને મનમાં મગન થઈએ,
બટો લાગે ત્યાં તો કણુએ ના જઈએ,
શબ્દથી શ્રવણ ને વાણી વસ્ત, વાયુથી ત્વચા ને હસ્ત,
તેજથી ચક્ષુ ને ચરણ વસ્ત, જળથી જીભ્યા ને ઉપસ્થ,
ધરાથી નાસિકા ને ગુદાએ થયો દસ્ત,
એવા દશે ઇંદ્રિયના દેવ તાતા, તાતા કે ગુરૂ દાતા. ભેદ૦ ૩

સતો ગુણથી અંતઃકરણ ચાર,
મન બુદ્ધિ ચિત્ત ને અહંકાર,
તેનો જુજવો કરીને વિચાર,
એવું સમજે તો તરત આવે પાર,
અઠાવીશ તત્વનું આ સ્થૂળ, એવું સમજ્યા વિના સહુ ધૂળ,
જેણે ખોળી કાઢ્યું મૂળ, તેનું સૂધું થયું કૂળ;
વળી મટ્યું સંશય શૂળ,
આપું સતનામ સમજ્યા તે નથી ધાતા, ધાતા કે ગુરૂ દાતા. ભેદ૦ ૪

તેથી ગુરૂપ્રતાપે સહેજથી હુ છુટ્ટુ, છુટ્ટુ કે કુળ મોટ્ટુ   કુળ૦ ૩
ઘઉની બને શીરા પૂરી ને સેવો,
ખાંડ એક ભળે તો થાય ઘણો મેવો,
અગ્નિ એક મસાલ કંડીલ દીવો,
રંગ રૂપ નહિ તેને ઓળખી લેવો,
જાત જાત મળી જાય, જાત જાત મળી જાય,
તેની વાત નવ થાય,
પોતે પોતાનુ જે ગાય,
તેને ઘણુ સુખ થાય,
તે તો કદીએ નવ જાય,
બાપુ કહે સતનામ દ્રવ્ય મળ્યુ તેને લુટ્ટુ, લુટ્ટુ કે કુળ મોટ્ટુ   કુળ૦ ૪

કીરતારે કીરતાર મેળવો,
એવી કથા નિત્ય નિત્ય વાંચુ એક તારે એક૦ ૩
અખંડ જ્યોત ખોલી નવ જાણી,
ઘીમાં પાણી શુ સીંચુ;
કહે બાપુ નકલક નામ છે,
જાણી જોઇને આખો શુ મીચું. એક તારે એક૦ ૪

પદ ૭ મું.

આરતી કીજે અતર માંહી, મે તો ઘટ ઘટ દેખા સાંહી;
આરતી કીજે અતર માંહી. (ટેક)
પાચ તત્વકી બની હે આરતી, કપટ કૂડ સબ હે માંહી;
ગર્વકો ઘી બ્રમકોઅગ્નિ, ચેતા દો તુર્ત હી દેખો સાંહી. આ૦ ૧
અપને બ્રહ્મા બિષ્ણુ શિવ આરતી ઉતારે, ઝળમળ જ્યોત સવાઈ,
સમઝે વાકો તો સબ હોવે, ના સમઝે વાકો નવાઇ. આર૦ ૨
પાંચ પચીશ સખી નાચન લાગી, શૂન્યશિખરકે માંહી;
આપમાં આપ સોહ સમાએ, ગુરુજીએ સાન બતાઇ. આર૦ ૩
દાસના દાસા બાપુ ભગત મીરા, જાગ જગત હરિ નાહીં;
જો શોધો તો મીલત નહીં, પણ ખેલે સતો માંહી આર૦ ૪

પદ ૮ મુ.

માળાનો મર્મ નવ જાણો, આખો મીચીને મણકા તાણો,
માળા ફેરવે મન માંહી ઠેકાણો, રામ કહે કો સમજ ટાણો;
દેહમાં દેવ તેને નહિ જાણો, જઈ કાઇ પાષાણને માણો,

૪ નકલક—કલંક વગરનુ

૧ સાહી—સાઇ (હરિ) ૩ પાચ—તત્વ પચીસ-પ્રકૃતિ સોહં ('તે હુ છુ') એવી વૃત્તિ.

માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો, આંખો મીચી મણકા તાણ્યો ૧
છાપ તિલક ને માળા રાખે કૂડ કપટ ને અસત્ય ઘણું ભાખે,
હાથમા માળા ક્રોધ ભર્યા કાળા, એ તો નિશ્ચે ડૂબાડ્યાના ચાળા,
માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો આંખો મીચીને મણકા તાણ્યો ૨
માળા ફેરવી પુત્ર દ્રવ્ય માગે જઇ શિવના દેવળમા લાઘે,
જગત સુવે સદ્ગુરૂ જાગે, સમજે તેને એ શબ્દ વાગે,
માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો, આણ્યો મીચીને મણકા તાણ્યો ૩
સત્ય ગુરૂ મળ્યામા સુઝાણુ, છસે એકવીશ હજાર દમ માણુ,
એ તો થાય છે રાત ને વાણુ, ઉન્મુનિ ઘરમા મળે ટાણુ,
માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો, આંખો મીચીને મણકા તાણ્યો ૪
માળા જાણે જનક શુક જોગી માળાના વ્યાસ શિવ ભોગી,
બ્રહ્મમા ભળ્યા ચોરાશીના રોગી, માળા તો ઘાગી મોઘી,
માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો, આંખો મીચીને મણકા તાણ્યો ૫
ધીર ગુરૂની માળા સગે તાળી, ઉન્મુનિ ઘરમા વનમાળી,
દાસ બાપુને માળા તે આની મહાપ્રેમ કરીને ઝાની,
માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો, આંખો મીચીને મણકા તાણ્યો ૬

પ્રથમ અલમ ચતુરાઇ ખાસી કરી જો;
કૂડ કપટ તમાકુ તેના માંહી ભરી જો. હું૦ ૩
મેળ મેર ગુરૂની પ્રીતે કર્યાં જો;
ચિત્ત ચીપીએ તો બ્રહ્મ અગ્નિ ધર્યો જો. હું૦ ૪
ને' નરળે નારાયણકેરા નામની જો;
શોભે દામણી તે અચળ અખેધામની જો. હું૦ ૫
ગુરૂ ધીરાને હુંક્કો ભરી આપિયો જો;
દામ બાપુ પોતાનો કરી થાપિયો જો. હું૦ ૬

પદ ૧૦ મું.

સદ્‌ગુરૂ સ્વામી, વા'લમજીને સમજાવીને ઘેર આણ્યા છે;
મોહનવરને, મહિયરિયામાં મે ખેની માણ્યા છે. ટેક.
પુરી કીધી સદ્‌ગુરૂ સ્વામી, દૂધપાક બન્યો છે અંતરજામી;
પ્રેમના પેંડા બડા નામી, સ૦ ૧
લેહ લાડુ સાકર શબ્દતણી, મન મેદાની પુરી વણી;
જ્ઞાન ઘીમાં ઝબકોળી ઘણી, સ૦ ૨
શીરો શાણપણ છે તલધારી, આરતનાં અથાણાં પર વારી;
ભાજી રાજી થઇ વધારી, સ૦ ૩
સત્યને સેવો તો વા'લાને ભાવો, સૂરણ કાપ્યું તો ચોખો કા'વો;
દિલ ડહાપણને રાખો હાવો, સ૦ ૪
નવ તત્વ જલેબી તરત તાવી, સતસંગ સાકર સારી આવી;
તે તો વાલમજીને મન ભાવી, સ૦ ૫

---

*૪ મેળ મેર—બ્રહ્મ સાથે મેળ (મેળાપ) રૂપી મેર (હુક્કાનો) કર્યાં. ૫ ને'—નેહ (હુક્કાની).

૨ લેહ—લત—ધ્યાન. ૪ હાવો—હવે. ૫નવ તત્વ—પૃથ્વી, જળ, તેજ, વાયુ આકાશ, મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, અહંકાર

પાસ ના મળે વાલની વીંટી. માયા ભક્તિને૦ ૩
ભક્તજગતને આથનું વેર,
સાળોજી કરે ઘણું કે'ર;
માયા ભક્તને દુ:ખ ઘણુ છે,
ભક્ત તો સુખ દુઃખ એક ગણે છે. માયા ભક્તિને૦ ૪
દુ:ખ સહે છે તે સુખને સારૂ,
ઘડી એક ના ધણીને વિસારૂ;
પ્રેમથકી હરિગુણ ગાશે,
માયા થઈ રહેશે દાસ. માયા ભક્તિને૦ ૫
ધણી મનમાં ગમે ત્યાંથી આલે,
તેમાં માયાનું નવ ચાલે;
ભક્ત ઉપર ધણીની છે માયા,
જગત બધે શીશ નમાયા. માયા ભક્તિને૦ ૬
જે ધણીની માનીતી છે રાણી,
વેદ ત્યાં ભરતો પાણી;
મન બુદ્ધિ માયાને તોડી,
સુબુદ્ધિ સ્વામી સંગે જોડી. માયા ભક્તિને૦ ૭
ધીર ગુરૂજીનાં ઘર ભાણી દોડી,
દાસ બાપુ કહે કર જોડી;
માયા ભક્તિને આથનું વેર.
ભક્ત ઉપર ધણીની મેં'ર. માયા ભક્તિને૦ ૮

પદ ૧૨ મું.

વા'લો મારે ઘેર આવ્યા છે હેલી રે;
સખી મેં તો કુળમરજાદા મેલી રે ૧
જગતતણાં વેણ તે ઝેરના પ્યાલા રે;
ગુરૂજીના શબ્દ મને લાગે વા'લા રે. ૨
સગાને તો લેવુ દેવુ તે પડે છેટુ રે;
ગુરૂજીને પ્રેમ કરીને ભેટુ રે. ૩
વા'લો મને લાડ તે બહુ લડાવે રે;
બગલા ને બેઠા બેઠા ઘાટ ઘડાવે રે. ૪
બગલાની કુંચી વા'લાને હાથ તાળુ રે,
બાપુ કહે સત્ય નામ લાગે મને વા'લુ રે. ૫

પદ ૧૩ મું.

ભણી ભણીને શુ ભણીએ રે,
ભાઇ ભણવાનો પાર નથી,
મૂળ વિદ્યાનુ કોઇ ના જાણે,
ઘણા ભણેલા મૂઆ મથી. ટેક. ૧
ભણી ચાર વેદ ખટશાસ્ત્ર જાણીએ,
વ્યાકરણ વાણી કથા કથી,
સંસ્કૃત સૌ સમજ્યામા આવ્યુ,
મૂળ ના સમજ્યા વિદ્યાથકી. ભણી ભણીને૦ ૨
વાલ્મીકિ વ્યાસ વૈશપાયન ઋષિ,
સનક સનાતન નારદથી;
આદિ અમૂલ્ય તો નવ ઓળખાયુ,

---

૪ બગલો—દેહરૂપી.

શુક શેષ ને શારદથી. ભણી ભણીને૦ ૩
બ્રહ્મા ભાખ્યા વેદ પ્રકાશી,
હરિ હર હાર્યા હારદથી ;
તેથી ભારે કોણ ભણેલા,
બ્રહ્મદેવ ઉદ્દાલકથી. ભણી ભણીને૦ ૪
પરા પશ્યંતી મધ્યમા વૈખરી,
વિદ્યા આદ્ય ભણી વાણીથી;
વાણીના પ્રેરકને પ્રીછો,
આદ્ય કહો એ઼ઘાણીથી. ભણી ભણીને૦ ૫
ઓંકાર આદ્ય ભયી સહુ ઉતપત્ય,
કાર ઉપન્યો માયાથકી;
માયાના મકાર પ્રીછો,
બાપુ આદ્ય ભાઈ અનાદિથી. ભણી ભણીને૦ ૬

મહિના.

અષાડ માસમાં રે, અંતરજામી આવ્યા ઘેર,
સુરત રાજી થઈ રે, વા'લે મારે મુજ પર કીધી મે'ર;
બન્ને ભેળાં થયાં રે, આજ મારે થઇ છે લીલાલે'ર,
ગુરૂ કૃપા કરી રે, કાઢી નાખ્યું મનનુ ઝેર;
અખંડ પરમાત્મા રે, કોઇની સાથે ના રાખ્યું વેર,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, કોઇને ના કહેવું તે મેર. ૧
શ્રાવણ માસમાં રે, શોધી કાઢ્યું નિજ ભુવન,

---

૪ હારદ—હૃદયનો મર્મ. ઉદ્દાલકથી—એ નામના મુનિથી. ૫ પરા ચ્યાર પ્રકારની વાણીનાં નામ છે. ૬ ભયી-થઇ. કાર-(સંસાર રૂપી).

જ્યાં દેખું ત્યાં હરિ હરિ રે, જોઇને મગ્ન થયું છે મન;
નમું ગુરૂદેવને રે, હાવે ફરી નથી ધરવું તન,
મરણ બે ભાગિયા રે, કૃપા કીધી સાધુ જન;
બાપુ કહે ભજ નામને રે, જીવને વા'લુ છે જીવન.
ભાદરવા માસમાં રે, ભક્તિ આવી છે નિરધાર,
ફેરા હું તો નહિ ફરૂ રે, ઘેર મારે બેઠાં આવ્યો પાર;
અખંડ ધન લાધિયુ રે, મનનો ગમતો મળિયો માલ,
ભજન ભૂલુ નહિ રે, સુરતા થઇ રહી છે એકતાર;
બાપુ કહે ભજ નામને રે, મારે નામતણો આધાર.
આસો માસમાં રે, ચઢ્યો છે અવિનાશીનો રંગ,
બીજું ગમતુ નથી રે, ઝાલ્યો મેં તો સતગુરૂનો સંગ;
વાલમને જોઇને રે, મારૂં મન થયું છે ડંગ,
અખંડ પરમાત્મા રે, બીજુ સરવે છેઆભંગ;
બાપુ કહે ભજ નામને રે, મટાડ્યું ચોરાશીનુ વંગ.
કારતક માસમાં રે, કારજના કર્તા નથી કાંઈ દૂર,
ગુરૂ કૃપા કરી રે, વા'લો મારા દીઠા છે ભરપૂર;
અજ્ઞાન રાત્રી મટી ગઇ રે, જ્ઞાનનો ઉગ્યો ત્યાં સૂર,
જ્યાં દેખુ ત્યાં હરિ હરિ રે, ચોદશ ઝળકી રહ્યુ છે નૃ
બાપુ કહે ભજ નામને રે, હરિનું નામ એક અમુલ્ય.
માગશર માસમાં રે, મારે વા'લા સાથે વાહાલ,
લાગે મીઠડા રે, પ્યારા નામ સ્નેહી લાલ;
ગુરૂ કૃપા કરી રે, મટાડ્યુ સંસારરૂપી આલ,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, તેને કદી ન આવે આળ.
પોસ માસમાં રે, પૂરી પ્રાણ ગાયે પ્રીત,

૩ ફેરા—જન્મ મરણના. ૪ ડંગ—દિંગ. વંગ—છાપરૂં.

ભજન ભલું નહિ રે, એ તો પતિવ્રતાની રીત;
ગુરૂ કૃપા કરી રે, ભાગી નાખી ભ્રમની ભીત,
અલખ વર ઓળખ્યા રે, રાજી થઇનું ગાવા ગીત;
બાપુ કહે ભજ નામને રે, તેને નહિ તાપ ને શીત ૭

માહા માસમા રે, મારા મનનો કાઢ્યો મેલ,
ગુરુ કૃપા કરી રે, મૂકી દીધા સઘળા ફેલ,
ખૂબ ખૂબી બની રે, આજ મારે થઇ છે રંગની રેલ,
તત્વ કાઢ્યુ તારવી રે, જ્યમ તલમાથી કાઢે તેલ,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, નામનો ખરે ખરો છે ખેલ ૮

ફાલ્ગુન માસમા રે, મારા મનની કાઢી ફૂલ,
ફૂલ કરમાય છે રે, કાચી કાયા મળશે ધૂળ,
ભજન કરશે નહિ રે, તેનું બે કોડી છે મૂલ,
અખંડ એક આતમા રે, બીજુ બાકી સરવે ધૂળ,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, કાચી કાયા આકડાનુ તુર ૯

ચૈતર માસમા રે, ચતને દેખાડ્યુ છે આપ,
ગુરૂ કૃપા કરી રે, મટાડો ત્રિવિધિના તાપ,
અલખ વર ઓળખ્યા રે, હાવે કોના જપીએ જાપ,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, નામની ખરેખરી છે છાપ ૧૦

વૈશાખ માસમા રે, જાણી વિશ્વભરની વાત,
અખંડ પરમાતમા રે, તેને નહિ નાત ને જાત,
મરણ જરણ નહિ રે, તેને નહિ દીન ને રાત,
ગુરૂ ચેલા નહિ રે, તેને નહિ માત ને તાત,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, એ તો શોભે છે સાક્ષાત ૧૧

જેઠ માસમાં રે, જાણે જગજીવનનો મરમ,

મેવાશી માંહેલા રે, તે તો સરવે થયા છે નરમ;
લેવાનું હરિનામ છે રે, આલવાનું અંન દાનનું ધર્મ,
બાપુ કહે ભજનામને રે, જોણું દૃષ્ટિ ચીની મર્મ. ૧૨
સંવત અઢારમાં રે, નેવુની સાલે મહિના બાર,
હું ને તું નહિ રે, સખી મે ત્યાં દીઠા કીરતાર;
ગુરૂ કૃપા કરી રે, રાજી થઈ છે સુરતા નાર,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, નામને સમજે આવ્યો પાર. ૧૩

પરજીઓ ૧ લો.

સરજનહાર હાય સાધવી,
લાલચ મેલ ગે'લીને ચાલો વાજવી;
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી. ટેક.
એક નારી અસત્ય ભાખતી,
રાજવી તમને મરણ ના હોય રે;
સર્વે નારી સત્ય ભાખિયું,
મરણ હોય હોય હોય રે. સરજન૦
જેનુ સુતુ તે ઘરમાં રડે,
બીજું બીજી કરે વાત રે;
એક કૂટે છે મહા ક્રોધમાં,
બીજી ઠાલા નાખે હાથ રે. સરજન૦
એક ગયો મશાણમાં,
બીજાનું ઓષડ થાય રે;

---

૧૨ મેવાશી ઇ૦–માહેલા (અંતઃકરણમાંના) મેવાશી (અર્થાત્ મેવાશી જેવા કામક્રોધાદિ) સર્વે જગજીવનનો મર્મ જાણવાથી નરમ થયા છે.

૧ મેલ–મલિનપણ.

ત્રીજાની ઘડીઓ ગણાય છે,
ચોથાની ઠાઠડી બંધાય રે. સરજન૦ ૪
દાસ બાપુને ધીરે મળ્યા,
થયુ ધીરે ધીરે કામ રે,
જરણ મરણ મટી ગયુ,
મને મળ્યા આત્મારામ રે. સરજન૦ ૫

પરજીઓ ૨ જો.

બાપુ પધાર્યા સતધામમાં, સૌને કહેજો શ્રીરામ રે;
નામ નીરાંત તારી સાનમાં, મારે જાવુ ગોવિંદગામ રે. બાપુ૦૧
ફૂલ ખીલીને ખરી પડે, એવુ કાયાનુ છે કામ રે;
માટે ચેતીને ચુપ ચાલવુ, મૂકી મમતા તમામ રે. બાપુ૦૨
આજ આનંદ મારા અંગમાં, પરબ્રહ્મ ભેળાં થઇએ રે;
જ્ઞાન રાખીને ગર્વ ટાળજો, સત માનો સાચુ કહીએ રે. બાપુ૦૩
સ્વપ્નું હતુ તે સમાઇ ગયુ, સુરતા થઇ છે એક તાર રે;
સરિતા સિંધુમાં ભળી ગઇ, પળમા પામી ભરતાર રે. બાપુ૦૪
સંવત અઢાર નવાણુવો, ઉત્તમકારી આસો માસ રે;
સુદ એકાદશીને બુધરાત્રીએ, ગયા ધામ બાપુદાસ રે. બાપુ૦૫

પરજીઓ ૩ જો.

જગતને મરણની બીક છે, આનંદ મારે મન રે;

---

૫ જરણુ—જરાવસ્થા પામવાપણું (જનન હોય તો જન્મવાપણુ).

૧ તારી સાનમાં—તેં બતાવેલી નામ રૂપી સાનમાં. અથવા જ્યાં નીરાંત ગુરૂ બાનામા (જમીન ગીરીમા) છે ત્યા ગોવિંદના ગામમાં જવાનુ (જન્મ મરણ ન થતા મુક્તિ મળવાની). ૪ સરિતા-અંતરવૃત્તિરૂપી નદી. સિંધુ-(આનંદ બ્રહ્મરૂપી).

સાંધે સાંધો રે મળી ગયો, માટે ગુરૂજીને ધન્ય રે. જગત૦ ૧
સમા તે જોગ આવી મળ્યો રે, બિંદુ પડ્યાનો આ જોગ રે;
તાશીર આવી મળી આ દેહની, ઉદય થયો છે આરોગ રે. જગત૦ ૨
બિંદુ પડે ને બીજ સુધરે રે, દેહ રહે ત્રણ દિન રે;
મૂળમાથી પાયો ખશી પડ્યો, ક્ષણભંગ આ તન રે. જગત. ૩
એકવીશ હજાર છસે કાળ છે રે, રાતદિન કહીએ કાળ રે;
એમને રૂંધીને રાખશે, માથે મરણતણી ફાળ રે. જગત૦ ૪
અંતઃકરણ હોય ઉજળાં, ઇંદ્રી બ્રહ્મા કહેવાય રે;
પાંચ તત્વને તન્માત્ર, તમો ગુણમાં સમાય રે. જગત૦ ૫
ત્રણ તે ગુણ અહંકારમાં, અહંકાર માયા લીન રે;
પુરૂષ પ્રકૃતિ મળી આત્મા, ભેદ કહ્યો ભિન્ન ભીન્ન રે. જગત૦ ૬
મન હતું તે મટી ગયું, આત્મા પરમાત્મા એક રે;
બાપુ સમાયા સતધામમાં, કોય સમજે વિવેક રે. જગત૦ ૭

---

૧ સાંધે સાંધો—અર્થાત્ તત્વેતત્વ. ૪ એકવીશ હજાર છસેં—શ્વાસો શ્વાસ (રાત્રી દિવસના). ૫ ઇંદ્રી—જ્ઞાનેંદ્રિય. પાંચતત્વ-પૃથ્વી, જળ, તેજ, વાયુ, આકાશ. તન્માત્ર—પાંચ તત્વોના ગુણ. (અનુક્રમે ગંધ, રસ, રૂપ, સ્પર્શ, શબ્દ) તમો ગુણ-મલિન જડાત્મક ગુણ. બાપુએ અહીં લયનો પ્રકાર બતાવ્યો છે. એવી રીતે કે જે તત્વોનો દેહ બન્યો છે તેમાંનું પ્રત્યેક તત્વ યોગીએ તેના કારણમાં લીન કરતા જવું. જેમ પૃથ્વીનો જળમાં, જળનો અગ્નિમાં, અગ્નિનો વાયુમાં, વાયુનો આકાશમાં, આકાશનો તમો ગુણમાં, તમસ્ આદિ ત્રણે ગુણનો અહંકાર નામે તત્વમાં, અહંકારનો માયાતત્વમાં અને માયાનો પુરૂષમાં લય કરવો. માયા એ પ્રકૃતિ અને પુરૂષ એ આત્મા છે. એમ થવાથી "હું સુખી દુઃખી" એમ કલ્પના કરનારા મનનો નાશ થવાથી આનંદ સ્વરૂપ માત્ર અવશિષ્ટ રહે છે એજ મુક્તિ કે પરમપદ છે.

ષડ્રિપુના રાજીઆ.

કામદેવનો.

રાજીઓ ૧ લો

પાધર પરોણા હોય પાટવી,
તમે તમારૂ મૂક્યુ એ તાજવી,
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી ૧

કામનીઓ કૂટતી કારમી,
પાટવી આ પાધર ન હોય રે,
બીજી બાઈઓ તે કે'તી નથી કારમુ,
રાજવી મરણ હોય હોય હોય રે પાધર૦ ૨

સ્વામી તમે તે મોજે ઘણી માણતા,
આ તો થયો કાળો કેર રે,
ત્યારે બીજી તો બોલી એમ થાય છે
નથી લીધા દૈવે તે વેર રે પાધર૦ ૩

સ્વામી સેજતળાઇઓ સૂની પડી,
મુને ગમશે કેમ ઘેર રે,
બીજી તે બાઈઓ એમ બોલતી,
માનો તમે મા'વજીની મેર રે પાધર૦ ૪

કંથ ગાલમશુરિયા મેલા થયા,
તેનો હવે કાઢે કોણ મેલ રે,
કૂટનારી કે' થશે ને થયુ,
મળશે એમને વિમાનની વેલ રે પાધર૦ ૫

તાજવી-તાજુમી—આશ્રે

ચાદરો સ્વામી ફાટી ગઇ,
હવે તે તો લાવેજી કોણ રે,
સન્મુખ ઊભા એમ બોલતા,
પળ્યુ બાઇ તારૂ તો પોણ રે. પાધરo ૬

સ્વામી પલગ તો હાલી ગયો,
હવે એને કરે કોણ ઠીક રે;
બીજી બાઇઓ એમ બોલતી,
લાગી નહિ જમડાની બીક રે. પાધરo ૭

પાટી ટૂટી ને છતરી પડી,
મારૂં નવ માને હવે કોઇ રે;
કૂટનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તમે રહો હવે રોઇ રે. પાધરo ૮

ભર્તાર પાન શે ભોગીએ,
નથી મળતો એનો સાજ રે;
સામી ઊભી એમ ઉચ્ચરી,
ગયાં બાઇ રામજીનાં ગજ રે. પાધરo ૯

મને બીડી કરી કો ખવાડશે,
ખાવ ખાવ કે'શે કાણ રે;
ત્યારે બીજી તો બોલી એમ થાય છે,
તોય પડ્યુ નહિ જાણ રે પાધરo ૧૦

આ તો ચીર ચતુરા નથી ઓપતુ,
તમે બીજુ બદલો બાળ રે;
કૂટનારી કે'તી નખોદિયા,

૬ પોણુ-પણુ ૮ ઝમ્મર-કેટેર. ૯ પાન-તાંબુલ અથવા મદ્યપાન.

જાણ્યો નહિ કૂડો કાળ રે. પાધર૦ ૧૧
હવે અંગે તેલ કોણ લાવશે,
મને જોઈ ખુશી કોણ થાય રે;
ત્યારે સામી તે હારની ઉચ્ચરી,
થયું નહિ કોઈ સા'ય રે. પાધર૦ ૧૨
આવો બેસો હવે કો કહે,
સ્વામી હવે કરશે કોણ લાડ રે;
ફૂટનારી કે'તી ફૂડું થયુ,
માન્યો નહિ પ્રભુજીનો પાડ રે. પાધર૦ ૧૩
સ્વામી ! મેશ કોણ અંજાવશે,
હવે મારે કંકુની શી આશ રે;
બીજી તે બાઈઓ એમ બોલતી,
બેની નવ જાણ્યો એણે પાશ રે. પાધર૦ ૧૪
હીંચોળાખાટ સૂની પડી,
હવે એમાં મઝા માણે કોણ રે;
(ત્યારે) સામી તે હારની ઉચ્ચરે,
જાણ્યું નહિ મરવું છે ઓણ રે. પાધર૦ ૧૫
આ તકતાને કોણ સ્વામી ભાળશે,
એમાં ચિતર્યાં સારાં ચિત્ર રે;
ફૂટનારી કે'તી કમોતથી,
મુઆ રહ્યા નહિ જો પવિત્ર રે. પાધર૦ ૧૬
પરોણાને પરો હવે કો કરે,
આવી કોણ સૂશે મારી સાથ રે;

લાવશે-લગાડશે. ૧૪ પાશ-મરણરૂપી કે માયારૂપી.

કૂટનારી કે'તી કર્મમાં નહિ,
નવ જાણ્યો જદુનાથ રે. પાધર૦ ૧૭
સ્વામી મદિરા તે હવે કોણ લાવશે,
કોણ કે'શે પિયો પિયો નાર રે;
કૂટનારી કે'તી ગજબ કર્યો,
જાણ્યો નહિ કૂડો આ સંસાર રે. પાધર૦ ૧૮
સ્વામી રીસામણાં હવે કો કરે,
કોણ જાળવશે માન રે;
વચમાં ફરતી બાઈ ભાખતી,
જવાનીમાં જાણ્યો નહિ જાન રે. પાધર૦ ૧૯
સ્વામી હાવ ને ભાવ હવે ગયા,
ગઈ સ્વામી શરમની વાત રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
પે'લી એણે જાણી નહિ જાત રે. પાધર૦ ૨૦
સ્વામી ફૂલડાં હવે કોણ લાવશે,
મને હવે પેરાવે કો હાર રે;
સામી તે ઉભી એમ બોલતી,
સખે જાણ્યા નહિ સમાચાર રે. પાધર૦ ૨૧
ગજરા તે ગુંથી કોણ લાવશે,
કો'શે કોણ પે'રો વધે પ્યાર રે;
વચે ફરતી જેહ ફૂદડી,
તે તો કે'તી માણ્યો છે સંસાર રે. પાધર૦ ૨૨
સ્વામી અમે મોઢું ક્યાં મચકોડિયે,
મનમાં ગમે તોય કહીએ કંઇ નાય રે;

---

૧૭ પરો—દૂર. ૧૯ જાન-જીવ-આત્મા. ૨૦ જાત—આત્મસ્વરૂપ.

કૂટનારી કે'તી સારૂ થયુ,
જીભે નવ કહી કદી હાય રે. પાધર૦ ૨૩
સ્વામી અત્તરને કોણ લાવશે,
ફાયો મને આપશે કો ભાયો રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
બાઇ ગુણ ગોવિંદ ન ગાયો રે પાધર૦ ૨૪
સ્વામી મને શણગાર કોણ સજાવશે,
હવે મને કે'શે કોણ સારી રે,
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
બાઇ એ તો ધર અવિચારી રે પાધર૦ ૨૫
કથ મારો કર સાઈકો જશે,
બોલો બેસો કેશે કોણ સ્વામ રે;
કૂટનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
નથી લીધુ રામનામ રે પાધર૦ ૨૬
મારે કાજે તે સગાં કોણ છોડશે,
હવે કોણ ઉડાડશે સત રે,
સામી ઊભી એમ બોલતી,
જોઈ ભજન દાખવતો (એ) દત રે પાધર૦ ૨૭
મને ગાડીઓમા સ્વામી કોણ લઈ જશે,
ચાદાતણુ ચાદરણુ તે ક્યાય રે,
ફરતી ફરતી એમ બોલતી,
મળશે સુખ જમપુરી માય રે. પાધર૦ ૨૮

---

૨૪ ફાયો—અત્તરનુ પુમડુ ભાયો—ગમતો ૨૫ ધર-પ્રથમથીજ.
૨૭ દત દાખવતો-દસતો

સ્વામી આલિંગશું હવે કઇ રીતે,
અમે હવે ખાઈશું કયાંહી વાય રે;
ફૂટનારી કે'તી ન જાણિયુ,
લાખો જીવ આવે અને જાય રે. પાધર૦ ૨
એમ બાપુ તે રડતી બાપડી,
નવ સમજ્યોમૂઢ કંથ રે;
ફરતાં ફરતાં તે ધીર નવ સાંપડ્યો,
નવ ન્યાળ્યો નીરાંતનો પંથ રે. પાધર૦ ૩

ક્રોધનો.

રાજીઓ ર જો.

સામા થતા હાય સાધવી,
તે તો તમારી જોડ કયાંહી લાધવી;
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી.
માડી તે છાતી કૂટી બોલતી,
રાજવીના વેરીડા ન હોય રે;
(ત્યારે) ઝીલનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
મરણુ હોય હોય હોય રે. સામા૦
ભાઇ તારો તે દેહ મોટો ઘણો,
હારે તુંથી રાણો ને રાવ રે;
ફૂટનારી કે'તી થઈ ગયું,
કીધો બાઈ કાળે કૂડો દાવ રે. સામા૦
દિકરા દાનવ હારે તુંથકી,

હારે મોટો રાવણ શો રાય રે,
ફૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
કાળ મુઓ રામજીને ખાય રે સામા૦ ૪
તારા પગ તળે તે ભાઈ પીલતો,
વાઘ અને મોટા નાગ રે;
કૂદડી ફરતી ફરતી બોલતી,
એણે જાણ્યું નહિ કાળ કરે ભાગ રે. સામા૦ ૫
દિકરા લપડાક ઝટ જઈ મારતો,
તુ તો નવ સાખતો લગાર રે;
સામી ઊભી ઊભી બોલતી,
તેમ કાળે લગાડી ન વાર રે સામા૦ ૬
દિકરા લઢકણિયો કહી બોલતા,
તે તો મુઆ હસે છે અપાર રે,
ફૂટનારી કે'તી ખરૂ થયુ,
હસે આજ જમ નિરધાર રે સામા૦ ૭
વેળા વઉે જો ખાવાતણી,
રાતો પીળો થાતો રાજ રે,
ફૂટનારી કે'તી કા નહિ,
આજ હોયો ઝાલી ગયો બાજ રે. સામા૦ ૮
ભાઈ આંખો તમારી ચઢી જતી,
ત્યારે ડરતો મોટો દેવ રે;
ફરતી તે વિપરીત ભાખતી,
આજ જુઓ જમડા કરે(છે)સેવ રે સામા૦ ૯
અદયા માડીને તુ ભાઈ મારતો,

જ્યારે તને ચઢતી રીસ રે;
કૂદડી ફરતી એમ ભાખતી,
પાડે ઝાલ્યો જમડાએ ચીસ રે. સામા૦ ૧૦
ભાઇ બેનને તુ તો રજાડતો,
લોક કે'તા ક્રોધી નામ રે;
ચામી ઊભી એમ બોલતી,
તે તો આજ હારી બેઠા હામ રે. સામા૦ ૧૧
ભાઇ રે તુ તો દાંત(ઘણા)કકરાવતો,
જેથી ડરે વેરીડા તમામ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
(એ તો) આજ ભૂલ્યા ક્રોધકેરૂ નાન રે. સામા૦ ૧૨
ભાઇ તારૂ કપાળ ચઢી જતુ,
તેમાં વા'ંલા પડતી કઇ રેશ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
જમડા તાણે રૂધિરને દેશ રે. સામા૦ ૧૩
આંખો બોલીએ ગઈ બોલતાં,
મુઆ વેરીડા સર્વત્ર રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
જમ આજ જળ્યા જડત્ર રે. સામા૦ ૧૪
દિકરા મુક્કિયો હૃદેમાં મારતા,
ક્રોધે પછાડતા પાગ રે;
કૂટનાર કે'તી કેર થઇ ગયો,
નથી મળતો કૂટ્યાકેરો લાગ રે સામા૦ ૧૫

૧૩ રેશ-લીટી-કરચલી. ૧૪ જડત્ર-જડે છે

રાતું તાતુ અગ થતુ મારા રાજવી,
જોરાળા તમે જુગે કાઢ્યું'તુ નામ રે;
કૂટનારી કે'તી કેર થઇ ગયો,
જાણ્યું નહિ પે'લાં પરમધામ રે. સામા૦ ૧૬

ભાઇ તમે ગાળ દઇ ભાખતા,
ડરનાં મુઆં દુશમનિયા તમામ રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
તે તો ચાલે ભાલાવાળે[1] ગામ રે. સામા૦ ૧૭

શાણુ સાખવુ નો'તા જાણતા,
લઢતા બીજાની લડવાડ રે;
ફરનારી ફરી ફરી બોલતી,
જમડા નવ માને ગુણ પાડ રે. સામા૦ ૧૮

પટલિયા થઇ તમે ઘૂમતા,
શિરે વાંકા રાખી વાળ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
એવાને તો દુખ દે છે કાળ રે. સામા૦ ૧૯

ભાઇ ગરીબ તારાથી કાપતા,
તેણે તુને બાળ્યો મારી વાગ રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
જમડા તોડે સાણશિયે માસ રે. સામા૦ ૨૦

ભાઇ શાધીને અમો બેસતા,
તે તો થતુ ટાઢુ જોણી વાર રે,
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,

---

[1] ભાલાવાળે ગામ-જમપુરી

તેની નવ સુણે જમડા બ્હાર રે. સામા૦ ૨૧
માથુ ફોડવાને ભાઈ ઉઠતા,
રૂઠતા તમે જરા તરા રાજ રે,
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
બાંધી નહિ પાણી પે'લી પાજ રે. સામા૦ ૨૨
ખાતા તે આવે કઈ કાકરી,
તમે મારો થાળી માથ રે;
કૂહડી ફરનારી એમ બોલતી,
આજ નથી કોઈ સાથ રે. સામા૦ ૨૩
પાણીમાં કચરો જો પડયો,
તે તો તમે ઢોળો ઘરમાંહી રે;
સામી ઊભી એમ બોલતી,
નવ ચાલે નરકમાં કાઈ રે. સામા૦ ૨૪
વાળ જો આવે ખાધાવિષે,
તો તો તમે કરો ઝાઝી ઝાળ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તેને પડે જમડા જોઈ ફાળ રે. સામા૦ ૨'
ધીમેથી નવ કદી બોલતા,
ધમકાવતા આવી ઊભો કાળ રે;
ફરનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
તે તો ઊભા દીન થઇ બાળ રે. સામા૦ ૨'
ખરા ઠેલીઆ તે તમથકી ત્રાસતા,
નાસતા માગણ તમામ રે;

ફુટનારી કે'તી અમ્મર થયો,
આજ તે તો હારી બેઠા હામ રે. સામા૦ ૨૭
ક્રોધીમાં નામ લખાવતા,
કે'તા નવ મારા જેવો કોઇ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તે તો આજ રહ્યા બેની રાઇ રે. સામા૦ ૨૮
સેવક થર થર કાંપતા,
તને જોઇ કંપે જમરાજ રે;
ફટનારી કે'તી જતુ રહ્યુ,
બેની એ તો મનસાનુ રાજ રે. સામા૦ ૨૯
આંખો તમારી ભાઈ ફાટતી,
જોઇ ડરતા સહુ લોક રે;
ઝીલનારી કે'તી અમ્મર થયો,
બેની એ તો થઇ ગયુ રોક રે. સામા૦ ૩૦
બાપુ તે ભૂલ્યા ક્રોધી નામને,
ભૂલ્યા એ તો જપ તપ નેમ રે,
નીરાત ધીર ભૂલી ગયા,
તેનુ કેમ કરે જમ બેમ રે સામા૦ ૩૧

લોભનો.

રાછઆ ૩ જો.

સારયુ સરયુ હાય સાધવી,
રાજ તમારી જોડ ક્યાંહી લાધવી;

મનમાનુ—મનનુ.

૧
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી
દિકરી તે છાતી ફૂટી બોલતી,
રાજવીને મરણ ના હોય રે,
ઝીલનારી કે'તી કા નહિ,
મરણ એ તો હોય હોય હોય રે સા૦ ૨
બાપજી વિપરીત વાતો બની ગઇ,
ગ્યુ સાચ્યુ સચ્યુ રાજ રે,
કૂટનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
સાચે કીડી થાય તેતરનુ કાજ રે સા૦ ૩
બાપજી મે'નત કરી કરી જોડિયુ,
ધનમાટે ધ્યાન ચૂકયા બાપ રે,
કૂટનારી કે'તી કેર થઇ ગયો,
આજ દે છે જમડા બહુ તાપ રે સા૦ ૪
બાપજી તમે અગ ન અડાડિયુ,
મેળવ્યુ મન માન્યુ સર્વ રે,
કૂદડી કૂટનારી એમ બોલતી,
બેની રાખ્યો નહિ કદી ધર્મ રે સા૦ ૫
બાપજી દીકરીએ દીવા સહુ બોલતું,
તોય તમે મારયુ ધણુ દામરે,
કૂટનારી કે'તી ફરી ફરી,
સાચ્યુ સચ્યુ આવે નરકમા કામ રે સા૦ ૬
મેલા લૂગડા ગંજ પે'રતા,
જ્યા ત્યા કરી મેળવના નાણુ રે,

ધર્મ—ભૂમિ

ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
જાણ્યું નહિ જમડાનું ટાણું રે. સાં૦ ૭
બાપજી ખાધું નહિ તમે કો દિને,
નવ કાંઈ ખરચ્યું તમે હાથ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
લઈ ગયા સાંચ્યું સહુ સાથ રે. સાં૦ ૮
દિકરી કે'તી દમ તો થયો,
તેનો તમે કર્યો ન ઉપાય રે;
કુદડી ફરતી એમ બોલતી,
જાણ્યું કરશે સાંચ્યુ સહુ સા'ય રે. સાં૦ ૯
વૈધને તમે ના બોલાવિયો,
જાણ્યું તમે મેળ્યું વૈદ્ય ખાય રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
આજ બેઠા નરકમાં ના'ય રે. સાં૦ ૧૦
બાપજી મને તે નવ તમે રાખતા,
જાણ્યું દિકરી ખાઈ જાય રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
બેની કાળ તેવાને ખાય રે. સાં૦ ૧૧
ભાણેજ જમાઈ નવ ભાવતા,
નવ લેતા સગાંકેરૂં નામ રે;
ફૂદડી ફરતી એમ બોલતી,
કામ નવ લાગ્યો મેળ્યો ઠામ રે. સાં૦ ૧૨
બાપજી હું તો વા'લી તમારા દ્રવ્યથી,
તોય તેથી વા'લો કીધો ગર્વ રે;

રમ-ત્રાસ દાયક ગીત.

ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
એવે મોહે મરી ગયા અર્થ રે. સાં૦ ૧૩

બાપલિયા માખ મારી નીચોવતા,
જ્યાં ત્યાં તમે ભેળું કરતા દ્રવ્ય રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
જમડાએ નવ જોયું સવ્ય અસવ્ય રે. સાં૦ ૧૪

બાપલિયા લોક સહુ બોલતા,
ટૂટે ચમડી પણ દમડી નવ છૂટે રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
તેને લીધા કાજે એક ઘૂંટે રે. સાં૦ ૧૫

દિકરી તે કૂટે કહી બાપલા,
હવે અમો જોઉં ક્યાંહી જોડી રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
સગાઇઓ તો જમડાએ તોડી રે. સાં૦ ૧૬

બાપલા દાતારને તમે નિંદતા,
લખાતી હું તો કૃપણની છોડી રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
એની સાથે ગઇ નવ કોડી રે. સાં૦ ૧૭

બાપા પરોણા કદી ઘેર આવતા,
ત્યારે તમે લાવતાઝ દાર રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
કરતા તેની જમડા આજ બા'ર રે. સાં૦ ૧૮

---

૧૮ લાવતાઝ—અડફાવતા. બા'ર—મઝા—ગમ્મત.

રાતે બાપલિયા નવ ઉંઘતા,
મનમાં દ્રવ્ય લેઇ જશે ચોર રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
ખાધો આજ વીંછીડાએ મોર રે. સાં. ૧૯
બાપ તમે મરતા સુધી નવ બોલિયા,
સાંચ્યું સંચ્યું દાટ્યું તમે કયાંહી રે;
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
રહ્યું બેની જ્યાંહીનું તે ત્યાંહી રે. સાં. ૨૦
' બાપ તમને મરતાં અમુઝણ બહુ થઇ,
તોય તમે બોલ્યા ન લગાર રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
કરી નહિ જમડાએ કઈ વા'ર રે. સાં. ૨૧
બાપા લોક તે બોલે કશુ કશુ,
મુઆ તેને કહીએ શું આજ રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
તેથી આવે જમડાને દાઝ રે. સાં. ૨૨
બાપા નાગ થવાનુ વેરીડાં કહે,
કે' છે એ તો સાચવશે ધન રે;
કૂટનારી કે'તી એમ થાય છે,
ચલાવે જમડા ભાલાવાળે વન રે. સાં. ૨૩
બાપજી તેની સાથે અમો શું વદું,
મેલો ઘેલો કહી દેતાં દૃષ્ટાંત રે;
કૂટનારી કે'તી ફરી ફરી,
સમજ્યો નહિ સત્ય જે સિદ્ધાંત રે. સાં. ૨૪

---

૯ વીંછીડાએ ઇ૦—કાળરૂપી વીંછી જીવ રૂપી મોરને ખાઇ ગયો.

દલ્લો મળ્યો તને દિકરી,
એમ કે'તાં વેરીડાં તમામ રે;
કુટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
હાથે કરી ઓળખ્યું ન ગામ રે. સાં૦ ૨૫
બાપ સાપ થઇને તમે તો રહ્યા,
લાગે નહિ દ્રવ્ય કંઇ કામ રે;
કુટનારી કે'તી એમ થાય છે,
જપ્યા નહિ નારાયણ નામ રે. સાં૦ ૨૬
બાપા તમારૂં સાંચ્યું અમે ખરચીએ,
ત્યારે કહે લોકડાં તો આમ રે;
કુટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
એની એને સાંભર્યા ન રામ રે. સાં૦ ૨૭
બાઇ જીવતાં કશું નવ વાપર્યું,
કર્યું પાછળ ઠીકા ઠીક રે;
ઝીલનારી કે'તી અમ્મર થયો,
આરે મુઆ જમડા ઘણી ઠીક રે. સાં૦ ૨૮
બાપા તમે ઘણું કર્યું છે અતિ રળી,
તે તો નવ લેખવતા લોક રે;
કુટનારી કે'તી કમર થયો,
જમડા માર આપે છે રોક રે. સાં૦ ૨૯
બાપુ નીરાંત શેણે સાંભરે,
એટે કયે ભાગ્યે ગુરૂ ધીર રે;
સતો કહે છે વળી ને વળી,
નિપજો તમે બ્રહ્માનંદ વીર રે. સાં૦ ૩૦

---

૨૫ ગામ—મોક્ષધામ.

મોહને.

રાછઓ ૪ થો.

વીરા કોડીલા હાય રાજવી,
જેના રૂપની માઝા નવ માઝવી;
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી. ૧
બેની તે ગાછ ગાછ કટતી,
વીરા મરણુ નવ (હોય હોય) હોય રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
બાઈ મરણુ હોય હોય હોય રે. વીરા૦ ૨
ભ ઇછ તમારી જોડ ક્યાં મળે,
તમે રૂપ રૂપના અ બાર રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
એનો જમે કર્યો ન વિચાર રે. વીરા૦ ૩
બેની તે કૂટી કૂટી બોલતી,
મગ સીંગજેવી આંગળીઓ તારી રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
કાળે નવ રૂપ જોયું કારી રે. વીરા૦ ૪
પગ ચાપવુ તે ઝળકે જશુ ચાટલુ,
જેની શોભા નહિ બીજે ઠામ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તેવા ઉપર થયા જમડા ઉદ્દામ રે. વીરા૦ ૫
ભાઇ તારા પગની પિંડીની બલિહાર છે,

---

૧ માઝવી—મર્યાદા (હદ) કરવી ૪ કારી—કારમું. ૫ ઉદ્દામ—, અર્થાત્ અતિ વિકળ.

તારા જેવો નહિ રૂપાળો કોઇ રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
એવી નવ જોઈ જમે સોઇ રે વીરા૦ ૬
દીગ તારા દીંચણુ ચક્ર જદુનાથનુ,
એવા નવ કોઇના કળાય રે,
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
નરકે પડયા કોઇને ન મળાય રે. વીરા૦ ૭
ભાઇ તારી જાગોથી હારી જાય કેલડી,
હૃષ્ટપુષ્ટ એવી હોય કોની રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
બેની તુ તો બેઠી બેઠી રોની રે વીરા૦ ૮
વીરા કટિ કેસરી સહુ બોલતા,
વળી તેનો અતિ વાંકો લંક રે,
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
જમડા જુવે ચોપડામા વંક રે. વીરા૦ ૯
શંખ સમાન નાભિ સહુ કહે,
વીરા નવ બીજાકેરી એવી રે,
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
કરે પૂજા જમડા જોઈ તેવી રે વીરા૦ ૧૦
વીરા ત્રિવલી પડી ત્રિવેણી સમી,
જેથી ઉદર શોભા ન ગણાય રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તેનાથી સારૂં નગ્તુ ન ભણાય રે વીરા૦ ૧૧

---

૧૦ શંખ સમાન- (નાભિનુ આવર્ત).
૧૧ ત્રિવલી-ત્રણ ટરચળી ત્રિવેણી-ગંગા, યમુના અને સરસ્વતી

વીરા વિશાળ હૃદે અતિ તમતણું,
ઊગ્યા તેના ઉપર રૂડા વાળ રે;
વચ્ચે ફરતી એમ બોલતી,
તેને પકડી ગયો ઝટ કાળ રે. વીરા૦ ૧૨
વીરા ઊભા તે શંખ જેવી ગ્રીવશુ,
તેવી ખભાતણી શોભા સારી રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તેને મારે જમડા ઘણુ ડારી રે વીરા૦ ૧૩
દંડ ચઢે જાણે ઘન ચઢ્યો,
અતિ ઘટ શોભા જેની ન્યારી રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
તે તો તોડે જમડા ધારી ધારી રે. વીરા૦ ૧૪
ભાઇ હાથની આંગળી છે પાતળી,
નખ જાણે ઊગ્યા તારા નભે રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તેવાનું કૂડા કાળથી ન નભે રે. વીરા૦ ૧૫
વીરા અધર મવાળી અતિ ઓપતો,
તેવી દાઢી મૂછ નવ ન્યાળુ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
સંભારે જમડા કર્મ જેહ કાળુ રે. વીરા૦ ૧૬
નાસા તે નમણી ભાઈ તમતણી,

• ૧૩ ગ્રીવ (ગ્રીવા)-ડોક. ૧૪ દંડ બાહુ ૧૫ તારા ઇ૦-જાણે નભમાં તારા ઊગ્યા હોય તેવા.

૧૬ અધર ઇ૦-પ્રવાળ જેવો લાલ અધર (નીચલો હોઠ)અતિ ઓપતો. (શોભતો).

જેની જુગમાં બલિહારી રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
જશે જમડા તેના પર વારી રે. વીરા૦ ૧૭
અંબુજદળ સમી આંખડી,
તે માંહી ભરી રૂપની ખુમારી રે,
ફૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
જુવે જમડા તેને ધારી ધારી રે વીરા૦ ૧૮
ભમર ધનુષ્ય જાણે રામનુ,
એવી ભમર બીજાની ન ભાળી રે,
ઝીલનારી કે તી ઝમ્મર થયો,
ઉભો રાખ્યો તેને જમે ટાળી રે. વીરા૦ ૧૯
ભાળ વિશાળ ભાઈ તમતણુ,
તિલકની ટીલડીઓ તાણી રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
જાયે તેને જમડા તાણી તાણી રે. વીરા૦ ૨૦
બીંદી અનુપમ જે કરી,
આરશામાં જોઇ અતિ કાળી રે;
બઇઓ તે બોલી ખરૂ ખરૂ,
તેને ગયો કાળ ઝટ ઝાલી રે. વીરા૦ ૨૧
શિરના તે કેશ કાળા ઘણાં,
લાંબા સવા હાથ ભાઇ તારા રે;
ફૂટનારી કે'તી ફમર થયો,
આંટી પાડી ખેંચે જમડા બાગ રે. વીરા૦ ૨૨
રૂપ રઝે ભઇ નાજરી,

૧૮ અંબુજદળ-કમળપત્ર ૨૨ બાગ—બાર આપના વાદ ?.

ગોરા માટી ગોરા તમે વીરા રે,
ઝીવનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
કરી તેહ શોભા ચીરે ચીરા રે વીરા૦ ૨૩
લુગડા કડક તા ભાઈ તમતણા,
જે વીરા અંગે તંગ બેસે રે,
ફુગ્નાગી કે'તી ફુરી ફુરી,
મુઆ જમડા મારે તેને આજ હસે રે વીરા૦ ૨૪
વીગ કડા પોચી ને પે'રી વીટીઓ
તેણે અતિ સારી થાય શોભા રે,
ઝીવનાગી કે'તી ઝમ્મર થયો,
કરે જમડા શોભા જેવી આભા રે વીરા૦ ૨૫
તને લોક કે'તા છે વર્ણાગિયો,
તેવા ટોગા મૂકી બાંનો પાઘ રે,
ઝીનનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
તેવાને લેઈ ગયો કાળ વાઘ રે વીરા૦ ૨૬
કલગી તે ફુલની હાથે ઝાલતા
દીપો તેથી રૂપાળા અપાર રે,
ઝીવનાગી કે તી ઝમ્મર થયો,
ખાય તેવા જમડાનો મ ર રે વીરા૦ ૨૭
વીરા મોહમા તમે તો ઘણા મા'લતા
કે'તા સારૂ સારૂ અહુ મારૂ રે,
કૂટનારા કે'તી કેમ થઈ ગયો
તેને આવી વળગ્યુ જમડાનુ લાગ રે વીરા૦ ૨૮
વીરા મોહ મમતા તમે બાંગિયા,

તન મન (ધન) તમે ગણો એને પ્રાણ રે;
ફરનારી કેંતી ફરી ફરી,
તેની કરી કાળે ઝટપટ હાણ રે. વીરા૦ ૨૯
બાપુ જમડાને કાળ એ તો એક છે,
પકડે નીરાતનુ નવ નામ રે,
ધીરે ધીરે નવ સાંભરે,
થાયે બાપુ તેનુ કૂડુ કામ રે. વીરા૦ ૩૦

મદનો.

રાજીઓ ૫ મો.

મદાળા રૂડા હાય માઝવી,
થયાં તમારાં મરણ એ તો તાજ્જબી;
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી. ૧
પ્યારા કશુ મરણ તે હોયે તમતણુ,
એમ નવ હોય હોય હોય રે;
ફૂટનારી કેંતી કમર થયો,
મરણ હોય હોય હોય રે. મદાળા૦ ૨
પ્યારા તે પ્યાર એક આપનો,
બીજી રૂડી મદાઝી બે ચક્ષ રે;
ફરનારી કેંતી ફરી ફરી,
કરી ગયો કાળ કઇક તેના ભક્ષ રે. મદાળા૦ ૩

* માઝવી—મોઝાવાળા. તાજ્જબી—તાજુબી.

પ્યાલા મદે મસ્તાના તમે હતા,
જેવા ફરે મકનો હાથી મદ રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો
લીધા તેવા કાળે દાબી રદ રે મદાળા૦ ૪

વા'લા તમારો જુસ્સો કઇ અવનવો,
તેનુ કેમ થાયે વખાણ રે,
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
બેની કરી ઝમડે તાણાતાણ રે મદાળા૦ ૫

કેફી હીડે શુ રાજ ડોલતો,
હારે તે તો મદની જોઈ કેફ રે,
ફૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
બાઈ થયા તેવા નરકના ઉગ્રેફ રે મદાળા૦ ૬

નીચુ કરમ અમે આદર્યું,
તોય રીઝુ તમારો જોઈ ટેક રે,
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
જાણ્યુ નહિ મરણ માથે એક રે મદાળા૦ ૭

લોકડિયા તમને અતિ નિંદતા,
તેને તમે છાકયો કે'તા ઓલ રે,
ઝોલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
કાળે કર્યો તેનો રૂડો તોલ રે મદાળા૦ ૮

હુ હુ કહી વા'લા ડોલતા,
વારે વારે મૂછે ઘાલી હાથ રે,

મકનો હાથી—હાથીની એક મસ્તાન જાત રદે—દાંતે
૬—ઉગ્રેફ અર્થાત્ નરકની પાગરૂપ થયા

ફૂરનારી કે'તી ફૂરી ફૂરી,
તેમાંનું કશું ગયું નહિ સાથ રે. મહાળા૦ ૯
વા'લા તમે મદાંધ રૂપે રાજતા,
તેવો નાહ મળે મુને નાથ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તેને ભરવી પડશે તાતે થભ બાથ રે. મહાળા૦ ૧૦
પ્યારા પ્યારીની રીત્યો તમે જાણતા,
બીજા શું ન લગાડતી આંખ રે;
રૂદડી ફૂરનારી એમ બોલતી,
ઊડી ગયો આજ કીડો થઇ માંખ રે. મહાળા૦ ૧૧
તમે અતિ ગર્વાળ કે'વાડતા,
તે તો આજ સૂતા તાણી સોડ રે;
ફૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
તેને જુઆ બાઝ્યા રૂધિરના તોડ રે. મહાળા૦ ૧૨
અભિમાની રાજા એક રાવણો,
વધે તેથી તમારૂં અભિમાન રે;
ફૂટનારી કે'તી ફૂરી ફૂરી,
તેને(સારી)આણી જમડાએ તો સાન રે. મહાળા૦ ૧૩
ઉન્મતાઇ તો પ્યારા આપની,
બીજાની બળો બળો બોલું રે;
ફૂટનારી કે'તી ફૂરી ફૂરી,
જમડા નથી લેવા દેતા ડોલું રે. મહાળા૦ ૧૪
વા'લા વિધ વિધ કામનાઓ કામની,
તે તો એક ભાળી'તી તમારી રે;

કુદડી ફરનારી એમ બોલતી,
કાઢી નાખી જમડે ખુમારી રે. મદાળા૦ ૧૫
કરના શો શિર સાટે એકદા,
પિછે નવ ડરના કદાપિ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
જમડા છોડે નહિ કરગરે તદાપિ રે. મદાળા૦ ૧૬
કિયા સો કિયા સુખ ક્યા લિયા,
મિયા ખાના પીના વોહી સુખ રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
ભોગવે એવા વિધ વિધ દુખ રે. મદાળા૦ ૧૭
એવુ હિંદુ થઇને તમે બોલતા,
હવે તેવુ સુણુ અમે ક્યારે રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તે તો નનતા ઊભા જમને બારે રે મદાળા૦ ૧૮
તોરી તે તનમદના હતા,
જ્યારે ત્યારે જોતા તમે તન રે,
વચ્ચે ફરનારી એમ બોલતી,
તેને મારે જમડા જુએ બીજા જન રે મદાળા૦ ૧૯
ધનના તે મીઠા મુખે બોલતા,
નથી માગ જેવો કોઈ ગ્રંથ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
પીલ્યા ઘાલી ઘાણી માંહી અસ્થ રે. મદાળા૦ ૨૦
વિચામાં તો અમે એકલા,

મો-ને ૧૯ તોરી-તોરવાળા ૨૦ અસ્થ-અસ્થિ (હાડ).

એવા મળશે પ્યારા મને ક્યાંહી રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
વેઠે દુ:ખ તે તો જ્યાંહી ત્યાંહી રે. મદાળા૦ ૨૧
સગાંનો મદ મદ જાતનો,
મદ જેને દીકરાનો મોટો રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
થયો હાલહવાલ તો ખોટો રે. મદાળા૦ ૨૨
મદગળ માણીગર શું કરે,
તેથી ડોલો તમે તો અપાર રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તેને કાળે નવ લેતાં કરી વાર રે. મદાળા૦ ૨૩
ન્યાતમા અમે અમે બોલતા,
તે તો તુ તુ થઈ ગયા આજ રે;
વચ્ચે ફરનારી એમ બોલતી,
ઝડક્યુ તે તો મનસાનુ રાજ રે. મદાળા૦ ૨૪
વેપારી નહિ કોઈ તમ સમો,
મદ મસ્ત થઈ મારતા તમામ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તે તો આજ હારી બેઠા હામ રે. મદાળા૦ ૨૫
જીવ સાટે તે દોસ્તી ભલી કરી,
વળી એક પરાઈ મા'રાજ રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
તેનું કરે વભાડા રૂડુ કાજ રે. મદાળા૦ ૨૬

---

૨૩ મદગળ-મદથી ગળતા માણીગર—મદા સુખ માણનાર
૨૬ પરાઈ—પારકી.

વા'લા નારી તમારી મૂકી તમે,
ગણી નવ લોકતણી લાજ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
આણે તેથી જમડા દુઃખે વાજ રે. મદાળા૦ ૨૭
હુ તમારી નથી એમ જાણતા,
તોય તમે મારી મારી કે'તા રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
બાઈ તે તો નરકમાં રે'તા રે. મદાળા૦ ૨૮
જ્યારે તમે તે મૂક્યાં પ્યારા આજથી,
ત્યારે અમે બીજો જોડુ પ્યાર રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
એવા થયા તન મન ખ્વાર રે. મદાળા૦ ૨૯
બાપુ તજો એવી પ્રીતડી,
છૂટે નીરાંતને સગે મહામદ રે;
ધીરે ધીરે ધીરાને મળે,
બાપુ તેનાં પાપ થાયે રદ રે. મદાળા૦ ૩૦

મત્સરનો.

રાજીઆ ૬ હો.

પાથર પગોણા હાય પાટવી,
પુન્ય દાનાઈ રહી હવે દાટવી;
અહો રંગીલા રૂડા રાજી. ૧

સાસુબાઇ છાજિયું વાળતી,
મરણ કેમ હોય હોય હોય રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
મરણ બાઇ હોય હોય હોય રે. પાધ્રર૦
પરોણા તમે પધાર્યા એ તો શુ થયુ,
આજ થયો કાળો કેર રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
જાણી નહિ જીવનની પેર રે. પાધ્રર૦
મારી દિકરી તો એક વિધવા થઇ,
રહ્યુ નહિ હવે પૂઠે નામ રે;
પૂચ્ચે ફરનારી એમ બોલતી,
બાઈ એણે નિંધુ તમામ રે.' પાધ્રર૦
નખોદિયા કહી કૂટતાં,
આવે પૂજ્ય અમને બહુ લાજ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
આવે તેવી જમડાને દાઝ રે? પાધ્રર૦
પરોણા તમે તમારૂં ઉચુ રાખતા,
બીજાનો નવ સાંખો બોલ રે;
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
તેવો તોડ્યો જમરાજે તોલ રે. પાધ્રર૦
પરોણા તમે કોઇનુ સારૂ નવ સાંખિયું,
કદી નવ ભાખ્યા ભલા બોલ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તેવો માંયો માર જમડાએ અતોલ રે. પાધ્રર૦

તમારૂં તમે ઉપર લાવતા,
કે'તા તમને મતીલા લોક રે;
વચ્ચે ફરનારી એમ બોલતી,
તેવું આપ્યું યમરાજે રોક રે. પાધર૦ ૮
પરોણા ભલુ થતું હોય કોઇનું,
તેમાં તમે આડી વાળો જીભ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
ટાળ્યો એવો જમડાએ દિભ રે. પાધર૦ ૯
મચ્છરાળ નામ પડાવિયું,
તે તો હવે અમે સુણું કયાહી રે;
ફરનારી કે'તી કમર થયો,
સહુ રહ્યું જ્યાંનું ત્યાંહી રે. પાધર૦ ૧૦
કદી તમને પૂછ્યા વિણ કઈ કરે,
તેનુ તમે ભાંજો સુધુ કાજ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
માર્યો પારધીએ પાપી બાજ રે. પાધર૦ ૧૧
તમને કદી કોઈ પૂછતુ,
તેનું તમે કરતા ઠીકા ઠીક રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
નાખ્યા તેને રૂધિરની નીક રે. પાધર૦ ૧૨
કામ તમારે પરોણવા,
ત્યહીંનું તહીં તહીંનુ આંહી રે;
ફટનારી કે'તી કમર થયો,

૯ દિંભ-દંભ.

ધીગધીગતે થએ દીધુ સાહી રે. પાધર૦ ૧૩
નિંદા કરો તમે લોકની,
તેમાં તમે બચ્યા પરાણા રે;
ફરનારી કુંતી ફરી ફરી,
એવા પણ થઈ ગયા રાણા રે પાધર૦ ૧૪
તમારે માથે આળ આવતુ,
તે તો તમે હડસેલતા હાથે રે;
ફૂટનારી કુંતી ફેર થઈ ગયો,
આજ દુઃખ આવી પડયાં માથે રે. પાધર૦ ૧૫
પરોણા પાપ તમારા જે કર્યા,
તે તો ભોગવતા કોઇ રે,
ઝીલનારી કુંતી ઝમ્મર થયો,
બેઠા તેવા તેવા રોઇ રે. પાધર૦ ૧૬
જ્યારે બીજાને માથે જતુ તમતણુ,
ત્યારે તમે કરતા ખુંખારો રે;
ઝીલનારી કુંતી ઝમ્મર થયો,
આજ કરે દુઃખનો પુકારો રે. પાધર૦ ૧૭
એવા પરોણા હવે કયા મળો,
બળો બળો લીધો જનમારો રે,
ફૂટનારી કુંતી ખરૂ ખરૂ,
આવી પહોચ્યો એવાનોય વારો રે પાધર૦ ૧૮
હું કે તમારી રાખ્યા છોકરાં,
તે તો હવે થયા અતિ રંકાં રે;
ફરનારી કુંતી ફરી ફરી,
બાઇ થયા મારાં સહુ વંકાં રે. પાધર૦ ૧૯

તમે આપું આપું કહી બોલતા,
પછી તમે પોંળા કરતા હાથ રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
કષ્ટ આવી પડયાં સહુ સાથ રે. પાધર૦ ૨૦
વિવાહ તે કોઇનો કરાવતા,
તમને કદી મળી નવરાશ રે;
ફૂરનારી કે'તી ફરી ફરી,
મૂકી ચાલ્યા ઝાઝી હતી આશ રે. પાધર૦ ૨૧
કામ તમારે હોય જો કદી,
તો તો તમે બીજાનુ બગાડો રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
જમડા કે'તા એને તડો તાડો રે. પાધર૦ ૨૨
સ્વાર્થી તે સાચા તમે હતા,
હવે એવો મળે કો પરાણો રે,
વચ્ચે ઊભી એમ બોલતી,
મઝ્યો દેશ તેને તો અજાણ્યો રે પાધર૦ ૨૩
રજ સ્વારથ હોય તમતણો,
બીજાનુ તમે ગજ તો બગાડો રે;
ફૂરનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
બાઈ તેને ઉંધે માથે ગાડ્યો રે. પાધર૦ ૨૪
કોઈ કરે ભલુ કોઇનું,
તેમાં તમે જઈ પડો વચ્ચે રે;
સામી ઉભી એમ બોલતી,
એ તો હવે નરકમાં પચે રે. પાધર૦ ૨૫
કોક નિંદા તે ખોર તમને ભણે,

પણ તમે અમારા તો વા'લા રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
એવા તેવા નીકળી ગયા ચાળા રે. પાધર૦ ૨૬
લોક કે'તા તમને અવનવુ,
પરોણા તમે મત્સરના દેવતા રે;
ફૂટનારી કે'તી કેર થઇ ગયો,
તે તો આજ નરકને સેવના રે. પાધર૦ ૨૭
પરોણા રકને તમે રજાડિયા,
તમે કર્યા તવગર અમને રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
જમડા નવ આણે દયા મને રે. પાધર૦ ૨૮
બાપુ એમ ષડ્રિપુમા સહુ મોહી રહ્યું,
ફૂટનારી નવ જાણે મારૂં તારૂં રે;
બાપુ ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
નામ એક નીરાંતનુ સારૂ રે. પાધર૦ ૨૯
ધીરે બાપુનું નામ કેવુ ધર્યું,
ગાયકવાડ રાજ મહારાજ રે;
બાપુ ઉભય ગુરૂને જઇને નમુ,
કરૂં હું તો જ્ઞાન રાજકાજ રે. પાધર૦ ૩૦

ગરબીઓ.

મનચંગ.

ગરબી ૧ લી.

કરો વશ મનડુ તમારૂં પહેલુ ભોગી;
તો તો તમે કહેવાવ ખરા ગત જોગી. ટેક ૧

એ તો જોને મારગ આરો ભૂલાવે;
એ તો જોને દેહડી મુદ્ધાં તે દૂલાવે. કરો વશ૦ ૨
એણે તો અલ્યા જ્ઞાની મુનિ ને મોટા રાગી;
પાડ્યા ભૂમિતળમાં ને હાક જેની વાગી. કરો વશ૦ ૩
એણે તો અલ્યા દેવ દાનવને લઢાડ્યા;
એણે તો અલ્યા શૃંગીઋષિને પાડ્યા. કરો વશ૦ ૪
એને તો મોટો દેવ શતો તમે માનો;
એનાથી નથી કોઇ ટોઠો ભાઇ છાનો. કરો વશ૦ ૫
એનો તો અ'પા મહિમા કહે કોણ મોટો;
ટાળી દે એ તો જ્ઞાનતણો ધર્યો સોટો. કરો વશ૦ ૬
એ તો જઈ આકાશમાં ઘર બાંધે,
એ તો જઇ દ્રવ્યનો ધંધો સાધે. કરો વશ૦ ૭
એ તો જઈ નરકમાં ભમી આવે;
એ તો જઇ પુષ્પની વાસના લાવે. કરો વશ૦ ૮
એ તો અલ્યા ઘોડા કરતા ઘણું ચાલે,
એ તો અલ્યા જ્ઞાનની ગુજ્જોને બાળે. કરો વશ૦ ૯
બાપુ નામ નીરાંતનુ મૂકાવે;
ભાઈ એ તો ધીર ધણીને ચૂકાવે. કરો વશ૦ ૧૦

ગરબી ૨ જી.

માનો તમે મનદેવ મોટામા મોટો;
એથી બીજો આડબર માનો તમે ખોટો ટેક. ૧
એનુ રૂપ હશે કેવુ કોણ જાણે;
એ તો વૃત્તિ સતમા લાગેલી ભાઈ તાણે. માનો૦
એણે તો ભાઈ નારદ નારી બનાવી;

એણે તો દુર્વાસાતણી મતિ ભમાવી. માનો૦ ૩
એણે તો કર્યા વસિષ્ઠ વિશ્વામિત્ર ગાંડા;
એણે તો કર્યા ચદ્રમા જુઓ ખાંડા. માનો૦ ૪
એની તો કંઈ અકળ કળા છે અપારી;
એનાથકી સુખ ભોગ સાંભરે નારી. માનો૦ ૫
એને તમે બાંધી બાંધી કદી રાખો;
એને કદી છાંદી છૂંદી તમે ભાખો. માનો૦ ૬
હવે તો અમે મનડુ વશ સારૂ કીધુ;
કે'શો જ્ઞાનામૃત ગુરૂ પાસેથી પીધુ. માનો૦ ૭
તે તો સહુ જાણજો વાતે વાતો;
એના વિશ્વાસે [રે'તાં] થાય જ્ઞાની ખત્તા ખાતો. માનો૦ ૮
એની તો કંઈ અકળ કળા અલબેલી;
મન દેવ છે મસ્તાનો અને વળી છેલી. માનો૦ ૯
બાપુ તમે જ્ઞાન ઘૂંટડો પીવો ધારો;
તો તો ભાઈ નીરાંત જશું મન મારો. માનો૦ ૧૦

ગરબી ૩ જી.

મનડું નાખે અટપટી આંટી અપારી;
કરે એ તો વાયુના વેગ પરે સ્વારી. ટેક. ૧
લલચાવે એ તો સંત ને મોટા મહંત;
એનાવડે જોગી (અતિ) અતિ દુ:ખ સહંત મનડુ૦ ૨
એ તો જઈ આંબાનું ફળ કદી ખાચે,
એ તો જઈ નરકના કુંડમાં નાંચે મનડુ૦ ૩
એતો કદી પાંચ પકવાનનું ભુખ્યુ;
એ તો કહેશે પેટમાં ઘણુ મને દુખ્યુ. મનડું૦ ૪

અસ્થા દેહ દોરવાનું ધારે તો દોડે;
એ તો ભાઈ ચોરી કરવી નવ છોડે. મનકુ૦ ૫
એ તો કરે પુણ્ય દાનનાં કામો;
એ તો મેળવે શુદ્ધ સ્વરૂપનો સ્વામો. મનકુ૦ ૬
યોગીરાજની છે કુંચી એની પાસે;
એનાથી મોટા સત મહંત બહુ ત્રાસે. મનકુ૦ ૭
એને કદી લાગે જો કૂડમાં રાડ;
જુવે નહિ તડકો વરસા કે ટાઢ. મનકુ૦ ૮
એને કદી લાગે અતિ ઘણી (ભાઈ) ભૂખ;
બાપુ લાગે ટાઢ વરસાદ ને લૂણ. મનકુ૦ ૯
નીરાંતનું નામ એ તો નીગરાવે;
બાપુ મૂઢ હોય તે આવે એને દાવે. મનકુ૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

મનની તો ગતિ મુનિવર જોયા વખાણે;
એ તો અલ્પા આગમમજીનુ સુખ માણે. ટેક. ૧
એ તો થાયે જોગી જતિ કોઇ વાગે;
એ તો કદી પડરિપુને સહાગે. મનની૦ ૨
એ તો કદી પડરિપુનુ થાય સ્વામી;
એ તો કદી બનતું મહાયોગ ધામી. મનની૦ ૩
એની કળા મુનિવરથી ન કળાયે;
એનાથી ભાઇ સત મહંત લજાયે. મનની૦ ૪
એને તો કોઇ વશ કરે મોટા જોગી;
થઇ જાય તે તો ભવદુઃખના પાર ભોગી. મનની૦ ૫

૬ સ્વામો—સ્વામ-ભગવાન. ૮ રાડ-પ્રીતિ. ૫ ભવ ઈ૦—ભવદુઃખની પારના ભોગી થઈ જાય. અર્થાત્ મુક્તિના ભોગી થાય.

કદા મરતુ નથી ને મરે મનડુ;
તો તો જાણો પ્રભુને તમારૂ એક તનડુ. મનની૦ ૬
એ તો પડે સતસમાગમ કેદે,
એની ગતિ મહુત મોટા થઈ છેદે મનની૦ ૭
એને તો આ પા સાતો હૃદયમા રૂ ધે,
પછી એને લટકાવે માથે ઉ ધે મનની૦ ૮
પાણ એવા શિક્ષા કરે કોઈ મોટા,
બાજ તો નામગનાથા શાબ્દમી જાણે રોટા મનની૦ ૯
બાપુ ધીર નીરાતની કરે મન સેન,
મડયા એણે એવા સતથકી આતમેવ મનની૦ ૧૦

ચીઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

આવો આવો, સુણાવુ જ્ઞાનની વાતો,
જેથી મટે, તમારી અજ્ઞાન ગતો ટેક ૧
તમે તરિયાનો, તાર તનથી તોડો,
તો તો પરબ્રહ્મ સહ તમે ચિત્ત જોડો આવો૦ ૨
એ તો કરશે, આધળો તને સહુ પોલો,
અનેકાને, મૃદ થઈને જેનો ઘેનો આવો૦ ૩
એનેકાને તો ઘર વસ્યા જોયુ,
ચીનકાજે તો સુખડા સૌ ખોઈશુ આવો૦ ૪
એ તો ગુરૂને ઘેર કેમે નવ જાશો,
બાઈ બાઈડીના મન મુકીએ ખાશો આવો૦ ૫
એ તો જાણે છોકરા બાઈ એક ટાટો;
કેમે ખાવાનુ નાનો નેમ દમે શકો આવો૦ ૬

---

૯ નામગતોનાથા—પ્રટગંગ જેવા ૧૦ આતમેવ—આતમાર

એ તો ગોદું ચડાવી કરશે મટકો;
એ તો ગર્વ વચન કરશે લટકો. આવો૦ ૭
એ તો છોકરાંને મારશે તાણી ચીશે;
એ તો અલ્યા મારીને બાંધશે તારે મિષે. આવો૦ ૮
એ તો માટચો લાવીશ ત્યારે ચોળી માગે;
એને આણું આપીશ ત્યારે કબજાનુ જાગે. આવો૦ ૯
આવુ એવી નાર છે ભાઇ પાતે ખાટી;
છોડાવશે જ્ઞાનની વાત ભાઇ માગી સાટી. આવો૦ ૧૦

ગરબી ૨૭.

માનો માનો અમારૂં જ્ઞાન વસે હૃદે;
નારીતણો ખુદાવ્યો તું તો કેમ ખુદે. ટેક. ૧
નથી મુક્તિ કે નથી જગતની ભુક્તિ;
એ તો તને ભુરકી નાખીને ભાઈ ભરી ભૂતિ. માનો૦ ૨
તોય ચેતે ન મૂઢ તુંય મનથકી;
દ્રવ્ય વિના રહેવાદે ઘડી એક ટકી. માનો૦ ૩
અલ્યા નવ પૈસો લઇને તું ઘેર આવે;
ત્યારે ભાઈ બોલશે બાઈ જેમ મન ભાવે. માનો૦ ૪
હું તો શું શેણે તારા ઘરમાં આવી;
અલ્યા ભીખારીની રાંડ અમો કા'વી. માનો૦ ૫
આ છોકરાંને નથી આંગળાં ટોપી;
એમ કહી મર્યાદ જાણજે એણે લોપી. માનો૦ ૬
કદી નાતરાનો ચાલ અલ્યા તારી ન્યાતે;
તો તો બાબા ઘડજે તમે બેડા હાથે. માનો૦ ૭

૬—ચોળાવતી. ૭ બાબા ઘડજે—રોટલા કરજે.

અલ્યા કદી વાણિયા કે બ્રાહ્મણની જાત તારી,
તો તો જાણજે તને તેહ નાખે મારી. માનો૦ ૮
કદી ઉગરે મરવામાથી એક વેળા;
કરશે સો પચાસ દાવ નારી ભેળા માનો૦ ૯
બાપુ તારી દશા એવી તો થશે રાત દા'ડો;
એટલુ છતા નવ માને તો તો તુજ પાડો. માનો૦ ૧૦

ગરબી ૩ ૭.

સુણો સુણો તમારા શરવા કાને;
માનો માનો અમારૂ મનડું માને. ટેક ૧
કદી ધીંગો તો થયો અલ્યા ધનથકી,
તો તો જાણજે ગઇ તારી નાર છકી. સુણો૦ ૨
તારી માતાને ગાળો મોટી મોટી દેશે;
તારા બાપને તો નખોદિયો કે'શે સુણો૦ ૩
તારાં છોકરાને ભૂમિ માહી આફટશે;
અલ્યા તારી તે સાથ એ તો નિત્ય લઢશે. સુણો૦ ૪
તારી બેનીને કે'શે તમે મળે ક્યારે;
તારી દાદીને તારી પૂઠે મારે સુણો૦ ૫
હઇશ ધીંગો તો નારી અલ્યા એમ કરશે;
તારા મિત્રને તે વિધ વિધ આવી નડશે સુણો૦ ૬
કદી મારવા જઇશ તો ધાટો દશે;
કસઇવાડાનો બોલ તને પે'લો કે'શે. સુણો૦ ૭
તારી આબરૂમા મોટુ મીડું ફેરવશે;
એ તો લડવાને કાંઇ કાઇ ટેરવશે. સુણો૦ ૮

---

૮ ટેરવશે—પાયો ટેરવશે—ફરેફરણી આપને

એમ જાણીને છોડ જેહ મોટી બલા;
મારૂં માનીને જ્ઞાની થાવ ભાઈ ભલા. સુણો૦ ૯
બાપુ મારૂં તે કહું છુ અમે અનુભવી;
છોડો નારી તો દર્શે ઝાક નવો રવિ. સુણો૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

જાણો જાણો તમે તો ભાઇ જુવતી કેવી;
માણો માણો વિચારીને માયા દેવી ટેક ૧
નમો નમો નીરંતનુ નામ લઈ;
ભમો ભમો ભામા તમે શાના ભઈ. જાણો૦ ૨
માનો માનો અમારૂ તો તો નારી છોડો;
તાનો તાનો લાગે તો તમે તનકુ તોડો જાણો૦ ૩
શાણો શાણો થઇશ તો તુ જન્મમા ત્યારે;
છાનો છાનો કહુ છુ નારી કાટેછારે. જાણો૦ ૪
વા'લા વા'લા તે અમો ભાઇ લાગુ ક્યારે,
કાલા કાલા તે બોલ તમે ગાળો જ્યારે જાણો૦ ૫
મારી મારી તે શીખ અમો દઉં સાચી,
મારી મારી તે મમતાને જઓ રાચી જાણો૦ ૬
તરો તરો તરછોડો તમે મન માની;
વરો વરો મીરાની તમે જાણી બાની. જાણો૦ ૭
છરો છરો છુદવાનો અસ્યા છે કામી,
ભરો ભરો ન ભારે પાપ પાપાણી પામી જાણો૦ ૮
સતી સતી નથી અસ્યા કોઇ એકે;

રવિ—(જ્ઞાનરૂપી) ૪ માગો-તાજો ૭ બાની-વાણી.

મતિ મતિ સીતાની જુઓ ફેવે ટેકે જાણો૦ ૯
બાપુ બાપુ કહે છે મારૂ માનો ભાઇ,
દાપુ દાપુ ચૂકાવો તમે બ્રહ્મ રાઇ જાણો૦ ૧૦

વિશ્વાસઅંગ

રાગની ૧ લી.

રાખો વિશ્વાસ તમે એક ટેક રે,
કામ થાય ભાઈ વાસાના લેકે રે ટેક ૧
પથ્થર પૂજી પૂજીને માહી માનો રે,
કોઇ તમને દેખાય છે પ્રભુ છાનો રે રાખો૦ ૨
છાણના દેવ કરીને તમે પૂજો રે,
માટી નળિયું ને ઇંટ ભેળો પુજો રે રાખો૦ ૩
તેથી તરી જઇએ એમ તમે માનો રે,
અલ્યા આપનુ આપ કેણે ન પિછાનો રે. રાખો૦ ૪
આ પ્રા બાપના બાપનું તમે જાણો રે,
તેના ખરા ખોટા માહી માણો રે. રાખો૦ ૫
પુરાણ લખે વરસ થયા ટાડો રે,
રાખે વિશ્વાસ તેના પર ગાડો રે રાખો૦ ૬
નવ વિશ્વાસ આંખ ઘડી મીચી રે,
નથી છાણ માટોડી કે કેડે માહી વીંછી રે રાખો૦ ૭

---

૧૦ દાપુ ઈ૦—બ્રહ્મરૂપી રાજાનું દાપુ તમે ચુકવો
૧ વાસાના લેકે—એક દિવસના ઠોકનાથી. ૪ આપનુ આપ—પોતાનો આત્મા. ૬ ટાડો—પોર (ઘણા)

પે'લાં લીલાં તે પીળાં માંહી દેખો રે;
પછે અવનવુ અજાયબ પેખો રે. રાખો૦ ૮
એમ ફરો તમે વાર વાર ભાઇ રે;
તો તો આવી મળે પરબ્રહ્મરાઇ રે. રાખો૦ ૯
બાપુ એક વિશ્વાસ જોઇએ મન મોટો રે;
તો તો ધીર નીરાંતનો ધણી નથી ખોટો રે. રાખો૦ ૧૦

ગરબી ર ૭.

વિશ્વાસે અલ્યા પાડાની થાય છે પાડી રે;
વિશ્વાસે અલ્યા ખાડાની થાય છે ખાડી રે. ટેક. ૧
વિશ્વાસે અલ્યા ગાડાનાં થાય છે ડાહ્યા રે;
અવિશ્વાસે ભાઇ મૂતા મૂકે છે જાયાં રે. વિ૦ ૨
વિશ્વાસે જોને ચાતક તરસ્યુ ન રે'તુ રે;
વિશ્વાસે જોને આપમાંથી આપ એમ કે'તુ રે. વિ૦ ૩
લાગે તને માળામાં જો વિશ્વાસ રે,
તો કયમ તનમાળો તે પૂરે નવ આશ રે વિ૦ ૪
લાગે મૂર્તિમાં મન અલ્યા તારૂ રે,
તો કયમ ઇશ્વિરનિર્મિત લાગે ખારૂં રે. વિ૦ ૫
પૂરશે પથ્થર જો આશા તમારી રે;
તો તો માનો થોડીશી શીખામણ મારી રે. વિ૦ ૬
જેવુ મનડુ પથ્થરમાં પરોવો રે,
તેવુ ધ્યાન મુક્તિમણિમાં પરોવો રે. વિ૦ ૭
પછે જુઓ પથ્થરાએ પૂરેલી આશા રે;

---

૩ આપમાથી કે૦—પોતાનામાથી પોતાનુ આત્મસ્વરૂપ જણાય.
૪ તનમાળો—શરીરરૂપી માળો

પછે જો જો આખ મીચીને તમે નાસા રે વિ० ૮
જેમાથી આનંદ થાય તે ત્રેં'જો રે,
ખરૂ ખોટુ આવીને મને કે'જો રે. વિ० ૯
બાપુ જુએ નાસા તે એક પો'ર રે;
ધીર નીરાત મળે જન્મોજનમનો પોર રે. વિ० ૧૦

ગરબી ૩ ૭.

વિશ્વાસે જોને અલ્યા માતાના ઉદર માહી રે,
તારૂ નાગદાર પોષણ કરે ત્યાહા રે. ટેક ૧
વિશ્વાસે જોને રક્ષણ કેવુ કરે છે રે,
વિશ્વાસે જોને ઉદર બનેનુ ભરે છે રે વિ० ૨
ભરોસો રાખે તો ગખજે એક રે,
જન્મતા પહેલો જોજે પયનો વિવેક રે. વિ० ૩
કદી કહોશ એ તો થાય નિરગ્યુ રે;
તો જળચર આદિથી મન કર્ય ગરગ્યુ રે. વિ० ૪
અગાધ જળમાં માછલાને કર્યું સૂવા રે,
તારેકાજ કાઈ નથી દીધુ એણે ચૂવા રે. વિ० ૫
ખાન પાન વસ્ત્ર અને મીઠા મેવા રે;
ગુરૂદ્વારે સમજાવે તને રૂડી સેવા રે. વિ० ૬
કર્ય વિચાર એક થોડુ કહુ છું રે;
મન રખે ફેરવતો દુવાઈ તને દઉ છું રે. વિ० ૭
નર નારીથી તે નાનેરૂ બાળ રે;

પશુ પક્ષી પતંગ કીટ ભાળ્ય રે વિ૦ ૮
એમાં કોઇ કદીએ સૂવે અધ્યા ભૂખ્યું રે,
જેને વિશ્વભરને તે દુખ સહુનું દુખ્યું રે વિ૦ ૯
બાપુ પછે વિશ્વાસ કેમ નથી ધરતો રે,
ધીર નીરાંતનું કહ્યું કેમ નથી કરતો રે વિ૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

અધ્યા જેમ ભટકે શ્વાન તેમ તમે ભટકો રે,
કદી લઇ પથરો ને માથું માંહી પટકો રે ટેક ૧
કદી દોડો દશે દિશામાં ગાંઈ ધાઈ રે,
તો પણ તુને મળતી નથી એક પાઇ રે અધ્યા૦ ૨
કેટલાક વગર શ્રમે ઘણું પામે રે,
તું તો ટગર ટગર જોઈ રહેછે તેની સામે રે અધ્યા૦ ૩
મળ્યાને કહેછે તું તો એનું ભાગ્ય મોટું રે,
ધરજ્ય વિશ્વાસ પછી તારૂં કાંજે ખોટું રે અધ્યા૦ ૪
પણ નહિ વિશ્વાસ અધ્યા તને મૂઢ રે,
અવિશ્વાસ આગે આભરે ન ગરૂડારૂઢ રે અધ્યા૦ ૫
જો સદ્ગુરૂનો સમાગમ થાય તને રે,
તો તો ભાસે વિશ્વાસનું ઘર મને રે અધ્યા૦ ૬
પણ એ તો માયાદેવીની મોટી ઘાટી રે,
શા ભોગે છૂટે તારાથી એ આંટી રે અધ્યા૦ ૭
એક દિવસ વિશ્વાસે ભૂખ્યો તું સૂઇ રે જે રે
ભૂખ્યો રે'તો આવી મને કે'જે રે અધ્યા૦ ૮
એક દહાડો તો માન કહ્યું મારૂં રે,
જ્યાં સુધરે જનમોજનમનું તારૂં રે અધ્યા૦ ૯
બાપુ રખ્ય ધીર ધણીનો ભરોસો રે,

નીશતના નામમાં પડવાનો નથી તને સાંસો રે. અ૦ ૧૦

ધનઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

ધન ક્યાથી લાવુ ક્યાથી લાવુ ક્યાથી લાવુ જો;
ખાડો ખોદુ આડો પડુ કૃપણ કા'વુ જો. ટેક. ૧
કૂવા ખોદુ માહી મરૂ ટાકા ધોઉ જો;
ચગદઈ મરૂ તોય માહી બેઠો રોઉ જો. ધન૦ ૨
અલ્યા ખોધુ હાથ એકસો ને આડ સુધી જો;
તોય ધન ન જડ્યું પાણી પીધુ બુધી જો. ધન૦ ૩
હાટ માંડી મરચુ વેચુ હીંગ વેચુ જો;
એમે પેર પેરનુ ધરેછે તુ તો મન પેચુ જો. ધન૦ ૪
ખાતો નથી પીતો નથી ધનકાજે જો;
ધનકાજ સાત દહાડો આવે વાજે જો. ધન૦ ૫
વા'ણમાં બેશીને પીએ ખારૂં પાણી જો;
સુખ દુ:ખ વેઠે નાણુ એક મન આણી જો ધન૦ ૬
સૂવે નહિ સેજડીમાં રૂવે બેશી જો;
ભવે તને વર્ષ તો થયાં(અલ્યા,ખરાં બેશી જો. ધન૦ ૭
ઝાડે ચઢે પા'ડે ચઢે તાડે ચઢે રોજે જો,
હાથી ધરે વાઘ ધરે જ્યા ત્યાં ધન ખોજે જો. ધન૦ ૮
ગાંડો થાય ડાહ્યો થાય મૂગો બને જો;
જ્યાં ત્યાં કરી તુ તો ધન તારી કરે કને જો. ધન૦ ૯
બાપુ કરીશ શુ ઘણુ મેળ્યુ ધન અલ્યા જો,
વ્યર્થ જાશે નવ નીશાન ને ધીર મળ્યા જો ધન૦ ૧૦

---

૪ પેચુ—પેચ.

ગરબી ૨ જી.

અલ્યા ધનકાજે મૂઢ તું તો મારે સગો જો;
કરી મિત્રતા ને કરે માંહો માંહી દગો જો. ટેક. ૧
ધનકાજે પરણી નારીથકી નિત્ય લઢે જો;
રાંડ વાપરી દ છે કહી કહી કઢે જો. અલ્યા૦ ૨
અમે મરીએ ધનકાજે નવ ધ્યાને ધરે જો;
રાંડ બેઠી બેઠી ચોખુંચટ મેળ્યુ (સહુ)કરે જો. અલ્યા૦ ૩
રાંડ કોઠાં જોઇએ બોરાં જોઇએ તારે ખાવા જો;
હવે એવું કરશો તો થઈ જઇશુ અમે બાવા જો. અલ્યા૦ ૪
મરી મરીને કમાઇએ અમે ધન ઘણુ જો;
હાય હાય કરતાં નારીથી ન તારે બન્યુ જો. અલ્યા૦ ૫
એમ ખરચાએ કદી પૈસો એક તારો જો;
ડરાવે બાઇડીને ગલું અમો એકતારો જો. અલ્યા૦ ૬
રાંડને સમજણ નહિ કે ધન કેમ મળે જો;
ધણી થઈને કહે રાંડ તારો બાપ રળે જો ! અલ્યા૦ ૭
ટળવળે છોકરું તો તેને નવ આપે પાઈ જો;
છાનો છપનો તું તો છોકરાંથી જાય ખાઈ જો. અલ્યા૦ ૮
મરો છોકરાં કે અલ્યા મરો તારી પરણી જો;
(તોય) તું તો કાઢે નવ ધન થયું જેહ ધરણી જો. અલ્યા૦૯
બાપુ એવું કરી કરી તું તો ભરે દલ્લો જો;
ધીર નીરાંત વિના ન પંથ સુજે ભલ્લો જો. અલ્યા૦ ૧૦

ગરબી ૩ જી.

સંતસમાગમ મૂકે તું તો ધનકાજે જો;

---

૬ ડરાવે-નીકવે-કઢાપો કરાવે. ૬ એકતારો-એક તારવાળું વાજું-તંબુરો.

ચોરી કરે ધનકાજે માર ઘણો વાજે જો. સત૦ ૧
વૃદ્ધ માતાને દુ ખ ઘો છો પૈસામાટે જો,
વા'લી પુત્રીને જઇ વેચો પૈસા સાટે જો સત૦ ૨
આજ મરે કાલે મરે એવો વર જુઓ જો,
પૈસો લેઇ તાપ ત્રિવિધિના ખુઓ જો સત૦ ૩
પરણી થાય ધનવાન તર્ત દેહથી જુઓ જો,
તમે બા'રનુ ભાઈ તો ત્યારે ઘણા રૂઓ જો સત૦ ૪
એમ થાવ ડાહ્યા ગાડા તમે ધનસારૂ જો,
ધનકાજ તમે પડાવો શરીરે ધારૂ જો. સત૦ ૫
મારા ધન આગે અલ્યા તારૂ કશા લેખે જો,
એમ આખડી ચઢશે ને ભાઇ નવ દેખે જો સત૦ ૬
હુ છુ શ્રીમત અને અલ્યા મોટો ધની જો,
એમ ધન મળ્યા પછી વાત જાશે તારી બની જો સ૦ ૭
નહિ મળે તો કહીશ ગરીબ છુ અમો ઘણા જો,
પેટકાજ હવે દાસ થઉ કોણતણા જો સત૦ ૮
મળે ધન તોય સાચવ્યાની બીક રહે જો,
ન મળે તો દીનતાતણુ દુ ખ વહે જો સત૦ ૯
બાપુ માને જો મારૂ તો તો કહુ સીધુ જો,
ધન ધીર નીચતના નામે તારૂ જોયે દીધુ જો સત૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

સુણ અલ્યા ધનના મેળવનાર વાત મારી જો,
તારી મતિ અવળી કરૂ સધી સારી જો ટેક [1]૧
હાયવરાળ કરીને તુ તો ધન રળ્યો જો,

---

૧ વાજે નાગે ૪ ના રનુ—બાહારનુ—ઉપર ઉપરનુ

એક ચોની જનાગે અલ્ય, તને મળ્યો જે સુણ૦ ૨
ધન ગ્ળી રળી આપ્યુ તે તો વ્યાજે સહુને જો,
ઓઢી ચાદર ને રડાવ્યા ધની બહુને જો મુણ૦ ૩
કર્યો વેંપાર ને માહી લાગી ખોટ ઘણી જો;
તો તો થઈ પડ્યો પાછો આ યાતુ જન્મજાણી જો સુણ૦ ૪
ચઢ્યા દરિયામા માલ લેવા જાવે જવા જો,
મળ્યુ નહિ દશ વીશ દિન ત્યહી ખાવા જો મુણ૦ ૫
એમ કરી ફરી લાવ્યો ધન તીર મુધી જો,
વાહાણ ખડકે અકળાયુ કશુ કરા બુધી જો સુણ૦ ૬
કદી જાવે જઇને લાવે તારા પરિયા ચાવે જો,
તોય જો જે અ યા કહુ નહિ ફાવે જો સુણ૦ ૭
ચોગ નવ થાવા તે તો બાધી પળની પાળી જો,
પાણ પેશી લાલચ ને દેશે અન્યા સહુ જાળી જો સુણ૦ ૮
ત્યારે કરશો તમે કશુ મને આવી કહો જો,
સત્ય નામ સમજે તો મને મગ્ન રહો જો મુણ૦ ૯
બાપુ ધન એક ધારો તમે ધીર મોટો જો,
નામ નીરાત વિનાનો ખેલ સહુ ખોટો જો મુણ૦ ૧૦

પુત્રઅંગ.

ગરબી ૧ લી

પછે તમે છોકરાંનેકાજે ભરમાશો જી. સુણો૦ ૨
સેવશો સત સાધુના તમે પાગ જી;
કરશો ધન ખરચી જગન ને જાગ જી. સુણો૦ ૩
હિંદુ થઈ સેવશો કાટ્યા મુંડ્યા જી;
એમ તમે છોકરાકાજે જાશો ઝૂડ્યા જી. સુણો૦ ૪
કદી તમે નહિ કરો છોકરાંની આશ જી;
તો તો તમને વાંઝીઆ કે'શે દાસી દાસ જી. સુણો૦ ૫
ત્યારે તમારૂં મન તો અતિ ભરમાશે જી;
અરેરે મેળવ્યુ ધન અમારૂં કોણ ખાશે જી. સુણો૦ ૬
કદી તમે વાળશો તમારૂં મન ભાઈ જી;
પણ કયમે નહિ જપે તમારાં આઈ જી. સુણો૦ ૭
તે તો બોલાવી બાવા નવ નવા જી;
વઝા દોષ કઢાવી પીશે સવા જી. સુણો૦ ૮
જ્યારે જડશે એવુ એવુ કરતાં જી;
ત્યારે તેથી કરશે મોટાં કાજ નરતાં જી. સુણો૦ ૯
એમ તમે છોકરાંનેકાજે રડવડશો જી;
બાપુ વગર મારેલા તમે મરશો જી. સુણો૦ ૧૦

ગરબી ૨ જી.

છોકરાં વગર કે'શે શ્રાદ્ધ કો સારે જી;
નથી ભાઈઆગળ પાછળ કો મારે જી. ટેક ૧
લોક લોક તે મૂકે કરી પોક જી;
હોય છોકરો તો પુણ્ય પામુ રોક જી. છોકરાં૦ ૨
કરે લઘવી તે ઊભો ઊભો આડી જી;

૪ કાટ્યા—મુસલમાન. મુંડ્યા—સંન્યાસી, વેરાગી વગેરે.

તોય પાસુ પિડ કે' એની માડા જી. છોકરાં૰ ૩
છોકરા વિનાનુ જીવવુ તે શેનુ જી,
વાઝિયુ કહી મુખ નવ જુવે તેનુ જી. છોકરા૰ ૪
કરમ કરીએ ત્યારે મુઆ થાયે છોરૂ જી,
જાશે જીવીત બાઈ અમારૂ કોરૂ જી. છોકરાં૰ ૫
અમે વે'તી નીકે દીધા હશે પાગ જી;
અટકાવ્યા હશે ઋષીશ્વર કરતા જાગ જી. છોકરા૰ ૬
ધાવણા બાળકને દીધા હશે છેહ જી,
તેથી પડયા આ વાઝિયાના વેહ જી. છોકરાં૰ ૭
એમ ટળવળે પુત્રને લાગે જી,
ન મળ્યાથી એક દિકરી માગે જી. છોકરાં૰ ૮
જન્મી દિકરી તો કે'શે ઘર ઘાલ્યાં જી,
મેળવેલા ધન લઈ દિકરી તો ચાલ્યા જી. છોકરાં૰ ૯
એમ બાપુ છોકરાની આશાએ બાંધ્યા જી,
ચીને આતમા તો ટળે સહુ વાધા જી છોકરા૰ ૧૦

ગરબી ૩ જી.

મહા મહા મોહનને થયો એક પૂત જી,
તેના જો જે તમે હવે બાઈ તુત જી ટેક ૧
થયો જન્મ કે ઊઆ ઉઆ જાગ્યુ જી,
આથી બાપનુ દુ ખડું કેયુ ભાગ્યુ જી ! મહા૰ ૨
આવ્યા જોષી ને કર્યા જનમાક્ષર જી,
જો જોશી તો જટસા નિરક્ષર જી મહા૰ ૩
મોળવી ગણેશુ જરા સારુ મન જી,

---

૮ લાગે- રાગ ગળગ ગાટે ૩ નિ રાગ-મુ'મ-અધિકાર

વાંઝણ સુત જાણે ફૂલ્ય ઘણી મન જી. મહા૦ ૪
તારે ખાવા પીવા વળ્યુ મીઠું જી;
ભર્યા ખેતરમાં પડ્યુ ગોટુ છીકુ જી. મહા૦ ૫
ના'વાનુ પાણી લેજો જઈ હાથે જી;
જો કઇ બોલ્યા તો હુ ખડા આવ્યા માથે જી. મહા૦ ૬
રડી પડી તારૂ કામ મૂકાવે જી,
બોટ્યુ દેવસેવામા ચિત્ત ચૂકાવે જી. મહા૦ ૭
હઇશ વૈષ્ણવ છૂતો નવ કોઇને જી,
કરે પૂજા કરતાં મળમૂત્ર રે'શો રોઇને જી. મહા૦ ૮
ખમા ખમા ભાઈ રહો તમે છાના જી;
એમ કરતાં નવ આવડયુ તો તમે શાના જી. મહા૦ ૯
બાપુ છોકરો થયાથી શ્રાદ્ધ તારૂ સારે જી;
પણ લુડાપણું પે'લું કરવું પડશે તારે જી. મહા૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

અલ્યા કદી ફૂળવાળી ફૂળ ઘણાં આપે જી;
તોપણ જાણજે તને તે સંતાપે જી. ટેક. ૧
પાંચ છોકરા ને એક મારે છોકરી જી;
જાણતાં જાણતાં થઈ ગઈ હુ તો ડોકરી જી. અલ્યા૦ ૨
હજી તાબિયા તમારા અમો સાખુ જી;
હેં તો તારાં જણ્યાંને કૂવે જઈ નાખું જી. અલ્યા૦ ૩
રડે કકળે મળી એકઠાં જો છોયે જી,
તારી દશા ફરી ત્યારે તુ જોયે જી. અલ્યા૦ ૪

---

૪ વાંઝણ ઈ૦—વાંઝ છોકરો જણ્યાથી મનમા ઘણી ફુલ ગણે છે. વછ તો—અડકો.

એમ તને છોકરામા સુખ નહિ લાગે જી,
તોય કહીશ વાઝિયા મેહેણુ ક્યારે ભાગે જી અલ્યા૦ ૫
એ તો ઊભયપાશ રજ્જુ છે મોટો જી,
થાયે સે'જમા એ સહુ ખોટો જી અલ્યા૦ ૬
ભલે છોકરા હોયે એક ખાડી જી,
પણ જોજે સદ્ગુરૂની હાટ માડી જી અલ્યા૦ ૭
તે તો કે'વે રસ્તે ચાલે ભાઈ જી,
તેની જઇને લેજે તુ તો સાઈ જી. અલ્યા૦ ૮
તો તો છૂટશે તારા સહુ દોષ જી,
તજશે જાણતી અણજાણતી રોષ જી અલ્યા૦ ૯
આપુ છે શુદ્ધ શીખામણ મારી જી,
જોને નિર્મળ મતિ કરી તારી જી અલ્યા૦ ૧૦

ગુરૂઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

ભજો તમે સદ્ગુરૂ સાહેબને મનથી રે લોલ,
તો તો તમે તરી તે જાવ ભાઈ તનથી રે લોલ ૧
આનદનો વરસાવિયો જેણે વરષા રે લોલ,
જેણે કરી તને આત્મરામ દરશા રે લોલ ૨
જેણે દયા કરી ધરી દીલ અતિ સાચુ રે લોલ,
તેને મૂઢ તુ તો કયી વિધ જાચુ રે લોલ ૩
અલ્યા તને શબ્દના શિખર પર મૂકી રે લોલ,
કાઢી તારી વાસના તે વિષયમા ઢુકી રે લોલ ૪
બ્રહ્મ શબ્દ સુણાવ્યો તને સાચો રે લોલ,

૬ઊભય પાશરજ્જુ—બે પાસથી બાધનારી ફાસાની દોરડી ૮ કે'વે માગ સાઈ—મદદ અથવા ખબર અતર

તારો કાટ કાઢી નાખ્યો સહુ કાચો રે લોલ ૫

ગયા કાશી ગોમતી ને ગંગા મૂકાવી રે લોલ;
ત્રિવેણી તારા તનડા તે માંહી રૂકાવી રે લોલ. ૬

રામ કૃષ્ણ મચ્છ કચ્છ ને છોગાળો રે લોલ;
તારા દેહમાં દેખાડ્યો ગોપાળો રે લોલ. ૭

અલ્યા અંધારૂં અંધારૂં તે તો દીઠું રે લોલ;
તને અજવાળુ અજવાળુ કર્યું મીઠું રે લોલ. ૮

અલ્યા તારે અંધારી પડતી રાતો રે લોલ,
તે તો સૂર્યરૂપે મટાડી સહુ ભાતો રે લોલ. ૯

અલ્યા તું તો ભ્રમની તે જાળમાં ભૂલ્યો'તો રે લોલ,
ભાઇ તું તો દેહડી સુદ્ધાં તે ડૂલ્યો'તો રે લોલ. ૧૦

બાપુ તેમાંથી તને મૂકાવ્યો રે લોલ,
ધીર ધણી ખોટો તે રસ્તો ચૂકાવ્યો રે લોલ. ૧૧

ગરબી ૨ ૭.

હું તો ભાઇ ભવજળ માંહી પડ્યો'તો રે લોલ;
તરતાં નવ આવડે માંહી ખડ્યો'તો રે લોલ ૧

એવા બૂડતાને કાઢ્યો ગુરૂ મોટે રે લોલ;
નવ જાણ્યું બૂડતો વળગશે કોટે રે લોલ. ૨

મરણવાને તે ભય નવ હોયે રે લોલ;
એ તો બૂડેલા તારે છે સહુ જોયે રે લોલ. ૩

કાઢ્યો એમાં તે કહીએ અમે કોને રે લોલ;
પણ મારો કહીને મટાડ્યો સહુ ભોને રે લોલ. ૪

---

૬ ગયા—એ નામનું તીર્થ. ત્રિવેણી—ગંગા, યમુના, સરસ્વતી અથવા ઇડા, પિંગળા, સુષુમ્ણા ત્રણ નાડી—શોધ

બૂડચો કહીને મૂકે જેમ તારો રે લોલ,
તેમ સાચો ગુરૂ નહિ કરે એ યા તારો રે લોલ ૫
એ તો બૂડતો તારીને કઇક દશે રે લોલ,
તને ભાઇ ચઢાવી દેને સારે દશે રે લોલ ૬
નામા કર્ણુ બધ કરો એમ કોંશ રે લોલ,
જોઉં ભવજળ ડૂબો તમે કેસે રે લોલ ૭
જો તુ માનીશ ગુરૂકેરૂ સાચુ રે લોલ,
તો તો ડૂબવાનુ બળી જશે ડાચુ રે લોલ ૮
શીખીશ ડૂબકી તે મારતા સારી રે લોલ,
પથ પાણી નવ પેસે શીખ મારી રે લોલ ૯
બાપુ તરે એમ ભવજળ ભારી રે લોલ,
ધીર નીરાતે દેખાડો મને બારી રે લોલ ૧૦

ગરબી ૩૭

ભાઇ તને ગુરૂની કુચી દેખાડુ રે લોલ,
લક્ષણ રૂડે મકારે લેખાડુ રે લોલ ૧
પડે અજ્ઞાન તલવારના ઝટકા રે લોલ,
તોય ખરા ગુરૂ ન જાય કદી ફટકયા રે લોલ ૨
હિમ્મત શૂરાની માને સહુ સાચી રે લોલ,
ગુરૂની દઢતા આગળ લાગે કાચી રે લોલ ૩
બેઠા ધ્યાને તે દઢ મન ધારી રે લોલ,
ચળે નવ વરસે તે બાર મેઘ વારિ રે લોલ ૪
કદી આગની ઝગે રૂપ ચાર આડે રે લોલ,

---

૫ તારો–તારનારો ૬ દેશે–મોઇદ આપશે સારે દેશે–સારે માગ
૭ કેસે–કેવીરીતે

પડે શીતડી તે ઘણે ઘણે ઠાઠે રે લોલ. ૫
બેઠા તેહ ઓલકુ તે જળી થાય ખાખ રે લોલ;
તોય ધીરજની દાખે એક દાખ રે લોલ. ૬
એવી ઇંદ્રી તે સહુ જેની કેદ રે લોલ,
જેની કાઢી નાખેલી સહુ પેદ રે લોલ. ૭
જેનુ અડગ અચળ મન સાચુ રે લોલ;
એવા ગુરૂ નહિ તેનુ બળો કહું ડાચુ રે લોલ. ૮
જેણે ગુરૂ પરંપરાથી તે લીધુ જ્ઞાન રે લોલ,
જે ભાઇ પામ્યા તે જ્ઞાનીઓમાં માન રે લોલ. ૯
જેની બુદ્ધિ નિર્મળ જેવી આરશી રે લોલ;
બાપુ તજેલી જેણે સહુ પારશી રે લોલ. ૧૦

ગરબી ૪ થી.

જોને ગુરૂ ઢાંક્યા ઢબુરયા નવ રે'તા રે લોલ;
એ તો સમાધિમાં પ્રખ્યાતિ કે'તા રે લોલ. ૧
તારા સત્વનુ કાડી તે નાખે સત્વ રે લોલ;
તારા રજ તમનુ તપાસે એ તો તત્વ રે લોલ. ૨
પછે તારા ત્રણે તે તાપ મટાડે રે લોલ;
બીજા અવગુણને વિધ વિધ ઘટાડે રે લોલ. ૩
મિથ્યા તને તે સહુ છે જણાવે રે લોલ;
એક ઉપદેશ સાચો ભણાવે રે લોલ ૪
અલ્યા જેના સ્વભાવે જાય હિમ હારી રે લોલ,
ભાઈ જેની સમતાની જઇએ બલિહારી રે લોલ. ૫

૫ ચાર આઠે-બારે અર્થાત્ બારે સૂર્ય રૂપે ૭ પેદ-જુસ્સો-બળ ૧૦ ી-નિશાની-પ્રપંચ

૨ સત્વ-એ નામનો પ્રકાશાત્મક ગુણ ૨-૪-રજોગુણ તમ-તમોગુણ

નિત્ય તને તે કહે એક વાત રે લોલ;
તું તો તપાસજે તારી અલ્યા જાત રે લોલ. ૬
સર્વ જક્તમાં તું અને તુમાં જક્ત રે લોલ;
નમજે એક જુએ જ્યાં સાચો ભક્ત રે લોલ. ૭
બે એ તો બોબડાં બકરાંની વાણી રે લોલ;
એક એ તો સત મહાસતે માણી રે લોલ. ૮
એવી અદ્વૈતભાવના ભેરવશે રે લોલ;
દ્વૈતથકી તે મનડું ફેરવશે રે લોલ. ૯
બાપુ એવા ગુરૂને નમો નિત્યે રે લોલ;
ધીર નીરાંત ધણીને અતિ પ્રીતે રે લોલ. ૧૦

વૈરાગ્યઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

મારૂં મારૂં કરીને મૂઢ શું ફૂરે છે;
તું તો દોરડીને સાપે અલ્યા શુ ડરે છે. ૧
જોને ભાઈ મંદિર વસવા એક તારૂ છે;
લાગે અગ્નિ તો તેહ તો જનારૂં છે. ૨
હાથી ઘોડા ને ગજકેરૂં લારૂં છે;
મૂઢ શું બકી બકી કે'છે મારૂં છે. ૩
નથી અલ્યા કાંઈએ જો મોટું એક બારૂ છે;
સુખ સંસારનું સર્વે ખારૂ છે. ૪
તારૂં તનકું તે જો ટળનારૂ છે;
પછે કયું તે મુખ તારે સારૂં છે. ૫
નથી માતા પિતા સહુ ખોટું છે;

ન્દત-મૂળસ્વરૂપ. ૮ બે-દ્વૈતભાવ (બકરા બેં બોલે છે તેની સાથે
ગી છે).

એ તો તને માયાનુ ગુદરિયુ ચોટ્યું છે ૬
ભાઈ મારૂ મુકાવે સાર જેહજ છે,
જાણુ નકામો એ સહુ છેહજ છે ૭
ધન ધામ નથી સત્ય એકજ છે,
મિથ્યા ધણિયાણી ધાણી અને લોકજ છે ૮
નામ નીરાતનુ એક કામનુ છે,
બીજુ તારણ તે ધીર ધણી ધામનુ છે. ૯
બાપુ સાચુ તે નામ સત્ય રામનુ છે,
ખોટુ આની નજીવુ મહુ દામનુ છે ૧૦

ગરબી ૨૭.

કરી કાગળની હાથણી તે કાચી છે,
એક શ્યામની સગાઇ એ તો સાચી છે. ૧
જાણ સસાર જુગારની બાજી છે,
અને ભોગવે તે જાણો તમે પાજી છે. ૨
જેણે છોડ્યુ તે અતિ અતિ ગાજી છે,
તેની દહડી તે રોગ વિણુ માજી છે ૩
સુણી સતનામ માયા ભાઈ લાજી છે,
ઓળખ્યા ગુરૂ તેને કોંયલી એ ભાજી છે ૪
વ્યર્થ દિકરો દિકરી દાદી દાજી છે,
વ્યર્થ હાથી ઘોડા ને મજ્યા વાજી છે. ૫
ખોટુ મારૂ ને તારૂ એ નો નંગુ છે,
તોય ભુરાયો થઇ નાચું માગુ છે ૬

---

૪ કોંયલી–મોટી ગણેલી ૫ દાઝ–દાન વાઝ–વાજાં
૬ ભુરાયો–ભરમાયલો

ખરૂ ખાંતે તરવુ તો ગુરૂ નામે છે;
મોર ધારણુ ખરી તે એન ધામે છે. ૭
મારૂં મારૂં કહેછે એ તો જૂઠું છે;
નથી ભૂત બાવળિયાનુ ઠુંઠું છે. ૮
તોય ભૂત કહે એહ ભ્રમણા છે,
નાચ કાળના તે જાણો તમે નમણા છે ૯
સત્ય નીરાંતનુ નામ એકલુ છે,
બાપુ ભાગ્યુ દૂટ્યુ બીજુ રેકણુ છે. ૧૦

ગરબી ૩ જી.

જેને અલ્યા ચાર દિવસ સાજી કાયા છે;
બીજી વળગેલી જુઠી તને માયા છે ૧
સગા સર્વે મુઆ પછી ના'યા છે;
તારી બેન બાઈ મોટા બાયા છે. ૨
તારા લાડુ નિપાઈ તેણે ખાયા છે;
તારા રાજીઆ તે રાજવી કહી ગાયા છે. ૩
એવી જાણો તે તમે મળી નારી છે,
એથી દુઃખડાં તે તમને ભાઇ ભારી છે. ૪
તારી તારી કહે નવ તારી છે,
એ તો તને મૂકીને જનારી છે ૫
અલ્યા તારૂં તે તરાભર વારિ છે,
શીદ મગે તે કહી ભૂમિ મારી છે ૬
એ તો કળા કર્ત્તાની કઈ ન્યારી છે,
તારી ખોટી સર્વે ખુમારી છે. ૭

---

૯ નાચ-વેશ. ૧૦ રેકણુ-ગાડું.

એક ખરી ભક્તિ તો જાણુ ભાઈ તારી છે;
તેને રીઝી તે કહી કહી મારી મારી છે ૮
જો તારો બાપ ગયો તેહ રસ્તો છે;
નથી મોઘો એ તો અલ્યા શસ્તો છે. ૯
બાપુ નામ તે જાણવુ મોઘું છે;
બાકી ભ્રમણાનું ઘર તે તો સોંઘું છે. ૧૦

ગરબી ૪ થી.

તું તો ધારે છે તે સહુ ખોટું છે;
તું તો જાણે છે સુખ મેં ખાટ્યું છે. ૧
કોટિ ઉપાય ધનકાજ કીધા છે;
ખોટા રસ્તા તમે તો ભાઈ લીધા છે. ૨
જુઓ કોના મનોરથ સીધ્યા છે;
રાવણ જેવા તો રામથી બીધ્યા છે. ૩
કાળે હિરણ્યકશિપુ લીધા છે;
એણે કાર્તવીર્યને દંડ જુઓ દીધા છે. ૪
એણે કંસ જેવા તો અલ્યા વિંધ્યા છે;
જરાસંધનાં જોર જેણે છિધાં છે. ૫
તહીં તારૂં ગજું તે અલ્યા કેટલું છે;
હાથી પાસે મગતરા જેટલુ છે. ૬
તોય હું હું કરીને મસ્તાનો છે;
એ તે ખરો કે ખોટો તને તાનો છે. ૭
ઉંધે માથે લટક્યો તે અલ્યા ભૂલ્યો છે;
આજ હુંપદ માંહી તું ફૂલ્યો છે. ૮
(પણ) કાળ ન મૂકે એ તો જાણો સાચું છે;

રૂડું કે ભુંડુ ગ્રહો કે બાળો ડાચુ છે. ૯
બાપુ નામ નીરાત એક મોટું છે;
બીજુ જાણો તે ધીર વિના ખોટુ છે. ૧૦

દેહઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

અલ્યા તુ તો કે'છે ને તન તો અમારૂ;
ત્યારે તુ ને એકજ વાત હુ તો વિચારૂ ટેક. ૧
તારૂ તન તે અલ્યા જ્યાહી સુધી સાજુ;
પછી તુ તો જાણ જે તૂટેલુ એ તો વાજુ. અલ્યા૦ ૨
જ્યા સુધી વાજે છે શબ્દો સારા સારા;
ત્યા સુધી જાણજ મારા અને તારા અલ્યા૦ ૩
એક અલ્યા છ મહિના તો ખાટલે રે'ની,
પછી તુ તો મારૂ મારૂ મને કે'ની. અલ્યા૦ ૪
કે'શે આનુ તનકુ તે ક્યારે જાય તૂટી,
કે'શે તારા આવરદાની દોરી જુઓ છૂટી. અલ્યા૦ ૫
રોગ શાઇ લેશે તે તો તારી દેહ લૂટી;
તારી રગ રગ રહી જશે ઘૂંટી. અલ્યા૦ ૬
ત્યારે અલ્યા તારો તે દેહ કોણ કે'શે;
જ્યારે બઇઓ આવીને બધે બેસે અલ્યા૦ ૭
તારે મૂખે કહીશ મરાય તો સારૂ;
તોયે તને છૂટશે નહિ મારૂ તારૂ અલ્યા૦ ૮
તને અલ્યા ધિગધિગતી પોટલિયો ચાંપે;
જેથી તારૂ તારૂ તન કે' તેહ કાંપે અલ્યા૦ ૯

---

૧ વિચારૂ-પૂછું. ૨ વાજુ-વાદ્ય ૭ બાઈઓ બેસે-રડવા આવે
૯ ...ાંને એમે એવી દવા—અગની

બાપુ તારૂં તારૂં કે' તેને તરિયા ચાપે;
જો તુ એક દિવસે ખેત ખાપે અલ્યા૦ ૧૦

ગરબી ૨ જી.

ભાઈ તમે ભજો ભજોને ભગવાન,
છોડો તમે તમારૂં સમજ્યું ગુમાન ટેક. ૧
જુઓ કે'વું કર્યું તમારેકાજે દેવે,
તેને મૂઢ કયો હોય તે ન સેવે. ભાઈ૦ ૨
જો જો તમે પાવકને તપાસી તપાસી,
પાણી રેડે જશે એ તો ભાઈ નાશી. ભાઈ૦ ૩
તેનો તમે અજબ તમાસો અલ્યા જો જો,
જઠરાગ્નિ થાય બળબળ સરશે ખોજો ભાઈ૦ ૪
મરને કરો કારીગરીઓ અનેક;
તોય વળે હરિની કારીગરીએ છેક ભાઈ૦ ૫
ભાળ આખ નાસા અને જુઓ મુખ,
છૂપાવ્યું ગુહ્ય જોતાં લાગે તને દુ ખ ભાઈ૦ ૬
જો તારેકાજે કર્યું એટલું આજ,
તુ તો મારો દેહ દેહ કરી આવ્યો વાજ ભાઈ૦ ૭
મરવા પડે ત્યારે લેતો રામનામ,
નહિ તો મારો મારો કહી ઘૂમતો તુ આમ ભાઈ૦ ૮
જેવો તુ તો ઠગે અ'યા દેવને જાણુ,
તેવો તારો કાઢે કદી દેવજો ઘાણ ભાઈ૦ ૯
બાપુ તે તો કરો શું તમે નાદાન,
ધીર ધીંગ દાની નવ થાયે અદાન ભાઈ૦ ૧૦

---

૧૦ ખાપે—ખોદે. ૫ કારીગરી—ચતુરાઈ [illegible] ૧૦ અદાન—દાન ન આપનારો

ગરબી ૩ ૭.

તું તો કે'છે તન મારૂ એક મારૂં;
અમો પણ ભાઇ ભેગુ કહીએ સારૂ. ટેક. ૧
પારૂં એક વાતનો છે સશય અમારે;
તેનો તો ખુલાસો કરવો પડશે તમારે. તુ તો૦ ૨
પૂછીએ અમે તે સુણો તમે ધ્યાને;
જો કઇક આપ્યુ હોય ભગવાને તુ તો૦ ૩
પારૂ તુ તો કે'છે કપાળ મારૂ,
તેવાં આંખ કાનને અમો પણ ધારૂ. તુ તો૦ ૪
નાક મુખ અમે ગોરા ગાલો;
દાઢી અને મૂછોએ કર તમે ઘાલો. તુ તો૦ ૫
ગ્રીવા હૃદય ને હાથ પગ મોટા;
ઉદર નખ ને કેશ નથી છોટા. તુ તો૦ ૬
એ સહુ તારૂ તેમા નથી વાધો,
પણ મુઆ પછી કરે મહુ લાવો તુ તો૦ ૭
તારૂ મુખ જોતા તે પડિત કાપે;
તને તારા કોઇ સરસ્યો ન આપે તુ તો૦ ૮
તારૂ મુખ તારૂ નાક અને ડાઢી;
તે તો ડાઘુ રાતકાકે અટપ વાઢી. તુ તો૦ ૯
બાપુ ત્યારે તુ તો બોલ્યા વિના સૂતો;
કયમ નવ છતો થયો હુ હુ જ્યારે હુતો. તુ તો૦ ૧૦

---

૭ લાધો ઉપવાસ ૯ ડાઘુ ઇ૦--ડાઘુએ તે બાળ્યુ અને રાતકાકે (ઙ-
ામે) તે વાઢી નાખ્યું અથવા ડાઘુરૂપી હજામે

ગરબી ૪ થી.

તારી માત કે'તી મારો એ તો મારો,
લોક કે'તા ખરો બાઇ તારો તારો ટેક ૧
સત કેતા નથી એહ અલી તારો,
એને આવશે તે કોઇ દિન વારો તારી૦ ૨
બાપ કે'તો એ છે મારો બેટો,
કે'તા સત કરો એને છેટો તારી૦ ૩
બેની કે'તી તે વીરો અમારો,
સત કે'તા કે કા૦ જોયે ભારો તારી૦ ૪
બાઇડી કે'તી કે માટી એ તો મોટો,
સત કે'તા કે કાળનો રોટો તારી૦ ૫
છોકરાં કે'તા કે મારો બાપો,
સાધુ કે'તા કે સુતળીનો પડશે કાપો તારી૦ ૬
એમ સત અમતની વઢવાડો,
તેમા આવીને કાળ થયો આડો તારી૦ ૭
મરતા મારો કે'તા સહુ અટકયુ,
મડદુ જોઇને ફરે સગુ ફટકયુ તારી૦ ૮
ત્યારે મતે તે આવી દાખવિયુ,
જ્ઞાનામૃત તે કઈ ચાખવિયુ તારી૦ ૯
બાપુ તોય રડવુ તે નવ કોઇએ મકયુ,
મનનાની પાસે તે કોઇ નથી ઢુકયુ તારી૦ ૧૦

તૃષ્ણાઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

હુ તો આજ ભજુ હરિ કાલ ભજુ રે,
હાલ મારૂ હરિ ભજવાનુ નથી ગજુ રે ટેક ૧

આજ ઉમર છે અતિ નાની રે;
મોટપણે ભક્તિ કરીશુ છાની રે. હું તો૦ ૨
ગઈ બાળવય ને આવી જવાની રે;
ત્યારે તો થઈ ગઈ વૃત્તિ તે હિવાની રે. હું તો૦ ૩
કર્યા ઈશક ને ખેલ બહુ ખેલ્યા રે;
ભાઈ ઘણા રંગ રાગમાં છકેલા રે. હું તો૦ ૪
સુણ્યાં ગાન તાન આવ્યુ નહિ ભાન રે;
કોઇકિ સંતે આવી શીખાવી છે સાન રે. હું તો૦ ૫
ત્યારે વાયદા કર્યા તે વૃદ્ધપણકેરો રે;
સર્વ છોડી કરૂં સફળ તો ફેરો રે. હું તો૦ ૬
એમ કરતાં કરતાં આવ્યો છે બુઢાપો રે;
ત્યારે લાગ્યા તનને તે અતિ સતાપો રે. હું તો૦ ૭
છોકરાં સાંચ્યું સંચ્યું લઈ ચાલ્યાં રે;
ડોસે ટગર ટગર દુઃખ ભાળ્યાં રે. હું તો૦ ૮
ત્યારે સાંભર્યા રામજી રઢિયાળા રે;
દાદા કે' અમે થાઉં મઢિયાળા રે. હું તો૦ ૯
બાપુ છોકરાં કે' મૂકો તમે ટક ટક રે;
નીરાંતની મૂકો તમે બક બક રે. હું તો૦ ૧૦

ગરબી ૨ જી.

ત્યારે વળી પળનો તે વાયદા કરતા રે;
પળ વિતે ત્યારે ઘડીએ ઘૂંટ ભરતા રે. ટેક. ૧
ઘડી જાય ત્યારે પો'રના પરાણા રે;
પો'ર વીતે ત્યારે દિવસના શાણા રે. ત્યારે૦ ૨

---

૯ મઢિયાળા—મઠવાસી—સંન્યાસી.

દિવસ જાય ત્યારે રાતો રાખે રે;
એમ તૃષ્ણાનાં ચૂથણા ચાખે રે ત્યારે૦ ૩
આખર વખત એવે આવી લાગે રે;
દાદાજીના તે હિચણિયા ભાગે રે ત્યારે૦ ૪
સુતા સૂતા જપે કદી નામ રે;
ત્યારે છોકરા તે કે'છે દઇએ ડામ રે ત્યારે૦ ૫
થયો સનેપાત તેથી કરે લવરી રે,
ત્યારે રાખે દાદાજી જીભ નવરી રે ત્યારે૦ ૬
એમ આખર સુધી તૃષ્ણા તાણે રે;
પણ મૂઢ આત્મારામને નવ માણે રે. ત્યારે૦ ૭
તૃષ્ણા તૂટતાં દુઃખ સુખ તૂટે રે;
પણ એ તો કયા પુણ્યથી ભાઈ છૂટે રે. ત્યારે૦ ૮
નવ સદ્ગુરુનુ નામ લેવુ રે,
સાજા ત્યારે તો કે' તૃષ્ણા રોવુ રે. ત્યારે૦ ૯
બાપુ થાય તૃષ્ણાની એવી ફજેતી રે;
ધીર નીરાતને જાણ્યા છે ચેતી રે ત્યારે૦ ૧૦

ગરબી ૩૭.

ભાઈ તમને તલભર મળે કંઇક અન્ન રે;
તહીં તમે દોડાવો તમારૂં મન રે ટેક. ૧
જો કદી કોઇ આપવા પાશેર ધારે રે,
તો તમો જાઓ પૂસ શેરની બારે રે ભાઈ૦ ૨
કોઇ શેર આપવાનુ વિચારે રે,
તો તો તમે દશેરને મરો ભારે રે. ભાઇ૦ ૩
એક સો મળે તો માગો બસે રે,

આપે હજાર તો તેનું સહુ જશે રે. ભાઈ૦ ૪
તમને મળે કદી એક હજાર રે;
તો તો તમે ઇચ્છો સોનૈયાની પાર રે. ભાઈ૦ ૫
સોનું મળે તમે હીરા માગો રે;
આપે હીરા તો મોતીથી રાગો રે. ભાઈ૦ ૬
એમ તૃષ્ણા તો તમારી ન તૂટે રે;
એના ઉભરા તે કોઈથી ન ખૂટે રે. ભાઈ૦ ૭
અન્ન વસ્ત્ર મળે તો માગો પૈસા રે;
મળે જૈસા તૈસા તો માગો પૈસા રે. ભાઈ૦ ૮
કોઈ અવતર્યો નથી એવો દાતા રે;
તૃષ્ણાખોરને ખવરાવી ખાતા રે. ભાઈ૦ ૯
બાપુ એક તૃષ્ણાને જીતે ગુરૂદેવા રે;
ધીર ગાયકવાડ નામ ધરે કરે સેવા રે. ભાઈ૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

તને કોઈ કે'તું કે ન કર્ય તૃષ્ણા રે;
તારૂં સહુ પૂરૂં કરશે હરિ કૃષ્ણા રે. ટેક. ૧
ત્યારે તુ તો તેને દેતો જબાપ રે;
ઘરમાં બેઠે આવી આપે મારો બાપ રે. તને૦ ૨
સૂતા રહો તમે તૃષ્ણાના ત્યાગી રે;
તમારી ભૂખ જશે સર્વે ભાગી રે. તને૦ ૩
તેને સંત કહે સુણ શ્વાન રે;
કંઇક અમારૂં કહ્યું તું માન રે. તને૦ ૪
અલ્પ અજગર ઉદ્યમ ભાખો રે;
જેને ખાવા જોઇએ ખાંડી લાખો રે. તને૦ ૫

૬ રાગો—પ્રીતિયુક્ત થાવ. ૮ વૈસા—એવા.

તેનું ઉદર ભરવા તમે જાવો રે;
તમે સૂવા ઉદ્યોગી સર્પને ભાવો રે. તને૦ ૬
સિંહ શું આટ્યા તારી પેઠ ભટકે રે;
એને ભક્ષ તો ગુફામાં આવી અટકે રે. તને૦ ૭
ત્યારે તૃષ્ણાળ બોલે છકી રે;
તમારે કેમ ભીખારીની ટેક ટકી રે. તને૦ ૮
ત્યારે સત બોલ્યા સુણ મૂઢ રે;
કોક શંકર જેવો ધની મળ્યો ગૂઢ રે. તને૦ ૯
બાપુ તેથી કુબેરને સોંપ્યું કાજ રે;
ગાયકવાડ નામ ધરી કરીએ રાજ રે. તને૦ ૧૦

વચનઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

વચન પાળે તે તો સંત મોટા;
બીજાએ જાણો વાચ્યા તે ખોટા લંગોટા. ટેક. ૧
વચન સાચું તેની ખરી માનો સેવા;
વચન સાચું તેને ગુરૂરાજ કે'વા. વચન૦ ૨
વચનમાં રૂપ રંગ અને વસે શોભા;
વચન જતાં ગુરૂરાજની જાણો આભા. વચન૦ ૩
ધિક જેણે ગુરૂ થઈ વચન ન પાળ્યાં;
તેનાં જાણો કાળે તે મૂખ નિશ્ચે બાળ્યાં. વચન૦ ૪
વચન એ તો સદ્ગુરૂકેરી જોડી;
ભૂંડ્યો જેણે વચનની ગાંઠડી તોડી. વચન૦ ૫
વચન ચૂક્યા તે તો જાણો વચળેલા,
તેને ગણો કમાઈ કે કમાઈના ચેલા. વચન૦ ૬

વચનકાજ હરિશ્ચંદ્ર શું શું કીધું;
વચનકાજ પાણી રાણીએ શિર લીધું. વચન૦ ૭
વચનકાજ વસિષ્ઠ વિશ્વામિત્ર લઢિયા;
વચનકાજ એવા એવા ઘાટ ઘડિયા. વચન૦ ૮
વચન એ તો સદ્ગુરૂકેરી શોભા;
વચન પર બાપુ જેવા ટંઈકે થોભ્યા. વચન૦ ૯
જોયા બાપુએ વચનના સાચા;
એક ધીર નીરાંત વિના સહુ કાચા. વચન૦ ૧૦

ગરબી ૨ જી.

તમે જુઓ જુઓ વચનની શોભા;
જેણે વેણે દેવ દાનવ જેવા લોભ્યા. ટેક. ૧
એક વાણી હાડ તારાં ભજાવે;
એક વાણી તારા અરિને રંજાવે. તમે૦ ૨
મૂકો ભાઈ સતની વાતો હમણાં;
થઈએ સંસારી તમથી બમણા. તમે૦ ૩
સંસારીમાં જો વચનનો સાચો;
તો તો તારો પડશે વેપારે માઠો. તમે૦ ૪
કદી ધની હોઈ ભાઈ તું જ જૂઠો;
તો તો જાણજે રામજી તને રૂઠ્યો. તમે૦ ૫
જૂઠાને જણ્યાં સુધાં નવ માને;
જૂઠાને પાસે કોઈ નવ આણે. તમે૦ ૬
જો સંસારીમાં એટલુ ખોટું;
તો તો અલ્પ જ્ઞાનીની ગલીમાં કેવું ખોટું. તમે૦ ૭
ત્યાં તો જોઈએ સચાઇની એક સાદી;

બીજી નહિ નહિ વાત જેહ લબાડી. તમે० ૮
કરી જોને અનુભવ સાચકેરો;
એક બે દિનમા છૂટશો ચોરાશીના ફેરો. તમે० ૯
બાપુ ધીર ધણી એ તો એક સાચો;
બીજા નીરાતને જોઈ બાપુ રાચ્યો. તમે० ૧૦

ગરબી ૩ જી.

અલ્યા સત્ય વચનના મોહની જૂદી;
જૂઠો જુએ તેને નાખે સહુ છૂંદી. ટેક. ૧
જોને અલ્યા સાચાનો કેવો વિશ્વાસ;
જોને પૂરી પડે કેવા કેવાની આશ. અલ્યા० ૨
તને લલચાવવાને કહું એક;
તું તો ધર્ય સાચાતણો વિવેક. અલ્યા० ૩
પછે કદી જૂઠું બોલીશ કદી ઢોંગી;
તો તો તારી સાચાની સવાસે સોગી. અલ્યા० ૪
અલ્યા તારા ગુરૂ જેહ થઈ ગયા પે'લા;
તે તો બોલ્યા સત્ય થયા તેણે સહુ ઘે'લા. અલ્યા० ૫
તેનું રચ્યું કે કર્યું તમે ખાવો;
ટીલા તાણી તાણી સાચાને તાવો. અલ્યા० ૬
થાવ સાચા તો મળે ઘણા લોકો;
થઈ સાચા પછે ધન હરો રોકો. અલ્યા० ૭
તો તો મનકું અમારૂં કંઈ માને;
એટલું કરો આપી સાન ભગવાને. અલ્યા० ૮
ભાઇ તમે ભક્તો જો જો એટલું જ્યારે;

૪ સવાસે—છવાસે કે સુવાસે—સુદાસે. સોગી—સોગ લેવાપણું.

ગુરૂ ગુરૂ કહી ગોદા ખાશે ત્યારે. અલ્યા૦ ૯
નવ જુઓ સાચું શમણા માંહી;
બાપુ તમે નવ જાશો કદી ત્યાંહી. અલ્યા૦ ૧૦

ગરબી ૫ મી.

બાપુ અમે જ્ઞાનની કરી કંઇ વાતો;
તે વાંચી કરો શુદ્ધ તમારી ભાઈ જાતો. ટેક. ૧
ધારો તમે સાચી તે ટેકની સગાઇ;
તો તો તરો બાઈ અને તમે ભાઇ. બાપુ૦ ૨
માનો મિથ્યા તમે સહુ જ્યારે;
હરિ હર કરે સાં'ય તમને ત્યારે. બાપુ૦ ૩
મારૂં તારૂં નથી મૂક્યું જ્યાં સુધી;
બાપુ કે' નવ તરો તમે બુંધી. બાપુ૦ ૪
ખરા ટેકની તરવારે ભાઇ રે'શો;
ત્યારે તમે કંઈ લીધું એમ કે'શો. બાપુ૦ ૫
અનુભવ કરી કરી અમે કહીએ;
અમો જેવે રૂપે થઈ રહીએ. બાપુ૦ ૬
તમો સમજો તો અમે સમજાવું;
ભકત થવું એમાં રખે ધારો ખાવું. બાપુ૦ ૭
કવિ રવિથકી ભક્ત રાજ મોટા;
ધની કણી જાણો એહથકી ખોટા. બાપુ૦ ૮
પણ હોય ભકતરાજ જ્યારે સાચા;
નહિ તો જાણો સર્વને તેમ તેને કાચા. બાપુ૦ ૯
બાપુ નામ નીરાંતનું અમે લઇએ;
ગુરૂ ગુરૂ ધીરાને તો કહીએ. બાપુ૦ ૧૦

જ્ઞાનોપદેશ.

કાફી ૧ લી.

સમજ્યા વિના સાધન રે, તેની નવ થાય ગતિ;
હરિનામ વિના રે, જે નર રહ્યા મૂઢ મતિ. ટેક. ૧
હરિનામ વિના જે જે કરવું તે, ભાત ભાતના કર્મ,
સદ્ગુરૂ મળે તો સંશય ટાળે, ભાગી જાય સહુ ભ્રમ;
કર્મ ગયા સહુ નાશી રે, પાયે પડે ગતિ મુક્તિ. સમજ્યા૦ ૨
જાગ જગન કરૂં (તો) દોષ ઘણો બેસે, લક્ષ લક્ષ જીવ મરી જાય,
એક કુળગુરૂ તો આત્મા દુખે, ત્યાં સુધી કર્મ કહેવાય;
નામ ઘણું મોટું રે, આવરણ ના આવે રતિ. સમજ્યા૦ ૩
દમ ના ઘુંટું ને મુખ ના રટું, સુરત નામ એક રૂપ,
નામી અનામી પોતે બન્યો છે, કોટિ બ્રહ્માંડનો ભૂપ;
જાપ ક્યાં જપીએ રે, પોતે તો બન્યો જગપતિ. સમજ્યા૦ ૪
સદ્ગુરૂ મહિમાનો પાર ન આવે, અંતરકેરૂં છે મહાશૂળ,
ભૂલ હતી તે સદ્ગુરૂએ ભાગી, વસ્તુ આપી છે અમૂલ;
ગુરૂ નીરાંત બાપુ કહે છે રે, પ્રગટ કરી ગુપ્ત હતી. સમજ્યા૦ ૫

કાફી ૨ જી.

પાણીનો ખેલ બનાવ્યો રે, એની તો કહીએ અકલ ધણી;
સહુથી રમનારો ન્યારો રે, શોભા તો એના નામતણી. ટેક. ૧
ખરૂં એ પાણી ને ખોટું એ પાણી, પાણી અફીણ ને ખાંડ,
એ પાણીથી થયાં નરનારી, ને એ પાણીથી બ્રહ્માંડ;

---

૩ કુળગુરૂ ઇ૦—સર્વના કુળગુરૂરૂપ જે આત્મા, તે દુખે—દુખાય ત્યાં સુધી કર્મ (બંધન કરનાર) કહેવાય, માટે નામ એજ ઘણું મોટું છે, જેને રતિ (લગાર) પણ આવરણ (પડદો-અંતરાય) આવતું નથી.

પાણીનુ બન્યુ મોતી રે, પાણીની બની હીરાકણી. પાણી૰ ૨
પાણીની અમૂલ્ય કાયા બનાવી, હાડ ચામ લોહી માસ,
પાણીના રે પશુ પક્ષી બનાવ્યા, પાહાડ પથ્થર ને ઘાસ,
પાણીના હાથી ઘોડા રે, પાણીની સાલ પામરી બની પાણી૰ ૩
સર્વે ધાત તો પાણીની બની છે, પાણીતણા પચરગ,
સહુથી ન્યારો મારો ગાઈ બિરાજે, તેને દેખીને થયો છુ દંગ,
સગ કીધો તેનો રે, સત્તા તો આતમાની ઘણી પાણી૰ ૪
અક્ષારાતીતે અક્ષરબ્રહ્મ નીપજાવ્યા, ને અક્ષરથી નરનાર,
ઓંકારથી ત્રણ ગુણ નિપાવ્યા, એ અઠાવીશ નિરધાર,
ઓગણત્રીશમા વિષ્ણુ રે, ત્રીશમા બાપુ ગાય ભણી. પાણી૰ ૫

કાફી ૩૭.

પુનમિયા તેને કહીએ રે, પુરણ નીમ જેણે રાખ્યો,
હરિ સાથે પ્રીતિ રે, અદ્વૈત પ્યાલો તેણે ચાખ્યો. ટેક. ૧
રણ મૂકાવે તેને રણછોડજી કહીએ, સદ્‌ગુરૂ તેનુ નામ,
મરણ જન્મનો સગય મટાડે, તો વીશવશાએ થયુ કામ,
આતમારામ જાણ્યો રે. દ્વૈતભાવ કાઢી નાખ્યો પુનમિયા૰ ૨
ગુરૂમતિ જળમા સ્નાન કીધુ, સાકર માખણ પ્રેમ,
સુરતા તુળસી વા'લાને ચઢાવી, એમ રાખ્યો છે નેમ,
ધન મળ્યુ જૂનુ રે, ગુણગાગેર દરા દાખ્યો પુનમિયા૰ ૩

દેહ દ્વારકામાં દીનાનાથ બિરાજે, હરિનામની છે છાપ,
સદ્‌ગુરૂ દવે કૃપા કરી ત્યારે, ટાળ્યા ત્રિવિધીના તાપ;
પાપ ગયું નાશી રે, ગુરૂએ આપી જ્ઞાન આંખો. પુનમિયા૦ ૪
સચરાચરમાં હરિ દેખાડ્યા, જેમ જળમાં સૂર,
વા'લા વિના કોઈ ઠામ ના ઠાલો, જ્યાં જોઉં ત્યાં ભરપૂર;
બાપુ નામ સાચું રે, ગુરૂકૃપાથી હરિ ઝાંખ્યો. પુનમિયા૦ ૫

કાફી ૪ થી.

કેવળપદ સાચું રે, પંડિત તમે ઉરમાં આણો;
જેનાવડે બોલો રે, તેને તો તમે નવ જાણો. ટેક ૧
ખત વાંચે તો પાર ના આવે, ને વસુલ કરે વસુલ થાય,
કુરાન પુરાણ સૌ વાંચીને થાક્યા, પણ આત્મા સમજે તો દુઃખ જાય;
સુખ થાય ઝાઝું રે, મત તમે શીદ તાણો. કેવળપદ૦ ૨
પિયુ પરદેશે ગયા ને મૂકી ગયા, પોતાના ઘટનો રંગ,
મન મનોરથ ત્યારે રે થાય જ્યારે, સ્વામી મળે અભંગ;
આપ નવ શોધ્યું રે, તો જ્ઞાન દીવો કીધો રાણો. કેવળપદ૦ ૩
લાજ મૂકીને માથે છેડો રે નાખ્યો, તેને સ્વામીનો નહિ પાર,
પતિવ્રતા સ્વામીની વાતો કરે છે; ત્યારે વચળીને આવે ખાર;
એક આંખવાળો રે, દુઃખિયો થાય કે'તાં કાણો. કેવળપદ૦ ૪
તાંબાનો રૂપિયો કહીં ના ચાલે, ગમે તેવી પાડે છાપ,
જડને જાચે કર જોડીને તોય, નવ મટે ત્રિવિધિ તાપ;
બાપુ નામ સાચું રે, સંત તમે સત્ય માણો. કેવળપદ૦ ૫

કાફી ૫ મી.

નામ જેણે જાણ્યું રે, તે તો વેદ ચારે ભણ્યો;

---

૩ ઘટનો રંગ-જળી. ૪ વચલી-વચળેલી.

ભેદ જેણે જાણ્યો રે, તે તો ખરો તરત બન્યો. ટેક ૧
બત્રીશ આભરણ અંગે ધરે નારી, નાક વિના શો શણગાર,
કવિએ જો આપનું આપ નવ જાણ્યું, તે કયમ કરી ઉતરે પાર,
સાર કયાથી મળશે રે, ભણ્યો ખરો પણ નવ ગણ્યો નામ૦ ૨
વાંઝણી નારીને સ્વપ્નું આવ્યુ છે, પુત્ર નથી રે એની પાસ,
એમ ભજન દેખા દેખી કરે છે, તેની કેમ પૂરી થશે આશ;
કોને બાપ કહેશે રે, વેશ્યાએ જે પુત્ર જણ્યો. નામ૦ ૩
નામ ગુણ ને રૂપનો નાશ વળી, ચોથું પદ અવિનાશ,
એ ચોથા પદનો ભેદ જાણ્યો તેને, કહીએ હરિતણો દાસ,
નાશ કરી કરમનો રે, સંશય એક પળમાં હણ્યો. નામ૦ ૪
ગરીબી રાખી તમે ગુરૂજીને સાહો, કરો શબ્દનો તોલ,
આપણથકી જો અદકો મળે તો, તેના ધારણ કરજો બોલ,
ગુરૂને સગ બાપુ રે, અનામી નામ પોતે બન્યો નામ૦ ૫

કાફી ૬ ઠી.

સંશય રૂપી સ્વપ્નું રે, સતગુરૂ વિખ વાળે;
વગળ કાહાડી નાખે રે, સોની જેમ સોનું ગાળે. ટેક ૧
એક હસ્તીએ બકરી જનમી, બીજું જનમ્યુ ઊંટ,
ઊંટની ગરદન એવી લાબી, તે પોંચી ચારે ખૂટ;
ખૂટે બાધ્યુ રેશ રે, છૂટે તો એ ઊંધુ વાળે. સંશય૦ ૨
ઊંટ બકરીને સંયોગ થયો, તેનાં બચ્ચાં થયાં વીસ ને આઠ,
અનુભવી જન તો મગન થયા છે, બીજા શું જાણે એ વાત;

---

૫ અનામી—નામ રહિત બ્રહ્મ

૨ હસ્તી—અંતઃકરણ બકરી—બુદ્ધિ ઊંટ—મન. ખૂટ—પ્રમેય પદાર્થ.

બકરીએ મારગ પાડયો રે, રબારી વિના સહુને ખાળે. સંશય૦ ૩
બકરીનું જોર વાધ્યુ ત્રણ લોકમાં, ઊંટની કરી નાખી બકરી,
રાજા રંક કોઇનું નવ ચાલ્યું, બકરી તો એવી વકરી;
ભણ્યા ભેદુ ભૂલે રે, બળી મુવા એની લારે. સંશય૦ ૪
ઊંટ બકરીને એક ચારનારો, જેને હાથ પાઉં નહિ શીશ,
જ્ઞાની જન તો મગન થયા છે, ચડે અજ્ઞાનીને રીસ;
બાપુ નામ સાચુ રે, મરે ના કોઇ કાળે. સંશય૦ ૫

સિદ્ધિખંડન.

કાફી ૧ લી.

ગુરૂ સેવા સાચી રે, બીજી તો સહુ ખોટી વાતો;
જેનાવડે જઇએ રાચી રે, ભૂલ્યો તે તો માર ખાતો. ટેક. ૧
સાધન ભક્તિ સહુને સૂવાડો, જગાડો ગુરૂગમ એક,
પહેલુ ધ્યાન ધરો તમે ગુરૂજીનું ઘટમાં, મૂકી બીજો સહુ ટેક,
વિવેક રાખો એવો રે, અંધારાની ટળે રાતો. ગુરૂ૦ ૨
દેવ મૂકો તમે દેવી મૂકો ભાઇ, વળી અથડાવું ઠામો ઠામ,
કથા સાંભળી કાંઇ કામ ન આવે, તેમ રાતો પીળો સુંદરશ્યામ;
કામ થાય એકે રે, ભેટે ગુરૂ જ્યારે માતો. ગુરૂ૦ ૩
ગંગાજળ પીધે શુદ્ધિ ન થાયે, ન થાયે રટે રામ રામ,

---

૩ બચ્ચાં—પચીસ તત્વ, ચિત્ત અને અહંકાર, એ સત્તાવીશ. મારગ પાડયો —બુદ્ધિમા દેહાધ્યાસ થવાથી દેહરૂપ થઇ ગઇ અને તેથી મુક્તિનો માર્ગ રોકીને બેઠી. રબારી—સદ્‌ગુરૂ.

૪ ઊંટની બકરી કરી નાખી—મનને બુદ્ધિરૂપ કરી નાંખ્યું. મન કલ્પના કરે છે પણ તે નિશ્ચયાત્મક બુદ્ધિના અનુમોદન વિના અમલમા આવતી નથી.

૫ ચારનારો—ક્ષેત્રજ્ઞ-જીવાત્મા.

૨ માતો—બ્રહ્મજ્ઞાનથી પુષ્ટ.

અનેક જનમ અફળાવું પડે પણ, સિદ્ધ ન થાયે કંઈ કામ;
નામ જડે વહેલું રે, મૂકો જદા જાત ભાતો. ગુરૂ૦ ૪
યોગકળામાં ઈશ્વિર નથી બેઠો, નથી પેઠો સિદ્ધિકેરી માંય,
સિદ્ધિ જડે તેથી ઉલટો એ ભાગે, ગર્વ વધે ઘણો ત્યાંય;
બાપુ ભૂલે સરવે રે, વાહોલિયા વ્યર્થ વા'તો. ગુરૂ૦ ૫

કાફી ૨ જી.

દેવ દેવી જૂઠાં રે, એ તો અમે કહ્યું પે'લું;
યોગવિદ્યા તેવી રે, માને તેનું મન મેલું. ટેક. ૧
યોગવિદ્યાવાળો ઝઝુમે, તેની કરીએ હવે વાત,
એની સિદ્ધિ અરાઢને આડી સુવાડી, મારીએ ઉપરથી લાત;
ભાત કાઢી ભેળો રે, ટાળીએ એને સહુ છેલ્લું. દેવ૦ ૨
તેવી ભાઈ એની અરાઢ ધારણા, એ પણ જૂઠી જાણ,
ગર્વ થવાનાં સાધન એ તો, ભોગવે તેહ અજાણ;
માન નવ તેનું રે, હશે તો ઘટશે વે'લું. દેવ૦ ૩
યોગી અમે ભાઈ યોગ તો સાધ્યો, કાપું તારો સંતાપ,
વાંઝિયાને હું દીકરો આપું, પણ મઠ કે'શે કોને બાપ;
તાપ એ તો તનના રે, લાગ્યું તને મૂઢ ઘેલું. દેવ૦ ૪
તું કહીશ કે પરમારથ કરીએ, તોય માંહી પ્રકટશે તાપ,

છોકરૂ નહિ આપુ તે તો આવી વળગશે, નિરાશી દેશે શાપ;
માપ જાશે બાપુ રે, બ્રહ્માનંદ નહિ રેવુ. દેવ૦ ૫

કાફી ૩ જી.

યોગવાળા જોઈએ રે, તારી અલ્યા સિદ્ધિ કેવી;
પથ્થરની જેવી જોઈ રે, તેવી તો એ છે દેવ દેવી. ટેક. ૧
અણિમા એ તો તું પે'લી અફાળે, સિદ્ધિ શાણી હર તાપ,
એ વિષે હુ પૂછુ છુ હમણાં, દેજે તેનો તુ જબાબ;
પાપ નથી કે'જે રે, સિદ્ધિ તો અમે સેવી સેવી. યોગવાળા૦ ૨
અલ્યા ઇશ્વરે તારો નર દેહ બનાવ્યો, તે તજી થાયે તું માંખ,
ચકલી થઈ ચેં ચેં પેં પેં કરે, આવે બિલાડી તો તોડે પાંખ;
રાંક ત્યારે તુ તો રે, દશા તારી ગણું કેવી. યોગવાળા૦ ૩
સ્થૂળ દેહનો સૂક્ષ્મ દેહ કરો, એ તમારી સિદ્ધિનું જોર,
મોટાના અમે નાના થઈએ, જ્યાં ત્યાં કરો એવો તમે સોર;
તોર વધે તેથી રે, મૂકો મુક્તિ લેવી દેવી. યોગવાળા૦ ૪
લોક કે'શે ભાઇ માણસ મોટો, થઇ ગયો નરકનો જીવ,
આ નર દેહ ધરી તમે એવું ભૂલ્યા, ખાંતે ખોળવો શિવ;
બાપુ જીવ જાશે રે, થશે દશા જેવી તેવી. યોગવાળા૦ ૫

કાફી ૪ થી.

યોગી કહું બીજુ રે, ધ્યાન દઈ સુણજો તમો;
ઊરમી શેણે શમે રે, મોટમપદ શેણે ધમો. ટેક. ૧

---

૨ અણિમા—સૂક્ષ્મરૂપ ધારણ કરવાની સિદ્ધિ. ૪ સ્થૂળ—મોટો સૂક્ષ્મ—નાનો. તોર—મદ.

૫ શિવ—કલ્યાણરૂપ આત્મા જેવી તેવી—અર્થાત્ હલકી.

૧ ઉરમી—મનને ઉછાળો. અથવા ટાઢ, તાપ, ભૂખ, તરસ, અને જન્મ-મરણ, એવી સ્થૂળ દેહની ૭ ઉર્મિયો ધમો—ધૂળ મેળવો.

યોગી બીજી સિદ્ધિ તે મહિમા તારી, તેનાં કરીએ વખાણ,
સમજ આવે તુને અભાગી, કદી ઓળખ્યું પદ નિરવાણ;
વાણ કહું સાચી રે, બાણ મારૂં હૃદ ખમો. યોગી૦ ૨
મહિમાએ તારો મહિમા વાધે, થાવો તમે યોગીરાજ,
પાડી હો તેના પાડા થઈ જાઓ, પછે ભેંશોના થાવ તમે રાજ;
લાજ નવ લાગે રે, નર દેહ નાખી ભમો. યોગી૦ ૩
કીડીના કુંજર થઈ બેસો, પછે પેસો કીચડ માંય,
રીબાઈ રીબાઈને મરો તમે યોગી, કો કાઢનારૂ નવ ત્યાંય;
સિદ્ધિ એવી સાચી રે, ઓળખો મૂઢ સાચો સમો. યોગી૦ ૪
ધીરને ભેટો જઈ સંશય નિવારે, મૂકી જેણે માથાફોડ,
નીરાંતના તો પહોંચી ગયા છે, પરથમથી ભાઈ કોડ;
આપુ જોડ ન તેની રે, વાહોલિયાં શેણે વમો. યોગી૦ ૫

કાફી ૫ મી.

સુણો ઘર ત્રીજું રે, યોગના તમે અધિકારી;
દુઃખડાંમાં ભીજું રે, દયા આવે અતિશે તારી. ટેક. ૧
લઘિમા સિદ્ધિ ત્રીજી છે તારી, નથી અમારી એ સાર,
તાગેકાજે માથાફોડ કરૂં, કાંઇ સમજે તુ સાર અસાર;
ભાર શીદ વે'છે રે, ઉગરવાની નથી બારી. સુણો૦ ૨
ભાઇ મળમૂત્ર ખાઇ કદી ભુંડ થયો તુ, તેનું થવાય પતંગ,
દીપ દેખી તું મરવા પડે ત્યારે, તારૂં બળી જાય સહુ અંગ;
ભંગ થાય ભુંડા રે, કઇક જો તુ વિચારી. સુણો૦ ૩
લોક કે'શે મોટો પેટો હતો તે, થઇ ગયો ટેટારૂપ,

---

૨ મહિમા—મોટું કદ કરવાની સિદ્ધિનું નામ. નિરવાણ પદ—મોક્ષપદ.
૪ સમો—મનુષ્ય દેહરૂપી. ૫ મૂકી—પડીમૂકી. વમો—વામો—વામ ભરો.
૨ લઘિમા—હલકુંરૂપ ધારણ કરવાની શક્તિ.

યોગી ઉપરથી તું સારો દેખાઇશ, પણ ભૂલીશ ભુવનનો ભૂપ,
ચૂપ રહે ચેતી રે, શીખામણ માની મારી સુણો૦ ૪
ખરા થયા તેણે ખોળીને મૂક્યું, યોગ સાધનકેરું કામ,
સાધ્યને રસ્તે ઊતરિયા સૂધા, તરી ગયા એવા તમામ,
બાપુ સત્ય કે'છે રે, આખર જશે એ પર વારી સુણો૦ ૫

કાફી ૬ ઠ્ઠી.

કેવું છે ઘર ચોથું રે, તે તો આપું ઉઘાડી,
બેશે જાણ્યો પાડો રે, કે રાતે જાણી પાડી. ટેક -- ૧
એવો ભ્રમ ભાઈરે' નહિ તમને, એવી કરીશું વાત,
સિદ્ધિઓની અમે સહુ સમજાવું, એક એક લઈ જાત,
ભાત ભુંડી જેની રે, વીસરાવે મુક્તિ માડી. કેવું છે૦ ૨
ભાઈ ભૂતરૂપે તમે ભરમાશો, પ્રાપ્તિનો પામી પાર,
સર્વે પ્રાણીનું ઇંદ્રિ દેખાશે, એથી બાજી કયો સાર,
માર જાશે જમનો રે, વાત તમે જાણો ધાડી કેવું છે૦ ૩
વળી પ્રાણીઇંદ્રિનો દેવ દેખાશે, પછે તેનો જેહ સબંધ,
અજવાળું થઈ જશે એમ મન ધારો, હું તો ધાઉં થાશો અંધ,

બધ બહુ બાઝે રે, અજ્ઞાનની ઓઢો સાડી. કેવું છે૦ ૪
મારૂં ન માનો તો પૂછો શાણાને, ધીર જેવો ધનવંત,
નીરાંત કરે સહુ નીરાંત તારી, ભેટાડે ખરો ભગવત;
ચંત થાય ચોખુ રે, બાપુ મટે આંખ આડી. કેવુ છે૦ ૫

કાફી ૭ મી.

પાંચમું પદ તારૂં રે, ખુલ્લુ કરે છે બાપુ;
વીણી વીણી આજે રે, હાથ તારે હુ આપું. ટેક. ૧
સૂરજ જેવો આજ થયો મારે, સિદ્ધિ પ્રાકાશ્ય ઉજાસ,
હવે મારે કંઈ બાકી નથી ભાઈ, જગત થયુ મારૂં દાસ;
પાસ રાખું તેને રે, આપે પેલું જેહ દાપુ. પાંચમુ૦ ૨
યોગી પરલોકમાં તારો બાપ બિરાજે, નરકકુંડમાં નાંય,
પ્રાકાશ્યવડે તને મોહું જણાયે, તારો બાપ ગોદા કેવા ખાય;
આય કેવી એની રે, દર્શન દઈ દુખ કાપુ. પાંચમુ૦ ૩
વળી આ લોકનાં છીનાળાં જાણે તું, યાંની ત્યાંની સહુ વાત,
યોગી મોટા થઈ મનમાં ફૂલો તમે, પણ ભૂલ્યા છો જાત;
જ્ઞાત મૂકી પેલી રે, ભાંગ્યાં હાડ પગ ચાપુ. પાંચમુ૦ ૪
એ જાણેથી અરથ એટલો, થયો જાણ્યા તમે મૂઢ,
પણ બ્રહ્મમાં તમે ભૂલા પડ્યા તેથી, વીસર્યા ગરૂડારૂઢ;
બાપુ ગૂઢ ગયુ નાસી રે, સિદ્ધિ કે'છે હું શાપુ. પાંચમુ૦ ૫

કાફી ૮ મી.

બોધ કંઇ માનો રે, ભલુ તમે મનમાં ધરો;

---

૪ બધ-(કર્મ વાસનાના). ૫ ચંત-ચિત્ત.
૨ પ્રાકાશ્ય—ત્રણે લોકની વાત જાણવાની શક્તિરૂપ સિદ્ધિ. ૩ આય—શક્તિ. ૪ ચાપુ—પગનુ ચાપવું. ૫ ગૂઢ—ગૂઢ બ્રહ્મતત્વ.

યોગનો ગઢ મોટો રે, ભાઈ ધાર બેના છરો ટેક૦ ૧
છઠ્ઠુ પદ તમે પામીને બેઠા, થયા જોગધારી અનુપ,
અનુપમ રૂપ લાધ્યો તેથી અન્યા, ભૂ યો તુ તારૂ રૂપ,
કૂપ માહી પડિયો રે, ઊતર્યો નહિ તારો બરો બોધ૦ ૨
જેમ બાજીગર વસ્ત્રના બનાવે, પૂતળા તે પેરપેર,
પછી તેને થેઈ થેઇ નચાવે જોનાર આગળ મે'ર,
ફેર થાય કૂડો રે, ચાડિયાને ફે'રો ચરો બોધ૦ ૩
તેમ અ યા તુ સહુની માયા જાણે, ચાડિયો થઇ તતકાળ,
જ્ઞાનગર્થ નવ મળે કદા તો, તને મુકી કરશે બેહાલ,
માલ જાશે મૂળગો રે, દશે ત્યારે કરશો વરો બોધ૦ ૪
ઈશ્વિર માયાની માથાફોડ માહી, મરશો તમે મતિ મૂઢ,
કામ ક્રોધ લોભ આવી વળગશે, મોહ આદિક રિપુ ગઢ,
બૂઢ થઇશ કપિમા રે, બાપુ જ્ઞાન હૃદયે ભરો બોધ૦ ૫

કાફી ૯ મી

માનો માનો મારૂ રે, હઠયોગ મૂકી પરો,
નહિ વળે કઈ તારૂ રે, જાણજે એ તો છૂપો ધરો ટેક ૧
સાતમી સિદ્ધિ મોટામા મોટી, જેનુ વશિતા એવુ નામ,
એ મળી તેનુ તો કારજ સરી ગયુ, યોગવાળા કહેછે તમામ,
શ્યામ નથી એમા રે, વિશ્વામ સત શાણે કરો માનો૦ ૨
એક મહાઅજ્ઞાની દુખ વેઠે છે, રોગથી અપરમપાર,

---

૨ છઠ્ઠુ પદ—ઇશિત્વ સિદ્ધિરૂપ-બીજાના ઉપર સ્વામીત્વ પ્રાપ્ત કરવાની શક્તિરૂપ સિદ્ધિ બરો—મદ

૩ ચરો—ફેરો અથવા ફરીને પૈશા મેળવો

૨ વશિતા સર્વને વશ કરવાની શક્તિરૂપ સિદ્ધિ બાપુઅ તેને ઇંદ્રિયોનો નિગ્રહ કરી વિષયથી અસગ રહેવાની શક્તિરૂપે વર્ણી જણાય છે

શ્યામ સલૂણા શુદ્ધ બુદ્ધ ભૂલી, અંતર પ્રગટી આગી,
રિતુ વસંત ને રમવા ચાલી, જેને વચન ગલોલી વાગી;
કામણગારે કોઇ પેર દાગી. લાલનસેં૦ ૨
પ્રેમ ગુલાલકી ઝોરી ભરકે, ગોઠ ગોવિંદજીકે માગી,
મન્મથ પૂર્ણ કરો હે મોરારિ, નારી નાચત કૂદત નાગી;
અનભે થઈ ભય ગયો ભાગી. લાલનસેં૦ ૩
બાંહ્ય પકરકે રાધે બોલી, કહાં જયો કાન કહોરી,
ભોજલનો સ્વામી સદા નિષ્કામી, પામી પ્રીતે શામ સુવાગી;
જેણે ઓઢી અવિચળ ધાગી. લાલનસેં૦ ૪

પદ ૩ જું.

કોઇ હરદમ હોરી મચાવે, મચાવે કોઇ હરદમ હોરી. ટેક
નાભિકમળથી સુર ચલત હે, શબ્દમે સુરતી મિલાવે,
પસર્યું હોય તેને પાછુ સંકેલે, રેમ રેમ રંગ લાવે;
એણીપેરે પિયુકું રીઝાવે. કોય હરદમ૦ ૧

---

૨ સલૂણા—મીઠા—રમ્ય. હે શ્યામ! તમને જોઇને શુદ્ધ તથા બુદ્ધ હું ભૂલી છું—બ્રહ્મને વિષે એકતાનતા થવાથી બહિર્વૃત્તિ નાશ પામી છે. (એ રીતે બધે આધ્યાત્મ પરત્વે અર્થ બેસાડવો). રિતુ—ઋતુ. વચન ગલોલી—(ગુરૂ ઉપદેશરૂપી). દાગી—ડાઘ કર્યો—નિશાની કરી.

૩ ઝોરી—ઝોળી. ગોવિંદજીકે—ગોવિંદની પાસે મન્મથ-કામ-બ્રહ્માનંદરૂપી કામના. નારી—(બુદ્ધિરૂપી). નાગી—વાસનારૂપી વસ્ત્ર વિનાની. અનભે—નિર્ભય. સુવાગી—સુહાગી

૧ હરદમ—હમેશ. નાભિકમળમાંથી સુર ચલત હે—ચાલે છે-નિકળે છે. તે શબ્દમેં—તે સુરમાં સુરતી અંતર્વૃત્તિ મિલાવે—મેળવે છે. પસર્યું ઈ૦—પસર્યું હોય તેને પાછું સંકેલે—સંકેલી લઈ રેમે રેમે—રોને રામ રંગ લાવે—લગાડે છે. તાત્પર્ય કે નાભિકમળમાંથી (જે ગુરૂનો શબ્દ નીકળે) તેમાં અંતર્વૃત્તિ મેળવી (મન આદિક) જે પસરી ગયું હોય (ફેલાઈ ગયું હોય)

હદ ને બેહદ છૂટી ગઈ, અનહદ ઉઠી લે'ર બલજાઉં;
ગુણ ને અવગુણ સે'જે ગળ્યા, નહિ પ્રીતિ ને વેર મહાદશા૦ ૪
એવા સુખ કોઈ સજોગિયા માણશે, સોળ સજી શણગાર બલજાઉં,
ભોજો ભગત કહે એવી ભક્તિ કરતા તે, પો'ચ્યા છે પરા ને પાર મા૦ ૫

કવિત ૧ લું

ભાવ શંખ માથે ભારે બે, ભક્તિતણો તુ છેડો ગ્રે',
નિઠતો નો સાઇ સાચો છે, જો ચાલ્ય તો અમર રે' ૧
જો ચેત તો સુખે પાળ, જમકિંકરને પાછા વાળ્ય,
જો સૂઇ રે' નહિ આતમરામ, ભેલાઇ જાશે તારૂ ગામ ૨
આ કળિયુગમા લાગે બીક, તેમા રહેવુ ઠીકોઠીક,
જમકિંકરની ભારે વાત, ભેળી ગે'ર ઉપજાવે ઘાત ૩
જે કોઈ નગ પગથિયે ચઢે, હડશેલે તો પાછા પડે,
એ દૈત્યોનુ બળ છે બહુ, ભવસાગરમા રહ્યા છે સહુ ૪
કોઈ કોઈ આવીને આફળ્યા, થયુ ધિંગાણુ ધરાર,
દૈત્ય લાગ્યા ડોલવા, તેને બરછિયુના માર ૫
બાંધવા હતા તે તતરિયા, શત્રુ ભાગ્યા ચાર,
ભોજો ભગત કહે ગુરૂપ્રતાપે, પછે વરતાણો જેજેકાર ૬

---

૫ સજોગિયા—મારા સંજોગ (સરાર)વાળા

૧ નિઠનો ઈ૦—તુ ભક્તિ કરતા પાછો હઠતો નો (નહિ), કેમકે સાઇ (પરમેશ્વર) સાચો છે ચાલ્યા—(ભક્તિને માર્ગે)

૨ જો ઈ૦—જો તુ સૂઇ રહે તો આતમરામ—આત્મારામને જાણે નહિ અને ન જાણે તો તારૂ શરીરરૂપી ગામ ભેનાઈ જશે—શરીરનો નાશ થઇ જાગે તેને—જે ચેત્યા નથી તેને ૦

૪ દૈત્ય—કામાદિક ૬ બાંધવા ઈ૦—ભોજો ભગત કહે છે કે ગુરૂપ્રતાપે જેને બાંધવા હતા તે તતરિયા—ત્રાગે રહી ગયા કે તણાઇ ગયા(?)અને ચાર શત્રુ—કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ એ પણ ભાગી ગયા પછી જેજેકાર વરતાણે — વ્રતાઇ

કવિત ૨ જું.

આ કળિયુગમાં એવું થયું, માન મોટાનું ઘટી ગયું;
સુરિનર મુનિવર ભેઠા ખાય, કાયર ઉઠી રણમાં જાય. ૧
કીડી બેડી કટકાયું કરે, બાણ લઇને જુદ્ધા ફરે;
બાણના બળિયા દીસે બહુ, તેની વાત કરે તે માને સહુ. ૨
કામ ક્રોધ મદ મોહ ને દામ, જેસે ઠાઉકું કીધું કામ;
હાથ ન રહે ને હડી કરે, મરતાશુ ભેલા મરે. ૩
ચાર યુગમાં પોતે ફરે, ચકવે રાજ સંસારમાં કરે;
સોંઢા રાજા ન ગાંજે કોય, પલમાં નગરી બેલી જોય. ૪
દશ દરવાજા હાથે દઇ, ગઢકોટમાં સૂતા જઇ;
ભારે શે'ર ભૂલવણી માંહી, સર્વે સસાર તો રહ્યો ધુચાઈ. ૫
અંધા નર આફળે, જ્યાં જાય ત્યાં આડો કોટ;
ભોજો ભગત કહે ગુરૂપ્રતાપે, નર નીકળ્યા કોડ્યમાં કોક. ૬

કવિત ૩ જું.

હેત વિના ન હાલિયે જેમ, ગોકિર ચઢિયું ગામ;
પડતો પૂરાનો પૂગશે સન્મુખ લડવાને શ્યામ. ૧

---

૧ મોટાનું—બ્રાહ્મણાદિકનુ. કાયર—શૂદ્રાદિક. ૨ કટકાયું—કરડાગીઓ. કીડી—માયારૂપી. બાણ—પંચ વિષયરૂપી જુદ્ધા—કામાદિક તેની—વિષયની.

૩ કામ ઇ૦—કામાદિક જેવાએ ઠાઉકું (વ્યવહારમાં ઠરેલ) કામ કીધુ. હાથ ઇ૦—કામાદિક હાથમા રહેતા નથી તે (પણ) હડી કરે છે—ધસે છે અને મરનારનીસાથે મરે છે—અર્થાત્ ફરી જન્મતાની સાથે જન્મે છે. અથવા મરનારની સાથે (જીવન્મુક્ત થનારની સાથે) મરે છે—નાશપામેછે.

૪ સોંઢા—જોરાવર-ઠગ. રાજા—કામાદિક. ગાંજે—જીતે (કામાદિકને). નગરી—દેહરૂપી. બેલી-ઉજડ કરી. ૫ દશ દરવાજા—દેહના દશ દ્વાર. ગઢકોટ—અંત કરણરૂપી. શેહેર—દેહ રૂપી.

૧ હેત ઇ૦—જેમ ગોકિરમાં (ભુમિયામાં) હેત હોય તો ગામ ચઢે

હદ ને બેહદ છૂટી ગઇ, અનહદ ઉઠી લે'ર બલજાઉં;
ગુણ ને અવગુણ સે'જે ગળ્યા, નહિ પ્રીતિ ને વેર. મહાદશા૦ ૪
એવાં સુખ કોઈ સંજોગિયા માણશે, સોળ સજી શણગાર બલજાઉં;
ભોજો ભગત કહે એવી ભક્તિ કરતા તે, પો'ચ્યા છે પરા ને પાર. મા૦ ૫

કવિત ૧ લું.

ભાવ રાખ માથે ભારે બે, ભક્તિતણો તું છેડો એ';
નિઠતો નો સાંઇ સાચો છે, જો ચાલ્ય તો અમર રે'. ૧
જો ચેત તો સુખે પાળ, જમકિંકરને પાછા વાળ્ય;
જો સૂઇ રે' નહિ આતમરામ, ભેલાઇ જાશે તારૂં ગામ. ૨
આ કળિયુગમાં લાગે બીક, તેમાં રહેવુ ઠીકોઠીક;
જમકિંકરની ભારે વાત, ભેળી શે'ર ઉપજાવે ઘાત. ૩
જે કોઈ નર પગથિયે ચઢે, હડશેલે તો પાછા પડે;
એ દૈત્યોનુ બળ છે બહુ, ભવસાગરમાં રહ્યા છે સહુ. ૪
કોઈ કોઈ આવીને આફળ્યા, થયું ધિંગાણું ધશર;
દૈત્ય લાગ્યા ડોલવા, તેને બરછિયુંના માર. ૫
બાંધવા હતા તે તલરિયા, શત્રુ ભાગ્યા ચાર;
ભોજો ભગત કહે ગુરૂપ્રતાપે, પછે વરતાણો જેજેકાર. ૬

---

૫ સંજોગિયા–સારા સંજોગ (સંસ્કાર)વાળા.

૧ નિઠનો ઈ૦–તુ ભક્તિ કરતા પાછો હઠનો નો (નહિ), કેમકે સાંઇ (પરમેશ્વર) સાચો છે. ચાલ્યા–(ભક્તિને માર્ગે).

૨ જો ઈ૦–જો તું સૂઇ રહે તો આતમરામ–આત્મારામને જાણે નહિ અને ન જાણે તો તારૂ શરીરરૂપી ગામ ભેલાઈ જશે–શરીરનો નાશ થઇ જાગે. તેને–જે ચેત્યા નથી તેને.

૪ દૈત્ય–કામાદિક ૬ બાંધવા ઈ૦–ભોજો ભગત કહે છે કે, ગુરૂપ્રતાપે જેને બાંધવા હતા તે તલરિયા–તળેર રહી ગયા કે તણાઇ ગયા(?)અને ચાર શત્રુ–કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ એ પણ ભાગી ગયા પછી જેજેકાર વરતાણો–વરતાઇ રહ્યો.

કવિત ૨ જું.

આ કળિયુગમાં એવું થયું, માન મોટાનું ઘટી ગયુ;
સુરિનર મુનિવર ખોડા ખાય, કાયર ઉઠી રણમાં જાય. ૧
કીડી બેઠી કટકાયું કરે, બાણ લઇને જુદ્ધા ફરે;
બાણના બળિયા દીસે બહુ, તેની વાત કરે તે માને સહુ. ૨
કામ ક્રોધ મદ મોહ ને દામ, જેસે ઠાઉકું કીધુ કામ;
હાથ ન રહે ને હડી કરે, મરતાશુ ભેલા મરે. ૩
ચાર યુગમાં પોતે ફરે, ચકવે રાજ સસારમાં કરે;
સોંઠા રાજા ન ગાંજે કોય, પલમાં નગરી ભેઠી જાય. ૪
દશ દરવાજા હાથે દઇ, ગઢકોટમા સૂતા જઇ;
ભારે શે'ર જુલાવણી માંહી, સર્વે સસાર તો રહ્યો ધુચાઈ. ૫
અધા નર આફળે, જ્યાં જાય ત્યાં આડો કોટ;
ભોજો ભગત કહે ગુરુપ્રતાપે, નર નીકળ્યા ક્રોડ્યુમાં કોક. ૬

કવિત ૩ જું.

હેત વિના ન હાલિયે જેમ, ગોકિર ચઢિયુ ગામ;
પડતો પૂરાનો પૂગશે સન્મુખ લડવાને શ્યામ. ૧

---

૧ મોટાનુ–બ્રાહ્મણાદિકનુ. કાયર–શૂદ્રાદિક. ૨ કટકાયું–કરડાગીઓ. કીડી––માયારૂપી. બાણ–પચ વિષયરૂપી જુદ્ધા–કામાદિક તેની–વિષયની

૩ કામ ઇ૰—કામાદિક જેનાએ ઠાઉકુ (વ્યવહારમા ઠરેલ) કામ કીધુ. હાથ ઇ૰—કામાદિક હાથમાં રહેતા નથી તે (પણ) હડી કરે છે–ધસે છે અને મરનારની સાથે મરે છે—અર્થાત્ ફરી જન્મતાની સાથે જન્મે છે. અથવા મરનારની સાથે (જીવન્મુક્ત થનારની સાથે) મરે છે–નાશપામેછે.

૪ સોંઠા—જોરાવર–દંગ. રાજા–કામાદિક ગાજે–જીતે (કામાદિકને). નગરી–દેહરૂપી. ભેઠી–ઉજ્જડ કરી. ૫ દશ દરવાજા—દેહના દશ દ્વાર ગઢકોટ–અંત કરણરૂપી શેહેર–દેહ રૂપી.

૧ હેત ઇ૰—જેમ ગોફિરમા (જુમિયામાં) હેત હોય તો ગામ ચઢે

કાઢી ને રણમા કોપિયા નહિ રહ્યાનુ ઠામ,
મલ્લ હોય તો મૂક, નહિ કાયરનુ કામ ૨
શત્રુ હતા તે સહારિયા, ભય ભાગી જાય,
ચોકી કાપી શામની, જઈ અમરાપુર વાતુ વચાય ૩
રમનારા રમશે ખરી, નિત્યના ખેલ માય,
ભાવ હશે તો સો ભાળશે, સાચાની સાખ્ય પુરાય ૪
જેણે બાંધી નાથશુ, એ જાગો જગ જાણ,
જે નર બેઠા પાટિયે, ઉડચા જાય વા'ણ ૫
રામ આગળ રતિ જેટલો, વાતરિયે વતરાય,
ટેભો નાવે ત્રિકમા, કેમ કરી સાજો થાવ ૬
શરીર જેનુ સાજુ નહિ, પૂર્ણ લાગ્યા ઘાય,
એને માથે આવી બની, રહ્યો રણ મોઝાર ૭

છે-જાય છે તેમ ભક્તિરૂપી રણક્ષેત્રમા પણ હેત (પ્રેમ) વિના ન હાલીએ-જવાતુ નથી એ લડાઇમા જે કોઈ પૂરો (સપૂર્ણ પ્રેમી) હશે તેનો પડતો (પડછો) પૂગશે, કેમકે સ્વામની સાથે તે લડાઇ લડવાની છે

૨ મૂક—રણમા આગળ પગનુ મૂક ૩ શત્રુ-કામાદિ ચોકી—માયારૂપી. ૪ રમનારા ઈ૦—જે યુદ્ધમા રમનારા હશે તે ખરી (ખરેખરી રીતે) રમશે-ખેલશે નિત્યના-અખડના સાચો-ચક્ષ

૫ પાટિયે-ભક્તિરૂપી વહાણને પાટિયે ૬ રામ ઈ૦—રામ આગળ (રામની ભક્તિથી) જે પુરૂષ રતિ જેટલો વાતરિયે પણ વતરાયો હોય (કપાયો હોય) તેને ટેભો લાગે નહિ-તે પાછો સધાય નહિ મતલબ કે રામ ભક્તિથી ઘાયલ થયેલો પુરૂષ પાછો સસારમા સધાતો નથી

૭ એને ઈ૦—હરિભક્તને માથે યુદ્ધમા મરવાની વેળા આવી બની તેથી તે રણમાજ રહ્યો મતલબ કે ભક્તિમાથી નીકળીને પાછો સસારમા ન ગયો

કર કાઢી કટકા કર્યા, ચર્ણ વિના કેમ ચલાય;
ભોજો ભગત કહે ગુરૂપ્રતાપે, તે નર વિમાનમાં હુંકા જાય. ૮

કવિત ૪ થું.

હેતે ને પ્રીતે હાલવું, નર રહેવું હુશિયાર;
ખુલિયુંતાણા ખેલ કરવાને, ઝુંઝવું વણ હથિયાર. ૧
ઘેન' ધારણ ને ત્યાગવું, રહેવું એકલું યાર;
માંડતાં પગને મોરશે, ચીર કરશે ચાર. ૨
એવિયું વાટું વસમિયું, ખેલ ખાંડાંની ધાર;
ત્યાં નરતે ને સુરતે ચાલવુ, ઘડી ન લગાડવી વાર. ૩
મોટો માર્ગ સહી કર્યો, તલખે તલખે તૈયાર;
પ પેથી પૃથવી આવી રહ્યા, આગળ પિયારનો ખાડ. ૪
પ્રાણ ઓના નહિ પાતલા, જગો જગ જાડો;
ત્યાં મહામતિ મુઝાઇ રહ્યા, એવો અઘાટ ઘાટ આડો. ૫
ત્યાં જીવતા કેમ જઇ શકે, મુવેલ ઉડચા જાય;
ઝીણી રેતીમાં ગડા નહિ ભળે, રજમાં રજ સમાય. ૬

---

૮ કર ઇ૦—કર્મેંદ્રિયરૂપી કર તથા ચરણના કટકા કર્યા અર્થાત્ કર્મ ધર્મ તજી દીધા અને એક બ્રહ્મમાં વૃત્તિ લીન કરી તે પુરૂષો વિમાનમાં હુંકા જાય છે–મુક્તિ પામે છે.

૨ ઘેન ધારણ–(મોહરૂપી). મોરશે—ભાગશે. ચીર—ચીરા. અર્થાત્ ભક્તિ કરવાના આરંભમાંજ મુમુક્ષુને પાડશે.

૪ તલખે તલખે—તલપે તલપે—તકે તકે. પંપેથી–લક્ષ્મોરાશીરૂપી પંથમાંથી પૃથ્વીમાં (મનુષ્ય જન્મમાં) આવી રહ્યા, તો ત્યાં પણ આગળ પિયારનો (સ્નેહનો) ખાડ છે.

૫ ઓના–એના. ૬ જીવતા—સંસારી. મુવેલ–મુક્ત. ગડા—ગાંગડા.

વણ સ્થળ નર ઉડ્યા જાય, એને નહિ આભનું એંધાણ,
ઘણે થોડે દહાડે નર ઘરે ગયા, ઓળખી પોતાનું પ્રાણ. ૭
ચૌદસુ ધામ જઇ સહી કર્યું, જીવને મહાસુખ થાય;
ગ્રહી ટેક ને આસન રચ્યા, સત્યમાં તમ સમાય. ૮
હોસેથી જેનર હાલિયા, એના મનની વૃત્તિ જોય,
ભોજો ભગત કહે ગુરૂમતાપે, હવે કળિયુગમાં લાગે કોય. ૯

કવિત ૫ મું.

નેજો આવ્યો જેને નામનો, હાલશે ધણી હજુર રે;
અભાગી સામા જઇ આફળ્યા, તનમાં વાગ્યા તૂર રે. ૧
નર આકાર તિયાં નહિ, નહિ રૂપ ને રંગ;
નહિ પુરૂષનો પ્રવેશ, નહિ નારીનો સંગ. ૨
અટકળમાં આવે નહિ, લેખું નહિ લગાર;
વાણીએ કેમ કરી વર્ણવું, વાતું પરા ને પાર. ૩
પરા ને પારથી પીછિયે, જો સદ્ગુરૂ ભેદ બતાવે;
સોહં જપો તમે સુમણા, તો અગમતણી ગમ આવે. ૪

---

૭ વણ સ્થળે—બ્રહ્મમાં (બ્રહ્મ સર્વત્ર છે માટે એનું અમુક સ્થળ છે નહિ) ઘણે થોડે દહાડે-કેટલેક જન્મે ઘરે-બ્રહ્મધામમાં પ્રાણ-મૂળસ્વરૂપ

૮ ચૌદસુ ધામ—ચૌદલોકને સહી કર્યાં-જીત્યા આસન-પદ્મ, સ્વસ્તિક વગેરે. સત્ય ઇ૦-સત્ય બ્રહ્મમાં માયારૂપી તમ સમાઇ જાય છે.

૯ જોય ઇ૦—જે પુરૂષો મુક્ત થઇ ગયા છે તેમના મનની વૃત્તિઓ જોણી -તેને અનુસરવું.

૧ નેજો-નિશાન અભાગી ઇ૦—જે અભાગી હતા તે પ્રેમ યુદ્ધમાં સામા જઇને આફળ્યા અને તેના તનમાં તૂર (રણશીંગા) વાગ્યા (નોપ તેઓ ચેત્યા નહિ—મુક્ત થયા નહિ)

૨ તિયાં (ત્યાં)-બ્રહ્મધામમાં. ૪ સુમણા-સુમુમુ

કાફી ૧૯ મી

આડબર જાઠો રે, આને તારે શે કામે,
તરતુ એક તણે રે, સાહેબના સત નામે ટેક ૧
સાત્તમી સિદ્ધિ તે કહુ હમાણા, અપતિહતાજ્ઞા નામ,
એ જાણી તેણે સરસ જાણ્યુ, યોગીઓ કે' થઇ ગયુ કામ,
આમ'શુ ભૂલો રે, દૂવો તમે ખોટે દામે આડબર૦ ૨
હુકમ ઉડાવે નગ પશુ પખી, એથી વધ્યુ શુ ગુમાન,
આવી વળગી અકળામણ એ તો, મિ'યા તુ હુ માન,
ગુમાન જશે ઘે ના રે, પો એ નર પ્રમનામે આડબર૦ ૩
ઓપદેવને એ સિદ્ધિ જડી'તી, થયા વશ વાઘ ને નાગ,
જ્ઞાનદેવે જ્યારે ગમ બતાવી, આવી લાગ્યા એ તો પાગ,
રાગ ગયા નાશી રે, ઓળખ્યા આત્મારામે આડબર૦ ૪
બાપુને એમ હુ પદ લાગ્યુ, દૂટી ગતુ નીગત નામે,
મારૂ કહ્યુ જો લ ગે હૃદયમા, તો તા વેદના વામે,
બાપુ આવે કામે રે, ગુરૂને જ્યારે શિરનામે આડબર૦ ૫

કાફી ૨૦ મી

ભૂલો નહિ ભ્રમમા રે, તો તો થાય કામ ભાઈ,
નથી નાનો મોટો રે, નથી એને ભાઈબાઈ ટેક ૧
અઠાગમી સિદ્ધિની આશ બતાવુ, થઇ જઓ જેથી નિગશ,
સાપ્રગમામાથો સાપ છૂટે જેમ, તેમ છૂટે સિદ્ધિના પાશ,
આગ વધે ઊડી રે, માને તો માણો જદુગઈ ભૂલો૦ ૨

---

૩ અપ્રતિહતાજ્ઞા—કરેલી આજ્ઞા ભગ ન થવારૂપ સિદ્ધિ ૪ ઓપ-
દે—ગે ાામે ા ભ ત એ ાાસની સ્વાી કે નો દનો

કામરૂપા સિદ્ધિ કારમી બાઇ, જેથી મળે ધારેલું રૂપ,
રૂપ જોઇ મોહ સર્વને જાગે, થાયે તદાકાર તદ્રૂપ,
ભૂલે ભૂપ મોટા રે, સિધ્ધિ શુ ધારે સગાઇ. ભૂલો૦
એ સિધ્ધિ કામદેવે મેળવી, મોહિત કર્યાં સરવ,
તેની ગતિ અમે વાર્ણી દખાડુ, લખી લેજો તમે પન;
તર્ત તોડો તેને રે, જદા મનના ન્યાયી. ભૂલો૦
શકરને ભોળવવા ગયા'તા, કામરૂપ સિધ્ધિએ કામ,
બળી ભસ્મ થયા ક્ષણુ માહી, હારી બેઠા પછે હામ;
બાપુ નામ સાચુ રે, બીજુ જૂઠુ સઈ શઈ ભૂલો૦ ૫

બ્રહ્મબોધ.

રાત દા'ડો બેડીમા રે'વુ, નીકળવાની નવ જાગ,
ઋતુ બતુ તો વર્વેને સોપી, એ તો તપાસે લાગ,
બાપુ નામ ભૂલાવે રે, આશાપાશ ન ન છૂટે. બેડી૦ ૫

કાફી ૨૭

ન છૂટે એવુ શુ છે રે, તે તો આજ જોઇએ વે'ના,
ભેદ જોઇએ એ તો રે, વિચારીએ વસ્તુ પે'લા ટેક ૧
અફીણનો બધાયણી થયો, નિત્ય ખાયે વસુ અઢીભાર,
ગાજો પીએ ન ભાગ પીએ છે, એ પણ છૂટે નિરધાર,
વાર નવ લાગે રે, ટેકે જોઇશુ ચઢેના ન છૂટે૦ ૨
વ્યભિચારી કુકુ કર્મ મૂકે, ખાયે શિર પે જાગ,
ચોગ ચોરવુ ચૂકે વે'લો, મહીપતનો ખાઇ માર,
એમ સહુ છૂટે રે, પણ પાશ એકે જડેના ન છૂટે૦ ૩
દુર્ગુણ જાયે સદ્ગુણથી, સદગુણ દુર્ગુણથી જાય,
આશાનો પાશ અનગ નવ થાયે ખત્તા ખાતેથી ખાય,
મોટોપાશ એ તો રે, છે દૃઢ લોઢે મઢેના ન છૂટે૦ ૪
સદ્ગુરુ વાર વાર સમજાવે, આશા છોડો અવિચાર,
ગુરુનામવાળાને ફાંદ ફસાવે, બા'રચના જાણે વિચાર,
બાપુ મોડ સાચો રે, જ્ઞાન ઘોડે ચડેના ન છૂટે૦ ૫

(તિક મામ વગેરે) એ બેડી—સ્ત્રી અને વન [illegible]ુ છે કે "कान्ताकनकसूत्रेणवटि तमस्त्जगत् । नासुतेरविरक्तश्चोद्भनात परमश्वर " ॥

૨ ટેકે ઇ૦—તે ટે મા ચઢે ા જોઇએ અર્થાત્ દૃઢ મનના જોઇએ ૩ પણ ઈ૦—પણ તે સર્વને એક પાશથી જડેલા છે તેથી તે છૂટે છે

૫ બા'રચના ઈ૦—બાહારના—વ્યવહાર માર્ગના વિચાર જાણે બાપુ ઇ૦—બાપુ કહે છે કે જે જ્ઞાનરૂપી ઘોડે ચડેના (તે પર સ્વાર થયેના) હશે તેમનો કોડ સાચો થશે

કાફી ૩ જી.

જુઓ ઝાડ એક ઉગ્યુ રે, ફળ તેનાં લેજો ફોલી;
જાળવજો જુગતે રે, ત્રાજવામાં લેજો તોલી. ટેક. ૧
બ્રહ્મરૂપ એક વૃક્ષ બની ગયો, તેના મૂળ પ્રકૃતિ પુર્ષ,
પ્રકૃતિએ બે બાળક જન્મ્યા, જેને વળગ્યા તે થયા મૂર્ખ;
એવા બે બેટા રે, જન્મી જાણે ભાયડો ભોળી. જુઓ૦ ૨
એકનુ નામ તો તત્વ મોટું, બીજાનું ભાઈ અહંકાર,
એ અહંકારને ત્રણ છોકરા હુઆ, તેનાં નામ કહું નિરધાર;
કાન દઈ સુણજો રે, ઝટ ઝટ નાખુ બોલી. જુઓ૦ ૩
સત્વ રજ અને તમ નામ તેનાં, કહુ તેનો પરિવાર,
તમે મોટાં ભૂત નિપાયા, વિષયાદિ અવિધાર;
રજે દશ ઈંદ્રિ રે, બનાવી છાલી છોલી. જુઓ૦ ૪

---

૨ પ્રકૃતિ–અનાદિ માયા. પુર્ષ (પુરૂષ)–ચેતન્ય. ૩ તત્વ મોટું—મહત્તત્વ. ચૈતન્ય જે સર્વત્ર વ્યાપ્ત છે તેમા સ્વભાવના યોગથી (સ્વાભાવિક રીતે) ઉપજેલુ એક અવ્યક્ત તત્વ એ તત્વ ઉત્પત્તિમાત્રનું મોટું બીજભૂત છે માટે એને મહત્તત્વ કહે છે અહંકાર—અમુક પદાર્થમાં તાદાત્મ્યપણાનું અભિમાન (એ અહંકાર તત્વની ઉત્પત્તિ બાપુ પ્રકૃતિથી થયેલી કહે છે પણ બીજા કેટલાક તત્વવેત્તાઓ મહત્તત્વથી કહે છે. અર્થાત્ મહત્તત્વ જે છેક અવ્યક્ત હતુ તે લગારેક વ્યક્ત થયુ તેનું નામજ અહંકાર)

સત્વમાંથી મન આદિક જાણો, તેના દેવતણો વિસ્તાર,
એ ભ્રમજાળ છે મૃગજળ જેવું, શુદ્ધ બ્રહ્મ વૃક્ષને કરીએ ખ્વાર;
ખાવાં જોઇએ તે ઉછેરે રે, બાપુ વૃક્ષ મન ડાળી. જુગે૦ ૫

કાફી ૪ થી.

ગુરૂજી તમે કો'છો રે, બ્રહ્મ તારી પાસે વસ્યો;
મને નવ દીસે રે, કયા રસે એ તો રસ્યો. ટેક. ૧
માથું બ્રહ્મ કે બ્રહ્મમાં માથુ, બ્રહ્મ આંખમાં કે આંખ બ્રહ્મ,
નાકમાં એ વસિયો કે મુખમાં, એ વિષે થાય મુને ભ્રમ;
સંશે નિવારો રે, ભ્રમમાંથી જાઉં ખસ્યો. ગુરૂજી૦ ૨
હાથમાં કે પગમાં ગુરૂ, હૃદય કે છાતી માય,
પગમાં હોય તો પણું નહિ વે'લો, બ્રહ્મ બેઠા છે કયાંય;
વદો ગુરૂ મોટા રે, શિષ્ય જ્યારે કમાણી કરશે. ગુરૂજી૦ ૩
ગુરૂજી કે' તમે શિષ્ય સાંભળો, આંમળો કાઢી આજ,
એક અવયવે નવ વા'લો બિરાજે, પાણી પે'લી બાંધું પાજ;
દૃઢ હોય ધ્યાને રે, નથી એ તો જશ્યો તરશ્યો. ગુરૂજી૦ ૪
જેટલા ધ્યાને ધરીને જાઓ, તેટલો પાસે એહ,
રૂપ રંગ વિનાનો તદ્રૂપ થાશે, જ્યારે ધ્યાનનો ચઢશે મેહ;
બાપુ સહુ રૂપે રે, જોશો જગદીશ જશો. ગુરૂજી૦ ૫

કાફી ૫ મી.

જ્ઞાનીઓ બતાવુ રે, બંધ મુક્તિ આત્મા કેવો;
આંખ મીચી ઉઘાડો રે, દઢતા ધરો તો સેવો. ટેક. ૧
સૂક્ષ્મ બુદ્ધિ હોય તો સમજાશે, નહિ તો કરશો ન માથાકૂટ,
સે'લું ઘટ તો અમો બતાવુ, પીઓ અમૃતનો છે ઘૂટ;
ખુંટ મારી ખોલુ રે, કહુ બ્રહ્મ જેવો તેવો. જ્ઞાનીઓ૦ ૨
ચૈતન્યમા દ્રશ્ય કલ્પવુ જાણો, બંધતણુ એ મૂળ,
ચૈતન્યમાથી કલ્પના છૂટવી, મુક્તિ જાણો સમૂળ;
દ્રશ્ય વગરનુ ચૈતન્ય રે, આત્મારામ રૂપ એવો. જ્ઞાનીઓ૦ ૩
ત્રણ લીટીમા ત્રિભુવન સમાયુ, બ્રહ્મ વિધાનો ખોર,
આહા ઓહો કરી અફાળો, એવો નથી એ સોર;
ખરી છે એ વિધા રે, ચિત્તમાં રૂડી ચેવો. જ્ઞાનીઓ૦ ૪
મહાશ્રમવડે અમો સમજ્યા છુ, તે દેખાડ્યું પળમાંય,
ન સમજાય તો પૂછો આવીને, આંતરો નથી કાંઈ આ'ય;
ચોખું ચટ કેવું રે, બાપુ બ્રહ્મ એક દેવો. જ્ઞાનીઓ૦ ૫

કાફી ૬ ઠ્ઠી.

ઘડે ભર્યું પાણી રે, સૂરજ માંહી આવી પડ્યો;
ઘટાકાશ ભાગ્યુ રે, ભાગ્યો તેની સાથે લડ્યો. ટેક. ૧
ઘડામાં માનેલ સૂરજ હતો તે, ભાગી નાખ્યો અલ્યા ભૂર,
ઘડો ગયો તેની ચિંતા નથી ભાઈ, (પાણ) નાશી ગયો મારો સૂર;
એને કયાંહી દેખુ રે, જુક્તિએ શેમાં જડ્યો. ઘડે૦ ૨
એવે એક આ તી કે' ગમોછ સુઆ, તેનો જીવ કયમે નવ જાય,

૩ દ્રશ્ય—જોવામાં કે કલ્પનામાં આવે તે પદાર્થ. ૪ ત્રણ લીટી—(ત્રીજી કડીની). ખોર-ટેલ.

અતિ ઘણા દુઃખિયા થયા, કોઇએ કરી નહિ આ'ય;
દ્રવ્યકાજે બાળ્યા રે, જીવતા ચિતા માંહી પડયા. ઘટે૦ ૩
ઢોંગી ગુરૂ કે' એનો આત્મા બળ્યો ભાઇ, જીવતાં મુઓ અજાણ,
જ્ઞાનીને સુણી હૃદે બિચ લાગ્યું, અજ્ઞાનીનું ફેકું બાણ;
ઘટમાં ભાગ્યો સૂરજ રે, બીજો તેવો ઘટે તડચો. ઘટે૦ ૪
જ્ઞાની કે' સર્પ ન આવે જાવે, લાગ્યો એ તો ભ્રમ ફોક,
મરે ન અનુતરે આત્મા અલ્યા, શીદ હસાવે છે લોક;
ગેક માનો મારૂ રે, બાપુ બીજો પાસો સટચો. ઘટે૦ ૫

કાફી ૭ મી.

કઠણ કામ કે'તાં રે, તુને સાવચેત કરિયે,
અશે જશે ભાગી રે, પછે ઠરો નહિ જરિયે ટેક. ૧
ચકલી સમુદ્ર તરવા ધારે, એ તે બને કેઇ પેર,
એનાં પક્ષીથી તરાય એ તો, તરે શ્રાણીની મે'ર;
સાગર તરવો સાચો રે, નામ સુણી મન ડરિયે. કઠણ૦ ૨
ચકલીને તો ડર લાગે, અમે સમુદ્ર કેઇ પેર તરિયે,
પણ ગરૂડને અલ્યા ભય છે તેનો, તન મન માહિ જરિયે ?
નથી તેનું કારણ રે, વધાર્યું બળ હરિયે. કઠણ૦ ૩
તેમ સસાર સાગર મૂઢને મોટો, જ્ઞાનીને મન છે ખાડ,
ગુરૂકૃપા નવ હોય તો જાણજો, સાગરમાં ખડક રૂપિયા પા'ડ;
ખાડ બીજી મોટી રે, તરિયે ગુરૂને વરિયે. કઠણ૦ ૪
એ સાગર જે કોઇક તર્યા, તેનાં કહું એંધાણ,
ચિત્ત રાખીને સુણશો તમે તો, જાણો પદ નિરવાણ;
બાપુ સત્ય બોલે રે, સગવ્યા નવ સરિયે કઠણ૦ ૫

૫ બીજો—આ સિવાય બીજો ઉપદેશ તે મડેલા પાસા જેવા જાણવા
૪ ખડક રૂપિયા પા'ડ—ખડકરૂપી પાહાડ. ૫ સરાવ્યા—ખમેડયા

કાફી ૮મી.

જુઓ તમે જ્ઞાની રે, અમો ઓળખાવી દઇએ;
થતા નવ માની રે, પિયાલો આ પઈએ. ટેક. ૧
સંસારરૂપી નાટક ઉભો, આવે વિધ વિધ વેષ,
તારક હારક જનક તેમાં, બની આવે એશા બેશ;
જોનાર તેહ જુવે રે, જ્ઞાની કેવા કહીએ જુઓ૦ ૨
સ્વસ્વરૂપભૂતચૈતન્ય માત્રે, વાસ વસ્યા ગુરૂ દેવો,
દેહાતીત થયેલા એ તો, તજી કરી અહમેવો,
ટેવો સુણો તેની રે, મારગ મોટે વહીએ. જુઓ૦ ૩.
મારણ મોહન વશિકર્ણ જાણે, લાવે તેના રૂડા લેખ,
જ્ઞાની દૂરથી સર્વ નિહાળે, એક જગાવી અલેખ;
દેહ જુવે દૂરથી રે, આપણ પાસે રહીએ. જુઓ૦ ૪
દુઃખ થાય તો તેના ધર્મ જાણે, સુખ થાય તો નવ કાંઇ,
ભટકી ભટકી તમે મથી મરો પણ, જડશે એના નહિ સાંઇ;
જ્ઞાન અર્ક ઉગે રે, આપુ બા'ર નવ જઇએ. જુઓ૦ ૫

કાફી ૯ મી.

નથી સગા જાણજો રે, આત્માને કોઇએ;
સુખ દુઃખ દ્વદ્વ એ તો રે, ઉપરથી જોઇએ. ટેક. ૧

---

૨ નાટક ઊભો—નાટકનો ખેલ ઊભો કર્યો છે ૩ દેહાતીત—દેહ ધારણ કરવાની ઉપાધિથી નિર્મુક્ત થયેલા

૪ અલેખ જગાવીને—આત્મસ્વરૂપમાં મગ્ન રહીને. દેહ૦—જ્ઞાનીઓ પોતાના દેહને પોતાથી નિરાળો જુએ છે અને આપણે પાસે રહીએ છીએ-જુદો જોતા નથી.

૫ તેના—દેહાદિકના નવ કાંઇ —તેની કાંઇ તેમને દરકાર નથી. બા'ર—બીજી જગોએ (શોધનામાટે).

૧ દ્વદ્વ—જોડું.

ગાડી કરી તમે બેસવામાટે, રાખ્યા ચોધરી ચાર,
દોડાવતાં ગાડી ગઈ ભાગી, કડકા થઈ ગયા બાર;
ચોધરીને શેનું રે, રડવું આવે કે રોઇએ. નથી॰ ૨
મન મસ્તાનુ થઈ જાય ભાઈ, વસ્તુને શો સંબંધ,
ઘોડે ચઢશે ને પડશે પાછો, અફળાશે ભીતે અંધ;
વસ્તુ એ તો ન્યારી રે, ખોટ તેની ખોઇએ નથી॰ ૩
ઘોડા ચઢે ને ઘુઘવે પાણી, સાગરને શું હોય,
તેવા ઉપર તો થાય તરંગો, સાગરને મન નહિ સોય;
પૂર્ણ એ તો પુરો રે, તાલમેલના ટોઇએ નથી॰ ૪
હાકડું માકડું કે પંખીડું, માણસનું સગું થાય ?
તેમ વિષયાદિક તો જાણો તમે, જીવના કંઈ ન લેવાય;
અલગ મારો વા'લો રે, બિરાજે ખરી સોઇએ નથી॰ ૫

કાફ ૧૦ મી.

સગપણ બતાવું રે, દેહને આત્માતણું,
વિચારો મનથી રે, સમજી તમે ઘણુ ઘણું ટેક ૧
સરોવર માહે કમળ ઊગે, ખીલે હજાર પાંખડી માહી,
રંગ બેરંગની ભાત દેખાડે, જોનારાને જાહી,
રીઝે જોઈ લોકો રે, સગપણ મારૂં બન્યું. સગપણ॰ ૨
ઉદર માંહીથી ઉપજાવ્યું, નાનું મોટું કર્યું સાર,
સૂનાકરૂં ઉડાડ્યું જોશે. સાચવ્યું વારંવાર;
તોડયું આણી હાથી રે, સગપણ ગણ્યું ના ગણ્યું સગપણ॰ ૩
જોવા માત્રથી સગપણ દીસે, જોનારાની આંખ,

૪ ઘોડા-ભરતીનો વેગ રોઇએ-અર્થાત્ ફરી ૫ જાણો-માણસના
ા નથી એમ જાણો

ઉનાપાણીમાં ઝંપલાઇ જાણી, મરે કોણ રહે માંખ;
તેવું આવે રડવું રે, કમળસર સગપણું. સગપણ૦ ૪
તેવું જીવ શરીર ધરે છે, વળી તે સાથે સગાઈ,
ભ્રમથી ભાસે જુદાઈ છે નહિ, જાણો જૂદા જદુરાઇ;
અલગ વસે દૂરથી રે. વાણીએ કેમ વણું. સગપણ૦ ૫

કાફી ૧૧ મી.

ભાખો તમે જોઇ રે, સત કે અસત હશે;
બતાવો સોઇ રે, જ્ઞાન કંઇક હૃદે વસે. ટેક. ૧
ચાટલું લઇ તમે પ્રતિબિંબ જુઓ, ખરૂં કે ખોટું એહ,
તરંગમાં અલ્યા તેહ દેખાશે, પાણી તેલ ઘીમાં જેહ;
ખરૂં કે ખોટું રે, કવિઓ કહો નવે રસો. ભાખો૦ ૨
જો ન સમજાય તો હું સમજાવું, ન લાગે કંઈ વાર,
અનિર્વચનીય જાણી રે'વું, કશો કરવો ન ઉચ્ચાર;
સાચુ છે અમારૂં રે, ગોનુ જાણો કસાણી કરો. ભાખો૦ ૩
તેમ પરમાત્મામાં જાણો, શરીરનોજ સંબંધ,
સાચો નથી જૂઠો નથી, જેમ ખેલ ને ખેલનો કંધ;

---

૫ તેવું ઈ૦—જેમ સરોવર કમળને ધારણ કરેછે પણ હાથી તેને ચૂંટી નાખે તો તેનો તેને ખેદ નથી તેમ ચૈતન્યરૂપી સરોવરમાં દેહરૂપી કમળો ખીલે છે ને તેને કાળરૂપી હાથી ચૂંટી લે છે તથાપિ ચૈતન્યને તેનો શોક નથી.

૩ અનિર્વચનીય—જેને ખરૂં ખોટું કહેવામાં ન આવે એવું. પ્રતિબિંબ પરંતુ સ્વરૂપે હાથ લાગતું નથી માટે તે ખરૂં કે સત્ નથી અને તે બિંબના જેવું કાર્ય કરે છે માટે તે ખોટું કે અસત્ નથી. એ રીતે સત્ અને અસત્થી વિલક્ષણ હોવાથી તે અનિર્વચનીય છે. એ દૃષ્ટાંત ગાયાને લાગુ પાડવું. કસણી —કસોટી.

એ તો વાત એવી રે, જાણે જેહ આવો ખસે. ભાખો॰ ૪
સાચુ નથી જૂઠુ નથી. એ માનવાની મરજાદ,
હદ બેહદની વાતો જાણે, તો તો છૂટી જાયે વાદ,
નહિ તો રે' ઉભો રે, શ્વાન જ્યમ પડઘે ભસે ભાખો॰ ૫

કાફી ૧૨ મી.

જળમાં અલ્યા જો જે રે, શું શુ તણાઈ આવે;
પથ્થર લાવે તાણી રે, કાઠ નવ ડૂબો કા'વે. ટેક. ૧
વા'ણમાં બેશીને આવે જાવે, લોક તો અપરમપાર,
બૂડી જાયે તો જાય જાનમમા, જળને સ્નાન સૂતક છે સાર ?
નથી એને કાઇ રે, આવો જાવો જો ફાવે. જળમાં॰ ૨
જાણો તેમ પચભૂતનુ પૂતળુ, આવ્યુ આત્મા સાથ,
બૂડે કે તરે એને શુ લાગે, અળગો બિરાજે નાથ;
બાથે ન ઝાલે રે, દેહ મૂકી જો રાવે જળમાં॰ ૩
એને દુખ નહિ ને સુખ નહિ, અવિચળ આપે એક,
અખડિત મારો વા'લો બિરાજે, ખરી રાખી જેણે ટેક;
વિવેક વિચારો રે, તજી ગોપી જો મા'વે જળમાં॰ ૪

---

૪ આઘો ખસે—લાબો વિચાર કરે ૫ સાચુ ઇ॰—આ સાચુ નથી અને આ જૂઠુ નથી એ તો માનવાની મરજાદા (સીમા) છે. આટલે સુધી આ સાચું છે અને આટલે સુધી આ જૂઠુ છે, એ માનવા માત્ર છે હદ બેહદની—વિશ્વની અને તેની પેલી પારની. શ્વાન ઇ॰—શ્વાન જેમ પડઘો સાભળીને ભસે છે તેમ અજ્ઞાની પણ મિથ્યા વસ્તુ ઉપર વાદ વિવાદ કર્યા કરશે.

૩ રાવે-ગણાએ. ૪ મા'વે-કૃષ્ણે આત્મારૂપ કૃષ્ણે દેહરૂપી ગોપી તજી છે તે તું જો

એવી જૂદાઇ છે આત્માની સંગે, સમજે તો થાય સગાઇ,
મિથ્યા છે ખરૂં એહ ભાઇ પણ, જાણ્યે બેસો તમે ના'ઇ;
સુખ તેથી થાશે રે, ભળશો બ્રહ્મ લા'વે.　　　જળમાં૰ ५

કાફી १३ મી.

જૂદું નથી કોઇ રે, સત્તા એક બ્રહ્મની ભલી;
ખરૂં કરૂં તેને રે, સુણજો સહુ વળી વળી.　　ટેક.　　१
તરંગો તળે ઉપર થાય પણ, એનું તપાસો મૂળ,
જળની સત્તાએ એ તો ઝઝુમે, જેમ સુઝે અનુકૂળ;
સત્તા એક જળની રે, જોરમાં ઝાઝી મળી.　　જૂદું૰　　२
તેમ આત્માની સગાઇથી કાંઇ નથી અળગું, ચિત્ત આદિક ચાર,
પદાર્થ સર્વે માંહે છે સત્તા, આત્માની અવિધાર;
સાર એ સમજો રે, બ્રહ્મમાં જાશો ભળી.　　"　　३
જેમ સાયરનું જળ તરંગમાં તે, ખાડમાં તેનું તેજ,
ચલન વલનની એજ ચપળતા, સાચું નહિ કાંઇ હેજ;
તેવું કહું બીજું રે, સંશય જાશે ટળી.　　"　　४
મનુષ્યાદિકમાં ચપળતા જોઇ, આત્મા દર્શે તેવે રૂપ,
પત્થરમાં ચપળતા નહિ ત્યાં, તેવો દર્શે અનુપ;
પત્થરમાં જે વસિયો રે, બાપુ તુજમાં તેહ બળી.　"　　५

કાફી १४ મી.

જૂદું નથી કે'ની રે, દ્વવ તે તો સભરે ભર્યો;

---

५ જાણ્યે ઇ૰—મિથ્યાને મિથ્યા જાણવાથી તમે નાહાઇ બેસો–તેની આશા તજીને નિર્વૃત્તિ પામી બેસો.

१ સત્તા—હોવાપણું (existance). ४ તેજ—તત્ત. બીજું—બીજું બધું

નિશ્ચે થયો મનનો રે, ત્યારે તું તો આપે તર્યો. ટેક. ૧
પા'ડ માંહી જીવ છે ને ઝાડ માહી જીવ છે, લાકડે વસ્યો ભગવાન,
જે રૂપે એ તુજમાં બિરાજે, તે રૂપે બીને વાન;
રૂપ નહિ બીજું રે, સમજ્યો તેનો અરથ સર્યો જાદુ૦ ૨
સ્થાવર જો જે તું તો તપાસી, દેશે તને દીનોનાથ,
જગમ્‌માં પણ જેવડો તેવડો, તદ્રૂપે આવે એ તો હાથ;
આત્માવત સર્વે રે, કેવો એણે ખેલ કર્યો " ૩
એટલું સમજે જેહ જોગીજન, ભોગી સમજે થાય ભૂપ,
એ સિધ્ધાંતથી સમાન દ્દષ્ટિ, થતા બને તદ્રૂપ,
અલૌકિક ભાસે રે, રખે તું જાય ડર્યો " ૪
અજ્ઞાન છે આત્માનું કલ્પ્યું, મોટો છે આત્મારૂપ,
એમ સહુ જોના આત્મારૂપે, જેમ ઉદબત્તી ને ધૂપ;
ચૂપ થઈ રે'વું રે, બાપુએ તો આત્મા હર્યો. " ૫

કાફી ૧૫ મી.

ભેદ બતાવું રે, પે'લો હું તો જીવતણો;
સમજીને લેજે રે, તેથી પાર શિવતણો. ટેક. ૧
શિવ પ્રતિબિંબથી અજ્ઞાન અરીસે શોભે, તે તો જીવ કે'વાય,
તે જીવ બંધાયો દેહ પિંજરમાં, અજ્ઞાન જેની સેવાય;
ધારે માણ તેથી રે, જીવ મોટો એજ બન્યો. ભેદ૦ ૨

અહંકારની એ લાગણી લાગે, ત્યારે કે'વાયે હું,
નિશ્ચય કરે તો બુદ્ધિ કે'વાયે, હુંપદમાં હું તું,
સંકલ્પે મનડું રે, તારો જીવ અમે ગણ્યો   ભેદ૦ ૩
કલ્પનાથી અજીવ નીપાવે, પ્રકૃતિ પડિયું નામ,
મોહવડે બંધાયો માટે, દેહ રૂપિયું એ ગામ,
અજ્ઞાને જડ જાણો રે, ચૈતન્યે ચેતન શણ્યો   ભેદ૦ ૪
એ રીતે અજ્ઞાન ને ચૈતન્યકાંતિ, મળ્યે કે'વાયે જીવ,
મન મતિના નામ એજ ગણાવે, ન્યારો છે ભાઇ શિવ,
બાપુ વાત ઊંડી રે, જાણે ગુરૂ પાસે ભણ્યો   ભેદ૦ ૫

કાફી ૧૬ મી.

સંસારનું કારણ કિયું રે, તે તો આજ દાખું તને,
ગુરૂએ સમજાવ્યું રે, જેવું તેવું ભાઇ મને   ટેક. ૧
કારણ સંસારનું જીવને માનો, સમજી સારી પેઠ,
અથવા તો ભાઇ ચિત્તને માનો, બીજાને વળગી વેઠ,
આવો તપાસું રે, તમે ભાઇ મારી કને   સંસારનું૦ ૨
દેહ અન્યા એ તો હલકામાં હલકો, મુંગો કરે સંતોક,

જણાય છે તથાપિ બિંબભૂત સૂર્ય તો તેથી અલગજ છે તેમ પરમાત્મારૂપી બિંબ અજ્ઞાન અંશરૂપ અવિદ્યામાં પ્રતિબિંબિત થયો છે એ પ્રતિબિંબને જીવ કહે છે

૩ સંકલ્પે ઇ૦—કલ્પના કરે તે મન કહેવાય ૪ પ્રકૃતિ ઇ૦—જીવ મનનડે કલ્પના કરીને અજીવ પદાર્થોને ઉત્પન્ન કરે છે માટે તેને પ્રકૃતિ કરીને કહે છે રાગ્યો-માન્યો

૫ અજ્ઞાન—જે પોતાનું સ્વરૂપ નથી તેને પોતાનું સ્વરૂપ માનવારૂપ બુદ્ધિ ઊંડી-સૂક્ષ્મ

એને કોઇ ન કારણ ધારે, ધારે તો ધારવું ફોક;
એણે શું કીધું છે રે, આવિયો જે નિધને. સંસારનું૦ ૩
આત્મા તો અવિનાશી અખંડિત, સંસારી ન કે'વાય,
હીંચકા ખાતો જીવ છે કારણ, બોલ્યા વિના ન રે'વાય;
માનો મારૂં સાચું રે, લોભ નહિ તને ધને. સંસારનું૦ ૪
એ કારણ રૂપનો નાશ નથી, જડ દેહ ગયે જીવ જાય,
બીજાં માંહી જઇ બેસે એ તો, જેમ ઘડા પાણીનુ થાય;
બાપુ ખરી વાતો રે, સમજાયે નહિ જ્ઞાન વને. સંસારનુ૦ ૫

કાફી ૧૭ મી.

ભ્રમજાળ ભાગો રે, તો તો પામો મુક્તિને;
ભ્રમ કાઢી નાખો રે, જાણાવું જુક્તિને. ટેક. ૧
ઊંબાડિયું એક હાથમાં લેઇ, ફરવે બાળ અપાર,
અગ્નિચક્ર નહિ પણ ચક્ર દેખાશે, મિથ્યા એ વિચાર;
ભ્રમ છે એવો રે, ભજો નવ ભુક્તિને. ભ્રમજાળ૦ ૨

---

૩ કારણ—(સંસારનું). આવિયો ઇ૦—જે નિધને (મૃત્યુમાં) આવ્યો છે—જેનું મૃત્યુ થાય છે તેને સંસારનું કારણ કોણ ધારે?

૪ હીંચકા ખાતો—એક દેહમાથી બીજા દેહમાં જતો. લોભ ઇ૦—મને કાંઇ તન કે ધનમાં લોભ નથી

તેમ ચિત્ત તારૂં જો ભ્રમમાં પડ્યું તો, તેની ન કરવી વાત,
ખરા ખોટાની એહ ભૂલવશે, જાત અને વળી ભાત;
સમજો શાણા રે, તજો એવી રૂક્તિને. ભ્રમજાળ૦ ૩
ખોટું જગત તે ખરૂં કરી કે'શે, ચિત્તભ્રમનું એ કામ,
શાણા સમજીને અટકાવે, ભૂલાવે પરમધામ;
નામ જાય નાશી રે, જોઇ ચિત્ત શુક્તિને. ભ્રમજાળ૦ ૪
ભેદ સમજ્યો તેને ભ્રમ ભાગ્યો, બીજાને જાગ્યો અપાર,
કોને પડી તે સમજાવે તેને, ખરૂં કહે નિરધાર;
બાપુ હોય પુણ્યે રે, પામે વય યુક્તિને. ભ્રમજાળ૦ ૫

કાફી ૧૮ મી.

રૂંધો પ્રાણ દાબુ રે, પગથિયે પે'લે ચઢો;
કામ થાય બાપુ રે, પડ્રિપુ સાથે લઢો. ટેક. ૧
બોલવું તો ભાઇ લાગે સે'લું, કરવું કઠણ છે કામ,
અનુભવેલું અમો બતાવું, રીઝશે આતમારામ;
કામ થાશે તારૂં રે, જદુનાથ જાયે જડ્યો. રૂંધો૦ ૨

---

૩ રૂક્તિ—મર્મ ૪ શાણા ઇ૦—જે પરમધામને ભૂલાવે એવો ચિત્તનો ભ્રમ છે તેને શાણા પુરૂષો સમજીને અટકાવે છે. ચિત્ત ઇ૦—ચિત્તની શુક્તિ (ગૂઢવાપણા)ને જોઇને નામ (સત્ નામ—બ્રહ્મ) નાશી જાય છે.

૫ બીજાને-ભેદ ન સમજ્યો તેને કોને ઇ૦-જેને એવો ભ્રમ થયો છે તેની પીડા કોને પડી છે કે તેને સમજાવે અને તેને નિરધારીને ખરૂં કહે? વય યુક્તિને ઇ૦—યુક્તવયને પામે ત્યારે પૂર્વના પુણ્યે કરીને તે હોય—સતસમાગમથી જ્ઞાનોપદેશ હોય

૧ પાછળ કહ્યા પ્રમાણે તત્વ વિવેક થયા પછી આત્માનો અનુભવ કરવાનો માર્ગ બતાવવાનો ઉપક્રમ કરે છે રૂંધો ઇ૦-સ્પષ્ટ છે રૂંધો-રોકો. પ્રાણ -પ્રાણ વાયુ—શ્વાસોચ્છ્વાસ.

૨ બોલવું ઇ૦-કામાદિક તજીને પ્રાણાયામ કરો, એ આત્માનુભવનું

નજરથી લઇને બાર આંગળ લગી, નીચેનું જે આકાશ,
જેહ નિર્મળ અતિશે સારૂં, રોકય ચક્ષુની દૃષ્ટિ ખાસ;
મન માંહી રોકો રે, જોઇએ ન કાંઇ જડો. રૂ ઘો૦ ૩
એમ આંખ અને મન રોકી જોજે, ઘડીભર તું નિરધાર,
ચલન વલન એ ભૂલશે ત્યારે, પ્રાણ તારો અવિધાર;
સત્યનો સાખી રે, સામો આવી અડયો. રૂ ઘો૦ ૪
એ રીતે તો પ્રાણ રૂંધાએ, દેખાડ્યું દૃષ્ટાંત,
કરી જોશો ત્યારે તો સમજશો, ખરૂં જેહ સિદ્ધાંત;
બાપુ નામ સાચુ રે, બીજા સહુ જૂઠો સડો. રૂ ઘો ૦ ૫

કાફી ૧૯ મી.

હૃદય સમજાવુ રે, સુણે જો તુ મારૂં;
ભેદ બતાવુ રે, જાણે સારૂં સારૂં. ટેક. ૧
તારા દેહને તુંજ ભરી જો, થાશે વેત્યો સાત,

પેહેલું પગથિયું છે એમ બધાય કહે છે પણ તે કેમ થાય તે અમે બતાવીએ છીએ. જદુનાથ—આત્મારૂપી ભગવાન.

૩ તે પ્રકાર બતાવે છે નજર ઈ૦—નેત્રથી બાર આંગળ નીચે હૃદયાકાશ જો, અને માંહીથી (અંદરથી) મનને રોક—મનની વૃત્તિઓ બીજે ન જવા દેતાં હૃદયાકાશમાજ સ્થિર કર. એને રોકવાને કાંઇ જડો—રેખો જોઇતી નથી.

૪ ચલન વલન ભૂલશે—શ્વાસોશ્વાસ બંધ થશે. સત્યનો ઈ૦—સત્યનો સાખી (સાક્ષી)—અંતરમા સામો આવીને અડયો—પ્રત્યક્ષ થશે. આ ક્રિયાને યોગશાસ્ત્રમા જાલંધરબંધ કહે છે. હડપચીને ગળાની નીચે અડકાડી હૃદય ઉપર દૃષ્ટિ સ્થિર કરી પ્રાણવાયુ રોકવો તે જાલંધરબંધ કહેવાય છે.

૧ પાછલા પદમાં હૃદયાકાશમા દૃષ્ટિ સ્થિર કરવાની કહી છે માટે આ પદમા હૃદયાકાશનુ સ્વરૂપ બતાવે છે. હૃદય ઈ૦—સ્પષ્ટ છે.

હૃદય તેમાં કયાંહી વસે તે, તુજને કહુ સાક્ષાત;
વાત માન સાચી રે, ખુરૂં નથી એ બાર઼. હૃદય૦ ૨
હૃદયના બે ભેદ જાણે છે, તેનો સુણ વિચાર,
માનવા જેવુ ને નહિ માનવાનુ, એવા બેજ પ્રકાર;
તે સાંભળાવુ રે, લાગે તને નહિ ખારૂં. હૃદય૦ ૩
છાતી વચ્ચે જે હૃદય છે તે, નહિ માનવાનુ માન,
અખંડઅનુભવ નામ છે જેનું, માનવાનુ તે તો માનં;
સાન ધરચ એવી રે, ચિત્ત રૂચે ચારૂ હૃદય૦ ૪
એ હૃદયની વાત અન્તયબ, સંભળાવીશ હું આજ,
સુણવાને એકે કાને થાજો, અમો સુણશું એમ રાજ;
બાપુ બોલે સાચુ રે, સમજે તેને તો પ્યારૂ. હૃદય૦ ૫

કાફી ૨૦ મી.

માનેલુ મનાવું રે, હૃદય હવે હું આજે;
કાઇ નવ જોઇએ રે, અમારે તો સાજે. ટેક. ૧
માનેલુ હૃદય એ તો જાણો, દેહથી છે બાઈબા'ર,
અંદર પણ એને માને છે, જોગી જતિ અપાર;
કોક કે' ત્રીજું રે, કહુ તારેકાજે. માનેલું ૨

---

૨ બા'રે-હૃદયાકાશરૂપી. ૩ માનવા જેવુ-લક્ષ્યમાં લેવા જેવુ—મનમાં જેને ખરું સમજવું તે. નહિ માનવાનુ—લક્ષ્યમા નહિ લેવા જેવું.

૫ એ હૃદયની—માનવા જેવા અખંડ અનુભવ હૃદયની.

૧ માનેલુ મનાવું-લક્ષ્યમા ધારવા જેવા હૃદયનુ સ્વરૂપ દૃઢ કરાવું. સાજે—સાહિત્ય પણ

૨ દેહથી—મનુષ્યના દેહથી. અંદર—વિરાટ્ના દેહની અંદર. કોક—આત્મજ્ઞાની. ત્રીજુ—આત્મારૂપ હૃદય.

ભાઈ દેહાદિક જો નથી તો, બા'ર ભીતર નથી એહ,
પણ એ તો છે મુખ્યમાં ભાઈ, જાણો નિઃસંદેહ;
જગત છે એમાં રે, ધૂનિ ધૂધૂ ગાજે. માનેલું॰ ૩
હૃદય કો'કે આત્મા કહો, એનો એક વિવેક,
હદ બેહદની વાતો ન્યારી, જાણે જે ધારે ભેખ;
ખરી વાત ખાતે રે, કહું તારી દાઝે. માનેલું॰ ૪
અનહદ વાજાં વાજે જ્ઞાનીને, સમજે ચતુર સુજાણ,

---

૩ દેહાદિક ઇ૦—તત્વજ્ઞાનીને મતે જો દેહાદિકજ મિથ્યા છે તો પછી
હૃદય બાહાર કે ભીતર તો નથીજ, પણ એ તો મુખ્યમા–ચેતન્ય આત્મામાં
જગત ઇ૦–જગત્ એ આત્મારૂપી હૃદયાકાશમા છે જેમ મનુષ્ય પોતાના
યમાં કલ્પના કરીને નાના પ્રકારના મનોમય ઘાટ રચે છે તે જીવકૃત જગત
ષ્યના હૃદયાકાશમા કહેવાય છે તેમ આ સઘળુ જગત્ એ પણ સલમ કલ્પ
રના હૃદયના મનોમય ઘાટ છે. અને તેથી તે પણ ઇશ્વરના હૃદયાકાશમા
"એ રીતે જગત એમા છે." આત્મામા જગત છે, એનો બીજો ખુલાસો
મ સમજવો કે જેમ સર્વત્ર પરિપૂર્ણ મહાસાગરમા સરખે પાણી સ્થિર છે
ુ જ્યાં પવનની લેહેરો હોય છે ત્યાજ મોજા થાય છે. તેમ આત્માચૈતન્ય
જે શાંત છે પણ જ્યા પ્રકૃતિરૂપી પવનની લેહેર લાગે છે ત્યાંજ જગતરૂપ
જાં જણાય છે. ધૂનિ ઇ૦–તે હૃદયાકાશમાં ધૂ ધૂ એવો ધ્વનિ ગાજે છે––
ાશાસ્ત્રમા કહે છે કે અપાન (નીચેનો વાયુ) અને પ્રાણનો સંયોગ થાય
ત્યારે મેઘગર્જના જેવી ગર્જના હૃદયમા સભળાય છે. મહદાકાશમા
રદ મેઘગર્જના ગાજે છે તેની સાથે એને સરખાવી.

વાત અજાયબ અવનવી એ તો, ચેતે ન પંડિત પા'ણ;
બાપુ જેવા જાણે રે, ગુરૂ અનહદ વાજે. માનેલું૦ ૫

કાફી ૨૧ મી.

નરસંઇજી જઇએ રે, અમે દરશન કરવા;
પૂજા જઈ કરીએ રે, પ્રભુ પરસન કરવા. ટેક. ૧
સ્વકલ્પેલું રૂપ ત્યાં જોઇએ, કરીએ તેને પરસન,
નરસંઇજી અમો બા'ર બેસાડયો, કરીએ તેનું દરશન;
પ્રાણવાયુ રેલ્યો રે, બાહેર તો ભરવા. નરસંઇજી૦ ૨
આવાહન ને પૂજા અમારી, જોઇ રીઝયા નૃસિંહ,
ત્યારે ત્યાંહી તો કાંપવા લાગ્યો, રચ્યો રંગ્યો જે સિંહ;
અમે પૂજા માંડી રે, લાગ્યો દેવ તો ડરવા. નરસંઇજી૦ ૩
અમારે અમારો પૂજવો, ડરાવાનું નહિ કામ,
ગાંડા ઘેલા લોક જે જે બોલે, મા'રાજ આપજો દામ;

---

૫ અનહદ વાજાં ઇ૦–જ્ઞાની પુરૂષોને ઉપર કહ્યો તેવો ધ્વનિ સંભળાયછે એ અનહદ વાજાં વાજે છે. ગુરૂ ૪૦–ગુરૂરૂપી હદ વગરના વાજાવડે.

૧ બાપુને કોઇ તેનો મિત્ર વડોદરામાંના નૃસિંહજીનાં દર્શન કરવા આગ્રહથી તેડી ગયો હતો. ત્યાંથી આવ્યા પછી તેમણે આ અને આની પછીનું એવાં બે પદ રચ્યાં છે. તેમાં નૃસિંહજીના દર્શન સંબંધી સંસારીનું અજ્ઞાન અને નૃસિંહજીના નિમિત્તથી ખરો બોધ દર્શાવ્યો છે.

૨ સ્વકલ્પેલું–મનુષ્યે પોતે કલ્પી કાઢેલું. બા'ર–હૃદયની બહાર. અર્થાત્ આત્મારૂપી નરસંઇજી તેજ એ છે–માત્ર તેનું રૂપ કલ્પિત છે. (નામ અને રૂપ એ બે અંશ કલ્પિત છે એવો વેદાંતનો સિદ્ધાંત છે.) અથવા, અમે પણ ધ્યાન કરીને નૃસિંહજીની કલ્પના કરી-તેનું દર્શન કરવા માંડ્યું. પ્રાણવાયુ ઇ૦–અંતરનું રૂપ બહાર આણવામાટે રેચક કર્યો તેથી બાહાર પ્રાણ રેલ્યો.

૩ ત્યારે ઇ૦–અમે માનસિક પૂજા કરવા માંડી ત્યારે કલ્પિત સિંહ કંપવા લાગ્યો.

લેશે દામ એ તો રે, કારજ એહ ધન હરવા. નરસંઈજી૦ ૪
અમે અમારી પૂજા આરભી, તે તો કરીએ હાલ,
નરહરિ આત્મા પ્રસન્ન થશે તો, છૂટશે સહુ જંજાળ;
બાપુ કરે પૂજા રે, અરથ ગરથ સરવા. નરસંઈજી૦ ૫

કાફી ૨૨ મી.

ષડ્રિપુ ઉપર રે, બિરાજો નૃસિંહ તમે;
ઊર્મિઓ આડી રે, દબાવો નૃસિંહ તમે. ટેક. ૧
મનસા ફૂલ તો છે મારી પાસે, નહિ મોગરો ગુલાબ,
મતિકેરી અમો ભરીને ઝાલી, નરસંઈજી આ છાબ;
રીઝો તમે દેવા રે, આજ કેમ બાહેર ગમે. ષડ્રિપુ૦ ૨
તૃષ્ણાની તુલસી અમે બનાવી, તપણ કરી જડ જાણ,
જડ તો ભાઈ જડને ચઢાવી, મારા નૃસિંહને સોંપ્યા પ્રાણ;
પૂજા કરૂં એવી રે, જાણે દેવ જેવો સમે. ષડ્રિપુ૦ ૩
અક્ષત તો અકળામણ મારી, રૂપ જાણો નિરવાણ,
અકળાવે તેને એહજ અર્પું, મારા નાથને મનોહર વાણ;
પૂજા થશે પરી રે, સાચું એ તો અહીં દમે. ષડ્રિપુ૦ ૪

દક્ષણા ડામાડોલજ માનો, દિલ મારૂં જેહ વાર,
મારા વા'લાને તો બુદ્ધિ નિર્મળ, દક્ષણામાં આપી બાર;
પાર બાપુ પામ્યો રે, મિત્ર કહે રીઝ્યા અમે   પડ્ડિપુ૦ ૫

કાફી ૨૩ મી.

સંસાર નથી સાચો રે, બુરાડે બે મગથી;
વર્તે તે વહે નહિ રે, તોડે રગે રગથી   ટેક   ૧
અલ્યા શમણા માંહી તું રાજા થયો, તે ગજા શું રે'ગ,
જાગીશ ત્યારે ગરીબ થઈશ તું, સારૂં માઠું કેને કે'શ;
ચેત ચેતાવું રે, ડર તું ખરા ખગથી.   સંસાર૦ ૨
એ સ્વપ્નું તેવું આ તું સમજજે, નાનું મોટું એહ ભેદ,
ખોટાને ભાઈ ખરૂં માને તું, ન માને કહ્યું જે વેદ;
ભેદ જાય ભાગી રે, જ્ઞાનતણી શગથી.   સંસાર૦ ૩
ગર્ભવાસમાં તું કેવું કે'તો'તો, જો કહે તારાં પુરાણ,
કાટેલા હો તો તમે વિચારો, શું કે'છે કુરાન,
સંભારો સાચું રે, છૂટ્યા શેણે ભગથી   સંસાર૦ ૪
મારૂં માને તો જાણ તું એતું, નાના મોટા શમણાં માન,
બન્ને મિથ્યા જાણજે તું તો, સમજી સારી સાન,
ભાન ન ભૂલીશ રે, બાપુ વદે વગથી.   સંસાર૦ ૫

કાફી ૨૪ મી.

કૃષ્ણજી કાળા રે, મૂકો તમે સહુ ચાળા,
મોરલીવાળા રે, મકટો તમે ગોવાળા   ટેક   ૧

---

૧ બે મગથી—બે તરફથી વહે—(મ સાગનો ભાર) તોડે—(સ માગને)
૨ ખગ—અજ્ઞાનરૂપી પક્ષી ૩ આ—(સંસારરૂપી) ૪ કાટેલા—અર્થાત્ મુસલમાન ૫ એતું—એટલું. વગથી—તારો પક્ષ કરીને.

ગોવર્ધન ધરીને, ગઉઆં રાખી, મારી નાખ્યા રિપુ વાઘ,
ગોપીની સાથે રાસજ રમિયા, ઋચા માટે નવ ડાઘ;
સાધ તમે સાચા રે, નચવી હરિ બાળા. કૃષ્ણજી૦ ૨
કામ કેશીને ઠીક વિડાર્યો, ક્રોધ કંસનો કર્યો ઘાત,
લોભ બગાસુર ઠીક સૂવાડ્યો, મોહ અજગરને મારી લાત;
મદ નાગને નાથ્યો રે, ખરી મુરલીવાળા. કૃષ્ણજી૦ ૩
મત્સરે તૃણાવર્ત હરજી તોડ્યો, ગાજ્યું ગોકુળ ગામ,
ઉર્મિપૂતના મારી નાખી તેણે, જુગમાં ગવાયું નામ;
બ્રહ્મભેદ જાણ્યો રે, હરજી હતા બાળા. કૃષ્ણજી૦ ૩
એવા કૃષ્ણનું વર્ણન કરતાં, તરી ગયા વેદ વ્યાસ,
બ્રહ્માનંદ ભલો રે ભજાવ્યો, ગાય શુ બાપુદાસ;
નમું બ્રહ્મ રૂપે રે, કરૂ રમતે ઢાળા. કૃષ્ણજી૦ ૪

જ્ઞાનીનાં લક્ષણ.

કાફી ૧ લી.

સાધુને ઓળખવા રે, તો મારી વાંચો કાફી;
તન મન થશે નિર્મળ રે, સર્વાંગે થશે સાફી. ટેક. ૧
ફૂલકાને તમે દાબો જ્યારે, ત્યારે તે બેશી જાય,
ફૂલાવો ત્યારે તેહ તો ફૂલે, શીસ ફુલાણુ ના થાય;
જોગી જાણો એવા રે, સારે ખોટે દ માફી. સાધુ૦ ૨
સોનાનું તમે તાવી જો જો, બમણો ચઢશે રંગ,
પુષ્પે વધાવો કે પાંણે મારો, બદલાયે નવ અંગ;
ક્રોધ ન ફૂકો રે, વદે ન આફી લાફી. સાધુ૦ ૩

---

૨ ઋચા માટે—પણ ગોપીઓ વેદની ઋચાઓ કહેવાય છે માટે કૃષ્ણને ડાઘ લાગ્યો નથી. ૫ ઢાળા-સુકામ.

૨ ફૂલકો-ફૂકો. ૩ આફી લાફી-ગોલ દેલ.

ધાન્ય ચઢાવો ચૂલે કદી તો, પાણીથી જાય રંધાઈ,
સાંધો લગાડો લાકડાને તો, જાણે ગયું સંધાઈ;
તેવો સાંધો ન લાગે રે, ગાંગડુ મરો બાફી. સાધુ॰ ૪
નિંદા કરનારા હારીને બેસે, લાજી પેસે ઘરમાંય,
સારૂં માઠું નવ સતને કાંઈ, સાંઇ મળિયો જાણો ત્યાંય;
બાપુ સત્ય બોલે રે, સુખ દુ:ખ રે'શે હાંકી. સાધુ૦ ૫

કાફી ૨ જી.

પરોપકાર દખો રે, જઈ તો તો ત્યાં જમજો;
નહિ તો નવ ભમજો રે, દેહડી નવ દમજો. ટેક. ૧
ઝાડને જોઈ ગુરૂને જો જો, ઝાડને સ્વારથ સોય,
ફળ ખવરાવે વાયરો આપે, કાપે તો દુ:ખ ન હોય;
જો જો તમે એવું રે, વશી મનમાં ગમજો. પરોપકાર૦ ૨
બીજો તો તમે પાંડજ જો જો, કરજો કંઈક વિચાર,
પરોપકાર જુઓ તમે એનો, લેજો માંહીથી સાર;
પછી ગુરૂ કે'જો રે, રીઝી કને રમજો. પરોપકાર૦ ૩
જગત તરસ્યું તેમાં શું એને, પાણીના ઓકલે ભાર,
કાળમાં તારૂં રક્ષણ કરે છે, કરનો નથી વળી સોર;
ઉપકારી એવો રે, જોઈ પૂંઠે ભમજો. પરોપકાર૦ ૪
મેઘના ગુણ તો એવા જાણજો, ગુરૂમાં ધરજો ધ્યાન,
અજ્ઞાનની જો આણી કાઢે તો, દેજો તેને જઈ માન;
બાપુ એવા જોઈ રે, શાંતપણે રમજો. પરોપકાર૦ ૫

કાફી ૩ જી.

બોલે જ્ઞાન વાણી રે, સારો માઠો નવ જુવે;

૧ જમજો-જામજો-સ્થિર થજો.

બાઈ ને ભાઈ રે, પૂછે તેના સશય ખુવે ટેક ૧
આ સ્થળ મારૂ ને પેલુ ઓવારૂ, એવી મૂકે માયાફોડ,
દુખીઓ કે સુખીઓ આવે પાસે, તેના પડોચાડે કોડ,
ધ્યાન એક ધણીનુ રે, સુખ દુખે નવ રૂવે બોલે૦ ૨
જાણે આત્મા દેહનો સબધ, દેહ વિકારમા આત્મારામ,
જન્મ મરણમા સશય નાહીં, રીઝાવે સુદરશ્યામ,
એક²નીમ એવો રે, મેલુ દેખી તર્ત ધૂવે બોલે૦ ૩
વાયરા જેવી ટેકજ પાળે, મને ધરે એવુ ધ્યાન,
સર્વે જગાએ વાવુ સ્વતતર, ફૂલ નરકનુ તછ માન,
એવો સત જોઈ રે, હૂઓ તેને જ્ઞાન દૂવે બોલે૦ ૪
કલિયુગમા એવો કોક લાધવો, સતયુગમા જેની છાક,
જ્યા ત્યા જોઇએ ત્યા મનકુ તપે છે, નરકની મોટી ઘાટ,
સાચો જુવો જ્યારે રે, સો મણની સેજે સૂવે બોલે૦ ૫

કાફી ૪ થી

જો જો તમે પેલુ રે, રૂપ કેવુ સતતણુ,
પગલુ પછે માડો રે, તો તો પામો તમે ઘણુ ટેક ૧
પરાધીન નહિ પણ પરાધીનતા, જો જો તમે સતમાય
કોઇ બોલાવે ત્યા જઇને બેસે, ના નવ કે'તા ત્યાય,
ન્યાઇને એવુ રે, ગુરૂપણુ જાણો ગણ્યુ જો જો ૨
ગાડીમા બેસો તો તેમા બેસે, પગે ચાલે તો કોંશે ચાલ
બાળક વૃદ્ધ બરાબર જાણે, તેવાને જઈ ભાળ,
રૂપ એવુ રૂડુ રે, રીઝો જ્યારે જુઓ ભાણ્યુ જો જો૦ ૩
મારે તો નથ ઉચ્ચાર ધારે, પૂજે તો નવ ખુશી થાય,

૨ ઓસાર-તછ દેઉ

સાચ કરે કોઈ તોયે ઠીક છે, સારૂ માઠુ આવ્યુ ખાય,
ગુરૂ રાય કે'જો રે, વાન જુઓ તેનુ વણ્યુ જો જો૦ ૪
આપે તેનો નહિ આનંદ અંગે, લઈ જાય તેનુ ન દુખ,
ખવરાવે તો ખાયે સાધુ, નહિ તો જણાવે નહિ ભૂખ,
એવો જોઈ ગુરૂ રે, બાપુએ જ્ઞાન શણ્યુ જો જો૦ ૫

કાફી ૫ મી

જો જો વળી બીજુ રે ઓળખાણુ આપુ અમો,
વિચારજો તમે રે, શાતપણે સારો સમો ટેક ૧
સર્વમા વ્યાપક ગુરૂજી જણાએ, ને અલગ આઠે જામ,
સંગ રંગમા નિશદિન રમે પણ ન્યારો જાણે આત્મારામ,
કામ થશે તેવે રે, બીજાથી ન દેહ દમો જો જો૦ ૨
ભળી ગયેલો તે દખાયે, પણ ભેદ એક મોટો,
છે સમજવો ખરો એ ભાઈ, નવ જાણીશ તુ ખોટો,
જોગે નવ લાધે રે, એવા ગુરૂ તને ગમો જો જો૦ ૩
પરોવાયે છે સહુમા પણ, તેહ મોતીની પેઠે નહિ,
જાણે જેહ જૂદા છુ સૂત્રથી, જ્યા ત્યા જાણે એવુ સહી,
કહી વાત સાચી રે, નમો જોઈ તેવો તમો જો જો૦ ૪
પાણીએ ન પલળે ને રજે ન લેપાયે, સ્વચ્છ જેનુ શરીર,
દઢતા જોઈને શૂરો હારે, એવો જો જો તમે વીર,
ભીડ ભાંગે અતો રે, બાપુ કહે નમો નમો જો જો૦ ૫

કાફી ૬ ઠ્ઠી

ખાય મળે જેવુ રે, અલમસ્ત મતમાલો,
જોગી તેને જાણો રે, લાગે અને મન વાલો ટેક ૧
આરૂ નરતુ માણુને નહિ જેમ, મન બુદ્ધિ વડે ધાર,

આડી તેડી કંઇ વાત ન બોલે, દેતા ન તેને શાપ;
ધીર બાપુ એવા રે, ચોભાવ્યા નવ ચોભે. ગુરૂ૦ ૫

કાફી ૮ થી.

મઠી જુઓ તેની રે, જોશો નહિ માંહી ખીજું;
(એક) આપ ને પુસ્તક પડિયું રે, ટોળું સંતનું ત્રીજું. ટેક. ૧
વસ્તીમાં વાસ કરે નવ વિઠ્ઠલ, જેજેના નવ શબ્દ,
પૂજા કરાવે નહિ પરમેશ્વર, કશામાં મન નહિ બંધ;
ગુરૂ એવા કોઇ રે, જોઇ હૃદયે ભીંજ્યું. મઠી૦ ૨
તમે પાત્ર ન લાજો ગુરૂજી પાસે, એક પાત્ર ધરે ગુરૂ દેવ,
પેટ પાત્ર તો રચ્યું પેલેથી, તેની જેવી તેવી કરે સેવ;
ધન્ય ગુરૂ દેવા રે, તન મનથી રીઝું. મઠી૦ ૩
પુસ્તક સંત વસે ગુરૂ નિકટ, તેમાં નહિ સંતાપ,
આવી મળ્યું તો પુસ્તક વાંચે, શિષ્ય પૂછે તો ફેડે તાપ;
જપું જાપ તેના રે, બીજા પર હું ખીજું. મઠી૦ ૪
ધન જોઇએ નહિ સેવાકાજે, મન જોઇએ નિશ્ચિંત,
પ્રશ્ન પૂછે તેની કથા ચલાવે, નિર્મળ થાય જેમ ચંત;
બાપુ સંત એવા રે, ઢોંગીને જોઈ સીજું. મઠી૦ ૫

કાફી ૯ મી.

ગતિ કેવી ગુરૂની રે, સુણો તમે શ્રીમંતો;
લક્ષણ જોઈ આવાં રે, ઓળખી લેજો સંતો. ટેક. ૧

---

૫ ચોભે–શરમાય–દીન થઇ જાય.

૧ આપ—પાણી. ૨ વિઠ્ઠલ—વિઠ્ઠલરૂપી ગુરૂ. જેજે ઇ૦–તેને 'જેજે જેજે' એવા શબ્દ પ્રિય નથી હોતા

૪ પુસ્તકસંત–સંત એજ પુસ્તક ૫ સીજું—અર્થાત્ દાઝું. અથવા નરમ પડી જાઉં.

કોઇ ઠામ નહિ વા ચોગ્ય નહિ ત્યાં, છાના વસતા આપ,
આડંબર તો હોય નહિ એમાં, પણ છૂપાવે થાય ન તાપ;
સંતાપ ન બીજો રે, એવો એ ગુણવંતો. ગતિ૦ ૨
સત સમાગમ થાવાનો જ્યાંહી, પ્રકટ થાય પરમેશ,
ચર્ચા ચલાવે ગુરૂજી ગરવા, સભારે પિયારો દેશ;
એવો ગુરુ જોઈ રે, માનું હું તો ભગવંતો. ગતિ૦ ૩
કોઈ મુક્ત થવાનો મારગ ખોળે, તેનું કરે કલ્યાણ,
ખાવા પીવાની વાત ન બોલે, કલ્યાણની એક વાણ;
ચિત્ત ચોખ્ખુ તેનુ રે, જ્ઞાન જેહ વેંચંતો. ગતિ૦ ૪
ભૂખે ભટકતાં ખાવા કો આપે, તેનાં બાળે સહુ પાપ,
દેવ દાનવે દીધેલો ટાળે, ઘણા ગુન્હાનો શાપ;
મીર વીર એવો રે, બાપુ જ્ઞાન વહતો. ગતિ૦ ૫

કાફી ૧૦ મી.

વિચાર એક રાખે રે, ગુરૂજી જેહ ગરવો;
સુણે કોઈ સારો રે, શ્રોત્રનો જે શરવો. ટેક. ૧
એક વિચારમા ધ્યાન નિરંતર, જેથી જાગે વૈરાગ,
તારી મારી કંઈ વાત ન તેને, સારા માઠામાં નહિ અનુરાગ;
એવો ગરૂ જોઇ રે, ભાઈ તારે પગ ધરવો. વિચાર૦ ૨
કાળનું કામ તો જોયા કરશે, ડર નહિ મન લગાર,
નિશદિન અજપા જાપ જપે, તુલના સાર અસાર;

---

૨ કોઈ ઠે૦—જ્યા કોઇ ઠામ (ઘર વગેરે નિવાસ) અથવા યોગ્ય (રહેવા ગ્ય જગા) ન હોય ત્યા ગુરૂ આપ છાના વસતા. છૂપાવે ૬૦– તેમ છતા પણ છૂપાવ્યાથી તાપ (ઉપાધિરૂપી) થાય નહિ, માટે છૂપાવે છે. ૩ પિયારો–રો

૨ અનુરાગ–પ્રીતિ.

ધન્ય ગુરૂ એવા રે, સગ જોઈને કરવા વિચાર૦ ૩
એક મરે અને અનેક અવતરે, તે સમજે મતિમાન,
પૂછે તેને એહ ચી રીતે બનાવે, સમજની રૂડી સાન,
માન તેના ગુરૂને રે, તારે મનમા ધરવા વિચાર૦ ૪
કાળનુ ચવાણુ સત ને સાધુ, જાણે તેને નહિ તાપ,
ઉપદેશ એવો કરેજ નિરતર, સગુ નહિ માને બાપ,
બાપુ ધીર એવા રે, નોરાતનો નહ ભરવા વિચાર૦ ૫

કાફી ૧૧ મી.

જાણે એક સાચુ રે, પૂછે તેને કે' પોતે,
તર્યા આપ તેથી રે, તારે પેઢી શિષ્ય સોતે ટેક ૧
વૃદ્ધિકેરૂ ગુરૂ રૂપ જાણે, વખાણે વખોડે સાર,
બધે કહાને નિર્ણય બતાવે, પહોચાડે પરિયા પાર,
એવા ગુરૂ સાચા રે, સુણો તમે જે કો' તે જાણે૦ ૨
હાનિ જાણે જે આ માહી રહી છે, બતાવે તેનો વિવેક,
માને નહિ તે મારજ ખાયે, એકવાર કે'વાનો ટેક,
એવા ગુરૂ કોઈ રે, મળશે જોત જોતે જાણે૦ ૩
ઘટઘટને એક કરીને, સમજાવે તેની સાન,
જગતમા જશ વાધ્યો જેનો, વખાણાએ છે વાણ,
નમુ અમો તેને રે, હનારૂ હશે હોતે જાણે૦ ૪
ગર્ભની ઉત્પત્તિ ક્યાથકી, એને ક્યા વસવાનુ ઠામ,
અતર બા'રનુ જાણે સહુ એ, નિશદિન અજપા કામ,
બાપુ નામ નિશ્ચે રે, ડરે નહિ જે મોતે જાણે૦ ૫

---

૧ પેઢી શિષ્ય–શિષ્ય પરપરામા થએના શિષ્ય ૨ બધે–વૃદ્ધિ અને હાનિ–લાભ અને ખોટ પરિયા–પૂર્વજ

કાફી ૧૨ મી.

ઉદાર એ કેવા રે, વળી મનના મોટા;
ગ્રહે એ તો કેવું રે, પરચાના નહિ ખોટા. ટેક. ૧
ઇંદ્રિયો જાળવવા જેટલું, ગૃહ કરી આપે કોઈ,
અન્ન ધન પણ તેટલુ લેશે, સાચવ્યાની તજે સોઇ;
લલુતા ન બીજી રે, આ મારા લોટી લોટા. ઉદાર૰ ૨
જોઈતું લીધું એ પણ જાણો, માગે આવી કોઈ પાસ,
તુર્ત આપતાં વાર ન કરતા, લુબ્ધાએ નહિ આશ;
ફિકર નહિ બીજી રે, જેના જુગ નહિ જોટા. ઉદાર૰ ૩
કાલે ખાવાની કાલ પડી છે, આજની કરશે વાત,
પળ વિપળની રે આશ ન ધારે, જુએ નિહાળી જાત;
તેને નવ રે'તા રે, કશી વાતના ટોટા. ઉદાર૰ ૪
અબુધ ભૂલે જેમ આત્માને, દેહનો જોઈ સંબંધ,
તેહતણો એ તો વિવેક કરતા, સાધે સાંધો ખરી સંધ;
આંધ ટાળી આશા રે, બાપુ કે'તા સહુથી મોટા. ઉદાર૰ ૫

કાફી ૧૩ મી.

આસક્તિ ન એકે રે, ખરા સંત તો ધરતા;
જાણે એક આત્મા રે, જેહ કરતા હરતા. ટેક. ૧
સૂવું નીરાંતે ને બેસવુ વાતે, ફરવું હરવુ એ ફોક,
ઊભાં ઊભાં રહી કીર્તન કરવું, રાજી થાય જેથી લોક;

ધન્ય ગુરૂ એવા રે, સંગ જોઈને કરવો. વિચાર૦
એક મરે અને અનેક અવતરે, તે સમજે મતિમાન,
પૂછે તેને એહ શીખી બતાવે, સમજની રૂડી સાન;
માન તેવા ગુરૂને રે, તારે મનમાં ધરવો. વિચાર૦
કાળનુ ચવાણું સંત ને સાધુ, જાણે તેને નહિ તાપ,
ઉપદેશ એવો કરેજ નિરતર, સગુ નહિ માને બાપ;
બાપુ ધીર એવો રે, નીરાંતનો નેહ ભરવો. વિચાર૦

આસક્તિ ન એવી રે, ધીરતા મન ભરતા. આસક્તિ૦ ૨
નિઃશંક નહિ તેમ શંક ન આણે, નિઃશંક શંકનો જાણે ભેદ,
પ્રમાણમાં એક માને કહું તે, તત્વ કહ્યું ચારે વેદ;
બીજું ન મનમાં રે, પર દુઃખમાં મરતા. આસક્તિ૦ ૩
છોકરાં હોય કદી સંતને ભાઇ, તેના ઉપર નવ મીત,
હા હા ભાઈ તમે બેઠા છો, એમ રમાડવાની ન રીત;
નીત રૂડી પાળે રે, ભજન ભલું કરતા. આસક્તિ૦ ૪
આસક્તિ આત્મામાં રાખે, તે પણ એક ઓળખાણ,
અવડી ચવડી સુણે ન કદાપિ, તેના તે મુખની વાણ;
માન કહ્યું મારૂં રે, બાપુ બુરૂં પરહરતા. આસક્તિ૦ ૫

કાફી ૧૪ મી.

ઇંદ્રિવાળા હોય સાધુ રે, તોય તેને નવ પોષે;
દેહે સારી શોભા રે, તોય તેના પર રોષે. ટેક. ૧
શરીર શક્તિ સારી જુએ પણ, કરે ન ઉધમ એક,
ઉધમ કરતાં ધન મળે તેથી, વિસરાયે વિવેક;
ટેક એવી રાખે રે, ખાંતે બીજું સહુ ખોશે. ઇંદ્રિવાળા૦ ૨
સારૂં નરતું જો વસે ન મનમાં, તો શું ઉધમનું કાજ,
શરીરરૂપી પારેવો નિશ્ચે, ઝાલી જવાનો બાજ;
ઉધમ કામ ન લાગે રે, બેઠા બેઠા રોશે. ઇંદ્રિવાળા. ૩
ઉપવાસ થાય અનંત કદાપિ, સો લાંઘે જાય આંખ,
ઇંદ્રિયો ઓછી કરવા ધારે, તેને શી ઉધમ ઝાંખ;

---

૨ ધીરતા—ધીરપણું. ૩ પ્રમાણમાં ઇ૦—જે ચારે વેદમાં તત્વ કહ્યું છે તે તત્વ માત્ર પ્રમાણમાં તે બીજાને બતાવે છે એમ હું કહું તે તું માને—માન.
૫ અવડી ચવડી—ભલી ભૂંડી.
૩ પારેવો—કબુતર.

ભૂખે મરે નાહી રે, ખરે એક સંતોષે ઇંદ્રિવાળા૦ ૪
થોડું મળે તો થોડું ખાયે, ધાયે ન વધારે માટ,
તેમજ કો' પછે તેને કર્યો છે, ઉદ્યમનો ઉચ્ચાટ;
ખરી ખાતે ખેલે રે, બાપુ જોષ શા જોશે. ઇંદ્રિવાળા૦ ૫

કાફી ૧૫ મી.

જોગી જન જુઓ રે, જનકવિદેહી જતિ,
સમૃદ્ધિ મળી સારી રે, નવ ચળી જેની મતિ. ટેક. ૧
તેવી મતિ જેની નવ ચળતી, જોગી જાણો તેહ,
પંથ ચલાવે ને પરોણો બને તે, જોગી ન સમજવો એહ;
પંથ કદી ચાલે રે, તેને અડકે ન રતિ જોગી૦ ૨
વૈભવથી તો વેગળા રે'તા, ખરા જોગી જેનાં નામ,
મગ્ન મસ્ત જણાયે તે તો, હૃદય ગંભીર તમામ;
એવા જોગી જો જો રે, સતે હારે મોટી સતી જોગી૦ ૩
કાળથી પાર અપાર છે આઘા, મૂકેલા રાગ ને દ્વેષ,
નિર્વિકાર નિરંજન જેવા, દર્શે ન કાંઈ વેષ,
નિશાની એ ભાખી રે, ગઇ જ્યાં સુધી ગતિ. જોગી૦ ૪
વધે ઘટે નહિ લોકને બોલ્યે, તોલે બ્રહ્માનંદ તન,
મન મારી જેણે માટી બનાવ્યું, તેવું જાણે જે ધન;
બાપુ ગુરૂ તેવો રે, મળે તો કરો ધર્મપતિ. જોગી૦ ૫

કાફી ૧૬ મી.

માયાએ બનાવ્યા રે, મૂકે એ તો વૈભવને;
રટે નામ નિશદિન રે, અંતરજામી રાઘવને ટેક. ૧
સોના રૂપાનો સ્પર્શ ન કરતા, તાણું પીતળ તેવું મન,

---

૪ રાગ—પ્રીતિ. ૫ તોલે બ્ર૦—બ્રહ્માનંદમાં પોતાના તનને તોળે.

આસક્તિ ન એવી રે, ધીરતા મન ભરતા. આસક્તિ૦ ૨
નિઃશંક નહિ તેમ શંક ન આણે, નિઃશંક શંકનો જાણે ભેદ,
પ્રમાણુમાં એક માને કહું તે, તત્વ કહ્યું ચારે વેદ;
બીજું ન મનમાં રે, પર દુઃખમાં મરતા. આસક્તિ૦ ૩
છોકરાં હોય કદી સતને ભાઇ, તેના ઉપર નવ પ્રીત,
હા હા ભાઇ તમે બેઠા છો, એમ રમાડવાની ન રીત;
નીત રૂડી પાળે રે, ભજન ભલું કરતા. આસક્તિ૦ ૪
આસક્તિ આત્મામાં રાખે, તે પણ એક ઓળખાણ,
અવડી ચવડી સુણે ન કદાપિ, તેના તે મુખની વાણ;
માન કહ્યું મારૂં રે, બાપુ બુરૂં પરહરતા. આસક્તિ૦ ૫

કાફી ૧૪ મી.

ઇંદ્રિવાળા હોય સાધુ રે, તોય તેને નવ પોષે;
દેરી સારી શોભા રે, તોય તેના પર રોષે. ટેક. ૧
શરીર શક્તિ સારી જુએ પણ, કરે ન ઉધમ એક,
ઉધમ કરતાં ધન મળે તેથી, વિસરાયે વિવેક;
ટેક એવી રાખે રે, ખાંતે બીજું સહુ ખોશે. ઇંદ્રિવાળા૦ ૨
સારૂં નરતું જો વસે ન મનમાં, તો શું ઉધમનું કાજ,
શરીરરૂપી પારેવો નિશ્ચે, ઝાલી જવાનો બાજ;
ઉધમ કામ ન લાગે રે, બેઠા બેઠા રોશે. ઇંદ્રિવાળા. ૩
ઉપવાસ થાય અનંત કદાપિ, સો લાંઘે જાય આંખ,
ઇંદ્રિયો ઓછી કરવા ધારે, તેને શી ઉધમ ઝાંખ;

---

૨ ધીરતા–ધીરપણું. ૩ પ્રમાણુમાં ઇ૦–જે ચારે વેદમાં તત્વ કહ્યું છે તે તત્વ માત્ર પ્રમાણુમાં તે બીજાને બતાવે છે એમ હું કહું તે તું માને–માન.
૫ અવડી ચવડી–ભલી ભૂંડી.
૩ પારેવો—કબુતર.

ભૂખે મરે નાહીં રે, ખરે એક સંતોષે. ઇંદ્રિવાળા૦ ૪
થોડુ મળે તો થોડું ખાયે, ધાયે ન વધારે માટ,
તેમજ કો' પછે તેને કશ્યો છે, ઉદ્યમનો ઉચ્ચાટ;
ખરી ખાતે ખેવે રે, બાપુ જોષ શા જોશે ઇંદ્રિવાળા૦ ૫

કાફી ૧૫ મી.

જોગી જન જુઓ રે, જનકવિદેહી જતિ;
સમૃદ્ધિ મળી ભારી રે, નવ ચળી જેની મતિ. ટેક. ૧
તેવી મતિ જેની નવ ચગતી, જોગી જાણો તેહ,
પંથ ચલાવે ને પરોણો બને તે, જોગી ન સમજવો એહ;
પંથ કદી ચાવે રે, તેને અડકે ન રતિ જોગી૦ ૨
વૈભવથી તો વેગળા રે'તા, ખરા જોગી જેનાં નામ,
મગ્ન મસ્ત જણાયે તે તો, હૃદય ગંભીર તમામ;
એવા જોગી જો જો રે, સતે હારે મોટી સતી. જોગી૦ ૩
કાળથી પાર અપાર છે આઘા, મૂકેલા રાગ ને દ્વેષ,
નિર્વિકાર નિરંજન જેવા, દર્શે ન કાંઈ વેષ;
નિશાની એ ભાખી રે, ગઇ જ્યા સુધી ગતિ. જોગી૦ ૪
વધે ઘટે નહિ લોકને બોલ્યે, તોવે બ્રહ્માનંદ તન,
મન મારી જેણે માટી બનાવ્યુ, તેવું જાણે જે ધન,
બાપુ ગુરૂ તેવા રે, મળે તો કરો ધર્મપતિ. જોગી૦ ૫

કાફી ૧૬ મી.

માયાએ બનાવ્યા રે, મૂકે એ તો વૈભવને,
રટે નામ નિશદિન રે, અંતરજામી રાઘવને ટેક. ૧
સોના રૂપાનો સ્પર્શ ન કરતા, તાણું પીતળ તેવુ મન,

---

૪ રાગ—પ્રીતિ. ૫ તોવે બ્ર૦—બ્રહ્માનંદમા પોતાના તનને તોળે.

ઓળે ન લે એવુ કાંઈ નહિ, અડક્યે અંભડાતો નથી ધન;
પણ ત્યાગે મનથી રે, ભજી એક માધવને.　　　માયાએ૦　૨
રાતાં પીળાં નવ પેરે ગુલાબી, બીજા રંગ બેરંગી જાણ,
ધોળાં વસ્ત્ર ધરેજ નિરંતર, માણે પદ નિરવાણ;
મોહ બીજો મૂક્યો રે, દમે રૂંધ્યો પવને.　　　માયાએ૦　૩
લાલચને તો લાત લગાવી, લોભ ન દર્શે કાંઇ,
રાત દિવસ તો રટન કરેછે, સંભારે મારો સાંઈ;
માયાને તો મારી રે, લોટ ખાઇ જવને.　　　માયાએ૦　૪
બ્રહ્મજ્ઞાની કંઈ ભૂલા પડ્યાછે, પણ ઉઠી ગયા છે ઘેર,
પ્રારબ્ધ યોગે દૂષિત થાય તો, રાખે ન તે પર વેર;
સત્ય કહે બાપુ રે, ભક્તિ છોડશે ન વને.　　　માયાએ૦　૫

કાફી ૧૭ મી.

રમતા રામ જોગી રે, વસતા કેવી રીતે;
તેનો ભેદ બતાવુ રે, અમો આજ તો મીતે.　　　ટેક.　૧
એક ઘરમાં એક વનમાં ન વસતા, એક ગામ ન નગર નિવાસ,
બંધ થાય કે બેડા તોડીને, ચાલતા જે અવિનાશ;
ખરા સંત એ તો રે, બંધાય નહી મીતે.　　　રમતા૦　　૨
શાસ્ત્ર પુરાણ ખોટાં નવ ભાખે, લે તેમાંથી જે સાર,

---

૨ ઓળે—છાયે. ૪ લોટ ઈ૦—જવનો લોટ ખાઇને. ૫ બ્રહ્મજ્ઞાની ઈ૦—કંઇક બ્રહ્મજ્ઞાનીઓ એવા ત્યાગમાથી દૂષિત થઇ ભૂલા પડયા છે (તેમણે ફરીને પાછો ત્યાગ સંભાળ્યો નથી.) પણ તે ઊઠીને ઘેર ગયા છે, પણ આ જ્ઞાની તો પ્રારબ્ધ યોગથી દૂષિત થાય તથાપિ તે દોષ પર કે દૂષણ આપનાર પર વેર રાખતા નથી.

૧ મીતે—માપમાં-ટુંકામા.

બગડયું હોય ત્યાંથી સુધારે, શબ્દ ભારેભાર,
બ્રહ્મવિદ્યા ભોગી રે, જેને નવ કોઇ છેતે રમતા૦ ૩
કોઠાર એક કોડીનો રાખ્યો, બીજું તજે તમામ,
તસ્કર જો મઠી માહે આવે, તો દેખે સુંદરશ્યામ,
એવા ગુરૂ ચોખ્ખા રે, ઓર ઓ'તે ઓ'તે રમતા૦ ૪
એ લક્ષણ વિનાનો લહો જોગી તો, ધન્ના મારજો બાર,
ગુણ કહ્યા હોય તેવા રહે, તો દંડવત કરજો આર,
બાપુ શું ઓરે રે, કાળ કેટલા વીતે રમતા૦ ૫

કાફી ૧૮ મી.

સંગ ન કોનો રે, તું તે ભાઈ નહિ જોશે;
તેહ કહે બાપુ રે, સંશય સહુ ખોશે ટેક. ૧
સ્ત્રીનો સંગ નહિ ગુરૂદેવા, મનસા વાચા નહિ નામ,
કાયની સ્ત્રીનો સ્પર્શ નહિ, જાયે ન એણે ગામ,
કામ થાય તેનું રે, બીજા ગુરૂથી રોશે સંગ૦ ૨
દયાળુ દેવ ગુરૂજી તેથી, બાળપણ પરણ્યા અજાણ,
જનકવિદેહી જેવા ક્રમે, તો તો જાણો સુજાણ;
ગુરૂ એવા જોઇએ રે, બેઠા હોય જો કોશે સંગ૦ ૩
પાંચ પ્રાણી પાંચ વિષયે બંધાયા, આ પ્રાણીને વિષય પાંચ,
ચોગી હશે તે અસંગ બિરાજે, જેને અડશે ન ઉની આંચ,

---

૩ ભારેભાર—ગોળગોળ—ગોટાજો હોય તેવોને તેવો ૪ એક કોડીનો—પેટ માત્રનો.

૩ દયાળુ દેવ—ગુરૂદેવ દયાળુ છે તેથી જો અજાણમાં બાળપણે પરણ્યા હોય તો જનકવિદેહીના જેવા ક્રમથી તેનું પોષણ કરે કોશે—(મેસ) ગાઉપર

કંજો ગુરૂ તેને રે, અતિ ઘણું સતોષે સગ૦ ૪
શ્રમ ભારી ને ખીસા ખાલી, ગુરૂ નહિ એ કામ,
ઠાલા માલા અને સભર ભરિયા, જપજો આત્મારામ,
બાપુ ધીર એવો રે, નીરાત ન્યાળ્યા ન રોગે સગ૦ ૫

કાફી ૧૯ મી

યોગીને મળે શુ શુ રે, તે તો હુ કહુ આજે,
એકલો જો બેઠો રે, ઊજડ વનમા રાજે ટેક. ૧
ધન કમાય મહામહાશ્રમથી, તે લઈ જાય યોગી પાસ,
હાથે હાથે જવાય નહિ, દર્શન કરવા દાસ,
ધન એમ આવે રે, સમાણા સહુ સાજે યોગીને૦ ૨
મન ગમતુ ભાઈ વસ્ત્રજ લીધુ, યોગીને અરપ્યુ તેહ,
જાણે સફળ થાયે જન્મ અમારો, વણ શ્રમ વરસે મેહ,
ભાગ્ય રતિ એવી રે, લાગે અન્યનુ કાજે યોગીને૦ ૩
સાચનારે સાચી સાચી રાખ્યુ, કોઈ દિવસ કર્યાં પકવાન,
રમતા રામ જઈ ચઢ્યા ત્યાહી, જમિયા સ્વય ભગવાન,

---

૪ પાચ ઈ૦–હરણ આદિ પાચ પ્રાણી શ્રવણાદિ એક એક વિષયથી બંધાયા છે તો આ મનુષ્ય પ્રાણી જેને પાચ વિષય વળગ્યા છે તે બધાય તેમા શુ આશ્ચર્ય ? જેમ પુરાણમા કહે છે કે “ कुरगमातगपतगभृगमीनाहता पचभिरेवप च। एकप्रमादास्थयनहन्यनेय सतपचभिरेवपच ” અર્થ “હરણ, હાથી, પતગ, ભમરો અને માછલુ, એ પાચ પ્રાણી અનુક્રમે શ્રવણ, સ્પર્શ, રૂપ, ગધ અને રસ વિષયથી લોભાઈને નાશ પામે છે તો જે અસાવધ મનુષ્ય એકજ હોઈને પાચ ઈંદ્રિયવડે પાચ વિષયને સેવે છે તે કેમ ન નાશ પામે ”?

૫ નિરાત ઈ૦–જેણે નિરાત ગુરૂ નિહાળ્યા છે તે રોગે નહિ.

૨ સમાણા ઈ૦–સમાયા–સઘળા સાજવડે રહી શક્યા ૩ કાજે—ઉપયોગમા.

અન્ન મળે એવું રે, યોગી રહે પણ માઝે. યોગીને૦ ૪
આ વાત તો શુદ્ધ જોગીતણી છે, ભોગીને શિક્ષા રૂપ,
ઢોંગીડા ઘણા ભૂખે મરે છે, ઢોંગી થાય કો ભૂપ;
બાપુ જે સાચા રે, દયા તેહને ગાજે. યોગીને૦ ૫

કાફી ૨૦ મી.

ગાન તાન ન ગમતું રે, લીધી જેણે ઉદાસી;
મન જેનું ન ભમતું રે, માયા થઇ છે દાસી. ટેક. ૧
ઢોલ વજાડે ને કીર્તન કૂટે, કાંસીતણો ઘોંઘાટ,
એ ગાન તાન તો જ્ઞાન ચૂકાવે, સાચા સિદ્ધને જોઇએ ઉચ્ચાટ;
આનંદ ત્યારે આનંદ રે, રખડે નહિ સન્યાસી. ગાન૦ ૨
તુંબની માંય કોઈ દેવ બિરાજે, તારમાં ત્રિભુવન ભૂપ,
એવું એવું કહીને સમજાવે, ચળે ન જોગી અનુપ;
તુંબ નામ જાણ્યું રે, ગયાં ગાન સહુ નાસી. ગાન૦ ૩
દૂરથી કાંઇ સબ્દ સુણે તો, કાનને ઢાંકે પાણ,
અનહદનાદનું ગાયન કરતા, ખરા જોગી જગમ સુજાણ;
એવા જોઈ ભેટો રે, મળે ગયા ને કાશી. ગાન૦ ૪
નિરંજનનું ગાયન મુખથી, કે ગાયન અવિનાશ,
આત્મારામમાં મગ્ન છે નિશદિન, છૂટેલા સર્વે પાશ;
બાપુ સંત એવા રે, કોક જોયા તપાસી. ગાન૦ ૫

કાફી ૨૧ મી.

યોગી એકીલા રે, નહિ જેને સંગ કોઇ;

---

૨ ઉચ્ચાટ—(ગાન તાનથી). ૩ સમજાવે—બીજા તંબુરિયા ભક્ત. તુબ ૪૦-કાં તો "તુંબ" ત્વં—તું (ઇશ્વર) નામ જાણ્યું એટલે સઘળા ગાન તાન નાસી જશે એવો અર્થ કે કાં તો તુંબ નામ જાણવાથી (ગાન નહિ પણ) જ્ઞાન સઘળાં નાસી જવાનાં.

શિષ્ય જે સાચા રે, તેની સોઇ નવ જોઇ. ટેક. ૧
એકલો વાંસ વસે જગલમાં, અખડ આઠે જામ,
ભેગા થાય કે સળગી ઉઠેછે, વે ચવુ છે કશુ દામ?
સિદ્ધાત એ જાણે રે, વસે જોગી સહુ ખોઇ. યોગી૦ ૨
ઘૂઘરો એક હશે બાંધેલો, અવાજ તેનો નવ થાય,
દશ વીશ જો મળી બેસે તો, ઘોંઘાટથી માર ખાય;
સુખ ન શમણે રે, કર્યું કાર્યું નાખે ધોઇ. યોગી૦ ૩
એ સિદ્ધાંત સમજીને સાચો, એકલો રે' યોગીરાજ,
કર્મ યોગે વસ્તીમાં વસવું, તોપણ એકલો રાજે રાજ;
સુખ સહુ એકે રે, ઝાઝે મુઆ છે રોઇ. યોગી૦ ૪
પરચો અને ધન સગ્રહ નહિ જો, તો એકલા રે'વાય,
નહિતો વગર બોલાવી આવી વળગશે, અહીંથી તહીં બલાય;
બાપુ એકીલા રે, શાણા સુખી હોઈ. યોગી૦ ૫

કાફી ૨૨ મી.

ભજન સુણો તેનુ રે, ખરા જેહ છે જોગી;
મન જેનુ નિર્મળ રે, નહિ તનના રોગી. ટેક. ૧
ઉપાધિ રહિત હે! ઇશ્વર મોટા, સ્વયપ્રકાશ અનુપ,
આત્મારામ અખડ સુહાગી, બ્રહ્મજ્ઞાની કે ભૂપ;
સચરાચર સાચા રે, અભોગી અને ભોગી ભજન૦ ૨
અનુભવાત્મક આનદ રૂપા, અજર અમર અવિનાશ,
મોક્ષરૂપ છો સર્વમાં વ્યાપક, આદિ પુરૂષ પ્રકાશ;
અમર અજ દવા રે, છેલતણી છોગી. ભજન૦ ૩

---

૧ સોઇ ઇ૦—સાચા શિષ્યોની સોઈ પણ તેમણે જોઇ નથી-તેમનાથી મળતી અનુકૂળતા ઉપર ધ્યાન આપતા નથી. ૩ ઘૂઘરો ઇ૦—ભાગવત એકાદશમા કહેલુ કુમારિકાની ચૂડીઓના ખડખડાટનું દષ્ટાત સરખાવો.

શિષ્ય જે સાચા રે, તેની સોઇ નવ જોઇ. ટેક. ૧

એકલો વાંસ વસે જંગલમાં, અખંડ આઠે જામ,
ભેગા થાય કે સળગી ઉઠેછે, વેચવું છે કશું દામ?
સિદ્ધાંત એ જાણે રે, વસે જોગી સહુ ખોઇ. યોગી૦ ૨

ઘૂઘરો એક હશે બાંધેલો, અવાજ તેનો નવ થાય,
દશ વીશ જો મળી બેસે તો, ઘોંઘાટથી માર ખાય;
સુખ ન શમણે રે, કર્યું કાર્યું નાખે ધોઇ. યોગી૦ ૩

એ સિદ્ધાંત સમજીને સાચો, એકલો રે' યોગીરાજ,
કર્મ યોગે વસ્તીમાં વસવું, તોપણ એકલો રાજે રાજ;
મુખ સહુ એકે રે, ઝાઝે મુઆ છે રોઇ. યોગી૦ ૪

પરચો અને ધન સંગ્રહ નહિ જો, તો એકલાં રે'વાય,
નહિતો વગર બોલાવી આવી વળગશે, અહીંથી તહીં બળાય;
બાપુ એકીલા રે, શાણા સુખી હોઈ. યોગી૦ ૫

કાફી ૨૨ મી.

ભજન સુણો તેનું રે, ખરા જેહ છે જોગી;
મન જેનું નિર્મળ રે, નહિ તનના રોગી. ટેક. ૧

ઉપાધિ રહિત હો! ઇશ્વિર મોટા, સ્વયપ્રકાશ અનુપ,
આત્મારામ અખંડ સુહાગી, બ્રહ્મજ્ઞાની કે ભૂપ;
સચરાચર સાચા રે, અભોગી અને ભોગી. ભજન૦ ૨

અનુભવાત્મક આનંદ રૂપા, અજર અમર અવિનાશ,
મોક્ષરૂપ છો સર્વમાં વ્યાપક, આદિ પુરૂષ પ્રકાશ;

આવાં નામ જપે નિશદિન તો, આનંદમાં રંગરોળ,
દ્વૈત ભાવ ન મુખથી દર્શે, અદ્વૈતનો એક બોલ;
જ્ઞાની એહ પૂરા રે, સાંખ્યયોગકેરા યોગી. ભજન૦ ૪
સર્વના સાર લઈ કર્યો નિશ્ચે, આત્મારામ છે પાસ,
માળા તુલસી મનની કરી છે, ફૂલ પાન સુવાસ;
બાપુ સંત એવા રે, ભજો મુક્તિ તો હોગી. ભજન૦ ૫

કાફી ૨૩ મી.

સત સમજાવ્યા રે, તેવાને ભજો તમે;
બીજા નામ બોલું રે, કહું તે માનો અમે. ટેક. ૧
જે લક્ષણ અમો દાખવિયાં, તે ચારે વેદ ગાય,
પુરાણ કુરાનમાં એમ કહ્યું છે, માને નહિ તો ખત્તા ખાય;
સાચી વાત માનો રે, કદા ભાઇ મને ગમે. સંત૦ ૨
ખટશાસ્ત્ર તું તપાસી જોજે, સાધુતણું એજ સ્વરૂપ,
બીજું દર્શે તે જાણો બૂડેલું, કે નથી થયા તદ્રૂપ;
શોધી શોધી ભાખ્યું રે, દુઃખ ખોટું અમને દમે. સંત૦ ૩
જો તુજમાં ગુરૂમાં અંતર નહિ તો, શેનો માને ગુરૂરાય,
ઉપદેશથી કદા પડો થયો તો, ગુરૂની માનવી સા'ય;
એમ ન હોયે રે, તો તો તું રખે નમે. સંત૦ ૪
કીર્તિ સાંભળી જા ગુરુ પાસે, મુણે તેવું ત્યાં દેખ,
નજર ઠરે નહિ તારી કદાપિ, મો'વાઇશ નહિ નિમેષ;
બાપુ મેંયે પ્રીતિ રે, નીતિ તો જોઈ સમે. સંત૦ ૫

કાફી ૨૪ મી.

તારે કાજે કહું છું રે, મારે હવે શાની પડી;
ગુરૂગમ લાધી રે, મને તો પડી જડી. ટેક. ૧

---

૫ હોગી—(હોયગી) થશે. ૫ નિમેષ-ક્ષણ વાર પણ.

તેમ અવ્યા તને કેમ મળશે, વિચારી જો મન,
તન વિનયી છે તારૂં અવ્યા, વા'લું લાગે ઘણું ધન,
અમે એ સહુ મૂક્યું રે દાળભાત જમવી કઢી તારે૦
હું અથડાયો તે દુઃખ તારૂં જાણી, વદું અમૃત જેવા બોલ,
વણિક હો તો કાટે ચઢાવો કરી જુઓ કો'નું ઘણું તોલ,
નમે જેહ બાજુ રે તેમ તમે જાણજો અડી તારે૦
બ્રાહ્મણ હો તો પુસ્તક જો જો, મારૂં કેવું છે અસત્ય ?
તુલનાએ જો લાગે ખરૂં તો, માનજો મારી મત્ય,
ખરી વાત કે'વી રે, જાણું નહિ માયા મઢી તારે૦
શુદ્રને તો આ સીધી છે વાતો, નહિ શું ચવણનું નામ,
ગાયકવાડ જો નામનો બાપુ, તો ક્ષત્રીનું થઇ ગયું કામ,
પરમધામ પામ્યા રે જ્ઞાનગની દીઠી વડી તારે૦ ૫

---

૪ માયા મઢી— માયાને મઢી જાણતો નથી-કપટથી વીંટીને કર્યું જાણતો નથી અથવા માયારૂપી મઢીને જાણતો નથી

૫ ગાયકવાડ ઈ૦—બાહ્મણ અને વૈશ્ય અને શુદ્રને આ વાત સમજાવાના રસ્તા બતાવ્યા પછી કહે છે, જો બાપુ સાહેબ નામના ગાયકવાડ છે (તો ક્ષત્રિય ઠરે છે) તો ક્ષત્રિયનું કામ થઈજ ગયું છે, કેમકે તે તો જ્ઞાનની મોટી ગની જોઈને પરમધામને પામી ગયા છે

